MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Stanislava Sarapinienė
Juozas Šarūnas Avižienis

MUITINĖS PROCEDŪROS

Vadovėlis

Vilnius 2008

UDK 339.54(474.5)(075.8)
Sa201

2007 m. gruodžio 7 d. Nr. 07-362
Aukštųjų mokyklų bendrųjų vadovėlių leidybos komisijos rekomenduota

R e c e n z a v o :
prof. habil. dr. Borisas Melnikas, Vilniaus Gedimino technikos universiteto Verslo ir vadybos fakulteto Tarptautinės ekonomikos ir vadybos katedros vedėjas
prof. dr. Antanas Marcijonas, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Konstitucinės ir administracinės teisės katedros vedėjas
dr. Valdas Rimkus, Mykolo Romerio universiteto Ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto Muitinės veiklos katedros docentas

Vadovėlis svarstytas Mykolo Romerio universiteto Ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto tarybos 2007 m. gegužės 29 d. posėdyje (protokolas Nr. 2EFV-4) ir rekomenduotas spausdinti

Vadovėlis svarstytas Mykolo Romerio universiteto Ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto Muitinės veiklos katedros 2006 m. gruodžio 22 d. posėdyje (protokolas Nr. 1MVK-4) ir rekomenduotas spausdinti

Mykolo Romerio universiteto mokslinių-mokomųjų leidinių aprobavimo spaudai komisija 2008 m. birželio 18 d. posėdyje (protokolas Nr. 2L-6) leidinį patvirtino spausdinti

Išleista parėmus Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai

Visos leidinio leidybos teisės saugomos. Šio leidinio arba kurios nors jo dalies negalima taisyti, dauginti arba kitaip platinti leidėjui nesutikus.

ISBN 978-9955-19-091-2 © Mykolo Romerio universitetas, 2008

TURINYS

ĮVADAS..... 7

1. MUITINĖS PROCEDŪRŲ SAMPRATA IR BENDRA CHARAKTERISTIKA..... 9
1.1. Muitinės procedūrų klasifikacija..... 11
1.2. Muitinės procedūros vykdytojas, procedūros pradžia, baigmė.....14

2. PREKIŲ ĮVEŽIMAS Į BENDRIJOS MUITŲ TERITORIJĄ..... 17
2.1. Prekių statuso nustatymas.....18
2.2. Išankstinė prekių apžiūra..... 19
2.3. Prekių laikinasis saugojimas.....20
2.4. Bendroji deklaracija.....21

3. PREKIŲ DEKLARAVIMAS. BENDROSIOS NUOSTATOS.....25
3.1. Asmenys, turintys teisę deklaruoti prekes..... 28
3.2. Prekių deklaravimas raštu (įprastinė procedūra)..... 30
3.3. Prekių deklaravimas žodžiu.....35
3.4. Prekių deklaravimas veiksmu..... 36
3.5. Prekių deklaravimas naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.....38

4. MUITINĖS PROCEDŪRŲ VYKDYMAS IR JŲ MUITINĖS PRIEŽIŪRA.....41
4.1. Išleidimas į laisvą apyvartą.....41
4.1.1. Prekių pateikimas išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti.....42
4.1.2. Išleidžiamų į laisvą apyvartą prekių muitinės priežiūra.....45
4.1.3. Galutinis vartojimas..... 45
4.1.4. Leidimo taikyti galutinio vartojimo procedūrą suteikimas.... 46
4.1.5. Galutinio vartojimo procedūros baigimas.....49
4.1.6. Kontrolinio egzemplioriaus T5 naudojimas.....50
4.2. Eksportas.....52
4.2.1. Eksporto procedūros paskirtis ir eksportuotojo sąvoka.....53

4.2.2. Prekių pateikimas eksporto procedūrai įforminti..... 54
4.2.3. Eksporto procedūrai įforminti pateikiamų prekių deklaravimas ir muitinės priežiūra..... 55
4.2.4. Eksportuotos ir grąžintos prekės..... 58
4.3. Laikinasis įvežimas..... 61
4.3.1. Laikinojo įvežimo procedūros taikymo sritis..... 61
4.3.2. Leidimo taikyti laikinojo įvežimo procedūrą suteikimas..... 63
4.3.3. Leidimo įsigaliojimas ir laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpis..... 65
4.3.4. Prekių įvežimas taikant laikinojo įvežimo procedūrą..... 66
4.3.5. Laikinojo įvežimo procedūros baigimas..... 66
4.3.6. Laikinai įvežtų prekių apmokestinimas importo muitais..... 68
4.3.7. Laikinojo įvežimo procedūros taikymas naudojant ATA knygelę..... 69
4.4. Laikinasis įvežimas perdirbti..... 73
4.4.1. Laikinojo įvežimo perdirbti procedūros taikymo sąlygos..... 73
4.4.2. Leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikimo sąlygos..... 74
4.4.3. Leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikimas..... 78
4.4.4. Muitinės formalumų baigimo laikotarpis..... 79
4.4.5. Ekvivalentiškų prekių naudojimas..... 80
4.4.6. Laikinasis prekių įvežimas perdirbti ir perdirbimas..... 81
4.4.7. Laikinojo įvežimo perdirbti procedūros baigimas..... 83
4.4.8. Laikinai įvežtų perdirbti prekių apmokestinimas importo muitais..... 84
4.4.9. Kompensacinės palūkanos..... 86
4.4.10. Sąlyginio apmokestinimo (drobeko) sistemos taikymas..... 87
4.4.11. Informacinių lapų (INF) paskirtis..... 89
4.5. Laikinasis išvežimas perdirbti..... 91
4.5.1. Laikinojo išvežimo perdirbti procedūros taikymo sąlygos..... 91
4.5.2. Leidimo taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą suteikimas..... 93
4.5.3. Leidimo įsigaliojimo data ir galiojimo laikas..... 95
4.5.4. Laikinasis prekių išvežimas perdirbti ir perdirbimas..... 96
4.5.5. Laikinojo išvežimo perdirbti procedūros baigimas..... 97
4.5.6. Laikinai išvežtų perdirbti prekių apmokestinimas importo muitais..... 98
4.5.7. Standartinė prekių pakeitimo sistema..... 100
4.5.8. Informacinio lapo INF 2 paskirtis..... 101

4.5.9. Laikinojo išvežimo perdirbti procedūros taikymas tekstilės gaminiams....102
4.6. Muitinės prižiūrimas perdirbimas....104
4.6.1. Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymo sąlygos....104
4.6.2. Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymas....105
4.6.3. Leidimo taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą suteikimas....106
4.6.4. Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros vykdymas ir su ja susijusių muitinės formalumų baigimas....109
4.6.5. Prekių, kurioms įforminta muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra, apmokestinimas importo muitais....110
4.7. Muitinės sandėliai ir muitinio sandėliavimo procedūra....112
4.7.1. Muitinės sandėlių tipai....113
4.7.2. Muitinės sandėlio steigimas....115
4.7.3. Muitinės sandėlio veikla....118
4.7.4. Muitinio sandėliavimo procedūra....120
4.7.5. Muitinės sandėlyje laikomų prekių apskaita....121
4.7.6. Įprastinės prekių tvarkymo operacijos....123
4.7.7. Prekių laikinas išgabenimas iš muitinės sandėlio tvarkymo operacijoms atlikti....124
4.7.8. Prekių perkėlimas iš vieno muitinės sandėlio į kitą....125
4.7.9. Muitinio sandėliavimo procedūros baigimas....126
4.8. Tranzitas....128
4.8.1. Europos Sąjungos tranzito sistema: pagrindiniai principai....130
4.8.2. Bendroji tranzito procedūra....132
4.8.3. Bendrijos tranzito procedūra....134
4.8.4. Tranzito deklaracijos....136
4.8.5. Tranzito procedūros vykdytojas ir tranzito garantijos....141
4.8.6. Tranzito procedūros baigimas....146
4.8.7. TIR tranzito sistema....147
4.8.8. Naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS)....150
4.8.9. Tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimai....158

5. SUPAPRASTINTOS PROCEDŪROS....165
5.1. Leidimų taikyti supaprastintas procedūras suteikimas....166
5.2. Reikalavimai asmenims, norintiems taikyti supaprastintas procedūras....167
5.3. Supaprastintų procedūrų taikymas....168
5.4. Įgaliotieji ekonominių operacijų vykdytojai....170

6. KITI MUITINĖS SANKCIONUOTI VEIKSMAI.....175
6.1. Laisvosios zonos ir laisvieji sandėliai.....175
6.1.1. Laisvųjų zonų ir laisvųjų sandėlių steigimo Bendrijos muitų teritorijoje bendrieji reikalavimai.....177
6.1.2. Laisvųjų sandėlių steigimas ir leidimų juos steigti atšaukimas.....179
6.1.3. Prekių apskaita laisvosiose zonose ir laisvuosiuose sandėliuose.....180
6.1.4. Prekių įvežimas į laisvąsias zonas, padėjimas į laisvuosius sandėlius ir jų muitinės priežiūra.....181
6.2. Muitinės prižiūrimas prekių sunaikinimas ir perdavimas valstybės nuosavybėn.....185
6.2.1. Prašymas ir leidimas sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes.....186
6.2.2. Muitinės prižiūrimas prekių sunaikinimas ir jo įforminimas.....188
6.2.3. Prekių perdavimas valstybės nuosavybėn.....190

7. ELEKTRONINĖS MUITINĖS INICIATYVA IR TOLESNĖ MUITINĖS PROCEDŪRŲ RAIDA.....193

PRIEDAI.....201

PAGRINDINĖS SĄVOKOS.....245

LITERATŪRA.....251

ĮVADAS

Plečiantis tarptautinei prekybai vis daugiau prekių gabenama per valstybių ir teritorijų sienas. Muitinė dalyvauja tarptautinės prekybos reguliavimo ir kontrolės veikloje įformindama muitinės procedūras ir kitus muitinės sankcionuotus veiksmus į atitinkamą muitų teritoriją įvežamoms bei iš jos išvežamoms prekėms. Muitinės formalumai ir procedūros prasideda nuo to momento, kai įvežamos prekės patenka į muitų teritoriją arba kai pareiškiamas noras prekes iš jos išvežti. Kad ir prekėmis disponuojančiam asmeniui, ir muitinei būtų aišku, kaip galima disponuoti prekėmis priklausomai nuo jų paskirties ir kitų veiksnių, valstybių arba teritorijų muitų teisėje yra nustatytos tam tikros prekėms taikytinos muitinės procedūros arba muitinės sankcionuoti veiksmai. Muitinės procedūros yra labai svarbi muitų teisės dalis. Su jomis siejama konkreti prekių gabenimo, saugojimo arba naudojimo muitų teritorijoje tvarka ir, pirma, apibrėžiamos muitinės prižiūrimomis prekėmis disponuojančio asmens teisės ir pareigos, antra, prekių priežiūros priemonės, kurias turi taikyti muitinė.

Europos Sąjunga yra muitų sąjunga, kurios vienas iš svarbiausių bruožų – bendra muitų teritorija ir bendra užsienio prekybos ir muitų politika, pasireiškianti taikant bendrąjį muitų tarifą (*Common Customs Tariff*) ir vienodas muitinės procedūras. Taigi su tomis šalimis, kurios nepriklauso Europos Sąjungai (jos dažnai vadinamos trečiosiomis šalimis), visos Europos Sąjungos valstybės narės prekiauja taikydamos tas pačias taisykles. Europos Sąjungos valstybėms narėms prekiaujant su trečiosiomis šalimis taikomos muitinės veiklos srities pagrindinės taisyklės išdėstytos pamatiniame teisės akte – Bendrijos muitinės kodekse, kuris yra svarbiausių Europos Sąjungos muitų teisės normų rinkinys. Visoje Bendrijos muitų teritorijoje taikomi bendri muitų teisės aktai, todėl, Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, nuo 2004 m. gegužės 1 d. jos muitinės veiklą taip pat reglamentuoja Bendrijos muitinės kodeksas ir Europos Sąjungos muitų teisės aktai. Remiantis Europos Sąjungos teise, nacionaliniai muitų teisės aktai negali pakartoti arba perteikti tiesiogiai taikomų Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų, negali jiems prieštarauti, tačiau gali reglamentuoti dalykus, kurių nereglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai, arba tiksliau apibrėžti, kaip taikomos Euro-

pos Sąjungos teisės aktų nuostatos, todėl nuo Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą dienos daugelis nacionalinių muitų teisės aktų neteko galios.

Šiame leidinyje pristatomos Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos muitų teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios prekių įvežimo į Bendrijos muitų teritoriją, deklaravimo ir muitinės procedūrų atlikimo tvarką. Tai visų pirma – Bendrijos muitinės kodeksas (Tarybos reglamentas Nr. 2913/92) ir jo įgyvendinimo nuostatos (Komisijos reglamentas Nr. 2454/93), taip pat Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas, išvardytų teisės aktų taikymą išsamiau reglamentuojantys Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai ir Muitinės departamento žinybiniai teisės aktai.

Europos Sąjungoje taikomos teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų atlikimo tvarką, yra gana sudėtingos, nes Europos Sąjunga – didelė valstybių bendrija, taikanti sudėtingą ir skirtingą muitų, prekybos ir bendrąją žemės ūkio politiką. Sąjungoje šiuo metu veikia 27 atskiros nacionalinės muitinės. Kadangi muitinės sankcionuoti veiksmai neretai atliekami ne vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, juos prižiūrinčios muitinės privalo bendradarbiauti ir keistis darbui reikalinga informacija, naudotis bendromis duomenų bazėmis ir informacinėmis sistemomis. Dėl to, kad Europos Sąjungos muitų teisės aktų nuostatos kartais būna suformuluotos gana abstrakčiai, valstybės narės turi galimybių išleisti jų taikymą atitinkamose valstybėse smulkiau reglamentuojančius nacionalinius teisės aktus ir taikyti tokias nuostatas atsižvelgdamos į vietos situaciją bei muitinės darbo ypatumus. Lietuvoje taip pat išleista gana daug tokio pobūdžio žinybinių teisės aktų, kuriais remtasi rengiant šį leidinį.

Autoriai tikisi, kad šis leidinys bus naudingas ne tik studijuojantiesiems muitų teisę, bet ir verslininkams, muitinės tarpininkų atstovams, muitinės pareigūnams ir teisininkams kaip įvestis į gana sudėtingą muitų teisės sritį, apibrėžiančią muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų atlikimo tvarką. Šis leidinys gali būti naudojamas ir kaip žinynas, kuriame aprašytos svarbiausios muitų teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios prekių įvežimo į Bendrijos muitų teritoriją ir išvežimo iš jos bei muitinės formalumų atlikimo tvarką. Jame nesunkiai galima rasti informacijos, kuri padės nepasiklysti sudėtinguose muitų teisės aktų labirintuose.

1.

MUITINĖS PROCEDŪRŲ SAMPRATA IR BENDRA CHARAKTERISTIKA

Į Bendrijos muitų teritoriją iš trečiųjų šalių įvežtos prekės, kol nėra išleistos į laisvą apyvartą, yra muitinės prižiūrimos, nes nesumokėti už tas prekes nustatyti importo mokesčiai ir neįvykdyti tų prekių išleidimo į Bendrijos vidaus rinką reikalavimai. Todėl disponavimo tokiomis prekėmis laisvę būtina apriboti sudarant sąlygas muitinei jas prižiūrėti ir užtikrinant, kad prekės be muitinės leidimo nepateks į vidaus rinką padarydamos žalos sąžiningai konkurencijai ir valstybės narės arba Bendrijos finansiniams interesams. Disponavimo muitinės prižiūrimomis prekėmis apribojimai priklauso nuo daugelio veiksnių:

- prekių rūšies ir savybių;
- jomis disponuojančio asmens;
- prekių paskirties;
- veiksmų, kuriuos norima su jomis atlikti neišleidžiant prekių į laisvą apyvartą ir kt.

Tam, kad ir prekėmis disponuojančiam asmeniui, ir muitinei būtų aišku, kaip galima disponuoti prekėmis priklausomai nuo jų paskirties ir kitų veiksnių, Bendrijos muitinės kodekse nustatytos prekėms taikytinos muitinės procedūros ir kiti muitinės sankcionuoti veiksmai.

Muitinės sankcionuoti veiksmai – veiksmai, kuriuos asmenys, turėdami muitinės sutikimą, atlieka su muitinės prižiūrimomis prekėmis.

Muitinės sankcionuoti veiksmai apibrėžia muitinės prižiūrimomis prekėmis disponuojančio asmens teises ir prievoles: kokius veiksmus su tomis prekėmis jis gali atlikti, kokių reikalavimų (pvz., terminų, su prekėmis atliekamų operacijų pobūdžio, muitinės panaudotų prekių identifikavimo priemonių apsaugos, apskaitos ir kt.) atlikdamas tuos veiksmus jis turi laikytis, kokius mokesčius mokėti, kokias garantijas pateikti. Tai, kad muitinės prižiūrimoms prekėms įforminamas konkretus muitinės sankcionuotas veiksmas, ir tai, kad, dažniausiai, tik jį atlikus, gali būti įforminamas kitas, aiškiai pasako, kokių taisyklių turi laikytis to veiksmo vykdytojas ir kokias priežiūros priemones jo atžvilgiu turi taikyti muitinė.

Muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų įvairovę iš esmės lemia prekių gamybos bei perdirbimo, prekybos ir transportavimo ypatumai. Šie veiksmai prekėmis disponuojantiems asmenims turi sudaryti sąlygas su prekėmis atlikti veiksmus, būtinus atitinkamoje situacijoje. Tokie veiksmai gali būti:

- parengimas transportuoti;
- pakrovimas;
- transportavimas;
- perkrovimas;
- siuntų sujungimas arba suskaidymas;
- peradresavimas;
- iškrovimas;
- apžiūra;
- perpakavimas;
- sandėliavimas;
- techninė priežiūra;
- išbandymas;
- naudojimas;
- perdirbimas;
- sunaikinimas ir pan.

Svarbu, kad pasirinkdamas tinkamus muitinės sankcionuotus veiksmus asmuo galėtų mokėti už prekes nustatytus importo mokesčius tik tada, kai prekės patenka į vidaus rinką ir gali būti vartojamos.

Dažnai muitinės prižiūrimoms prekėms galima įforminti bet kurią muitų teisės aktuose numatytą muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksmą. Konkretų veiksmą paprastai pasirenka prekėmis disponuojantis asmuo arba jo įgaliotas atstovas. Asmens pasirinkta muitinės procedūra nurodoma muitinės deklaracijoje, kurioje pateikiama ir muitinei reikalinga informacija apie deklaruojamas prekes. Muitinės sankcionuotų veiksmų pasirinkimo laisvė gali būti apribota tik dėl tam tikroms prekėms taikomų importo, eksporto ir tranzito draudimų arba apribojimų arba dėl prekių statuso (pvz., tik laisvoje apyvartoje esančioms prekėms gali būti įforminama eksporto procedūra ir tik laisvoje apyvartoje nesančioms prekėms gali būti įforminama išleidimo į laisvą apyvartą procedūra).

1.1. Muitinės procedūrų klasifikacija

Muitinė, kaip valstybės institucija, atsakinga už muitų teisės aktų įgyvendinimą, atlikdama jai patikėtas funkcijas, įvežamoms į Bendrijos muitų teritoriją bei išvežamoms iš jos prekėms įformina Bendrijos muitinės kodekso 4 straipsnio 16 punkte išvardytas muitinės procedūras ir to paties straipsnio 15 punkte išvardytus kitus muitinės sankcionuotus veiksmus, o po to prižiūri, kaip šios procedūros arba veiksmai atliekami.

Muitinės procedūromis vadinami šie muitinės sankcionuoti veiksmai (muitinės procedūros įforminimas taip pat laikomas muitinės sankcionuotu veiksmu):

- išleidimas į laisvą apyvartą;
- laikinasis įvežimas;
- laikinasis įvežimas perdirbti;
- muitinės prižiūrimas perdirbimas;
- muitinis sandėliavimas;
- eksportas;
- laikinasis išvežimas perdirbti;
- tranzitas.

Kitais muitinės sankcionuotais veiksmais (ne muitinės procedūromis) **vadinami**:

- prekių įvežimas į laisvąją zoną arba padėjimas į laisvąjį sandėlį;
- muitinės prižiūrimas prekių sunaikinimas;
- prekių perdavimas valstybės nuosavybėn;

- prekių reeksportas iš Bendrijos muitų teritorijos.

Pagrindinis šių dviejų grupių – muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų – skirtumas yra tai, kad muitinės procedūra įforminama tik pateikus atitinkamą muitinės deklaraciją. Kitiems muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti dažnai pakanka paprasto fizinio veiksmo (pvz., fizinio prekių įvežimo tiesiogiai iš trečiosios šalies į laisvąją zoną) arba pranešimo muitinei apie norą taikyti atitinkamą muitinės sankcionuotą veiksmą.

Atsižvelgiant į Bendrijos muitinės kodekso 84 straipsnį **muitinės procedūras** dar **galima suskirstyti į:**

- sąlyginio neapmokestinimo muitinės procedūras;
- ekonominio poveikio turinčias muitinės procedūras;
- kitas muitinės procedūras.

Beje, kai kurios sąlyginio neapmokestinimo muitinės procedūros tuo pat metu yra ir ekonominio poveikio turinčios muitinės procedūros.

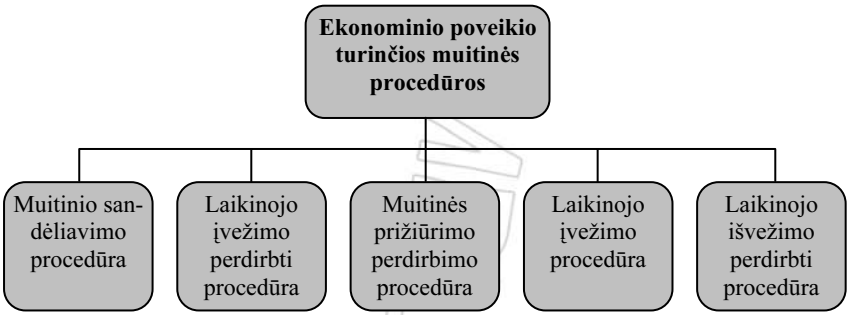
Pagrindinis prie **pirmosios grupės** priskirtinų sąlyginio neapmokestinimo muitinės procedūrų požymis yra tai, kad jas taikant prekės sąlygiškai neapmokestinamos už jas kitais atvejais mokėtinais importo muitais ir mokesčiais, daugeliu atvejų reikalaujant, kad asmuo pateiktų muitinei galimai mokėtinų muitų ir mokesčių dydžio garantiją. Taikant šias muitinės procedūras ne Bendrijos prekes galima teisės aktų nustatytomis sąlygomis laikyti Bendrijos muitų teritorijoje, gabenti per šią teritoriją ir netgi naudoti arba perdirbti šioje teritorijoje nemokant nustatytų importo muitų ir mokesčių.

1 lentelė. **Sąlyginio neapmokestinimo muitinės procedūros**



Antrąją grupę sudaro vadinamosios ekonominio poveikio turinčios muitinės procedūros. Šių muitinės procedūrų taikymas suteikia tam tikros ekonominės naudos jų vykdytojams, bet gali padaryti tam tikros žalos kitiems verslo subjektams. Todėl šias procedūras leidžiama taikyti tik gavus muitinės leidimą, kuris duodamas išnagrinėjus jų taikymo ekonomines sąlygas. Pagrindinis šios analizės tikslas – užtikrinti, kad taikant ekonominio poveikio turinčias muitinės procedūras nebūtų padaryta žalos kitiems Europos Sąjungoje veikiantiems verslo subjektams. Dėl tos priežasties šios muitinės procedūros yra tikslinio ir individualaus pobūdžio.

2 lentelė. **Ekonominio poveikio turinčios muitinės procedūros**



Pagal paskirtį ir tikslus muitinės procedūras dar galima skirstyti į:

- sandėliavimo muitinės procedūras (muitinio sandėliavimo procedūra), kurias taikant prekės gali būti saugomos nepakeičiant jų būklės iki kitų muitinės sankcionuotų veiksmų įforminimo, prireikus atliekant tam tikras jų tvarkymo operacijas, užtikrinančias prekių išsaugojimą sandėliavimo metu ir paruošimą toliau transportuoti (pvz., prekių rūšiavimas, perpakavimas ir kt.);
- perdirbimo muitinės procedūras (laikinojo įvežimo ir išvežimo perdirbti bei muitinės prižiūrimo perdirbimo), kurias taikant su prekėmis gali būti atliekamos leidime numatytos jų perdirbimo, apdirbimo arba remonto operacijos, kurių tikslas – visai arba iš dalies pakeisti prekių būklę;
- laikino naudojimo procedūras (laikinojo įvežimo procedūra), kurias taikant leidžiama tam tikrą laiką naudotis tam tikromis prekėmis, laikantis nustatytų jų naudojimo sąlygų (šių prekių neper-

dirbant ir nepakeičiant jų būklės, išskyrus natūralų nusidėvėjimą jų naudojimo metu, bei nepažeidžiant apribojimų, susijusių su ekonomine nauda, gaunama dėl tokio prekių naudojimo).

Trečiąją grupę sudaro kitos muitinės procedūros, kurios pagal savo taikymo pobūdį yra bendriausios. Tai – išleidimo į laisvą apyvartą ir eksporto muitinės procedūros. Jas taikant turi būti mokami importo arba eksporto muitai bei mokesčiai, ir prekės arba išleidžiamos į vidaus rinką, arba visam laikui išgabenamos už Bendrijos muitų teritorijos ribų. Išleistos į laisvą apyvartą prekės arba įgyja Bendrijos prekių statusą ir toliau muitinės nebeprižiūrimos (išskyrus prekes, kurioms taikoma jų galutinio vartojimo priežiūra), o eksportuotos prekės Bendrijos prekių muitinį statusą praranda.

Muitinės procedūrų taikymo tvarka suteikia muitinei tam tikrus įgaliojimus. Jie visų pirma pasireiškia muitinės sutikimu arba nesutikimu įforminti konkrečioms prekėms suinteresuoto asmens pageidaujamą muitinės procedūrą. Sutikimas įforminti muitinės procedūrą duodamas (arba atsisakoma jį duoti) įvertinus konkrečią situaciją ir atsižvelgus į įvairius ekonominius, aplinkos ir visuomenės apsaugos ir netgi politinius (pvz., embargo) veiksnius, kuriuos lemia Bendrijos muitų, prekybos ir žemės ūkio politikos priemonių taikymas bei kai kurių kitų sričių teisės aktai.

Išvardyti muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų klasifikavimo būdai turi ne tik teorinės, bet ir praktinės reikšmės, nes padeda atskleisti šių veiksmų paskirtį, jų teisinio reglamentavimo aspektus, ekonominį poveikį, riziką bei muitinės priežiūros ypatumus.

1.2. Muitinės procedūros vykdytojas, procedūros pradžia, baigmė

Už prekėms taikomos muitinės procedūros reikalavimų įvykdymą yra atsakingas muitinės procedūros vykdytojas.

Muitinės procedūros vykdytojas – asmuo, kurio vardu buvo pateikta muitinės deklaracija, arba asmuo, kuriam buvo perduotos su muitinės procedūra susijusios pirmiau minėto asmens teisės ir pareigos.

Apie konkrečią atsakomybę už atskirų muitinės procedūrų atlikimo tvarkos reikalavimų įvykdymą bus kalbama vėliau, nagrinėjant, kokia tvar-

ka atliekamos atskiros muitinės procedūros. Tačiau pažymėtina, kad kai kuriais atvejais tam tikras prievoles, susijusias su atitinkama muitinės procedūra, privalo vykdyti ne tik tos muitinės procedūros vykdytojas, bet ir kai kurie kiti asmenys (pvz., tranzito procedūros taikymo atvejais tam tikras prievoles privalo vykdyti vežėjas, muitinio sandėliavimo procedūros taikymo atvejais – muitinės sandėlio savininkas ir pan.).

Prekės gali būti pateikiamos asmens, turinčio teisę jomis disponuoti, pasirinktai ir deklaruojant prekes nurodytai muitinės procedūrai įforminti, laikantis teisės aktuose nustatytų atitinkamos muitinės procedūros atlikimo tvarkos reikalavimų. Muitinės įstaiga gali atsisakyti įforminti suinteresuoto asmens pasirinktą muitinės procedūrą, jeigu nesilaikoma nustatytų reikalavimų arba neatlikti būtini formalumai (neužbaigta prieš tai toms pačioms prekėms taikyta muitinės procedūra arba kitas muitinės sankcionuotas veiksmas, nepateikta garantija, nepateikti privalomi dokumentai, kreiptasi į muitinės įstaigą, neturinčią teisės įforminti pasirinktą muitinės procedūrą, ir pan.).

Muitinės procedūra įforminama, jeigu prekėmis disponuojantis asmuo:

- pateikia muitinės deklaraciją, kurioje nurodyta prašoma įforminti muitinės procedūra ir pateikta atitinkamai muitinės procedūrai įforminti reikalinga informacija;
- pateikia visus dokumentus, kurių reikia atitinkamai muitinės procedūrai įforminti;
- pateikia muitinei deklaruojamas prekes;
- turi leidimą taikyti atitinkamą muitinės procedūrą (jeigu jo reikia);
- pateikia garantiją (jeigu jos reikia);
- pateikia įrodymus, kad įvykdyti atitinkamai procedūrai taikyti teisės aktuose nustatyti reikalavimai ir netaikomi draudimai arba apribojimai, dėl kurių atitinkama procedūra negalėtų būti įforminta.

Muitinės procedūros pradžia laikomas prekių išleidimas – muitinės veiksmas, kuriuo asmeniui suteikiama teisė su prekėmis atlikti veiksmus, leidžiamus taikant joms įformintą muitinės procedūrą.

Muitinės procedūra laikoma baigta, kai įvykdomos visos muitų teisės aktuose nustatytos prievolės, susijusios su atitinkama muitinės procedūra.

??? Kartojimo klausimai

1. Kokias žinote muitinės procedūras?
2. Kokie muitinės sankcionuoti veiksmai (ne muitinės procedūros) gali būti taikomi į Bendrijos muitų teritoriją įvežtoms prekėms?
3. Paaiškinkite sąvoką „muitinės procedūros vykdytojas“.
4. Kurios muitinės procedūros vadinamos ekonominio poveikio turinčiomis muitinės procedūromis?
5. Apibūdinkite ekonominio poveikio turinčias muitinės procedūras.
6. Kurios muitinės procedūros vadinamos sąlyginio neapmokestinimo muitinės procedūromis?
7. Apibūdinkite sąlyginio neapmokestinimo muitinės procedūras.
8. Kada galima pradėti vykdyti muitinės procedūrą?
9. Kada užbaigiama muitinės procedūra?

✍ Praktinė užduotis

Naudodamiesi pateiktais muitinės procedūrų klasifikatoriais pagal pateiktas užduotis nustatykite muitinės procedūrų kodus ir juos pakomentuokite.

2.

PREKIŲ ĮVEŽIMAS Į BENDRIJOS MUITŲ TERITORIJĄ

Muitų teritorija paprastai laikoma valstybės (arba valstybių bendrijos) teritorija, kurioje galioja atitinkamos valstybės (arba valstybių grupės) muitų teisės aktai. Europos Bendrijos muitų teritoriją sudaro 27 Europos Sąjungos valstybių narių teritorijos, įskaitant kai kuriuos Prancūzijos užjūrio departamentus (Gvadelupą, Gajaną, Martiniką, Reunioną) ir Portugalijai (Azorų salos ir Madeira), Ispanijai (Kanarų salos) ir Jungtinei Karalystei (Normandijos salos ir Meno sala) priklausančias salas bei Monaką, tačiau išskyrus:

- Farerų salas ir Grenlandiją (Danija);
- Helgolando salą ir Biusingeno teritoriją (Vokietija);
- Seutą ir Meliją (Ispanija);
- Prancūzijos užjūrio teritorijas (Naująją Kaledoniją, Prancūzijos Polineziją, Prancūzijos Pietų ir Antarkties sritis, Voliso ir Futūnos salas, Sent Pjerą ir Mikeloną bei Majotą);
- Livinjo, Campione d'Italia ir tam tikrus Lugano ežero teritorinius vandenis (Italija);
- Arubą ir Olandijos Antilus (Olandija);
- Gibraltarą (Jungtinė Karalystė).

Lietuvos Respublikos muitų teritorija sutampa su Lietuvos Respublikos teritorija, kurią riboja Lietuvos Respublikos valstybės siena [8].

2.1. Prekių statuso nustatymas

Prekės į Bendrijos muitų teritoriją gali būti įvežamos tik per pasienio kontrolės punktus, įskaitant veikiančius oro arba jūrų uostuose. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 37 straipsniu į Bendrijos muitų teritoriją įvežtos prekės nuo jų įvežimo momento yra muitinės prižiūrimos ir vadovaujantis galiojančiais teisės aktais jos gali būti tikrinamos muitinės.

Muitinės priežiūra – visuma priemonių, kurias taiko muitinė, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi muitinės veiklos taisyklių ir, atitinkamais atvejais, kitų nuostatų, taikomų prekėms, kurios yra muitinės prižiūrimos.

Prekės lieka muitinės prižiūrimos tiek laiko, kiek reikia jų turimam Bendrijos prekių muitiniam statusui nustatyti, šiam statusui įgyti arba prekėms išgabenti iš Bendrijos muitų teritorijos arba joms sunaikinti.

Bendrijos prekės – tai iš Bendrijos muitų teritorijos kilusios prekės, kurių sudėtyje nėra importuotų prekių, arba toje teritorijoje į laisvą apyvartą išleistos prekės, taip pat įvairūs šių dviejų tipų prekių deriniai.

Ne Bendrijos prekės – prekės, neatitinkančios Bendrijos prekėms taikomų kriterijų.

Reikia pasakyti, kad dėl Bendrijos muitų teritorijos geografinių ribų ypatumų prekės iš vienos Bendrijos muitų teritorijos dalies į kitą gana dažnai vežamos ne per Bendrijos muitų teritoriją. Todėl labai svarbu, kad jas vėl įvežant į Bendrijos muitų teritoriją muitinei būtų pateikti įrodymai, kad prekės turi Bendrijos prekių muitinį statusą.

Nustačius, kad įvežtos prekės – tai Bendrijos prekės, muitinės priežiūra joms nebetaikoma, o ne Bendrijos prekės lieka muitinės prižiūrimos tol, kol pakeičiamas jų muitinis statusas arba jos įvežamos į laisvąją zoną, padedamos į laisvąjį sandėlį, reeksportuojamos arba sunaikinamos muitinei prižiūrint.

Į Bendrijos muitų teritoriją prekes įvežęs asmuo (tranzito procedūros vykdytojas, vežėjas, ekspeditorius) arba asmuo, prisiėmęs atsakomybę už jau įvežtų į muitų teritoriją prekių tolesnį gabenimą (pvz., vežėjas, vežantis prekes kelių transporto priemone, kuri į Bendrijos muitų teritoriją buvo įvežta jūrų transportu), laikydamasis muitinės nustatyto maršruto ir vadovaudamasis muitinės nurodymais, privalo jas per muitinės nustatytą laiką pristatyti į nurodytąją muitinės įstaigą arba į kitą muitinės nustatytą vietą arba įvežti į laisvąją zoną, arba padėti į laisvąjį sandėlį. Jeigu dėl tam tikrų nenumatytų aplinkybių prekes įvežęs asmuo negali jų pristatyti į muitinės nurodytą vietą, jis nedelsdamas turi informuoti muitinę apie susidariusią situaciją.

2.2. Išankstinė prekių apžiūra

Asmuo, įvežęs prekes į Bendrijos muitų teritoriją, arba asmuo, prisiėmęs atsakomybę už jau įvežtų prekių tolesnį gabenimą, privalo šias prekes ir joms gabenti įformintus transporto dokumentus pateikti muitinei. Jeigu tai reikalinga muitinės sankcionuotam veiksmui, leidžiamam atlikti su muitinei pateiktomis prekėmis, įforminti, pateiktos muitinei prekės, gavus muitinės leidimą, gali būti apžiūrimos arba kitaip patikrinamos (suskaičiuojamos, pasveriamos, išmatuojamos, atliekami kiti veiksmai, reikalingi prekių kiekybinėms arba kokybinėms charakteristikoms nustatyti), taip pat imami jų pavyzdžiai (mėginiai). Leidimas apžiūrėti arba kitaip patikrinti prekes, imti jų pavyzdžius (mėginius) duodamas, kai asmuo (jo atstovas), turintis teisę disponuoti prekėmis, pateikia prašymą muitinės įstaigai (1 priede pateikta Lietuvoje naudojamo rašytinio prašymo apžiūrėti prekes forma). Pirminė prekių apžiūra atliekama ir pavyzdžiai (mėginiai) imami tik muitinei prižiūrint ir laikantis muitinės įstaigos, kuriai pateiktos prekės, nurodymų. Visa atsakomybė ir išlaidos, susijusios su prekių išpakavimu, svėrimu, perpakavimu ir kitomis operacijomis, atliekamomis su prekėmis, tenka asmeniui, turinčiam teisę pasirinkti prekėms taikytinus muitinės sankcionuotus veiksmus. Jis taip pat turi atlyginti visas su prekių pavyzdžių (mėginių) tyrimu susijusias išlaidas. Visa tai atliekama vadovaujantis Muitinės departamento generalinio direktoriaus patvirtintomis Leidimų apžiūrėti muitinei pateiktas prekes ir (arba) imti jų pavyzdžius (mėginius) suteikimo taisyklėmis [24].

2.3. Prekių laikinasis saugojimas

Muitinei pateiktos prekės nuo jų pateikimo momento iki tol, kol joms įforminami muitinės sankcionuoti veiksmai, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 50 straipsniu turi laikinai saugomų prekių statusą ir vadinamos „laikinai saugomomis prekėmis“.

Laikinasis saugojimas – ne Bendrijos prekių laikymas muitinės nustatytoje vietoje ir nustatytomis sąlygomis, kol šioms prekėms įforminami muitinės sankcionuoti veiksmai, neapmokestinant jų muitais ir kitais mokesčiais.

Su laikinai saugomomis prekėmis leidžiama atlikti tik tokius veiksmus, kurie būtini jų nepakitusiai būklei išsaugoti ir nepakeičia prekių išvaizdos bei techninių savybių. Šie veiksmai skiriasi nuo didesnės apimties įprastinių prekių tvarkymo operacijų, kurias leidžiama atlikti su prekėmis, laikomomis muitinės sandėliuose, įforminus muitinio sandėliavimo procedūrą, laisvuosiuose sandėliuose arba laisvosiose zonose. Be muitinės leidimo laikinai saugomos prekės negali būti išgabentos iš jų buvimo (laikinojo saugojimo) vietos.

Nuostatos, apibrėžiančios prekių įvežimo ir laikinojo saugojimo tvarką, pirma, užtikrina į Bendrijos muitų teritoriją įvežtų prekių muitinės priežiūrą nuo pat jų įvežimo per fizinę sieną (ji gali būti nutolusi nuo muitinės įstaigos, kuriai turi būti pateiktos prekės) momento ir, antra, leidžia prekes įvežantiems asmenims (dažnai tai nebūna prekių gavėjai arba importuotojai, turintys išsamią informaciją apie prekes) pateikti muitinei tik pačias prekes ir minimalią muitinės priežiūrai būtiną informaciją (paprastai esančią prekių lydimuosiuose dokumentuose). Vėliau, baigiant prekių laikinąjį saugojimą, jos turi būti disponento (arba jo atstovo) deklaruojamos konkrečiam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti muitinės deklaracijoje pateikiant visą atitinkamam veiksmui taikyti ir prižiūrėti reikalingą informaciją.

Laikinai saugomas prekes nuolat laikyti Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje galima:

- laikinojo prekių saugojimo sandėliuose (importo ir eksporto terminaluose);
- muitinės sandėliuose;
- Klaipėdos valstybinio jūrų uosto komplekso pasienio kontrolės punktų teritorijoje esančiose muitinės prižiūrimose zonose;

- naftą – Būtingės naftos terminalo pasienio kontrolės punkto teritorijoje esančioje muitinės prižiūrimoje zonoje;
- keleivių daiktus – keleivių daiktų saugyklose.

Išvardytų prekių laikinojo saugojimo vietų steigimo ir veiklos tvarką detaliau reglamentuoja atitinkami Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai bei kiti žinybiniai teisės aktai [12, 13, 32].

Asmuo, turintis teisę disponuoti prekėmis, gali jas laikinai saugoti ir savo pageidaujamoje vietoje, tačiau tokiu atveju privalo gauti muitinės leidimą.

Leidimai laikinai saugoti prekes asmens pageidaujamoje vietoje gali būti:

- vienkartiniai;
- ilgalaikiai.

Vienkartinis leidimas suteikiamas importuotojams, kurių importuojamoms prekėms reikalingos specialios saugojimo, iškrovimo ir tikrinimo sąlygos; vežėjams, kurie neranda prekių gavėjo, o prekėms taikomi draudimai arba apribojimai; tranzitu gabenant prekes, jeigu vežėjas pageidauja prekes pasaugoti muitinės įstaigų teritorijoje, kai ten nėra laikinojo prekių saugojimo sandėlio (importo ir eksporto terminalo) arba muitinės sandėlio, kuriame galima laikinai saugoti prekes.

Ilgalaikis leidimas laikinai saugoti prekes asmens pageidaujamoje vietoje suteikiamas ne ilgesniam kaip 1 metų laikotarpiui, tačiau jo galiojimas gali būti pratęstas dar 1 metams. Ilgalaikis leidimas suteikiamas prekių importuotojams, kurie ne rečiau kaip 2 kartus per savaitę arba ne rečiau kaip 30 kartų per ketvirtį importuoja prekes.

2.4. Bendroji deklaracija

Norint padėti prekes į laikinojo saugojimo vietą, muitinei turi būti pateikta bendroji deklaracija.

Bendroji deklaracija – tai muitinės nustatytos formos dokumentas, kuriame pateikiami muitinės reikalaujami duomenys apie laikinai saugomas prekes.

Bendroji deklaracija turi būti pateikta tuoj po to, kai prekės buvo pateiktos muitinei, arba, muitinei leidus, – ne vėliau kaip per vieną darbo die-

ną po prekių pateikimo muitinės įstaigai. Europos Sąjungos muitų teisės aktuose tiksli bendrosios deklaracijos forma nenustatyta. Bendrosios deklaracijos spausdinimo, platinimo, pildymo ir muitinio įforminimo tvarką, taikomą Lietuvos Respublikoje, yra nustatęs Muitinės departamento generalinis direktorius [16] (2 priede pateikta Lietuvoje naudojama bendrosios deklaracijos forma). Bendroji deklaracija turi būti užpildyta laikantis jos pildymo tvarkos ir pasirašyta ją pateikusio asmens. Muitinė gali leisti vietoj bendrosios deklaracijos naudoti bet kurį kitą prekybos arba transporto dokumentą, kuriame pateikti duomenys, reikalingi į Bendrijos muitų teritoriją įvežtų prekių tapatybei nustatyti. Jeigu prekės, prieš jas pateikiant muitinei, buvo gabenamos taikant tranzito procedūrą, bendrąja deklaracija gali būti laikomas tranzito deklaracijos egzempliorius, skirtas paskirties muitinės įstaigai. Muitinė gali leisti bendrąją deklaraciją pateikti ir elektroniniu būdu.

Pateikus bendrąją deklaraciją prekės gali būti laikinai saugomos iki 45 kalendorinių dienų, jeigu jos atgabentos jūra, ir iki 20 kalendorinių dienų – jeigu jos atgabentos ne jūra. Muitinė šiuos terminus gali pratęsti iki 180 dienų skaičiuojant nuo bendrosios deklaracijos pateikimo dienos, suinteresuotam asmeniui pateikus rašytinį prašymą [8].

Jeigu per nustatytą laiką laikinai saugomoms prekėms neįforminami muitinės sankcionuoti veiksmai, muitinė taiko visas būtinas priemones, įskaitant prekių sulaikymą, realizavimą arba net sunaikinimą. Muitinė turi teisę laikinai saugančio prekes asmens sąskaita nugabenti jas į specialią muitinės prižiūrimą vietą ir ten jas laikyti tol, kol bus išspręsta dėl tų prekių kilusi problema.

Nuo 2009 m. liepos 1 d., vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso pakeitimais, padarytais 2005 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 648/2005, bendroji deklaracija turės būti pateikta iš anksto, prieš įvežant prekes į Bendrijos muitų teritoriją arba išvežant iš jos (jeigu prekės išvežamos neįforminus muitinės deklaracijos), ir naudojama su saugumu ir sauga susijusiai rizikos analizei atlikti. Be to, bendroji deklaracija turės būti pateikta naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, ir visoje Bendrijoje bus taikomas bendras elektroninės bendrosios deklaracijos duomenų rinkinys.

??? Kartojimo klausimai

1. Paaiškinkite sąvoką „muitų teritorija“. Kas sudaro Europos Bendrijos muitų teritoriją ir Lietuvos Respublikos muitų teritoriją?
2. Paaiškinkite sąvokas „muitinės priežiūra“, „muitinis statusas“, „Bendrijos prekės“ ir „ne Bendrijos prekės“.
3. Kaip suprantate asmens prievolę pateikti prekes muitinei?
4. Kokios yra asmenų, atsakingų už prekių pateikimą muitinei, teisės ir pareigos?
5. Kada prekės įgyja laikinai saugomų prekių statusą?
6. Kur ir kiek laiko galima laikinai saugoti prekes?
7. Kokius veiksmus galima atlikti su laikinai saugomomis prekėmis?
8. Apibūdinkite bendrąją deklaraciją.

✍ Praktinės užduotys

1. Naudodamiesi Bendrosios deklaracijos pildymo instrukcija ir pateiktais klasifikatoriais atlikite užduotį – užpildykite bendrąją deklaraciją, kuri turi būti pateikta muitinės įstaigai norint įforminti į Lietuvos Respublikos muitų teritoriją įvežtų prekių laikinąjį saugojimą. Paaiškinkite, kuo skirtųsi bendrosios deklaracijos pildymas įvairiais prekių gabenimo atvejais.
2. Į Bendrijos muitų teritoriją įvežus prekes, jų lydimuosiuose dokumentuose nepakanka informacijos jų tapatybei vienareikšmiškai nustatyti ir bendrajai deklaracijai užpildyti. Kaip tokioje situacijoje turėtų elgtis asmuo, disponuojantis įvežtomis prekėmis, arba jo įgaliotas atstovas?

MRU © MRU © MRU

3.

PREKIŲ DEKLARAVIMAS. BENDROSIOS NUOSTATOS

Visos importuojamos, eksportuojamos arba tranzitu per Bendrijos muitų teritoriją gabenamos prekės privalo būti deklaruojamos suinteresuoto asmens pasirinktai muitinės procedūrai įforminti ir pateikiamos muitinei tikrinti.

Prekių deklaravimas – tai muitinės deklaracijos, kartu su ja privalomų pateikti dokumentų (informacijos) ir deklaruojamų prekių pateikimas muitinės įstaigai, turinčiai teisę priimti atitinkamą muitinės deklaraciją.

Lietuvoje deklaruojamos prekės turi būti pateikiamos muitinės įstaigai jos darbo atitinkamoje muitinio tikrinimo vietoje laiku, kurį nustato Muitinės departamento generalinis direktorius arba jo įgaliotas teritorinės muitinės viršininkas. Jeigu muitinė sutinka, prekėmis disponuojančiam asmeniui prašant prekės gali būti pateiktos muitinei ir ne muitinės įstaigos darbo laiku, tačiau tokiais atvejais asmuo privalo atlyginti visas su tokiu prekių muitiniu tikrinimu susijusias muitinės išlaidas. Visos prekės, pateikiamos kuriai nors muitinės procedūrai įforminti, turi būti deklaruojamos konkrečiai nurodant atitinkamą muitinės procedūrą.

3 lentelė. **Muitinės deklaracijų pateikimo vieta deklaruojant prekes Lietuvos muitinei**

Muitinės procedūra	Muitinės deklaracijų pateikimo vieta	Išimtys
Išleidimas į laisvą apyvartą Eksportas Laikinasis išvežimas perdirbti	Muitų teritorijos viduje esančiuose muitinės postuose, priklausančiuose teritorinėms muitinėms, kurių veiklos zonai priklauso deklaranto buveinė	1. Prekes deklaruoja keleiviai 2. Prekės deklaruojamos žodžiu 3. Deklaranto buveinė yra ne Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje 4. Oro arba vandens transportu atgabentos (išgabenamos) prekės 5. Prekės, kurioms dėl jų galutinio vartojimo taikoma sumažinta arba nulinė importo muito norma 6. Tam tikrais teisės aktų nustatytais atvejais 7. Kitais Muitinės departamento nustatytais atvejais
Laikinasis įvežimas	Muitų teritorijos viduje esančiuose muitinės postuose, priklausančiuose teritorinėms muitinėms, kurių veiklos zonai priklauso prekių naudojimo vieta (pirmoji prekių naudojimo vieta)	1. Prekes deklaruoja keleiviai 2. Prekės deklaruojamos žodžiu 3. Oro arba vandens transportu atgabentos prekės
Laikinasis įvežimas perdirbti Muitinės prižiūrimas perdirbimas	Muitų teritorijos viduje esančiuose muitinės postuose, priklausančiuose teritorinėms muitinėms, kurių veiklos zonai priklauso prekių perdirbimo vieta (pirmoji prekių perdirbimo vieta)	
Muitinis sandėliavimas	Muitinės poste, prižiūrinčiame atitinkamą muitinės sandėlį	
Bendrijos (bendrasis) tranzitas	Išvykimo muitinės įstaigoje, atsižvelgiant į prekių gabenimo maršrutą, transporto rūšį ir kitas sąlygas	

Prekes galima deklaruoti:

- raštu;
- žodžiu arba veiksmu, kuriuo asmuo, turintis disponavimo prekėmis teisę, pareiškia norą pateikti jas muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti;
- naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis (elektroninio deklaravimo būdu).

Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje muitinės deklaracijos turi būti pateikiamos muitinės postams, kuriems pagal kompetenciją priklauso jas priimti ir įforminti [6].

Išimtys:

- Keleivių gabenamos prekės turi būti deklaruojamos kelių, geležinkelių, tarptautinių oro ir jūrų uostų pasienio kontrolės punktuose esančiose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kitose Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatytose muitinio tikrinimo vietose, taip pat tarptautiniais maršrutais vykstančiuose traukiniuose ir laivuose, kai juose atliekamas muitinis tikrinimas.
- Į Bendrijos muitų teritoriją įvežamos prekės deklaruojamos žodžiu tose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kuriose prekės pateikiamos jas įvežus į Bendrijos muitų teritoriją, o iš šios teritorijos išvežamos prekės – išvežimo muitinės įstaigose.
- Tais atvejais, kai deklaranto buveinė yra ne Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje, deklarantas, deklaruodamas prekes, gali pasirinkti bet kurį reikiamą kompetenciją turintį muitinės postą.
- Kai oro transportu arba vandens transportu išgabenamos arba atgabentos prekės deklaruojamos eksporto arba išleidimo į laisvą apyvartą procedūroms įforminti, muitinės deklaracija deklarantui pageidaujant gali būti pateikiama oro uostuose arba jūrų bei upių uostuose veikiančiuose muitinės postuose. Įforminant eksporto procedūrą tokiais atvejais, tas pats muitinės postas atlieka ir eksporto muitinės įstaigos, ir išvežimo muitinės įstaigos funkcijas.
- Kai išleidimo į laisvą apyvartą muitinės procedūrai įforminti deklaruojamos prekės, kurioms dėl jų galutinio vartojimo taikoma sumažinta arba nulinė importo muito norma, muitinės deklaracija turi būti pateikiama teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso prekių galutinio vartojimo vieta, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta viena, arba teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso leidimo taikyti galutinį vartojimą turėtojo bu-

veinė, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta ne viena arba jeigu leidimo taikyti galutinį vartojimą turėtojas numato perduoti atitinkamas prekes kitam tokio leidimo turėtojui.

3.1. Asmenys, turintys teisę deklaruoti prekes

Muitinės deklaraciją ir prekes muitinės įstaigai pateikti turi teisę bet kuris asmuo, disponuojantis šiomis prekėmis. Šis asmuo taip pat gali, laikydamasis Bendrijos muitinės kodekso 64 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, paskirti savo atstovą, įgaliodamas jį atstovauti jam muitinėje atliekant muitų teisės aktuose nustatytus veiksmus ir formalumus.

Deklarantas – asmuo, pateikiantis muitinės deklaraciją savo vardu, arba asmuo, kurio vardu deklaracija pateikiama.

Jeigu rašytinę muitinės deklaraciją teikiantis asmuo (deklarantas) yra juridinis asmuo, jo vardu muitinės deklaraciją teikiantis deklaranto darbuotojas arba kitas fizinis asmuo privalo turėti ir, muitinei reikalaujant, pateikti dokumentus, liudijančius, kad jis turi teisę deklaruoti prekes deklaranto vardu, pateikti jas muitinei tikrinti ir dalyvauti atliekant prekių muitinį tikrinimą.

Prekėmis disponuojančių asmenų atstovais dažnai būna muitinės tarpininkai, teikiantys asmenims prekių deklaravimo ir kai kurias kitas paslaugas.

Muitinės tarpininkas – tai Lietuvoje įregistruota ir veikianti įmonė, įstaiga, organizacija, užsienio juridinio asmens arba kitos organizacijos atstovybė, filialas arba kitoks padalinys arba kitas Lietuvoje įregistruotas ir veikiantis asmuo, kuris teisės aktų nustatyta tvarka yra įgijęs teisę atstovauti kitam asmeniui atliekant muitinės formalumus.

Muitinės tarpininkų registravimo ir veiklos Lietuvoje tvarka išsamiai išdėstyta finansų ministro patvirtintose Muitinės tarpininkų registravimo ir veiklos taisyklėse [20].

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 5 straipsniu santykiuose su muitine galimi **du atstovavimo būdai:**

- tiesioginis atstovavimas;
- netiesioginis atstovavimas.

Tiesioginio atstovavimo atveju atstovas veikia atstovaujamojo asmens vardu, jo sąskaita ir dėl jo interesų.

Netiesioginio atstovavimo atveju atstovas veikia savo vardu ir asmens, kuriam atstovaujama, arba savo sąskaita, bet dėl atstovaujamojo asmens interesų.

Bendrijos muitinės kodekso 5 straipsnyje numatyta, kad kiekviena Europos Sąjungos valstybė narė savo nacionaliniais teisės aktais gali nustatyti, kad tos valstybės teritorijoje tiesioginiais arba netiesioginiais atstovais gali būti tik toje valstybėje savo verslu užsiimantys muitinės tarpininkai. Todėl vadovaujantis Muitinės įstatymu [8] Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje tiesioginiais atstovais gali būti tik Lietuvoje įregistruoti muitinės tarpininkai, o netiesioginiais atstovais – visi Bendrijoje įsteigti asmenys.

Muitinės tarpininkas įgyja teisę atstovauti aptarnaujamam asmeniui pagal atitinkamą sutartį su šiuo asmeniu (įgaliotoju) arba jo įgaliojimą. Pagal muitinės tarpininko ir aptarnaujamo asmens sutartį arba įgaliojimą aptarnaujamas asmuo perduoda muitinės tarpininkui visas deklaranto teises ir pareigas, išskyrus pareigą vykdyti skolininko įsipareigojimus, kuri perduodama tik tada, kai muitinės tarpininkas veikia kaip aptarnaujamo asmens netiesioginis atstovas. Muitinės tarpininkai privalo būti apdraudę savo civilinę atsakomybę ne mažesne kaip 500 minimalių gyvenimo lygių dydžio pinigų suma. Tai užtikrina, kad muitinės tarpininko jo aptarnaujamam asmeniui padaryta žala, neviršijanti nurodytos pinigų sumos, bus atlyginta.

Deklarantas turi teisę:

- deklaruoti prekes bet kuriai pasirinktai muitinės procedūrai (muitinės sankcionuotam veiksmui) įforminti;
- laikydamasis šios muitinės procedūros (muitinės sankcionuoto veiksmo) atlikimo tvarkoje nustatytų reikalavimų dalyvauti atliekant prekių muitinį tikrinimą;
- tuomet, kai taikomos supaprastintos procedūros, savarankiškai atlikti kai kuriuos jų atlikimo tvarkoje nustatytus muitinės formalumus;
- Bendrijos muitinės kodekse ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka apskųsti muitinės įstaigos sprendimą arba muitinės pareigūno veiksmus.

Deklarantas privalo:

- laikytis Bendrijos muitinės kodekso ir kitų jo veiklą reglamentuojančių teisės aktų, susijusių su muitinės deklaracijoje nurodytos

muitinės procedūros arba kito muitinės sankcionuoto veiksmo vykdymu;
- nustatyta tvarka muitinės įstaigai pateikti muitinės deklaraciją, kitus muitiniam tikrinimui atlikti privalomus dokumentus ir deklaruojamas prekes;
- paskirti (įsakymu arba kitu raštišku sprendimu) asmenį (asmenis), įgaliotą deklaruoti prekes deklaranto vardu;
- pateikti prekes muitinei ir, muitinės įstaigai pareikalavus, dalyvauti atliekant jų muitinį tikrinimą;
- laiku sumokėti muitus ir (arba) kitus mokesčius;
- muitinės įstaigai pareikalavus pakeisti deklaranto įgaliotą asmenį (asmenis);
- vykdyti kitus teisėtus muitinės pareigūnų reikalavimus.

Pagal Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 199 straipsnį deklarantas atsako už muitinės deklaracijoje pateiktos informacijos teisingumą ir už kartu su muitinės deklaracija pateiktų dokumentų tikrumą.

3.2. Prekių deklaravimas raštu (įprastinė procedūra)

Deklaruojant prekes raštu (įprastinė procedūra) muitinei pateikiamas nustatyta tvarka užpildytas bendrasis administracinis dokumentas. Bendrasis administracinis dokumentas (*Single Administrative Document* – SAD) buvo įvestas įsigaliojus Europos Bendrijos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) šalių Konvencijai dėl prekybos prekėmis formalumų supaprastinimo [37]. Sudarant šią konvenciją buvo siekiama suvienodinti valstybių taikomų muitinės deklaracijų blankų formas, sudaryti sąlygas jas taikyti plačiau (ne vienoje valstybėje ir ne tik muitinės reikmėms), vartoti daugiau užkoduotos informacijos, tinkamos apdoroti automatinio duomenų apdorojimo priemonėmis, ir atsisakyti daugelio papildomų dokumentų perkeliant jų duomenis į bendrąjį administracinį dokumentą. Šios konvencijos susitariančiosios šalys bendrąjį administracinį dokumentą pradėjo taikyti nuo 1988 metų. Lietuvoje šis dokumentas pradėtas taikyti 1995 metais ir pakeitė iki to laiko naudotą krovinio deklaraciją. Šiuo metu baigiama įgyvendinti bendrojo administracinio dokumento taikymo reforma (didžioji dalis Europos Sąjungos valstybių narių, įskaitant Lietuvą, ją jau įgyvendino), kuria siekta sumažinti jame pateikiamos informacijos apimtis paliekant tik tą informaciją, kuri tikrai būtina, dar didesnę dalį dokumente pateikiamos

informacijos standartizuoti ir užkoduoti. Tai susiję su informacinių technologijų plėtra, duomenų mainais tarp valstybių ir e. muitinės projekto įgyvendinimu.

Bendrasis administracinis dokumentas – tai Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 31 priede nustatytos formos dokumentas (muitinės deklaracija), kuriame nurodomi muitinės reikalaujami duomenys apie deklaranto pasirinktai muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti pateikiamas prekes.

Bendrasis administracinis dokumentas gali būti pateikiamas kartu su jo papildomaisiais lapais, kurių forma nustatyta Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 33 priede (3 priede pateikta Bendrojo administracinio dokumento modelinė forma).

Bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų egzemplioriai gali būti komplektuojami į tokius rinkinius: nesutrumpintą, eksporto, tranzito, importo.

Bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų nesutrumpintą rinkinį sudaro 8 egzemplioriai:

1-asis egzempliorius paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių eksporto (išsiuntimo) arba Bendrijos, arba bendrojo tranzito pradžios formalumus;

2-asis egzempliorius skirtas eksporto statistikos reikmėms. Jis taip pat naudojamas kaupiant prekybos tarp Bendrijos ir Bendrijos fiskalinei teritorijai (t. y. teritorijai, kurioje taikomos Tarybos direktyvos Nr. 2006/112/ EB nuostatos) nepriklausančių Bendrijos muitų teritorijos dalių statistinius duomenis (paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių eksporto arba išsiuntimo formalumus);

3-iasis egzempliorius atlikus prekių eksporto arba išsiuntimo formalumus grąžinamas eksportuotojui;

4-asis egzempliorius paliekamas paskirties muitinės įstaigoje baigus Bendrijos arba bendrojo tranzito operaciją. Jis taip pat naudojamas kaip Bendrijos prekių muitinį statusą įrodantis dokumentas;

5-asis (grąžinamasis) egzempliorius skirtas Bendrijos arba bendrojo tranzito procedūrai kontroliuoti (grąžinamas į išvykimo muitinės įstaigą arba muitinės įstaigą, kuriai perduodamas 1-asis egzempliorius, iš paskirties muitinės įstaigos);

6-asis egzempliorius paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių importo formalumus;

7-asis egzempliorius naudojamas statistikos reikmėms, įskaitant prekybos tarp Bendrijos ir Bendrijos fiskalinei teritorijai nepriklausančių Bendrijos muitų teritorijos dalių statistiką (paliekamas muitinės įstaigoje, atlikusioje prekių importo formalumus);

8-asis egzempliorius atlikus prekių importo formalumus grąžinamas gavėjui (importuotojui).

Nesutrumpintas bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų rinkinys Lietuvos muitinėje taikomas tik mokymo tikslais. Deklarantui pageidaujant gali būti naudojami tokie jo pasirinktai muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti tinkami bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų rinkiniai:

- eksporto: 1-asis, 2-asis ir 3-iasis egzemplioriai;
- tranzito: 1-asis, 4-asis ir 5-asis egzemplioriai;
- importo: 6-asis, 7-asis ir 8-asis egzemplioriai.

Tais atvejais, kai Bendrijos prekių muitinis statusas įrodomas paskirties muitinės įstaigoje, bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinio 4-asis egzempliorius naudojamas kaip Bendrijos prekių muitinį statusą įrodantis T2L dokumentas.

Jeigu muitinės deklaracija pateikiama naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, jos rašytinė kopija gali būti Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 32 priede pateiktos formos.

Nuo 2006 m. sausio 1 d. rašytines tranzito deklaracijas muitinė gali priimti tik išimtiniais atvejais (pvz., prekes deklaruojant keleiviams arba neveikiant muitinės informacinei sistemai, t. y. taikant „grįžtamąją procedūrą“).

Prekėms deklaruoti gali būti naudojami tik bendrojo administracinio dokumento, jo papildomųjų lapų rinkinių blankai, išspausdinti pagal reikalavimus, nustatytus Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatose ir jomis vadovaujantis parengtuose Muitinės departamento teisės aktuose**.**

Vienai prekių siuntai – t. y. vieno siuntėjo vienam gavėjui siunčiamoms prekėms, kurioms pageidaujama įforminti tą pačią muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksmą, gabenamoms viena transporto priemone, turi būti pateiktas pasirinktai muitinės procedūrai arba kitam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti tinkamas bendrojo administracinio dokumento rinkinys kartu su jo papildomaisiais lapais arba be jų (toliau – deklaracija). Viena tranzito deklaracija gali būti pateikta tik tuo atveju, jeigu prekių siunta gabenama iš vienos išvykimo muitinės įstaigos į vieną paskirties muitinės įstaigą.

Reikalavimas, kad vieną prekių siuntą sudarančios prekės būtų gabenamos viena transporto priemone, netaikomas, jeigu jos gabenamos auto-

traukiniu, į vieną transporto priemonę arba į autotraukinį pakrautais konteineriais.

Viena transporto priemone gabenamoms prekėms, kurioms pageidaujama įforminti skirtingas muitinės procedūras arba kitus muitinės sankcionuotus veiksmus arba kurios pateikiamos muitinei tikrinti ne vienu metu arba ne vienai muitinės įstaigai, turi būti pateiktas atitinkamas deklaracijų skaičius.

Bendrojo administracinio dokumento papildomųjų lapų rinkiniai naudojami, kai deklaruojamos kelių rūšių vieną prekių siuntą sudarančios prekės. Kiekviename papildomojo lapo rinkinyje gali būti pateikta informacija apie trijų rūšių deklaruojamas prekes.

Vienos rūšies prekės – tai prekės, kurios deklaracijoje klasifikuojamos vienodai ir kurioms taikomos tos pačios muitų ir mokesčių normos arba tos pačios atleidimo nuo muitų ir mokesčių sąlygos.

Bendrojo administracinio dokumento papildomųjų lapų rinkinius galima pateikti tik kartu su bendrojo administracinio dokumento rinkiniu. Papildomųjų lapų rinkinio langeliai pildomi taip pat kaip atitinkami bendrojo administracinio dokumento rinkinio langeliai.

Lietuvoje deklaracija pildoma lietuvių kalba rašomąja mašinėle arba spausdintuvu. Jeigu muitinės procedūros arba kito muitinės sankcionuoto veiksmo pradžia ir pabaiga įforminama Lietuvoje, deklaracija gali būti surašyta ranka rašaline rašymo priemone spausdintinėmis raidėmis.

Visi deklaracijos lapai turi būti užpildyti vienodai, aiškiai ir tvarkingai (išskyrus langelius, kurių informacija savaiminio kopijavimo būdu neturi atsispausti).

Gabenant prekes, kurioms taikoma bendroji tranzito procedūra, įforminta ne Lietuvoje, pildomi tik bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų blankai, atitinkantys Europos Bendrijos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) šalių Konvencijoje dėl bendrosios tranzito procedūros nustatytus reikalavimus. Bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų tranzito rinkiniai turi būti užpildyti laikantis minėtos konvencijos nustatytų reikalavimų (įskaitant kalbas, kuriomis šie dokumentai pildomi).

Gabenant prekes, kurioms taikoma Bendrijos tranzito procedūra, įforminta ne Lietuvoje, pildomi tik bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų blankai, atitinkantys Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų reikalavimus. Šiuo atveju bendrojo administracinio dokumento ir jo papildomųjų lapų tranzito rinkiniai turi būti užpildyti oficialia Europos Sąjungos valstybės narės, kurioje įforminta Bendrijos tranzito pro-

cedūra, kalba laikantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatose ir atitinkamos valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Deklaranto įgaliotas asmuo pildo tik skaičiais paženklintus deklaracijos langelius. Kiti langeliai, paženklinti raidėmis, skirti muitinės įstaigų atliekamo muitinio įforminimo, kontrolės ir tyrimų tikslams.

Bendrojo administracinio dokumento 1–30 ir 48–56 langeliuose nurodomi duomenys, kurie yra bendri visoms vienu bendrojo administracinio dokumento rinkiniu su jo papildomaisiais lapais deklaruojamoms prekėms. 31–47 langeliuose pateikiama informacija apie vienos rūšies prekes.

Deklaracijose negali būti išskustų, suteptų, uždažytų arba užklijuotų vietų. Taisyti reikia tvarkingai išbraukiant klaidingus duomenis ir virš jų išspausdinant arba aiškiai užrašant teisingus. Kiekvienas taisymas tvirtinamas jį atlikusio deklaranto įgalioto asmens parašu. Taisant deklaracijos duomenis negalima uždengti kitų (netaisomų) duomenų. Minėtas deklaracijų pataisas patvirtina muitinės pareigūnai.

Jeigu deklaracijos duomenys taisyti nesilaikant reikalavimų arba deklaracijos vieno langelio arba skilties duomenys taisyti daugiau kaip vieną kartą, arba deklaracijoje taisyta didesnė dalis duomenų, muitinės pareigūnas deklaracijoje pažymi, kad ji nepriimta, ir reikalauja pateikti kitą deklaraciją.

Lietuvos Respublikoje Bendrasis administracinis dokumentas pildomas vadovaujantis Muitinės departamento generalinio direktoriaus patvirtinta Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija [15].

Pateikus deklaraciją muitinei tikrinti ir įforminti deklaracija gali būti taisoma tik gavus muitinės įstaigos raštišką sutikimą. Po muitinio įforminimo deklaracijas galima taisyti tik teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvarka. Deklaracija gali būti pripažinta negaliojančia po to, kai prekės buvo išleistos, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 66 straipsniu deklarantui pateikus kompetentingai muitinės įstaigai rašytinį prašymą, jeigu:

- deklarantas pateikia įrodymų, kad prekės deklaracijoje nurodytai muitinės procedūrai įforminti buvo deklaruotos per klaidą ir visiškai atitinka kitos jo norimos įforminti muitinės procedūros taikymo sąlygas;
- prašymas pateiktas per 3 mėnesius nuo deklaracijos priėmimo muitinės įstaigoje dienos (išimties tvarka muitinė gali priimti prašymą ir pasibaigus nustatytam 3 mėnesių laikotarpiui);
- prekės nebuvo naudojamos pažeidžiant muitinės procedūros, kuriai įforminti jos turėjo būti pateiktos, taikymo sąlygas;
- prekėms iš karto įforminama muitinės procedūra, kuriai įforminti jos turėjo būti pateiktos.

Naujai įforminta deklaracija laikoma galiojančia nuo deklaracijos, kuri pripažinta negaliojančia, priėmimo dienos.

3.3. Prekių deklaravimas žodžiu

Žodinės muitinės deklaracijos gali būti pateikiamos deklaruojant išleisti į laisvą apyvartą ir eksportuoti skirtas nekomercinio pobūdžio prekes:

- gabenamas asmeniniame keleivio bagaže;
- siunčiamas fiziniams asmenims;
- kitais nereikšmingais atvejais, muitinei leidus.

Žodinės muitinės deklaracijos taip pat gali būti pateiktos deklaruojant išleidžiamas į laisvą apyvartą ir eksportuojamas komercinio pobūdžio prekes, kai:

- vieno deklaranto deklaruojamos vienos prekių siuntos vertė neviršija Bendrijos teisės aktuose nustatytos statistinės slenkstinės vertės [4];
- prekių siunta nėra reguliariai gabenamų panašių siuntų sekos dalis;
- prekės nėra gabenamos nepriklausomo vežėjo kaip didesnio gabenamo krovinio dalis.

Žodinės muitinės deklaracijos gali būti pateiktos deklaruojant laikinai įvežamus:

- gyvūnus, kurie pergenami iš ganyklos į ganyklą, atgenami ganyti, naudoti darbo tikslais ir kaip transporto priemones, bei įrangą, priklausančią asmenims, gyvenantiems Bendrijos pasienio zonoje, ir numatomą naudoti šioje zonoje;
- ne Bendrijoje įsteigtų valstybinių arba visuomeninių organizacijų laikinai įvežamą joms priklausančią radijo ir televizijos laidų rengimo ir transliacijos įrangą (tik gavus muitinės leidimą);
- tarptautiniais maršrutais plaukiojančių laivų įgulos narių asmeninius daiktus;
- ne Bendrijoje įsteigtiems asmenims priklausančius instrumentus ir aparatus, būtinus gydytojams, kurie teikia pagalbą ligoniams, laukiantiems organų transplantacijos;
- keleivių (ne Europos Sąjungos valstybių narių nuolatinių gyventojų) įvežamus asmeninius daiktus ir sporto prekes;

- padėklus, jeigu juos numatoma grąžinti prekių siuntėjui;
- konteinerius, pažymėtus nustatytos formos identifikavimo ženklais ir priklausančius ne Bendrijoje įsteigtam asmeniui; ne Bendrijos muitų teritorijoje registruotas transporto priemones.

3.4. Prekių deklaravimas veiksmu

Kai prekės yra atgabentos į muitinės įstaigą arba į kitą muitinės nustatytą arba muitinei priimtiną vietą, muitinės deklaracijos pateikimu deklaruojant prekes veiksmu pripažįstami šie veiksmai:

- vykimas per žaliąjį kanalą, pažymėtą užrašu „deklaruojamų daiktų nėra“, jeigu muitinės įstaigoje taikoma dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema;
- vykimas per muitinės įstaigą, kurioje netaikoma dviejų kanalų sistema, nepareiškiant noro pateikti kitokią muitinės deklaraciją;
- priekinio keleivinės transporto priemonės stiklo pažymėjimas lipduku „Deklaruojamų daiktų nėra“ arba apvaliu muitinės deklaracijos ženklu, jeigu tai numatyta atitinkamos Europos Sąjungos valstybės narės nacionaliniuose teisės aktuose.

Dviejų kanalų sistema taikoma siekiant pagreitinti keleivių vykimo per sieną procesą.

Dviejų kanalų sistema – muitinio tikrinimo sistema, kurią taikant keleivis gali deklaruoti gabenamas prekes, pasirinkdamas vieną iš dviejų kanalų – žaliąjį arba raudonąjį.

Pasirinkęs žaliąjį kanalą, keleivis deklaruoja negabenąs prekių, kurių kiekis yra didesnis už nustatytas įvežimo (išvežimo) normas ir už kurias nustatyti importo (eksporto) muitai ir mokesčiai arba kurioms taikomi įvežimo (išvežimo) draudimai bei apribojimai. Raudonąjį kanalą reikia pasirinkti, kai nustatytais atvejais leidžiama gabenti prekes, kurių kiekis yra didesnis už nustatytas įvežimo (išvežimo) normas ir už kurias nustatyti importo (eksporto) muitai bei mokesčiai, ir kurioms taikomi įvežimo (išvežimo) draudimai bei apribojimai. Pasirinkę raudonąjį kanalą, keleiviai privalo deklaruoti gabenamas prekes žodžiu, raštu arba naudodamiesi automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis. Taip sudaromos sąlygos keleiviams, negabenantiems privalomų tokiais būdais deklaruoti prekių,

vykimo per sieną formalumus atlikti greičiau negu keleiviams, gabenantiems tokias prekes. Dviejų kanalų sistema paprastai įrengiama tuose valstybės sienos perėjimo punktuose, per kuriuos vyksta intensyvus keleivių bei transporto priemonių judėjimas (tarptautiniuose oro, jūrų uostuose, valstybės sienos perėjimo vietose).

Deklaruoti veiksmu galima:

- asmeniniame keleivių bagaže gabenamas nekomercinio pobūdžio prekes ir asmeninius daiktus;
- registruotas transporto priemones;
- padėklus, grąžinamus arba numatomus grąžinti prekių siuntėjui;
- konteinerius, pažymėtus nustatytos formos identifikavimo ženklais; pervežant būtinus, tačiau nereikšmingus importuojamų prekių kiekius (degalus ir tepalus, esančius transporto priemonėse ir reikalingus toms transporto priemonėms eksploatuoti, papildomas medžiagas, reikalingas prekėms apsaugoti pervežimo metu, kraiką ir pašarus, reikalingus gyvūnams pervežimo metu ir pan.);
- žemės ūkio produktus, importuojamus Bendrijos žemės ūkio produkcijos gamintojų, kuriuos jie išaugino savo naudojamuose sklypuose, esančiuose užsienio valstybėje, kuri ribojasi su Bendrijos muitų teritorija, jeigu šios prekės atleistos nuo importo muitų;
- sėklas, trąšas ir dirvai bei derliui apdoroti skirtus produktus, importuojamus žemės ūkio produkcijos gamintojų, kurių pagrindinė veiklos vieta yra užsienio valstybėje, numatomus naudoti šių gamintojų naudojamuose sklypuose, esančiuose Bendrijos muitų teritorijoje, kuri ribojasi su ta užsienio valstybe, jeigu šios prekės atleistos nuo importo muitų.

Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema asmeninėmis transporto priemonėmis vykstančių keleivių gabenamoms prekėms deklaruoti taikoma vienu iš šių būdų:

- kai žaliasis ir raudonasis kanalai įrengti skirtingose transporto juostose – žaliojo kanalo transporto juosta žymima žalios spalvos taisyklingu aštuoniakampiu su užrašu „Deklaruojamų daiktų nėra“ („*Nothing to declare*“) bei pirmumo kelio ženklu „Važiuoti nesustojus draudžiama“, o raudonojo kanalo transporto juosta – raudonos spalvos kvadratu su užrašu „Deklaruojami daiktai“ („*Goods to declare*“) bei draudžiamuoju kelio ženklu „Muitinė“. Žaliojo ir raudonojo kanalų transporto juostos turi būti paženklintos atitinkamos spalvos ištisinėmis linijomis ir atskirtos taip, kad

įvažiavus į vieną iš jų transporto priemone nebūtų galima nekliudomai pervažiuoti į kitą juostą;

- kai dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema taikoma tikrinant keleivius toje pačioje transporto juostoje, prieš įvažiuojant į draudžiamuoju kelio ženklu „Muitinė“ pažymėtą muitinio tikrinimo vietą būtina pritvirtinti ant automobilio priekinio stiklo (išorinėje pusėje) „Žaliojo-raudonojo kanalo kupono“ „žaliąją“ arba „raudonąją“ dalį. „Žalioji“ kupono dalis turi būti pažymėta žalios spalvos taisyklingu aštuoniakampiu su užrašu „Deklaruojamų daiktų nėra“ („*Nothing to declare*“), o „raudonoji“ dalis – raudonos spalvos kvadratu su užrašu „Deklaruojami daiktai“ („*Goods to declare*“). Vietoj specialaus „Žaliojo-raudonojo kanalo kupono“ gali būti naudojami kiti tam pačiam tikslui skirti kuponai (talonai), pagal kuriuos įmanoma aiškiai nustatyti, ar pasirinktas žaliasis, ar raudonasis kanalas.

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, tarptautiniuose oro ir jūrų uostuose taikoma dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistema papildyta dar vienu – trečiuoju (mėlynuoju) kanalu. Šį kanalą turi pasirinkti keleiviai, atvykstantys iš kitos Europos Sąjungos valstybės narės ir gabenantys tik Bendrijos prekes (t. y. prekes, kurių muitinei deklaruoti nereikia). Kad muitinės pareigūnams būtų paprasčiau atpažinti registruotą oro transportu vykstančių keleivių bagažą, priimtą vežti kitame Bendrijos muitų teritorijoje esančiame oro uoste, toks bagažas žymimas specialiomis etiketėmis su žaliomis juostelėmis iš kraštų (jų forma ir techninės charakteristikos nustatytos Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 30 priede).

3.5. Prekių deklaravimas naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis

Automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis parengtos muitinės deklaracijos (elektroninės muitinės deklaracijos) duomenų turinys privalo atitikti rašytinės muitinės deklaracijos duomenų turinį. Jeigu muitinės deklaracija pateikta Lietuvos muitinės įstaigai naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, muitinės įstaigai turi būti pateiktas ir jai skirtas deklaranto arba jo atstovo pasirašytas tokios muitinės deklaracijos rašytinės kopijos egzempliorius (jeigu jo reikia deklarantui apskaitai). Kartu su muitinės deklaracija, parengta automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis, muitinės įstaigai turi būti pateiktos deklaruojamos prekės ir dokumentai (informacija), kuriuos privalu pateikti

įforminant atitinkamą muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksmą. Numatyta, kad, muitinei leidus, kai kurių elektroninėje muitinės deklaracijoje nurodytų dokumentų muitinės įstaigai pateikti neprivaloma (jie turi būti laikomi muitinei žinomoje vietoje ir, jai pareikalavus, pateikti muitiniam tikrinimui atlikti).

Elektroninis deklaravimas Lietuvoje pradėtas taikyti 2003 metais. Lietuvos muitinė pasirengė priimti ir tikrinti elektronines deklaracijas visose muitinės įstaigose įdiegusi kompiuterizuotą muitinės deklaracijų duomenų apdorojimo sistemą ASYCUDA. Vienas iš ASYCUDA sistemos funkcinių modulių sudaro galimybę vartotojams pateikti, o muitinei priimti elektronines muitinės deklaracijas. Įmonė, kuri pageidauja deklaruoti prekes muitinei elektroniniu būdu, turi pasirašyti sutartį su teritorine muitine, kurioje smulkiai nustatoma, kaip ši įmonė pateikia elektronines muitinės deklaracijas, apibrėžiama deklaranto atsakomybė už tokiu būdu pateiktų duomenų teisingumą, nurodoma, kaip deklarantas bus informuojamas apie deklaracijos priėmimą ir jos tikrinimo rezultatus. Be to, įmonė turi turėti prekėms deklaruoti tinkamą kompiuterinę įrangą ir taip deklaruoti pasirengusius kvalifikuotus darbuotojus.

Didžiausias prekių elektroninio deklaravimo pranašumas yra tai, kad muitinės deklaraciją galima pateikti tiesiai iš įmonės patalpų, nevykstant į muitinės įstaigą ir nelaukiant eilėse. Vėliau muitinei reikia pateikti sistemos ASYCUDA priemonėmis išspausdintą elektroninės muitinės deklaracijos rašytinę kopiją (jeigu ji reikalinga įmonės apskaitai) ir kartu su muitinės deklaracija privalomus pateikti dokumentus, kurie, kitaip negu muitinės deklaracija, kol kas gali būti tik rašytiniai. Elektroninės muitinės deklaracijos rašytinės kopijos įforminimas užtrunka žymiai trumpiau, nes ji jau patikrinta. Papildomas pranašumas yra tai, kad elektroniniu būdu prekes deklaruojančioms įmonėms nereikia rūpintis muitinės deklaracijų blankais, skirti tam laiko ir lėšų, nes elektroninių muitinės deklaracijų rašytinės kopijos yra spausdinamos ant paprasto popieriaus. Dar patogiau toms įmonėms, kurios turi galimybę sujungti prekių elektroninį deklaravimą ir supaprastintų procedūrų taikymą (tokiu atveju deklarantams muitinės įstaigose tenka lankytis dar rečiau, nes dokumentai gali būti teikiami periodiškai, pvz., kartą per mėnesį).

Europos Sąjungos valstybėse narėse elektroninių muitinės deklaracijų nuolat daugėja, tai daro didelį poveikį Bendrijos muitinės kodeksui ir kitiems Europos Sąjungos muitų teisės aktams, kuriuos numatyta iš esmės reformuoti nustatant, kad įprastinė muitinės deklaracija yra elektroninė, o rašytinė deklaracija priimama tik išimtiniais atvejais. Prekių elektroninio dek-

laravimo principų įtvirtinimas yra vienas iš svarbiausių e. muitinės kūrimo darbų.

??? Kartojimo klausimai

1. Kokius žinote prekių deklaravimo būdus?
2. Kur galima deklaruoti prekes?
3. Kur gabenamas prekes deklaruoja keleiviai?
4. Kas turi teisę deklaruoti prekes?
5. Apibūdinkite sąvoką „muitinės tarpininkas“.
6. Paaiškinkite, kuo skiriasi tiesioginis atstovavimas asmenims deklaruojant prekes muitinei nuo netiesioginio atstovavimo.
7. Kaip prekės deklaruojamos raštu?
8. Kaip galima taisyti muitinės deklaracijos duomenis?
9. Kokiais atvejais muitinės deklaracija gali būti pripažinta negaliojančia?
10. Kokias prekes galima deklaruoti žodžiu?
11. Kaip suprantate prekių deklaravimą veiksmu?
12. Apibūdinkite dviejų kanalų (žaliojo ir raudonojo) sistemą.
13. Paaiškinkite, kaip galima deklaruoti prekes naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

✍ Praktinė užduotis

1. Rusijos pilietis iš Lietuvos įmonės, prekiaujančios automobiliais, nusipirko lengvąjį automobilį ir nori jį išsigabenti į Rusiją. Vadovaudamiesi Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija ir kitais muitų teisės aktais paaiškinkite, kokiu būdu Rusijos pilietis turi deklaruoti išvežamą iš Lietuvos automobilį.
2. Pildydamas muitinės deklaraciją deklarantas suklydo ir neteisingai nurodė prekių svorį bei kiekį. Vadovaudamiesi muitų teisės aktais paaiškinkite, kaip ir kada galima ištaisyti neteisingus muitinės deklaracijos duomenis.

4.

MUITINĖS PROCEDŪRŲ VYKDYMAS IR JŲ MUITINĖS PRIEŽIŪRA

4.1. Išleidimas į laisvą apyvartą

Išleidimas į laisvą apyvartą – tai viena iš svarbiausių muitinės procedūrų, kurią taikant į Bendrijos muitų teritoriją įvežtos ne Bendrijos prekės išleidžiamos į laisvą apyvartą toje teritorijoje. Išleidus prekes į laisvą apyvartą pripažįstama, kad joms pritaikytos Bendrijos prekybos politikos priemonės, atlikti jų importo formalumai ir prekės apmokestintos visais privalomais sumokėti muitais. Tai atlikus pasikeičia prekių muitinis statusas ir ne Bendrijos prekės įgyja Bendrijos prekių statusą. Muitinės priežiūra toliau tokioms prekėms nebetaikoma (išskyrus atvejus, kai prekėms taikoma galutinio vartojimo procedūra arba jos atleidžiamos nuo muitų dėl prekių paskirties), ir asmuo gali disponuoti jomis be jokių apribojimų. Sumokėjus už importuotas prekes nustatytus muitus (akcizai ir PVM gali būti sumokėti ir vėliau) ir įvykdžius teisės aktuose nustatytus importo reikalavimus trečiųjų šalių prekės gali laisvai judėti visoje Bendrijos muitų teritorijoje.

Taigi, norėdami taikyti šią muitinės procedūrą, prekių **importuotojai turi įvykdyti dvi pagrindines sąlygas:**

- sumokėti importo muitus (jeigu jie nustatyti ir nuo jų neatleista);

- įvykdyti Bendrijos prekybos politikos reikalavimus arba kitus teisės aktuose nustatytus reikalavimus, jeigu atitinkamų prekių importas ribojamas (reikalingi leidimai, licencijos, kvotos ir kita).

Prekės, pateiktos išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, turi būti deklaruojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu, jo įgyvendinimo nuostatomis ir, kai pateikiama rašytinė muitinės deklaracija, Muitinės departamento generalinio direktoriaus patvirtinta Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija [15].

4.1.1. Prekių pateikimas išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti

Importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti turi būti pateikta importuotoją aptarnaujančiam muitinės postui, esančiam Lietuvos Respublikos muitų teritorijos viduje ir priklausančiam teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra importuotojo buveinė (fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta). Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatytais atvejais ir tvarka teritorinė muitinė, kurios veiklos zonoje yra importuotojo buveinė (fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta), gali leisti importuotojui pateikti importo deklaraciją išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti ir kitoms teritorinėms muitinėms priklausantiems muitinės postams. Keleivių gabenamos prekės turi būti deklaruojamos kelių, geležinkelių, tarptautinių oro ir jūrų uostų pasienio kontrolės punktuose esančiose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kitose Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatytose muitinio tikrinimo vietose, taip pat tarptautiniais maršrutais vykstančiuose traukiniuose ir laivuose, kai juose atliekamas muitinis tikrinimas.

Į Bendrijos muitų teritoriją įvežamos prekės deklaruojamos žodžiu tose muitinės postų muitinio tikrinimo vietose, kuriose prekės pateikiamos muitinei jas įvežus į Bendrijos muitų teritoriją.

Deklarantas, kurio buveinė yra ne Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje, deklaruodamas prekes išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, gali pasirinkti bet kurį reikiamą kompetenciją turintį muitinės postą.

Kai oro arba jūrų transportu atgabentos prekės deklaruojamos išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, muitinės deklaracija deklarantui pageidaujant gali būti pateikiama oro arba jūrų uostuose veikiančiuose muitinės postuose, jeigu jie priklauso teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra deklaranto buveinė.

Teisės aktuose gali būti nurodytos muitinės įstaigos, kuriose turi būti įforminta tam tikrų prekių išleidimo į laisvą apyvartą procedūra.

Jeigu importo deklaraciją išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti pateikia importuotojui atstovaujantis muitinės tarpininkas, ji gali būti pateikta ir teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso muitinės tarpininko buveinė, postui.

Kai išleidimo į laisvą apyvartą muitinės procedūrai įforminti deklaruojamos prekės, kurioms dėl jų galutinio vartojimo taikoma sumažinta arba nulinė importo muito norma, muitinės deklaracija turi būti pateikta teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso prekių galutinio vartojimo vieta, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta viena, arba teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso galutinio vartojimo leidimo turėtojo buveinė, postui, jeigu prekių galutinio vartojimo vieta ne viena arba jeigu galutinio vartojimo leidimo turėtojas numato perduoti atitinkamas prekes kitam tokio leidimo turėtojui.

Kartu su importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 218 straipsniu, turi būti **pateikti šie dokumentai**:

- sąskaita faktūra, kuria remiantis deklaruojama prekių vertė;
- muitinės vertės deklaracija, jeigu deklaruojamų prekių muitinė vertė didesnė kaip 10 000 eurų;
- dokumentai, reikalingi preferenciniam muitų tarifų režimui arba panašioms priemonėms taikyti (jeigu toks režimas gali būti taikomas);
- dokumentai, reikalingi importo draudimams ir apribojimams taikyti (jeigu jie nustatyti);
- atskirais atvejais – transporto dokumentai, pakavimo aprašai ir prieš tai prekėms taikytos muitinės procedūros dokumentai;
- visi kiti dokumentai, reikalingi pagal teisės aktus, reglamentuojančius išleidimo į laisvą apyvartą procedūros atlikimo tvarką.

Gavus muitinės įstaigos, kuriai turi būti pateikta importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, sutikimą, ši deklaracija gali būti pateikta importuotojo pageidaujamoje vietoje ir ne muitinės įstaigos darbo laiku, importuotojui atlyginus muitinei su tokiu muitiniu tikrinimu susijusias išlaidas.

Išleidžiant į laisvą apyvartą greitai gendančias prekes, taip pat humanitarinės pagalbos siuntas, diplomatinėms atstovybėms skirtas prekes, gyvus gyvūnus, kitas skubias siuntas, kurių muitinis tikrinimas ir įforminimas turi būti atliekamas skubos tvarka, prekės išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti gali būti pateiktos pirmumo tvarka.

Išleidimo į laisvą apyvartą procedūra įforminama tiesiogiai iš trečiųjų šalių įvežtoms ne Bendrijos prekėms (įskaitant grąžinamas eksportuotas iš Bendrijos muitų teritorijos prekes), taip pat ne Bendrijos prekėms, kurios prieš tai buvo laikinai saugomos, laikomos Bendrijos muitų teritorijoje esančiose laisvosiose zonose arba laisvuosiuose sandėliuose, gabenamos taikant tranzito procedūrą, perdirbamos taikant laikinojo įvežimo perdirbti, laikinojo išvežimo perdirbti arba muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą (įskaitant kompensacinius ir perdirbtuosius produktus), laikinai įvežtos į Bendrijos muitų teritoriją arba laikytos muitinės sandėlyje taikant muitinio sandėliavimo procedūrą.

Pagal Importuotų ir tiekiamų į kitą Europos Sąjungos valstybę narę prekių neapmokestinimo importo pridėtinės vertės mokesčiu taisykles, patvirtintas Muitinės departamento generalinio direktoriaus ir Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko [28], išleidžiamos į laisvą apyvartą prekės, kurios iš Lietuvos tiekiamos į kitą Europos Sąjungos valstybę narę, neapmokestinamos PVM, jeigu įvykdytos šios sąlygos:

- importo metu žinoma, kad prekės yra skirtos išgabenti ir bus išgabentos į kitą valstybę narę;
- prekių importuotojas importo deklaracijos priėmimo metu yra registruotas Lietuvoje PVM mokėtoju;
- importuotų prekių tiekimas iš Lietuvos į kitą valstybę narę pagal PVM įstatymo VI skyriaus nuostatas apmokestinamas taikant nulinį PVM tarifą;
- importuotojas kitos valstybės narės PVM mokėtojui tiekia tas pačias prekes, kurias importavo į Lietuvos teritoriją, įskaitant tas, kurios į kitą valstybę narę išgabenamos po jų tvarkymo ir (arba) perdirbimo;
- prekės į kitą valstybę narę išgabenamos per 1 mėnesį nuo jų apmokestinimo momento, nurodyto PVM įstatymo 14 straipsnio 12 arba 13 dalyje, dienos arba per ilgesnį laiką, kurį dėl objektyvių aplinkybių (prekių pobūdis, transportavimo būdas ir sąlygos, tiekimo sutarties sąlygos ir pan.) importuotojui prašant nustato teritorinė muitinė, atsižvelgusi į apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos išvadą.

Deklaruojant išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti prekes, kurias norima išgabenti į kitą Europos Sąjungos valstybę narę Lietuvoje jų neapmokestinus PVM, kartu su importo deklaracija muitiniam tikrinimui atlikti reikia pateikti:

- importuotojo PVM mokėtojo registracijos pažymėjimą ir jo nuo-

rašą (PVM mokėtojo registracijos pažymėjimas grąžinamas, palyginus jį su jo nuorašu);
- dokumentus, įrodančius, kad į Lietuvos teritoriją importuotos prekės skirtos išgabenti ir bus išgabentos į kitą valstybę narę (transporto dokumentai, sutartys ir pan.).

4.1.2. Išleidžiamų į laisvą apyvartą prekių muitinės priežiūra

Deklaruojant prekes, kurių išleidimo į laisvą apyvartą procedūra įforminama baigiant prekių laikinąjį saugojimą, prieš tai joms taikytą muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksmą, muitinės įstaigai kartu su importo deklaracija šiai procedūrai įforminti būtina pateikti laikinai saugotoms prekėms įformintos bendrosios deklaracijos egzempliorių, skirtą prekių gavėjui, arba muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento), kurioje įforminta anksčiau toms pačioms prekėms taikyta muitinės procedūra arba kitas muitinės sankcionuotas veiksmas, egzempliorių, skirtą deklarantui. Išleidžiamų į laisvą apyvartą prekių muitinis tikrinimas atliekamas šią procedūrą įforminančioje muitinės įstaigoje, laikantis muitų teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Kai be muitinio tikrinimo dar reikia atlikti ir šių prekių fitosanitarinį, veterinarinį bei kitokį tikrinimą, tai (jeigu įmanoma) atliekama kartu su muitiniu tikrinimu – tuo pačiu metu ir toje pačioje vietoje. Jeigu prekes išleidžiant į laisvą apyvartą atsiranda arba vėliau gali atsirasti mokestinė prievolė (skola muitinei), su ja susijusių skolininko įsipareigojimų įvykdymui užtikrinti teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvarka muitinei turi būti pateikta garantija, kurios atsisakoma prievolei (skolai) išnykus arba, jeigu prievolė (skola) nebuvo atsiradusi, pripažinus, kad ji nebegali atsirasti.

Išleidimo į laisvą apyvartą procedūra laikoma baigta, kai sumokami už išleistas į laisvą apyvartą prekes nustatyti importo muitai bei, atitinkamais atvejais, mokesčiai ir įvykdomos nustatytos Bendrijos prekybos politikos arba panašios priemonės.

4.1.3. Galutinis vartojimas

Tam tikros importuojamos prekės dėl savo ypatingos paskirties (pvz., prekės, skirtos laivams ir orlaiviams statyti ir remontuoti) visai arba iš da-

lies neapmokestinamos importo muitais. Tokios prekės, išleidus jas į laisvą apyvartą, turi būti vartojamos pagal nustatytą paskirtį muitinei prižiūrint.

Galutinis vartojimas – prekių, kurios dėl savo ypatingos paskirties visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais, išleidimas į laisvą apyvartą ir muitinės prižiūrimas jų vartojimas pagal nustatytą paskirtį.

Prekės, išleistos į laisvą apyvartą galutinio vartojimo sąlygomis, lieka muitinės prižiūrimos tol, kol šios sąlygos įvykdomos arba atsisakoma jas vykdyti (pvz., kol atliekamos tokios operacijos, dėl kurių šios prekės buvo visai arba iš dalies neapmokestintos importo muitais, arba kol jos eksportuojamos, sunaikinamos arba pradedamos vartoti pagal kitą paskirtį, sumokėjus muitinei atsiradusią skolą). Muitinė turi teisę reikalauti, kad, įforminant galutinio vartojimo procedūrą, būtų pateikta garantija, užtikrinanti, kad bus sumokėta bet kokia skola, galinti atsirasti dėl prekių vartojimo ne pagal numatytą galutinio vartojimo paskirtį.

4.1.4. Leidimo taikyti galutinio vartojimo procedūrą suteikimas

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 292 straipsniu, prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, išleidžiamos į laisvą apyvartą tik jų importuotojui (galutiniam vartotojui) gavus atitinkamą rašytinį muitinės leidimą (išskyrus atvejus, kai leidimu taikyti galutinio vartojimo procedūrą laikoma muitinės priimta importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti).

Prašymas išduoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą (forma pateikta Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede, žr. priedą Nr. 4) turi būti pateiktas teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje tvarkomi pagrindiniai pareiškėjo apskaitos registrai arba yra prekių galutinio vartojimo vieta.

Jeigu asmuo pageidauja patikslinti arba papildyti jam išduotą leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą, jis gali pateikti laisvos formos rašytinį prašymą.

Prašymu išduoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą gali būti laikoma ir importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti. Toks prašymas gali būti patenkintas, jeigu prekių galutinio vartojimo procedūrą turi prižiūrėti tik vienos Europos Sąjungos valstybės narės

muitinė, jeigu visos deklaracijoje (prašyme) nurodytos prekės yra tos pačios paskirties, dėl kurios jos visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais, ir jeigu deklaracijoje (prašyme) pateiktos informacijos muitinei pakanka prekių galutinio vartojimo priežiūrai užtikrinti.

Prašymas išduoti bendrą leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą, kurio forma pateikta Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede, turi būti pateikiamas tuo atveju, kai prekių galutinio vartojimo procedūrą turi prižiūrėti kelių Europos Sąjungos valstybių narių muitinės.

Jeigu teritorinei muitinei nepakanka informacijos, pateiktos prašyme išduoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą, ji turi teisę reikalauti, kad pareiškėjas pateiktą informaciją papildytų arba patikslintų. Tais atvejais, kai prašymu laikoma importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, kartu su ja muitinės įstaigai turi būti pateiktas deklaranto pasirašytas dokumentas, kuriame nurodyta ši informacija (išskyrus informaciją, pateiktą pačioje deklaracijoje):

- importuotojo (verslo subjekto, vykdysiančio operacijas, dėl kurių prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais) pavadinimas ir adresas;
- galutinio vartojimo pobūdis (operacijų, numatomų atlikti su prekėmis, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, aprašymas);
- prekių, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra (atitinkamais atvejais – produktų, numatomų gauti atlikus galutinio vartojimo operacijas), techninis aprašymas ir siūlomi jų identifikavimo būdai;
- atitinkamais atvejais – produktų, numatomų gauti atlikus galutinio vartojimo operacijas, planuojama išeiga ir (arba) jos nustatymo metodo aprašymas;
- laikas, per kurį su prekėmis numatoma atlikti galutinio vartojimo operacijas;
- vieta (vietos), kurioje numatoma atlikti prekių galutinio vartojimo operacijas;
- dokumentą pasirašiusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.

Prašymai turi būti nagrinėjami laikantis Bendrijos muitinės kodekse ir jo įgyvendinimo nuostatose nustatytų terminų. Jeigu prašymas nepatenkinamas, apie tai pareiškėjui reikia pranešti raštu, nurodant tokio sprendimo motyvus ir asmens teisę jį apskųsti.

Leidimai taikyti galutinio vartojimo procedūrą išduodami tik Bendrijos muitų teritorijoje įsteigtiems asmenims ir tik tada, jeigu įvykdyti šie reikalavimai:

- asmens vykdoma arba numatoma vykdyti veikla atitinka galutinio vartojimo procedūros sąlygas ir yra visos prielaidos, kad operacijos, numatomos atlikti su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą, bus atliktos tinkamai;
- rašytiniu prašymu arba kitu dokumentu asmuo prisiima visus įsipareigojimus tinkamai atlikti operacijas su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinį vartojimą, t. y. naudoti tokias prekes tik pagal jų paskirtį, nenaudoti jų kitais tikslais ir informuoti leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą išdavusią teritorinę muitinę apie visus veiksnius, galinčius turėti įtakos leidime nustatytoms šios procedūros atlikimo sąlygoms;
- įmanoma užtikrinti efektyvią operacijų, atliekamų su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą, muitinės priežiūrą, o tam reikalingų administracinių priemonių sąnaudos nėra pernelyg didelės, palyginti su šių operacijų ekonominiu tikslingumu;
- asmens tvarkoma prekių apskaita sudaro galimybes muitinei tinkamai kontroliuoti, kaip atliekamos operacijos su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą;
- teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvarka pateikiama garantija, kad bus įvykdyti skolininko įsipareigojimai, susiję su mokestinėmis prievolėmis (skola muitinei), galinčiomis atsirasti atliekant operacijas su prekėmis, kurioms norima taikyti galutinio vartojimo procedūrą.

Leidimą (žr. priedą Nr. 5) taikyti galutinio vartojimo procedūrą išduoda teritorinė muitinė, kurios veiklos zonoje yra pareiškėjo buveinė. Tais atvejais, kai prašymu išduoti tokį leidimą laikoma importo deklaracija išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, leidimo išdavimu laikomas šios deklaracijos priėmimas. Leidimas taikyti galutinio vartojimo procedūrą įsigalioja nuo jo išdavimo dienos arba nuo vėlesnės leidime nurodytos datos. Leidimo galiojimo laikotarpis paprastai neviršija trejų metų, išskyrus ypatingus atvejus, kai galima nustatyti ir ilgesnį leidimo galiojimo laiką.

Muitinės įstaigos turi teisę išduoti **atgaline data galiojančius leidimus taikyti galutinio vartojimo procedūrą**. Šie leidimai įsigalioja nuo prašymo juos išduoti pateikimo dienos. Tais atvejais, kai leidimo taikyti galutinio vartojimo procedūrą galiojimo laikas pasibaigė, tačiau nesikeičia nei prekių, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, rūšis, nei su jomis atlieka-

mos operacijos, importuotojui pateikus prašymą gali būti išduodamas leidimas taikyti galutinio vartojimo procedūrą, įsigaliojantis nuo tos dienos, kai nustoja galios anksčiau tam pačiam asmeniui išduotas leidimas. Susidarius ypatingoms aplinkybėms, gali būti išduotas leidimas taikyti galutinio vartojimo procedūrą, įsigaliojantis ne daugiau kaip prieš vienerius metus iki prašymo jį išduoti pateikimo dienos, jeigu jo išdavimo būtinybė pagrįsta ekonominiais poreikiais ir jeigu:

- prašymą pavėluota pateikti ne dėl apgaulės arba aplaidumo;
- importuotojo apskaitos duomenys liudija, kad prekių galutinio vartojimo procedūros reikalavimai gali būti laikomi įvykdytais, ir yra galimybė patikrinti, ar per išduodamo leidimo galiojimo laikotarpį prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, nebuvo pakeistos kitomis prekėmis (t. y. pakanka duomenų prekėms identifikuoti);
- įmanoma atlikti visus muitinės formalumus, būtinus susidariusiai situacijai sureguliuoti, įskaitant muitinės deklaracijų pripažinimą negaliojančiomis (jeigu to reikia).

4.1.5. Galutinio vartojimo procedūros baigimas

Išleistos į laisvą apyvartą prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, gali būti eksportuojamos arba muitinei prižiūrint sunaikinamos.

Leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą išdavusiai teritorinei muitinei sutikus, prekės, kurių paskirtis yra galutinis vartojimas, gali būti vartojamos ir pagal kitą paskirtį, nenurodytą leidime, tačiau tai sąlygoja mokestinės prievolės (skolos muitinei) atsiradimą.

Prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, lieka muitinės prižiūrimos ir gali būti apmokestintos importo muitais tol, kol:

- su jomis pirmą kartą atliekamos operacijos, dėl kurių šios prekės visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais;
- jos eksportuojamos, sunaikinamos arba pradedamos vartoti pagal kitą paskirtį.

Tais atvejais, kai prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, tinka daugkartiniam vartojimui ir kai įmanomas piktnaudžiavimas, leidimą taikyti galutinio vartojimo procedūrą išdavusios teritorinės muitinės sprendimu šių prekių muitinės priežiūra tęsiama ir po to, kai su jomis pirmą kartą atliekamos operacijos, dėl kurių šios prekės visai arba iš dalies neap-

mokestinamos importo muitais, tačiau ne ilgiau kaip 2 metus nuo pirmo šių operacijų atlikimo pirmosios dienos.

Jeigu su prekėmis, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, atliekant operacijas, dėl kurių šios prekės visai arba iš dalies neapmokestinamos importo muitais, susidaro atliekų ir laužo, šios atliekos ir laužas laikomi prekėmis, su kuriomis atliktos tokios pat operacijos. Komercinės vertės turinčias atliekas ir laužą, likusius sunaikinus prekes, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, muitinė prižiūri tol, kol teisės aktuose nustatyta tvarka šioms atliekoms ir laužui įforminami muitinės sankcionuoti veiksmai.

4.1.6. Kontrolinio egzemplioriaus T5 naudojimas

Prekės, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, iš vienos jų vartojimo vietos į kitą tame pačiame leidime nurodytą jų vartojimo vietą gali būti perkeliamos neatliekant jokių muitinės formalumų. Tačiau, jei vienas leidimo taikyti galutinio vartojimo procedūrą turėtojas perduoda prekes kitam tokio leidimo turėtojui, įsteigtam kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, įforminamas kontrolinis egzempliorius T5, kuris naudojamas laikantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 66 priede nustatytų reikalavimų.

Kontrolinis egzempliorius T5 – tai Reglamento (EEB) Nr. 2454/93 63 priede nustatytos formos dokumentas, pateikiamas muitinei kartu su jo papildomaisiais lapais, kurių forma nustatyta minėto reglamento 64 priede, arba kartu su jo krovinio aprašais, kurių forma nustatyta minėto reglamento 65 priede.

Kai prekes, kurioms taikoma jų galutinio vartojimo muitinės priežiūra, vienas kitam perduoda Lietuvoje registruoti leidimų taikyti galutinio vartojimo procedūrą turėtojai, kontrolinis egzempliorius T5 naudojamas šiais atvejais:

- kai būtina įrodyti, kad tame dokumente nurodytos prekės, išvežtos iš vienos teritorinės muitinės veiklos zonoje esančios jų galutinio vartojimo vietos, pristatytos į jų galutinio vartojimo vietą, esančią kitos teritorinės muitinės veiklos zonoje;
- kai būtina įrodyti, kad tame dokumente nurodytos prekės pristaty-

tos į jų galutinio vartojimo vietą, esančią tos pačios teritorinės muitinės veiklos zonoje;
- kai vykdant teisės aktuose nustatytus reikalavimus būtina įrodyti, kad prekės buvo pristatytos į tam tikrą jų galutinio vartojimo vietą;
- kai reikia informuoti paskirties muitinės įstaigą, kad tame dokumente nurodytoms prekėms taikomos specialios priemonės.

??? Kartojimo klausimai

1. Kokia yra išleidimo į laisvą apyvartą procedūros esmė?
2. Kur galima deklaruoti prekes norint jas išleisti į laisvą apyvartą?
3. Kokie dokumentai kartu su importo deklaracija turi būti pateikti muitinės įstaigai deklaruojant prekes išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti?
4. Kokias prekes galima išleisti į laisvą apyvartą pirmumo tvarka?
5. Kada galima įforminti išleidimo į laisvą apyvartą procedūrą?
6. Ką reiškia importuotų prekių galutinis vartojimas?
7. Kokios sąlygos turi būti įvykdytos, kad būtų galima išleisti į laisvą apyvartą importuotas prekes dėl jų ypatingos paskirties visai arba iš dalies neapmokestinant importo muitais?
8. Kas išduoda leidimus taikyti galutinio vartojimo procedūrą?
9. Kokias žinote leidimų taikyti galutinio vartojimo procedūrą rūšis?
10. Kam naudojamas kontrolinis egzempliorius T5?

Praktinė užduotis

Iš Baltarusijos įmonės OOO „Polimer“ (Novopolockas, Baltarusija) automobiliu DAF (valst. Nr. UVVO24/BV804) su TIR knygele Nr. XH42756347 atvežamos prekės (nedažytas poliesterinis štapelio pluoštas), skirtos Lietuvos įmonei UAB „Inesa“ (Kęstučio g. 1, Vilnius). Prekės supakuotos į 70 paketų, jų svoris bruto – 20055 kilogramai, svoris neto – 19844,5 kilogramo, kaina – 25752,53 USD, prekių pristatymo sąlygos –

„FCA Mogiliovas“. UAB „Inesa“ šias prekes iš karto parduoda Latvijos įmonei „Riteks“, ir prekės, atlikus muitinės formalumus Lietuvoje, iš karto išvežamos į Latviją. Muitinės deklaraciją užpildė UAB „Muitinės tarpininkai“ (Ateities g. 15, Vilnius), pasirašė šios bendrovės darbuotojas Pranas Petraitis.

1. Užpildykite bendrąjį administracinį dokumentą, kurį reikia pateikti atgabenus prekes į Vilniaus teritorinės muitinės krovinių postą. Tuo tikslu LITAR duomenų bazėje suraskite, kokiais mokesčiais apmokestinamos atitinkamos iš Baltarusijos importuojamos prekės.
2. Kokius dokumentus importuotojas turi pateikti muitinei, kad prekės Lietuvoje nebūtų apmokestintos importo PVM?
3. Vadovaudamiesi teisės aktais paaiškinkite importo deklaracijos užpildymo ypatumus, kai į kitą Europos Sąjungos valstybę narę tiekiamos prekės neapmokestinamos importo PVM toje valstybėje narėje, kurioje jos išleidžiamos į laisvą apyvartą.

4.2. Eksportas

Eksportas – tai prekių pardavimas užsienio pirkėjui ir išgabenimas į užsienį. Daugelis įmonių savo veiklą pradeda nuo eksporto, nes ši veiklos rūšis nereikalauja daug pirminių lėšų bei nėra labai rizikinga. Eksportas skirstomas į tiesioginį ir netiesioginį.

Tiesioginis eksportas vykdomas tada, kai gamintojas savo gaminį tiesiogiai parduoda užsienio pirkėjui.

Netiesioginis eksportas vykdomas per tarpininkus. Tai daug patogiau įmonei gamintojai, nes jai nereikia rūpintis sutarčių (kontraktų) sudarymu, rinkos paieška, be to, tarpininkai prisiima didelę atsakomybės dalį.

Prekių eksportas ir importas yra tie kriterijai, kurių kitimas ne tik rodo šalies faktiškai gautą naudą arba patirtą nuostolį, bet ir leidžia spręsti apie jos ūkio aktyvumą, konkurencingumą pasaulio rinkose, užsienio prekybos politikos veiksmingumą. Teigiamas užsienio prekybos balansas pasiekiamas, kai šalies eksportas viršija importą, todėl vienas iš svarbiausių daugelio šalių ekonominės programos tikslų – eksporto skatinimas ir naujų šalyje gaminamų prekių eksporto rinkų paieška.

Siekdama sumažinti Lietuvos užsienio prekybos ir paslaugų balanso deficitą bei skatinti Lietuvos ekonomikos plėtrą, Lietuvoje įregistruotų įmonių veiklą, naujų verslų, prekių, paslaugų bei darbo vietų kūrimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė yra patvirtinusi Eksporto plėtros ir skatinimo strategiją. Siekiant sudaryti palankias sąlygas prekėms eksportuoti, reikšmingi ir eksporto muitinės formalumai, kurie, pirma, turi būti nesudėtingi ir greitai atliekami ir, antra, užtikrinantys, kad iš Bendrijos muitų teritorijos faktiškai būtų išgabentos būtent tos prekės, kurioms įforminta atitinkama eksporto deklaracija.

4.2.1. Eksporto procedūros paskirtis ir eksportuotojo sąvoka

Eksportas – muitinės procedūra, kurią taikant Bendrijos prekės visam laikui išvežamos iš Bendrijos muitų teritorijos.

Eksporto procedūra taikoma ir tais atvejais, kai Bendrijos prekės išvežamos į Bendrijos muitų teritorijoje esančias laisvąsias zonas ir laisvuosius sandėlius arba tiekiamos kaip atsargos laivams ir orlaiviams, kurie, gabendami keleivius ir (arba) krovinius tarptautiniu maršrutu, išvyksta už Bendrijos muitų teritorijos ribų.

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 788 straipsniu **eksportuotoju laikomas** Bendrijoje įsteigtas asmuo, kurio vardu pateikiama eksporto deklaracija ir kuris yra prekių savininkas arba turi panašią teisę disponuoti jomis tuo metu, kai priimama minėta deklaracija. Jeigu prekių savininkas arba asmuo, turintis teisę disponuoti eksportuojamomis prekėmis, įsteigtas ne Bendrijoje, eksportuotoju laikomas Bendrijoje įsteigtas asmuo, sudaręs sutartį, pagal kurią prekės yra eksportuojamos.

Įforminant eksporto procedūrą Lietuvoje **eksportuotoju gali būti:**

► **Lietuvoje įsteigtas asmuo**, kuris eksporto deklaracijos priėmimo metu yra eksportuojamų prekių savininkas arba turi teisę sudaryti jų perdavimo kito asmens nuosavybėn sandorį ir:

- turi teisę arba leidimą gauti grąžinamąsias išmokas už eksportuojamus žemės ūkio produktus;
- yra sudaręs sutartį su trečiojoje šalyje įsteigtu asmeniu dėl dvigubos paskirties prekių eksporto ir turi teisę išgabenti šias prekes iš Bendrijos muitų teritorijos;
- turi eksporto leidimą arba licenciją, jeigu deklaruojamų prekių eksportui taikomi draudimai ir (arba) apribojimai.

► **Bendrijoje įsteigtas asmuo**, kuris eksporto deklaracijos priėmimo metu yra eksportuojamų prekių savininkas arba turi teisę sudaryti jų perdavimo kito asmens nuosavybėn sandorį ir:

- yra gavęs Lietuvos muitinės leidimą atlikti eksporto formalumus Lietuvoje;
- yra sudaręs sutartį su Lietuvoje įsteigtu asmeniu dėl eksportuojamų prekių gamybos, parengimo transportuoti, pakrovimo, distribucijos arba panašią sutartį.

4.2.2. Prekių pateikimas eksporto procedūrai įforminti

Eksportuojant prekes turi būti atlikti jų eksporto muitinės formalumai, įskaitant Bendrijos prekybos politikos priemonių taikymą. Prekės, pateikiamos eksporto procedūrai įforminti, turi būti deklaruojamos nurodant šią muitinės procedūrą ir už jas turi būti sumokami nustatyti eksporto muitai (paprastai eksporto muitai Europos Sąjungoje netaikomi).

Muitinės deklaracija eksporto procedūrai įforminti turi būti pateikta eksportuotoją aptarnaujančiai muitinės įstaigai (muitinės postui) (toliau – eksporto muitinės įstaiga), atsakingai už vietos, kurioje yra eksportuotojo buveinė arba kurioje supakuojama arba pakraunama eksportuojamų prekių siunta, priežiūrą.

Eksporto muitinės įstaiga – pagal muitų teisės aktus muitinės nustatyta muitinės įstaiga, kurioje turi būti atlikti formalumai, susiję su muitinės sankcionuotų veiksmų įforminimu iš Bendrijos muitų teritorijos išvežamoms prekėms, įskaitant atitinkamą rizika pagrįstą tikrinimą.

Susidarius tam tikroms aplinkybėms, dėl administracinių bei kitų svarbių pateisinamų priežasčių eksporto deklaracija gali būti pateikta bet kuriai kitai toje pačioje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje yra eksportuotojo buveinė, veikiančiai muitinės įstaigai arba netgi kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje veikiančiai muitinės įstaigai. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 794 straipsniu, prekės, kurioms netaikomi draudimai arba apribojimai, jeigu vieno deklaranto pateiktos vienos tokių prekių siuntos vertė neviršija 3 tūkst. eurų, gali būti deklaruojamos išvežimo muitinės įstaigoje (žr. 4.2.3 skirsnį „Eksporto procedūrai įforminti pateikiamų prekių deklaravimas ir muitinės priežiūra“), tačiau Europos Sąjungos valstybės narės turi teisę netaikyti šios nuostatos, kai

eksporto deklaraciją pateikia muitinės tarpininkai (šis apribojimas Lietuvoje netaikomas). Keleiviai muitinės deklaraciją eksporto procedūrai įforminti pateikia išvežimo muitinės įstaigai.

Gavus muitinės įstaigos, kuriai turi būti pateikta muitinės deklaracija eksporto procedūrai įforminti, sutikimą, ši deklaracija gali būti pateikta eksportuotojo pageidaujamoje vietoje ir ne muitinės įstaigos darbo laiku, eksportuotojui atlyginus muitinei su tuo susijusias išlaidas.

Eksportuojant humanitarinės pagalbos siuntas, diplomatinėms atstovybėms skirtas prekes, gyvus gyvūnus, greitai gendančias prekes, skubias siuntas, kurių muitinis tikrinimas ir įforminimas vadovaujantis teisės aktais turi būti atliekamas skubos tvarka, prekės eksporto procedūrai įforminti gali būti pateikiamos pirmumo tvarka.

Jeigu Bendrijos prekės buvo išvežtos iš Bendrijos muitų teritorijos neįforminus eksporto deklaracijos, eksportuotojas turi teisę muitinės deklaraciją eksporto procedūrai įforminti pateikti vėliau. Ji turi būti pateikta eksportuotoją aptarnaujančiai muitinės įstaigai. Ši deklaracija priimama, jeigu kartu su ja eksportuotojas pateikia dokumentus, pagal kuriuos muitinė gali nustatyti išvežtų prekių rūšį bei kiekį ir tai, kad prekės iš tikrųjų buvo išvežtos iš Bendrijos muitų teritorijos ir eksporto deklaracijos pateikimo metu yra ne šioje teritorijoje, taip pat paaiškinimą, kaip šios prekės buvo išvežtos iš Bendrijos muitų teritorijos.

Muitinės deklaracijos eksporto procedūrai įforminti priėmimas po to, kai prekės jau buvo išvežtos iš Bendrijos muitų teritorijos, neatima teisės muitinei taikyti eksportuotojui įstatymuose nustatytas sankcijas už nustatytosios prekių deklaravimo ir pateikimo muitinei tvarkos nesilaikymą.

4.2.3. Eksporto procedūrai įforminti pateikiamų prekių deklaravimas ir muitinės priežiūra

Deklaruojant prekes eksporto procedūrai įforminti turi būti užpildomas ir pateikiamas muitinei bendrojo administracinio dokumento eksporto rinkinys, kurį sudaro bendrojo administracinio dokumento 1-asis, 2-asis ir 3-iasis egzemplioriai, o eksportuojant žemės ūkio produktus, kuriuos eksportavus mokamos grąžinamosios išmokos, – bendrojo administracinio dokumento žemės ūkio produktų eksporto rinkinys, kurį sudaro bendrojo administracinio dokumento 1-asis, 2-asis ir 3-iasis egzemplioriai bei M egzempliorius. Minėti bendrojo administracinio dokumento eksporto ir žemės ūkio produktų eksporto rinkiniai pildomi vadovaujantis Muitinės departamento

generalinio direktoriaus patvirtintomis Bendrojo administracinio dokumento pildymo ir M egzemplioriaus pildymo ir muitinio įforminimo instrukcijomis [15, 18].

Kartu su bendrojo administracinio dokumento eksporto ir žemės ūkio produktų eksporto rinkiniais eksporto muitinės įstaigai turi būti pateikti šie dokumentai:

- dokumentai, reikalingi eksporto muitams bei draudimams ir apribojimams taikyti;
- transporto dokumentai;
- pakavimo aprašai;
- dokumentai, susiję su Bendrosios žemės ūkio politikos priemonių įgyvendinimu.

Bendrojo administracinio dokumento eksporto rinkinio 3-iasis egzemplioriusir prekės, kurioms eksporto muitinės įstaigoje buvo įforminta eksporto procedūra, turi būti pateikti išvežimo muitinės įstaigai.

Išvežimo muitinės įstaiga – pagal muitų teisės aktus muitinės nustatyta muitinės įstaiga, kuriai prekės privalo būti pateiktos prieš jas išvežant iš Bendrijos muitų teritorijos, atliekanti tų prekių muitinį tikrinimą, susijusį su joms taikomais išvežimo formalumais, ir atitinkamą rizika pagrįstą tikrinimą.

Išvežimo iš Bendrijos muitų teritorijos muitinės įstaiga (toliau – išvežimo muitinės įstaiga) **laikoma**:

- eksportuojant prekes oro arba jūrų transportu, geležinkeliu arba paštu, jeigu deklarantas to pageidauja, – muitinės įstaiga, prižiūrinti vietą, kurioje eksportuojamas prekes iš jų siuntėjo priima geležinkelio įmonė, paštas, aviakompanija arba laivybos kompanija, sudariusi vežimo sutartį, pagal kurią šias prekes numatoma išvežti iš Bendrijos muitų teritorijos į trečiąją šalį neperduodant jų šioje teritorijoje vežti kitam vežėjui;
- eksportuojant prekes vamzdynų transportu arba eksportuojant elektros energiją elektros tiekimo linijomis – eksportuotoją aptarnaujanti muitinės įstaiga;
- eksportuojant prekes kitomis transporto priemonėmis arba aplinkybėmis – paskutinioji muitinės įstaiga, kuriai prekės pateikiamos prieš išvežant jas iš Bendrijos muitų teritorijos.

Eksportuojamų prekių muitinis tikrinimas atliekamas šią procedūrą įforminančioje eksporto muitinės įstaigoje ir (arba) išvežimo muitinės įstai-

goje. Kai, be muitinio tikrinimo, dar turi būti atliekamas šių prekių fitosanitarinis, veterinarinis bei kitoks tikrinimas, jis, jeigu įmanoma, atliekamas tuo pat metu ir toje pačioje vietoje kaip ir muitinis tikrinimas.

Išvežimo muitinės įstaiga įsitikina, kad jai pateiktos prekės atitinka eksporto deklaracijoje nurodytas prekes. Nenustačiusi pažeidimų, išvežimo muitinės įstaiga nustatyta tvarka įformina jai pateiktus dokumentus, atitinkamai pažymi jai pateiktą bendrojo administracinio dokumento **3-iąjį egzempliorių**, tuo paliudydama, kad eksportuojamos prekės išvežtos iš Bendrijos muitų teritorijos, ir prižiūri, kaip jos fiziškai išvežamos iš šios teritorijos. Išvežimo muitinės įstaigos pažymėtas bendrojo administracinio dokumento 3-iasis egzempliorius grąžinamas jį pateikusiam asmeniui, kad šis jį galėtų grąžinti eksportuotojui (jeigu šį egzempliorių pateikęs asmuo pats nėra eksportuotojas). Išvežimo muitinės įstaiga, nustačiusi, kad eksportuojamų prekių trūksta, šį faktą nurodo jai pateiktoje eksporto deklaracijoje (bendrojo administracinio dokumento 3-iajame egzemplioriuje). Nustačiusi eksportuojamų prekių perteklių arba kitus eksporto deklaracijoje pateiktos informacijos ir faktinių prekių savybių neatitikimus, išvežimo muitinės įstaiga šių prekių neišleidžia, kol visoms jai pateiktoms prekėms teisės aktuose nustatyta tvarka neįforminama eksporto muitinės procedūra. Apie nustatytus neatitikimus išvežimo muitinės įstaiga praneša eksporto muitinės įstaigai (Lietuvoje – teritorinei muitinei, kuriai priklausantis muitinės postas įformino atitinkamų prekių eksporto procedūrą).

Jeigu prekės eksportuojamos atskiromis siuntų dalimis per skirtingas muitinės įstaigas, išvežimo muitinės įstaiga, kuriai buvo pateiktas bendrojo administracinio dokumento 3-iojo egzemplioriaus originalas, gavusi motyvuotą prašymą, patvirtina šio egzemplioriaus kopijas kiekvienai tokiai eksportuojamų prekių siuntos daliai, kad tokios kopijos galėtų būti pateiktos kitoms išvežimo muitinės įstaigoms. Bendrojo administracinio dokumento 3-iojo egzemplioriaus originalas taip pat atitinkamai pažymimas. Kai visa tokia operacija atliekama vienos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, ta valstybė narė gali nustatyti, kad bendrojo administracinio dokumento 3-iasis egzempliorius tokiais atvejais nežymimas ir negrąžinamas jį pateikusiam asmeniui.

Eksporto procedūra laikoma baigta, kai išvežimo muitinės įstaiga atlieka visus su eksportuojamų prekių išvežimu iš Bendrijos muitų teritorijos susijusius muitinės formalumus.

Jeigu prekės, kurioms buvo įforminta eksporto procedūra, dėl kokių nors priežasčių neišvežamos iš Bendrijos muitų teritorijos (įskaitant atvejus, kai jos šioje teritorijoje sunaikinamos), eksportuotojas privalo nedelsdamas, kai tik paaiškėja, kad prekės nebus išvežtos, apie tai pranešti eksporto mui-

tinės įstaigai ir pateikti jai eksportuotojui skirtą eksporto deklaracijos, kurioje ši procedūra buvo įforminta, egzempliorių bei neišvežtas prekes (jeigu jas įmanoma pateikti muitiniam tikrinimui atlikti). Pagal eksportuotojo arba kito asmens pateiktą informaciją arba atlikto tyrimo rezultatus nustačiusi, kad prekės, kurioms buvo įforminta eksporto procedūra, neišvežtos iš Bendrijos muitų teritorijos, muitinė joms įformintą eksporto deklaraciją pripažįsta negaliojančia.

Nuo 2007 m. liepos 1 d. visose Europos Sąjungos valstybėse narėse pradėta taikyti **Eksporto kontrolės sistema (ECS)** (įdiegta šios sistemos I fazė), kurios paskirtis – kontroliuoti, kaip iš Bendrijos muitų teritorijos išgabenamos eksportuojamos prekės. Ši informacinė sistema sukurta laikantis tų pačių principų, kuriais buvo remiamasi kuriant Naująją kompiuterizuotą tranzito sistemą (NCTS). Įdiegus Eksporto kontrolės sistemą eksporto muitinės įstaiga ir išvežimo muitinės įstaiga keičiasi elektroniniais pranešimais apie eksportuojamų prekių išsiuntimą į išvežimo muitinės įstaigą, jų pristatymą į pastarąją įstaigą bei pristatytų prekių kontrolės rezultatus. Eksportuojamos prekės iš eksporto muitinės įstaigos į išvežimo muitinės įstaigą gabenamos su Eksporto kontrolės sistemos priemonėmis išspausdintu eksporto lydimuoju dokumentu. Įdiegus Eksporto kontrolės sistemą Lietuvos muitinėje pagerėjo prekių eksporto kontrolė, taupomas verslininkų laikas įforminant eksporto muitinės procedūras, verslininkams nebereikia rūpintis, kaip susigrąžinti bendrojo administracinio dokumento 3-iąjį egzempliorių iš išvežimo muitinės įstaigos.

Planuojama iki 2009 m. liepos 1 d. įdiegti **Eksporto kontrolės sistemos II etapą.** Atlikus šiuos darbus Eksporto kontrolės sistemos priemonėmis bus papildomai perduodami elektroniniai duomenys, susiję su „saugos“ ir „saugumo“ reikalavimais, be to, nuo tos datos visose Europos Sąjungos valstybėse narėse rašytinės eksporto deklaracijos bus priimamos tik išimtiniais atvejais (pvz., sutrikus muitinės informacinei sistemai).

4.2.4. Eksportuotos ir grąžintos prekės

Susiklosčius tam tikroms aplinkybėms (gavėjas atsisakė prekių, pasikeitė prekybos sąlygos, sugedo transporto priemonė ir kita) iš Bendrijos muitų teritorijos eksportuotos prekės gali būti grąžintos atgal į šią teritoriją ir išleistos į laisvą apyvartą. Grąžintos prekės suinteresuotam asmeniui prašant neapmokestinamos importo muitais, jeigu muitinė jas pripažįsta grąžintomis.

Prekės pripažįstamos grąžintomis, jeigu jos:

- **grąžinamos per trejus metus** nuo joms įformintos eksporto deklaracijos priėmimo muitinėje dienos. Ši nuostata netaikoma, jeigu grąžinami žemės ūkio produktai, kuriuos eksportavus buvo išmokėtos grąžinamos išmokos. Šių prekių grąžinimo terminas negali viršyti 12 mėnesių;
- **yra tokio pat pavidalo**, kokios buvo eksportuotos. Laikoma, kad grąžintos prekės yra tokio pat pavidalo, kokios buvo eksportuotos, jeigu grąžintų prekių pavadinimas (rūšis) ir kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą yra tokie patys kaip ir eksportuotų, jeigu su eksportuotomis prekėmis nebuvo atlikti jokie veiksmai, išskyrus tuos, kuriuos buvo būtina atlikti, kad prekės būtų išsaugotos nepakitusio pavidalo, ir jeigu dėl tokių veiksmų grąžintų prekių vertė nepasidarė didesnė už jų vertę eksporto metu.

Grąžintas prekes deklaruojant išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti **kartu su muitinės deklaracija turi būti pateiktas jų tapatumo įrodymas**, kuriuo, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 848 straipsniu, laikomas:

- įformintos jų eksporto deklaracijos egzempliorius, kurį eksportuotojui grąžino muitinė, arba muitinės patvirtinta šio egzemplioriaus kopija;

arba

- informacinis lapas INF 3, surašytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 110 priede pateikto pavyzdžio blanke. Šis informacinis lapas deklarantui prašant įforminamas eksporto muitinės įstaigoje, jeigu deklarantas mano, kad eksportuojamos prekės gali būti grąžintos į Bendrijos muitų teritoriją. Eksportuojant prekes gali būti įforminami ir keli informaciniai lapai INF 3, kai deklarantas mano, kad eksportuojamos prekės gali būti grąžintos per kelias skirtingas muitinės įstaigas.

Nurodytų dokumentų galima nepateikti, jeigu muitinės įstaiga, kuriai pateikiamos grąžinamos prekės, pati turi įrodymų, kad prekės, deklaruojamos išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, anksčiau buvo eksportuotos iš Bendrijos muitų teritorijos ir atitinka grąžintoms prekėms nustatytus reikalavimus. Jeigu grąžinamos prekės (žemės ūkio produktai), kurias eksportavus buvo išmokėtos grąžinamosios išmokos, jos neapmokestinamos importo muitais tik tada, jeigu jų eksportuotojas sugrąžino jam išmokėtas grąžinamąsias išmokas.

??? Kartojimo klausimai

1. Kokia eksporto procedūros esmė?
2. Apibūdinkite eksportuotojo sąvoką.
3. Kur galima deklaruoti eksportuojamas prekes?
4. Kokie dokumentai kartu su eksporto deklaracija turi būti pateikiami muitinei eksportuojant prekes?
5. Apibūdinkite sąvokas „eksporto muitinės įstaiga“ ir „išvežimo muitinės įstaiga“.
6. Kuri muitinės įstaiga laikoma išvežimo muitinės įstaiga, atsižvelgiant į transporto rūšį, kuria numatoma išgabenti eksportuojamas prekes, ir šių prekių vežimo sąlygas?
7. Kokias funkcijas atlieka išvežimo muitinės įstaiga?
8. Kada muitinė pripažįsta eksportuotas prekes grąžintomis?
9. Kokius dokumentus, įrodančius prekių tapatumą, reikia pateikti muitinės įstaigai grąžinus eksportuotas prekes?
10. Kokiems tikslams gali būti naudojami informaciniai lapai INF 3?
11. Kokias funkcijas atlieka Eksporto kontrolės sistema (ECS)?

✍ Praktinė užduotis

Lietuvos įmonė eksportuoja prekes į Rusiją. Užpildžius ir muitinės poste įforminus eksporto deklaraciją, vežėjas pakeliui sužino, kad prekių gavėjas atsisakė prekių ir grąžina jas eksportuotojui. Kaip eksportuotojas turi elgtis su grąžintomis prekėmis, kad nepažeistų muitų teisės aktų reikalavimų, šiais atvejais:

1) kai prekės grąžinamos eksportuotojui jų dar neišvežus iš Bendrijos muitų teritorijos?
2) kai prekės grąžinamos eksportuotojui po to, kai jos jau buvo išvežtos iš Bendrijos muitų teritorijos?

4.3. Laikinasis įvežimas

Prekės į Bendrijos muitų teritoriją gali būti laikinai įvežamos, kai jomis disponuojantis asmuo turi konkretų tikslą jas laikinai naudoti (vartoti) toje teritorijoje (paprastai nekomerciniais tikslais), tačiau nepageidauja šių prekių išleisti į laisvą apyvartą ir mokėti importo muitų, nes pasiekus prekių laikinojo įvežimo tikslą jos per nustatytą reeksporto laikotarpį bus grąžintos atgal. Tokiais laikino ne Bendrijos prekių naudojimo (vartojimo) Bendrijos muitų teritorijoje atvejais joms galima įforminti laikinojo įvežimo muitinės procedūrą.

Laikinasis įvežimas – tai muitinės procedūra, kurią taikant ne Bendrijos prekės įvežamos į Bendrijos muitų teritoriją, numatant šias prekes grąžinti (reeksportuoti) neperdirbtas ir nepakeistas, išskyrus normalų jų nusidėvėjimą dėl įprastinio naudojimo.

4.3.1. Laikinojo įvežimo procedūros taikymo sritis

Į Bendrijos muitų teritoriją įvežamoms ne Bendrijos prekėms galima taikyti laikinojo įvežimo procedūrą, jeigu prekes, pateikiamas šiai muitinės procedūrai įforminti:

- numatoma laikyti arba naudoti Bendrijos muitų teritorijoje ribotą laiką;
- numatoma reeksportuoti neperdirbtas bei nepakeistas;
- įmanoma identifikuoti jų laikymo arba naudojimo Bendrijos muitų teritorijoje ir reeksporto metu.

Laikinojo įvežimo procedūra gali būti įforminama iš trečiųjų šalių į Bendrijos muitų teritoriją įvežtoms ne Bendrijos prekėms, taip pat Bendrijos muitų teritorijoje jau esančioms ne Bendrijos prekėms, užbaigiant jų laikinąjį saugojimą arba prieš tai joms taikytą muitinės procedūrą. Laikinai įvežamos prekės sąlygiškai, visai arba iš dalies, neapmokestinamos importo muitais.

Dalinis šių prekių neapmokestinimas importo muitais paprastai taikomas tada, kai prekės laikinai įvežamos prekybos arba verslo tikslais ir gali konkuruoti su Bendrijoje pagamintomis panašiomis prekėmis arba jomis

naudojantis teikiamomis paslaugomis, dėl ko galėtų sumažėti Bendrijoje pagamintų prekių pardavimo arba naudojimo apimtys. Dėl šių priežasčių laikinai įvežti prekes jų visai neapmokestinant importo muitais galima tik Laikinojo įvežimo konvencijoje (Stambulo konvencijoje) arba kituose tarptautiniuose susitarimuose numatytais atvejais arba tada, kai laikinai įvežant prekes galima įrodyti, kad toks jų įvežimas nesudarys konkurencijos vietos gamintojams arba paslaugų teikėjams. Laikinai įvežtoms prekėms Bendrijos prekybos politikos priemonės netaikomos.

Pagrindinės prekių grupės, kurioms galima taikyti laikinojo įvežimo procedūrą, yra šios:

- prekės, skirtos demonstruoti arba naudoti parodose, mugėse, susirinkimuose arba panašiuose renginiuose;
- reklaminė medžiaga turistams;
- jūreivių gerovės reikmenys;
- prekės, įvežamos naudoti pasienyje;
- gyvi gyvūnai;
- keleivių asmeninio naudojimo daiktai ir prekės, įvežamos sporto tikslais;
- prekės, įvežamos švietimo, mokslo arba kultūros reikmėms;
- profesinė įranga;
- medicininė, chirurginė ir laboratorinė įranga;
- prekės, įvežamos ištirti arba išbandyti;
- prekės, įvežamos humanitarinėms reikmėms;
- konteineriai;
- tara;
- padėklai;
- pavyzdžiai ir kitos prekės, įvežamos vykdant prekybos operacijas;
- prekės, skirtos gamybos operacijoms vykdyti;
- transporto priemonės;
- kitos prekės (paprastai iš dalies neapmokestinamos importo muitais).

Aiškinamieji laikinai įvežamų prekių sąrašai yra pateikti atitinkamuose Laikinojo įvežimo konvencijos (Stambulo konvencijos) prieduose [35].

Laikinai įvežti prekes į Bendrijos muitų teritoriją jų visai neapmokestinant importo muitais galima tik Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 555–578 straipsniuose nurodytais atvejais, laikantis tuose straipsniuose nustatytų reikalavimų. Jeigu įvertinus ne Bendrijos prekių įvežimo į Bendrijos muitų teritoriją aplinkybes paaiškėja, kad laikinojo įvežimo visai

neapmokestinant importo muitais reikalavimai neįvykdyti, prekės gali būti laikinai įvežamos jų iš dalies neapmokestinant importo muitais. Tokiais atvejais už kiekvieną mėnesį arba jo dalį, kai prekėms taikoma laikinojo įvežimo procedūra, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 143 straipsniu turi būti mokami 3 procentai prekėms nustatytų importo muitų, kurie turėtų būti sumokėti išleidus tokias prekes į laisvą apyvartą tą dieną, kai joms buvo įforminta laikinojo įvežimo procedūra.

Laikinai įvežamoms prekėms taikomi teisės aktuose nustatyti prekių įvežimo draudimai bei apribojimai, pagrįsti visuomenės dorovės, viešosios tvarkos, visuomenės saugumo, žmonių, gyvūnų arba augalų sveikatos bei gyvybės apsaugos, nacionalinių meno, istorijos arba archeologijos vertybių apsaugos bei pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos reikalavimais.

4.3.2. Leidimo taikyti laikinojo įvežimo procedūrą suteikimas

Laikinojo įvežimo procedūra priklauso ir sąlyginio neapmokestinimo muitinės procedūrų grupei, nes laikinai įvežamos prekės sąlygiškai, visai arba iš dalies, neapmokestinamos importo muitais, ir ekonominio poveikio turinčių muitinės procedūrų grupei, nes jos taikymas gali turėti įtakos Europos Sąjungos verslo subjektų veiklos sąlygoms. Todėl norint taikyti šią procedūrą reikia gauti muitinės leidimą. Asmuo, pageidaujantis taikyti laikinojo įvežimo procedūrą (būsimasis šios procedūros vykdytojas arba jo įgaliotas atstovas), turi pateikti muitinei prašymą suteikti leidimą ją taikyti. Toks prašymas vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 498 straipsnio c punktu turi būti pateiktas tai muitinės įstaigai, kuri prižiūri numatomo laikinai įvežtų prekių naudojimo vietą (Lietuvoje – teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje numatoma naudoti laikinai įvežamas prekes).

Leidimas taikyti laikinojo įvežimo procedūrą suteikiamas tik tada, kai:

- tenkinami teisės aktuose nustatyti numatomų įvežti prekių laikinojo įvežimo reikalavimai;
- muitinė gali užtikrinti laikinojo įvežimo procedūros vykdymo priežiūrą ir tam reikalingų administracinių priemonių apimtys nėra neproporcingai didelės palyginus su šios muitinės procedūros vykdymo ekonominiu tikslingumu;
- įmanoma užtikrinti laikinai įvežtų prekių identifikavimą jų laikymo arba naudojimo Bendrijos muitų teritorijoje ir reeksporto metu. Muitinė taip pat gali leisti taikyti laikinojo įvežimo proce-

dūrą ir tuo atveju, kai laikinai įvežtų prekių identifikuoti neįmanoma, jeigu netaikant jokių šių prekių identifikavimo priemonių nesusidarys sąlygos pažeisti šios muitinės procedūros atlikimo tvarką reglamentuojančius teisės aktus.

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 497 straipsniu prašymai suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo procedūrą gali būti pateikiami tokiais būdais:

- iš anksto pateikiamas rašytinis prašymas;
- laikinai įvežant prekes pateikiamas supaprastintas prašymas.

Iš anksto pateikiamas rašytinis prašymas turi būti surašytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 4). Toks prašymas paprastai pateikiamas tais atvejais, kai norima laikinai įvežti prekes jų iš dalies neapmokestinant importo muitais. Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs Leidimų taikyti laikinojo įvežimo procedūrą išdavimo taisykles [26]. Teikiant rašytinį prašymą suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo procedūrą kartu reikia pateikti dokumentus ir kitus įrodymus, būtinus tokiam prašymui nagrinėti. Nustačiusi, kad prašyme ir kartu su juo pateiktuose dokumentuose esančios informacijos nepakanka leidimui suteikti, muitinė gali pareikalauti iš pareiškėjo papildomos informacijos.

Supaprastinto prašymo pateikimu laikomas įprastinės rašytinės muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento importo rinkinio), kurioje nurodyta, kad prekės deklaruojamos laikinojo įvežimo procedūrai įforminti, pateikimas muitinei, o leidimo suteikimu – tokios muitinės deklaracijos priėmimas. Atitinkama muitinės deklaracija gali būti pateikta ir naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

Supaprastintu prašymu suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo procedūrą gali būti laikoma ir žodinė muitinės deklaracija, kuri turi būti pateikta vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 229 straipsniu, arba laikinai įvežamų prekių deklaravimas veiksmu vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 232 straipsnio 1 dalimi.

Kartu su muitinės deklaracija, kuria prekės deklaruojamos laikinojo įvežimo procedūrai įforminti, muitinei turi būti pateiktas deklaranto arba deklaranto įgalioto atstovo pasirašytas dokumentas, kuriame, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 499 straipsniu, turi būti nurodyta:

- pareiškėjo arba deklaranto pavadinimas (vardas, pavardė) ir adresas;
- numatomas laikinai įvežamų prekių naudojimas;

- laikinai įvežamų prekių pavadinimas (aprašymas);
- numatoma laikinojo įvežimo procedūros taikymo trukmė;
- siūloma su laikinojo įvežimo procedūra susijusių muitinės formalumų baigimo muitinės įstaiga;
- numatoma laikinai įvežamų prekių naudojimo vieta (adresas);
- laikinai įvežamų prekių vertė ir kiekis (kai pateikiama žodinė muitinės deklaracija).

Supaprastintu prašymu suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo procedūrą galima laikyti ir ATA knygelės pateikimą muitinei (žr. 4.3.7 skirsnį „Laikinojo įvežimo procedūros taikymas naudojant ATA knygelę“).

Be vienkartinių leidimų taikyti laikinojo įvežimo procedūrą, gali būti suteikiami ir bendrieji leidimai jai taikyti. Norint, kad būtų suteiktas bendrasis leidimas taikyti laikinojo įvežimo procedūrą, reikia **pateikti rašytinį prašymą suteikti bendrąjį leidimą,** surašytą Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke. Prašymą suteikti bendrąjį leidimą reikia pateikti tuo atveju, kai laikinojo įvežimo procedūros vykdymą turi prižiūrėti kelių Europos Sąjungos valstybių narių muitinės (t. y. kai šią procedūrą numatoma vykdyti keliose Europos Sąjungos valstybėse narėse). Toks prašymas vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 500 straipsnio 2 dalimi turi būti pateiktas muitinės įstaigai, prižiūrinčiai pirmąją laikinai įvežtų prekių naudojimo vietą (Lietuvoje – teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra numatoma pirmoji laikinai įvežamų prekių naudojimo vieta).

4.3.3. Leidimo įsigaliojimas ir laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpis

Leidimas (žr. priedą Nr. 5) taikyti laikinojo įvežimo procedūrą surašomas vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateiktais paaiškinimais ir įsigalioja jo išdavimo dieną arba kitą leidime nurodytą dieną. Suteikdama leidimą, muitinė nustato laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpį. Muitinės nustatytas laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpis turi būti pakankamas prekių laikinojo įvežimo tikslui pasiekti. Nustatant laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpį turi būti laikomasi Bendrijos muitinės kodekso 141 straipsnyje atskiriems prekių laikinojo įvežimo atvejams nustatytų reikalavimų. Tais laikinojo įvežimo atvejais, kada konkretus laikinojo įvežimo laikotarpis nenustatytas, šis laikotarpis negali būti ilgesnis kaip **24 mėnesiai**.

Susidarius ypatingoms aplinkybėms, muitinė turi teisę procedūros vykdytojui prašant pratęsti laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpį tiek, kiek būtina prekių laikinojo įvežimo tikslui pasiekti. Ypatingomis aplinkybėmis laikomas bet koks ne dėl procedūros vykdytojo kaltės įvykęs įvykis, dėl kurio norint pasiekti prekių laikinojo įvežimo tikslą jas būtina naudoti (vartoti) ilgesnį už leidime nurodytą laiką. Prašymas pratęsti laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpį arba patikslinti leidimo taikyti laikinojo įvežimo procedūrą duomenis turi būti pateiktas leidimą taikyti šią procedūrą išdavusiai muitinės įstaigai (Lietuvoje – atitinkamai teritorinei muitinei).

4.3.4. Prekių įvežimas taikant laikinojo įvežimo procedūrą

Muitinės deklaracija laikinojo įvežimo procedūrai įforminti turi būti pateikta leidime taikyti šią muitinės procedūrą nurodytai įvežimo muitinės įstaigai (išskyrus atvejus, kai leidimas taikyti laikinojo įvežimo procedūrą suteikiamas pateikus supaprastintą prašymą). Laikinojo įvežimo procedūrai įforminti pateikiamos prekės turi būti deklaruojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu ir jo įgyvendinimo nuostatomis (žr. 3 skyrių „Prekių deklaravimas. Bendrosios nuostatos“). Įforminant laikinojo įvežimo procedūrą, turi būti pateikta garantija, užtikrinanti galinčios atsirasti mokestinės prievolės įvykdymą (skolos muitinei sumokėjimą).

Kai pagal laikinai įvežamų prekių identifikacinius požymius neįmanoma užtikrinti, kad būtų išvežtos tos pačios prekės, muitinė turi teisę prieš įformindama laikinojo įvežimo procedūrą reikalauti, kad būtų taikomos papildomos priemonės, užtikrinančios įvežamų ir išvežamų prekių tapatumą. Kaip tokios priemonės gali būti naudojami: detalus laikinai įvežamų prekių aprašymas, jų charakteristikų registravimas, schemų, fotografijų pateikimas, ženklų, numerių, markiravimo ir kitų požymių nurodymas, taip pat prekių žymėjimas muitinės plombomis arba kitais ženklais, pavyzdžių (mėginių) ėmimas ir kt.

4.3.5. Laikinojo įvežimo procedūros baigimas

Pasiekus prekių laikinojo įvežimo tikslą, joms įforminta **laikinojo įvežimo procedūra baigiama**, kai:

- laikinai įvežtos prekės reeksportuojamos. Jos gali būti reeksportuojamos viena arba keliomis siuntomis;

- laikinai įvežtos prekės įvežamos į laisvąją zoną, padedamos į muitinės sandėlį arba laisvąjį sandėlį, šioms prekėms įforminama tranzito procedūra, numatant jas reeksportuoti arba kitaip jomis disponuoti laikantis teisės aktuose nustatytos tvarkos;
- suinteresuotam asmeniui prašant ir muitinei sutikus, laikinai įvežtos prekės muitinei prižiūrint sunaikinamos arba neatlygintinai perduodamos valstybei;
- procedūros vykdytojas muitinei priimtinu būdu įrodo, kad laikinai įvežtos prekės buvo sunaikintos arba visiškai prarastos dėl nelaimingo atsitikimo arba nenugalimos jėgos (*force majeure*);
- laikinai įvežtos prekės išleidžiamos į laisvą apyvartą. Šiuo atveju reikia sumokėti už šias prekes nustatytus importo muitus.

Prekėms (išskyrus alkoholinius gėrimus, tabako gaminius ir degalus) įforminta laikinojo įvežimo procedūra gali būti baigiama jų neapmokestinant importo muitais, jeigu šios prekės renginių metu yra sunaudojamos arba nemokamai išdalijamos renginio lankytojams ir laikomasi šių reikalavimų:

- sunaudotos arba išdalytos prekės – tai smulkūs pavyzdžiai, kurie atitinka renginyje rodomas laikinai įvežtas prekes, įskaitant maisto produktų ir gėrimų pavyzdžius, įvežtus tokio pavidalo arba pagamintus renginio metu iš įvežtų žaliavų, jeigu jie yra nemokamai įvežti iš trečiųjų šalių ir yra skirti tik nemokamai išdalyti renginio lankytojams;
- prekės akivaizdžiai laikytinos reklaminiais pavyzdžiais ir atskirai paėmus yra menkavertės;
- pavyzdžiai yra netinkami parduoti ir yra supakuoti (tais atvejais, kai tokios rūšies prekės vartotojams įprastai pateikiamos supakuotos) kur kas mažesniais kiekiais negu tos pačios rūšies prekės, parduodamos mažiausiose mažmeninei prekybai skirtose pakuotėse;
- pavyzdžių bendra vertė ir kiekis, muitinės nuomone, yra pagrįstai reikalingi atsižvelgiant į renginio pobūdį, lankytojų skaičių ir eksponentų dalyvavimo renginyje mastą;
- prekės įvežtos ketinant jas rodyti (arba demonstruoti iš užsienio įvežtą įrenginį arba aparatą) renginio metu ir sunaudojamos arba sunaikinamos demonstravimo metu, jeigu šių prekių bendra vertė ir kiekis, muitinės nuomone, yra pagrįstai reikalingi atsižvelgiant į renginio pobūdį, lankytojų skaičių ir eksponentų dalyvavimo renginyje mastą;

- įvežtos menkavertės prekės (dažai, lakai, apmušalai ir panašiai), sunaudotos renginio metu laikiniems užsienio eksponentų stendams montuoti, apipavidalinti arba papuošti;
- įvežti spaudiniai, katalogai, prekybos informaciniai lapeliai, kainoraščiai, reklaminiai plakatai, kalendoriai, neįrėmintos fotografijos, kurie laikytini renginyje rodomų iš užsienio įvežtų prekių vaizdine reklamine medžiaga;
- įvežti dokumentų aplankai, įrašai, blankai ir kiti dokumentai, skirti tiesiogiai arba netiesiogiai naudoti tarptautinių susirinkimų, konferencijų ir kongresų metu.

Prekės, pateikiamos laikinojo įvežimo procedūros baigimui įforminti, turi būti deklaruojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu ir jo įgyvendinimo nuostatomis (žr. 3 skyrių „Prekių deklaravimas. Bendrosios nuostatos“).

4.3.6. Laikinai įvežtų prekių apmokestinimas importo muitais

Importo muitai už laikinai įvežtas prekes, įskaitant ir tas, kurioms laikinojo įvežimo procedūra taikoma jų iš dalies neapmokestinant importo muitais, apskaičiuojami vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu.

Jeigu į laisvą apyvartą išleidžiamos prekės, kurios buvo laikinai įvežtos jų iš dalies neapmokestinant importo muitais, turi būti sumokami importo muitai, apskaičiuoti taikant tarifus, galiojusius tą dieną, kai buvo priimta importo deklaracija atitinkamų prekių laikinojo įvežimo procedūrai įforminti (Bendrijos muitinės kodekso 201 straipsnis).

Jeigu į laisvą apyvartą išleidžiamos prekės, kurios buvo laikinai įvežtos jų visai neapmokestinant importo muitais, turi būti sumokami importo muitai, apskaičiuoti taikant tarifus, galiojančius muitinės deklaracijos jų išleidimui į laisvą apyvartą įforminti priėmimo muitinėje dieną, ir kompensacinės palūkanos. Kompensacinių palūkanų paskirtis − užkirsti kelią piktnaudžiauti laikinojo įvežimo procedūra siekiant nepagrįstai atidėti importo muitų mokėjimo terminą. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 519 straipsniu, kompensacinės palūkanos skaičiuojamos už kiekvieną mėnesį, pradedant skaičiuoti nuo mėnesio, prasidėjusio pasibaigus mėnesiui, kurį buvo įforminta laikinojo įvežimo procedūra, pirmos dienos ir baigiant mėnesiu, kai buvo priimta muitinės deklaracija atitinkamų prekių išleidimui į laisvą apyvartą įforminti. Jeigu prekės buvo laikinai įvežtos jų iš dalies neapmokestinant importo muitais, kompensacinės palūkanos už tokias prekes neskaičiuojamos.

Apskaičiuoti importo muitai bei kiti mokesčiai Lietuvoje mokami teisės aktuose, reglamentuojančiuose muitų bei mokesčių mokėjimą muitinėje, nustatyta tvarka [14].

4.3.7. Laikinojo įvežimo procedūros taikymas naudojant ATA knygelę

Laikinojo įvežimo procedūra gali būti taikoma ir naudojant ATA knygelę. ATA knygelė – tai tarptautinis dokumentas, palengvinantis laikinąjį (iki vienerių metų) prekių išvežimą, įvežimą ir tranzitą, kai prekės gabenamos į jų laikinojo įvežimo vietą ir atgal. ATA yra prancūziškų ir angliškų žodžių „**A**dmission **T**emporaire / **T**emporary **A**dmission“ (laikinasis įvežimas) santrumpa. Įsigijus ATA knygelę nebereikia mokėti muitų ir kitų importo mokesčių, pateikti užstatų arba garantijų, įforminti eksporto deklaracijų išvežant bei reeksportuojant prekes, importo deklaracijų laikinai įvežant ir reimportuojant prekes bei tranzito deklaracijų gabenant prekes tranzitu į jų laikinojo įvežimo vietą ir atgal. Tai – patogi priemonė, naudinga ir kasdieniams verslo poreikiams tenkinti, ir svarbių tarptautinių renginių (parodų, mugių, sporto ir pramogų renginių bei kt.) metu.

ATA knygelė – tai tarptautinis tam tikrų prekių (išskyrus transporto priemones) laikinojo įvežimo dokumentas, atstojantis muitinės deklaraciją ir liudijantis, kad su juo gabenamoms prekėms taikoma tarptautinė garantija, užtikrinanti, jog pažeidus nustatytą laikinojo įvežimo procedūros atlikimo tvarką bus sumokėti už prekes nustatyti importo muitai bei mokesčiai.

Ši knygelė naudojama vadovaujantis Laikinojo įvežimo konvencija (Stambulo konvencija) arba ATA konvencija. ATA knygeles Europos Sąjungos valstybėse narėse ir kitose šalyse išduoda verslo asociacijos (vadinamos išduodančiosiomis asociacijomis), turinčios galimybę naudotis tarptautinės garantijų grandinės, kurią administruoja Tarptautiniai prekybos rūmai (ICC), garantijomis (tokias garantijas muitinės administracijoms pateikusios asociacijos vadinamos garantuojančiosiomis asociacijomis). Dažniausiai ir išduodančiosios asociacijos, ir garantuojančiosios asociacijos yra atitinkamose valstybėse veikiantys prekybos rūmai arba jų asociacijos (Lietuvoje – Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija).

ATA knygeles gali įsigyti fiziniai ir juridiniai asmenys, pateikę knygeles išduodančiai asociacijai paraišką ir sumokėję nustatyto dydžio draudimo

mokestį. Lietuvoje už ATA knygelės išdavimą pareiškėjas sumoka nustatyto dydžio įmoką į Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos sąskaitą.

ATA knygelę sudaro viršelis ir įvairiaspalviai lakštai, naudojami eksportui (laikinajam išvežimui), tranzitui, laikinajam įvežimui (importui), reeksportui ir reimportui įforminti. Išduodant ATA knygelę jos viršelyje ir lakštuose surašomas prekių, kurios gali būti gabenamos su atitinkama knygele, sąrašas. Atplėšiamosios ATA knygelės lakštų dalys kiekvienoje valstybėje arba muitų teritorijoje naudojamos joje atliekamoms muitinės procedūroms arba kitiems muitinės sankcionuotiems veiksmams kontroliuoti. Knygelės galioja vienerius metus nuo jų išdavimo ir gali būti naudojamos daug kartų gabenant prekes į (per) kelias valstybes arba muitų teritorijas, jeigu knygelėje pakanka lakštų prekių įvežimo, išvežimo arba tranzito formalumams atlikti. ATA knygelės turėtojas arba jo įgaliotas atstovas, norėdamas papildyti knygelę naujais lakštais, turi kreiptis į ją išdavusią asociaciją. Įgaliotas asociacijos darbuotojas užpildo ir įsega į knygelę naujus lakštus, kurių reikia atsižvelgiant į atliekamos arba numatomos atlikti ATA operacijos aplinkybes. Užbaigus ATA operaciją, panaudotą ATA knygelę jos turėtojas privalo grąžinti knygelę išdavusiai asociacijai.

Jeigu ATA knygelė sunaikinama, prarandama arba pavagiama, jos turėtojas arba jo įgaliotas atstovas turi kreiptis į kompetentingą muitinės įstaigą prašydamas teisės aktuose nustatyta tvarka patikrinti kartu su ATA knygele gabentas prekes. Muitinės pareigūnas, patikrinęs prekes, įformina atitinkamą aktą. ATA knygelės turėtojas arba jo įgaliotas atstovas turi pateikti šį aktą ATA knygelę išdavusiai asociacijai su prašymu išduoti sunaikintos, prarastos arba pavogtos ATA knygelės dublikatą. ATA knygelės dublikatas išduodamas ta pačia tvarka kaip ir originalas, už jo išdavimą Lietuvoje sumokama Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos nustatyto dydžio įmoka. Jeigu išduodanti dublikatą asociacija prisiima papildomą atsakomybę, pareiškėjas privalo pateikti papildomą garantiją.

Pasibaigus ATA knygelės galiojimo laikui, jis negali būti pratęstas, ir prekės turi būti reeksportuotos arba teisės aktuose nustatyta tvarka pateiktos kitiems muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti (juos įforminant ne nebegaliojančioje ATA knygelėje). ATA operacija gali būti tęsiama toliau pateikus muitinei išduodančiosios asociacijos išduotą papildomą ATA knygelę.

ATA knygelės pateikimas muitinei, norint taikyti laikinojo įvežimo procedūrą, yra tapatus prašymo leisti taikyti šią muitinės procedūrą pateikimui, o ATA knygelės priėmimas muitinėje (ATA knygelės laikinojo įvežimo (importo) lakšto įforminimas) – leidimo suteikimui. Muitinės nustaty-

tas laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpis nurodomas ATA knygelėje. Susidarius ypatingoms aplinkybėms šis laikotarpis taip pat gali būti pratęstas, tačiau jį pratęsiant negalima viršyti muitinei pateiktos arba pakaitinės (papildomos) ATA knygelės galiojimo laikotarpio.

ATA knygelės gali būti naudojamos laikinai įvežant visas prekes, kurioms taikomos Laikinojo įvežimo konvencijos (Stambulo konvencijos) arba ATA konvencijos nuostatos, pavyzdžiui:

- profesinei veiklai reikalingus daiktus (įrangą bei prietaisus, naudojamus mašinoms, agregatams, transporto priemonėms montuoti, derinti, parengti eksploatacijai, tikrinti, prižiūrėti, remontuoti ir pan.);
- prekes, kurios bus rodomos arba naudojamos parodose, mugėse, sporto varžybose arba panašiuose renginiuose;
- prekių pavyzdžius ir kt..

ATA knygelė negalioja vežant alkoholinius gėrimus, tabako gaminius, degalus, taip pat:

- prekes, kurių nenumatoma reeksportuoti iš laikinojo įvežimo valstybės (muitų teritorijos);
- transporto priemones (išskyrus tas, kurios skirtos rodyti parodose, mugėse ir panašiuose renginiuose);
- pašto siuntas;
- prekes, kurias numatoma perdirbti, remontuoti arba naudoti gamyboje.

Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs ATA knygelių pildymo ir naudojimo Lietuvoje taisykles [27].

??? Kartojimo klausimai

1. Kokia laikinojo įvežimo procedūros esmė?
2. Kokius reikalavimus reikia įvykdyti, kad būtų galima įforminti laikinojo įvežimo procedūrą?
3. Kada laikinai įvežamos prekės visai neapmokestinamos importo muitais?
4. Kokio dydžio muitą privalu sumokėti, kai laikinai įvežamos prekės iš dalies neapmokestinamos importo muitais?
5. Kas išduoda leidimus laikinai įvežti prekes?

6. Kaip ir kokiais atvejais galima pateikti supaprastintą prašymą suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo procedūrą?
7. Kokiais atvejais laikinai įvežant prekes būtina gauti bendrąjį leidimą?
8. Kaip nustatomas ir kiek trunka laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpis?
9. Kaip pratęsiamas laikinojo įvežimo (reeksporto) laikotarpis?
10. Kaip galima užbaigti laikinojo įvežimo procedūrą?
11. Kokios laikinai įvežtos prekės renginių metu gali būti suvartojamos arba išdalijamos jų neapmokestinant importo muitais?
12. Kaip apmokestinamos laikinai įvežtos prekės jas išleidžiant į laisvą apyvartą?
13. Paaiškinkite kompensacinių palūkanų paskirtį.
14. Kokiems tikslams skirta ATA knygelė?
15. Kur reikia kreiptis norint įsigyti ATA knygelę?
16. Ką daryti, jeigu ATA knygelė sunaikinama arba kitaip prarandama?
17. Ką galima daryti, jeigu baigiasi ATA knygelės galiojimo laikas?
18. Kokių prekių negalima gabenti su ATA knygele?

✍ Praktinė užduotis

Iš Jungtinių Valstijų į Lietuvos parodų centre „Litexpo“ (Laisvės pr. 5, Vilnius) organizuojamą parodą atvežamas automobilis „Ford Focus“, raudonos spalvos, pagamintas 2006 m., kėbulo Nr. 1FAFP38376W142131, galingumas 96 KW, variklio darbinis tūris 1986 cm^3, automobilio kaina – 20 000 USD, o svoris – 1080 kilogramų. Automobilis į Lietuvą plukdomas jūra per Klaipėdos uostą laivu „Corsar“, o toliau vežamas kelių transportu.

1. Vadovaudamiesi Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija, pateiktais klasifikatoriais ir LITAR duomenų baze užpildykite bendrąjį administracinį dokumentą, kurį reikia pateikti Vilniaus teritorinės muitinės krovinių poste deklaruojant atgabentą automobilį laikinojo įvežimo procedūrai įforminti.
2. Paaiškinkite, kokius dokumentus reikės pateikti muitinės įstaigai kartu su importo deklaracija (bendruoju administraciniu dokumentu).

3. Paaiškinkite, kokiais mokesčiais būtų apmokestintas laikinai įvežtas automobilis, jeigu po parodos jis būtų išleistas į laisvą apyvartą.

4.4. Laikinasis įvežimas perdirbti

Dėl tarptautinio darbo pasidalijimo, ieškant tarptautinėje darbo rinkoje pigesnės darbo jėgos ir (arba) pigesnių žaliavų, atsiranda poreikis įvežti prekes į muitų teritoriją tik todėl, kad būtų atliktas jų perdirbimas arba remontas, o jį atlikus gauti produktai būtų grąžinami atgal ir dažniausiai nepatektų į vidaus rinką (t. y. nebūtų išleisti į laisvą apyvartą). Jeigu tokios prekės būtų apmokestintos importo muitais, tai perdirbimo ekonominė nauda gerokai sumažėtų ir taip būtų ribojamos perdirbėjų galimybės gauti užsakymų iš užsienio ir eksportuoti savo produkciją, pagamintą iš įvežtinių žaliavų. Dėl šių priežasčių muitų teisės aktuose numatytos galimybės taikyti tam tikras muitinės procedūras, leidžiančias, atsižvelgus į ekonomines aplinkybes (pvz., į padėtį vietos žaliavų arba paslaugų rinkoje), įvežti perdirbti skirtas žaliavas neapmokestinant jų importo muitais. Tokias galimybes suteikia laikinojo įvežimo perdirbti procedūra.

4.4.1. Laikinojo įvežimo perdirbti procedūros taikymo sąlygos

Laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą galima įforminti iš trečiųjų šalių į Bendrijos muitų teritoriją įvežtoms ne Bendrijos prekėms, taip pat Bendrijos muitų teritorijoje jau esančioms ne Bendrijos prekėms, kurios prieš tai buvo laikinai saugomos, laikomos laisvojoje zonoje, laisvajame sandėlyje arba muitinės sandėlyje, gabenamos taikant tranzito procedūrą arba laikinai įvežtos į Bendrijos muitų teritoriją. Laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą galima įforminti ir produktams, pagamintiems iš prieš tai laikinai įvežtų perdirbti prekių (jeigu jos toliau perdirbamos Bendrijos muitų teritorijoje), taip pat kitais Bendrijos muitinės kodekse numatytais atvejais.

Laikinojo įvežimo perdirbti procedūra gali būti atliekama taikant dvi sistemas:

- sąlyginio neapmokestinimo sistemą

arba

- sąlyginio apmokestinimo (drobeko) sistemą.

Taikant sąlyginio neapmokestinimo sistemą į Bendrijos muitų teritoriją laikinai įvežamos perdirbti prekės sąlygiškai neapmokestinamos importo muitais (muitinė gali tik pareikalauti, kad būtų pateikta jų sumokėjimą užtikrinanti garantija), joms netaikomos ir Bendrijos prekybos politikos priemonės.

Taikant sąlyginio apmokestinimo (drobeko) sistemą į Bendrijos muitų teritoriją laikinai įvežamos perdirbti prekės išleidžiamos į laisvą apyvartą sumokant už jas nustatytus importo muitus, kurie sugrąžinami arba atsisakoma juos išieškoti, jeigu iš šių prekių pagaminti produktai arba pačios nepakeisto pavidalo prekės reeksportuojami iš Bendrijos muitų teritorijos arba jiems (joms) įforminami kiti Bendrijos muitinės kodekse numatyti muitinės sankcionuoti veiksmai.

4.4.2. Leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikimo sąlygos

Laikinojo įvežimo perdirbti procedūra gali būti taikoma tik jos vykdytojui gavus muitinės leidimą ją taikyti. Asmuo, pageidaujantis gauti leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, turi pateikti muitinės įstaigai, prižiūrinčiai vietą, kurioje numatoma atlikti perdirbimo operacijas (žr. Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 498 straipsnio b punktą), atitinkamą prašymą. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 497 straipsniu prašyti leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą galima:

- iš anksto pateikiant rašytinį prašymą;
- pateikiant supaprastintą prašymą.

Iš anksto pateikiamas rašytinis prašymas turi būti surašytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede („Prašymų ir leidimų formos“) pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 6). Lietuvoje tokį prašymą reikia pateikti teritorinei muitinei, kurios veiklos zonai priklauso vieta, kurioje numatoma perdirbti laikinai įvežtas prekes, o kai jas perdirbti ketinama keliose vietose, – pirmoji vieta, kurioje numatoma atlikti prekių perdirbimo operacijas.

Supaprastinto prašymo pateikimu laikomas įprastinės (nesupaprastintos) rašytinės muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento importo rinkinio) pateikimas atitinkamą kompetenciją turinčiai muitinės įstaigai (Lietuvoje – teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso

numatomo prekių perdirbimo vieta, muitinės postui). Atitinkama muitinės deklaracija gali būti pateikta ir naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

Kartu su muitinės deklaracija, kuria prekės deklaruojamos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti, muitinei turi būti pateiktas deklaranto arba deklaranto įgalioto atstovo pasirašytas dokumentas, kuriame vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 499 straipsniu reikia nurodyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūros priežiūrai būtiną papildomą informaciją. Supaprastintą prašymą galima pateikti tik tada, kai taikant laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą nenumatyta naudoti ekvivalentiškų prekių. Tokie prašymai dažniausiai teikiami vienkartinių užsakymų perdirbti prekes atvejais, kai visos laikinai įvežamos perdirbti prekės įvežamos vienu metu.

Be vienkartinių leidimų taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, gali būti suteikiami ir bendrieji leidimai. Kad būtų suteiktas bendrasis leidimas, reikia pateikti rašytinį prašymą, atitinkantį Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateiktą pavyzdį.

Prašymą suteikti bendrąjį leidimą reikia pateikti, kai perdirbimo operacijas su laikinai įvežtomis perdirbti prekėmis numatoma atlikti keliose vietose arba netgi keliose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 500 straipsnio 2 dalimi tokį prašymą reikia pateikti muitinės įstaigai, prižiūrinčiai vietą, kurioje saugomi pagrindiniai pareiškėjo tvarkomos prekių apskaitos registrai (sudarant palankesnes sąlygas tikrinti tokių asmenų veiklą) ir, jeigu įmanoma, kurioje atliekama bent dalis leidime numatytų perdirbimo operacijų (Lietuvoje – teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra minėtos vietos).

Prašant leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą kartu reikia pateikti įrodymus, kad būsimasis šios procedūros vykdytojas gali atlikti laikinai įvežtų prekių perdirbimo operacijas arba jų dalį arba organizuoti šių prekių perdirbimo procesą (pagal sutartis su kitais perdirbėjais). Be to, reikia pateikti duomenis apie perdirbant laikinai įvežtas prekes gaunamų produktų, kurie vadinami kompensaciniais produktais, išeigą arba jos apskaičiavimo metodą, įskaitant kompensaciniams produktams gaminti reikalingų Bendrijos muitų teritorijoje laisvoje apyvartoje esančių prekių kiekius, ir kitus prašymą pagrindžiančius dokumentus bei duomenis.

Kompensaciniai produktai – visi produktai, gauti atlikus perdirbimo operacijas su laikinai įvežtomis perdirbti prekėmis. Jie skirstomi į pagrindinius ir šalutinius.

Pagrindiniai kompensaciniai produktai – produktai, kurių gamybai leista taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą.

Šalutiniai kompensaciniai produktai – produktai, gauti gaminant pagrindinius kompensacinius produktus.

Muitinė turi teisę reikalauti, kad prašymą suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą pateikęs asmuo pateiktų papildomų žinių, reikalingų prašyme pateiktiems duomenims papildyti arba leidimo suteikimo sąlygoms pagrįsti, jeigu prašyme ir kartu su juo pateiktuose dokumentuose esančios informacijos nepakanka sprendimui priimti, detalesnį pasirinktų laikinai įvežtų perdirbti prekių identifikavimo kompensaciniuose produktuose būdų aprašymą, žinių apie anksčiau tam pačiam asmeniui suteiktus leidimus ir pagal juos laikinai įvežtų perdirbti prekių ir reeksportuotų kompensacinių produktų kiekius bei kitus duomenis.

Leidimas taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikiamas, jeigu:

- laikomasi laikinojo įvežimo perdirbti ekonominio tikslingumo sąlygų (toliau – ekonominės sąlygos);
- laikinojo įvežimo perdirbti procedūros taikymas sudaro palankias sąlygas eksportuoti arba reeksportuoti kompensacinius produktus;
- prašymą suteikti leidimą pateikė Bendrijoje įsteigtas asmuo;
- laikinai įvežtas perdirbti prekes, išskyrus naudojamas kompensacinių produktų gamybai palengvinti (pvz., tepalus, katalizatorius ir pan.), įmanoma identifikuoti kompensaciniuose produktuose;
- ekvivalentiškų (tapačių laikinai įvežtoms perdirbti, tačiau esančių laisvoje apyvartoje Bendrijos muitų teritorijoje) prekių naudojimo atvejais įmanoma užtikrinti, kad bus laikomasi tokių prekių naudojimo sąlygų.

Suteikdama leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą muitinė turi patikrinti, ar laikomasi ekonominių sąlygų. Tikrinant, ar jų laikomasi, reikia nustatyti, ar laikinojo įvežimo perdirbti procedūros taikymas nepadarys neigiamo poveikio esminiams Bendrijos gamintojų interesams ir ar nebūtų tikslingiau gaminant kompensacinius produktus naudoti Bendrijos žaliavų išteklius. Atliekant šį tikrinimą pirmiausia atsižvelgiama į tai, ar prekės perdirbamos pagal sutartį su trečiosios šalies asmeniu, kuris paprastai sumoka laikinojo įvežimo perdirbti procedūros vykdytojui už atliktas prekių perdirbimo operacijas ir kompensacinių produktų gamybai sunaudotas Bendrijos prekes, ar prekės remontuojamos, atliekamos įprastinės prekių priežiūros, prekinės išvaizdos pagerinimo arba paruošimo platinimui opera-

cijos, ar prekių, panašių į laikinai įvežamas perdirbti prekes, Bendrijos asmenys negamina arba gamina nepakankamai ir panašias aplinkybes. Priimtinos ekonominės sąlygos yra išvardytos Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 70 priedo B dalyje. Griežčiau tikrinama, kaip laikomasi reikalaujamų ekonominių sąlygų tada, kai prašoma suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 73 priede išvardytoms prekėms. Tačiau ir šiais atvejais manoma, kad reikalaujamų ekonominių sąlygų laikomasi, jeigu prašymas susijęs su perdirbimo operacijomis, atliekamomis su nekomercinio pobūdžio prekėmis, prekių perdirbimu pagal sutartis, kai apmokama tik už atliktas perdirbimo operacijas, remontu, įprastinėmis prekių tvarkymo operacijomis, išvardytomis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 72 priede, arba jeigu bendra tokių laikinai įvežamų perdirbti prekių (priskiriamų tai pačiai Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijai, žymimai aštuonženkliu prekių kodu) vertė vienam pareiškėjui per metus neviršija 150 000 eurų.

Kompensacinių produktų išeiga paprastai turi būti nurodoma prašyme suteikti leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, bet duomenis apie šią išeigą galima pateikti ir vėliau, iki prekių pateikimo laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti.

Išeiga – kompensacinių produktų, gautų perdirbus tam tikrą kiekį laikinai įvežtų perdirbti prekių, absoliutus arba santykinis kiekis.

Kompensacinių produktų išeiga nustatoma atsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis atliekamos arba numatomos atlikti perdirbimo operacijos. Susidarius ypatingoms aplinkybėms, duomenis apie kompensacinių produktų išeigą galima pateikti ir jau įforminus atitinkamoms prekėms laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, bet ne vėliau kaip tada, kai kompensaciniai produktai pateikiami kitiems muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti. Kai kurioms prekėms (daugiausia augalinės ir gyvulinės kilmės produktams) yra nustatytos standartinės išeigos, kurios yra nurodytos Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 69 priede.

Laisvos formos rašytinis prašymas pateikiamas tada, kai prašoma atnaujinti jau turimą leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą arba norima patikslinti jo duomenis. Prašymas atnaujinti arba patikslinti leidimą gali būti pateikiamas, kai pareiškėjas ir toliau numato atlikti leidime, kurį jis prašo atnaujinti arba patikslinti, nurodytas perdirbimo operacijas su tokiomis pačiomis jame nurodytomis prekėmis.

4.4.3. Leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikimas

Leidimas taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikiamas tik Bendrijoje įsteigtiems asmenims, atliekantiems arba organizuojantiems laikinai įvežtų perdirbti prekių perdirbimo operacijas. Gali būti suteikiami keturių rūšių leidimai:

- **pirminis leidimas** (atsižvelgiant į pateiktą informaciją suteikiamas leidimas, kuris surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 7) pagal tame pačiame priede pateiktus paaiškinimus);
- **supaprastintas leidimas** (suteikiamas priimant rašytinę muitinės deklaraciją, kurios pateikimas laikomas supaprastinto prašymo pateikimu);
- **atnaujintas arba pakeistas leidimas** (surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke pateikus laisvos formos rašytinį prašymą atnaujinti arba pakeisti anksčiau suteiktą leidimą);
- **bendras leidimas** (surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke, kai perdirbimo operacijas su laikinai įvežtomis perdirbti prekėmis leidžiama atlikti keliose vietose arba netgi keliose Europos Sąjungos valstybėse narėse).

Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs Lietuvoje taikomas Leidimų laikinai įvežti prekes perdirbti išdavimo taisykles [29]. Leidimai taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą įsigalioja jų suteikimo dieną arba leidime nurodytą vėlesnę dieną, tačiau galima gauti ir leidimą, kuris įsigalioja atgaline data, tai yra anksčiau negu leidimo suteikimo dieną. Leidimas, kuris įsigalioja atgaline data, gali įsigalioti ne anksčiau kaip tą dieną, kai buvo pateiktas prašymas jį suteikti. Jeigu prašoma suteikti leidimą tokioms pačioms perdirbimo operacijoms atlikti su tokiomis pačiomis prekėmis, leidimo, kuris įsigalioja atgaline data, galiojimo pradžios data gali būti ta diena, kai pasibaigė leidimo, kurį prašoma atnaujinti, galiojimo terminas. Išimtiniais atvejais atgaline data įsigaliojančio leidimo galiojimą galima pratęsti į praeitį, bet ne ilgiau kaip vieneriems metams iki tos dienos, kai buvo pateiktas prašymas suteikti atitinkamą leidimą, jeigu laikomasi šių sąlygų:

- pateikti ekonominio poreikio pratęsti leidimo galiojimo laiką įrodymai;

- prašymas nesusijęs su kėsinimusi apgauti arba aplaidumu;
- neviršytas leidimo galiojimo laikas, kuris būtų nustatytas vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 507 straipsniu;
- įmanoma atlikti visus tokiu atveju reikalingus formalumus, įskaitant muitinės deklaracijos pripažinimą negaliojančia;
- prireikus prekes, kurios buvo perdirbamos per nustatytą laikotarpį, įmanoma identifikuoti, o pagal pareiškėjo tvarkomų apskaitos registrų duomenis įmanoma nustatyti, kad visi reikalavimai, susiję su atitinkamomis laikinojo įvežimo perdirbti procedūromis, gali būti laikomi įvykdytais, ir kontroliuoti tas procedūras.

Suteikiant leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą nustatomas jo galiojimo laikas, kuris prasideda leidimo įsigaliojimo dieną ir neturi būti ilgesnis kaip **3 metai**, išskyrus atvejus, kai prašymą nustatyti ilgesnį jo galiojimo laiką galima pagrįsti svarbiomis priežastimis. Tam tikroms prekių grupėms yra nustatyti trumpesni leidimų taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą galiojimo terminai:

- 6 mėnesiai prekėms, nurodytoms Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 73 priedo A dalyje (žemės ūkio produktams, nurodytiems Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutarties (Romos sutarties) 1 priede);
- 3 mėnesiai pienui ir pieno produktams, nurodytiems Tarybos reglamento (EB) Nr. 1255/1999 1 straipsnyje.

4.4.4. Muitinės formalumų baigimo laikotarpis

Suteikiant leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą nustatomas su šia muitinės procedūra susijusių muitinės formalumų baigimo laikotarpis, t. y. laikotarpis, per kurį kompensaciniai produktai arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtos perdirbti prekės turi būti reeksportuoti arba eksportuoti arba per kurį jiems turi būti įforminti kiti muitinės sankcionuoti veiksmai. Šis laikotarpis skaičiuojamas nuo laikinojo įvežimo perdirbti procedūros įforminimo ne Bendrijos prekėms dienos ir turi būti pakankamas laikinai įvežtoms prekėms perdirbti, apdoroti arba suremontuoti ir išgabenti iš Bendrijos muitų teritorijos (reeksportuoti). Nustatytas laikotarpis gali būti pratęstas leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą turėtojui prašant ir pagrindus šio laikotarpio pratęsimo būtinumą svarbiomis priežastimis.

Tam tikroms prekių grupėms (žemės ūkio produktams) yra nustatyti konkretūs laikinojo įvežimo perdirbti procedūros formalumų baigimo laikotarpiai. Laikinai įvežant perdirbti tokias prekes, kompensaciniams produktams arba nepakeisto pavidalo prekėms taikomų muitinės formalumų baigimo laikotarpis negali būti ilgesnis kaip:

- 4 mėnesiai – pienui ir pieno produktams, nurodytiems reglamento (EB) Nr. 1255/1999 1 straipsnyje;
- 2 mėnesiai – Kombinuotosios nomenklatūros 1 skyriuje nurodytiems gyvūnams (kurie skerdžiami, bet nepenimi);
- 3 mėnesiai – gyvūnams, nurodytiems Kombinuotosios nomenklatūros 1 skirsnyje, kurių kodai 0104 ir 0105 (kurie penimi, jeigu to reikia, ir skerdžiami);
- 6 mėnesiai – kitiems Kombinuotosios nomenklatūros 1 skirsnyje nurodytiems gyvūnams (kurie penimi, jeigu to reikia, ir skerdžiami);
- 6 mėnesiai – perdirbamai mėsai;
- 6 mėnesiai – kitiems perdirbamiems žemės ūkio produktams, kurių rūšis yra tokia, kad juos eksportuojant galima taikyti išankstinį eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimą, numatytą reglamento Nr. 565/80 1 straipsnyje, ir kurie perdirbami į produktus arba prekes, nurodytas to paties reglamento 2 straipsnio b ar c punktuose.

Šie laikotarpiai gali būti pratęsti iki 12 mėnesių, jeigu atliekamos tolesnio atitinkamų prekių perdirbimo operacijos ir susidaro aplinkybės, lemiančios šių laikotarpių pratęsimo būtinumą.

4.4.5. Ekvivalentiškų prekių naudojimas

Kompensaciniams produktams gaminti vietoj laikinai įvežtų perdirbti prekių gali būti naudojamos ekvivalentiškos prekės.

Ekvivalentiškos prekės – Bendrijos prekės, kurios naudojamos kompensaciniams produktams gaminti vietoj laikinai įvežtų perdirbti prekių.

Ekvivalentiškas prekes leidžiama naudoti, jeigu jos priskiriamos tai pačiai Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijai, žymimai aštuonių ženklų prekių kodu, kaip ir laikinai įvežamos perdirbti prekės, yra tokios pačios kokybės, tokie patys ir jų techniniai duomenys. Bendrijos muitinės

kodekso įgyvendinimo nuostatų 74 priede išvardytoms prekėms (ryžiams, cukrui, gyviems gyvūnams ir mėsai, kviečiams, kukurūzams, alyvuogių aliejui ir kt.) taikomos tame priede išdėstytos specialiosios nuostatos, kurių būtina laikytis, kad minėtos prekės galėtų būti naudojamos kaip ekvivalentiškos prekės kompensaciniams produktams gaminti. Kompensaciniai produktai, gauti iš ekvivalentiškų prekių, gali būti išvežti iš Bendrijos muitų teritorijos prieš laikinai įvežamų perdirbti prekių atgabenimą – tai vadinama **išankstiniu eksportu**. Išvežant kompensacinius produktus, gautus iš ekvivalentiškų prekių, muitinė gali pareikalauti garantijos, jeigu prekės, tapačios eksportuojamiems kompensaciniams produktams, būtų apmokestintos eksporto muitais (ši garantija užtikrintų, kad muitai bus sumokėti, jeigu atitinkamos ne Bendrijos prekės nebus importuotos per nustatytą laiką). Ne Bendrijos prekės turi būti deklaruotos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti per 6 mėnesių laikotarpį, kuris skaičiuojamas nuo eksporto deklaracijos, pateiktos išvežant kompensacinius produktus, pagamintus iš ekvivalentiškų prekių, priėmimo muitinėje dienos. Nustatytas laikotarpis, per kurį ne Bendrijos prekės turi būti pateiktos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti, šios procedūros vykdytojui prašant gali būti pratęstas (net ir jam pasibaigus), jeigu prašyme nurodytos tokio pratęsimo būtinumą pagrindžiančios aplinkybės, tačiau jo negalima pratęsti ilgesniam kaip 12 mėnesių laikotarpiui nuo eksporto deklaracijos priėmimo muitinėje dienos.

4.4.6. Laikinasis prekių įvežimas perdirbti ir perdirbimas

Prekių deklaravimas laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti

Muitinės deklaracija laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti turi būti pateikiama leidime taikyti šią muitinės procedūrą nurodytai muitinės įstaigai (išskyrus atvejus, kai leidimas taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikiamas pateikus supaprastintą prašymą). Laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti pateikiamos prekės turi būti deklaruojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu ir jo įgyvendinimo nuostatomis (žr. 3 skyrių „Prekių deklaravimas. Bendrosios nuostatos“). Įforminant laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, paprastai turi būti pateikta garantija, užtikrinanti, kad bus įvykdyta galinti atsirasti mokestinė prievolė (sumokėta skola muitinei).

Identifikavimo priemonių taikymas

Siekdama lengviau identifikuoti laikinai įvežamas perdirbti prekes kompensaciniuose produktuose, muitinė turi teisę, prieš įformindama laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, reikalauti, kad jai būtų pateiktas išsamus prekių aprašymas, informacija apie jų parametrus, schemos, fotografijos, kad būtų nurodyti jų ženklai, numeriai, ženklinimo būdai ir kiti požymiai, taip pat žymėti tokias prekes muitinės plombomis arba kitais ženklais, imti jų pavyzdžius (mėginius). Prekės, kurioms taikoma laikinojo įvežimo perdirbti procedūra, turi būti laikomos ir apskaitomos atskirai nuo Bendrijos prekių. Tokias prekes leidžiama laikyti kartu su Bendrijos prekėmis tik tada, kai jos visais atžvilgiais yra tapačios (priskiriamos tai pačiai Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijai, žymimai aštuonių ženklų prekių kodu, yra tokios pačios kokybės ir techninių duomenų).

Prekių perdirbimas

Laikinai įvežtas perdirbti prekes gali perdirbti ir asmuo, kuris nėra laikinojo įvežimo perdirbti procedūros vykdytojas, tačiau yra sudaręs su procedūros vykdytoju sutartį dėl visų perdirbimo operacijų arba jų dalies atlikimo. Bet procedūros vykdytojas ir šiuo atveju lieka atsakingas muitinei už atitinkamos laikinojo įvežimo perdirbti procedūros vykdymą.

Muitinei sutikus, visus kompensacinius produktus arba jų dalį, taip pat nepakeisto pavidalo laikinai įvežtas perdirbti prekes galima laikinai išvežti iš Bendrijos muitų teritorijos taikant laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą (žr. 4.5 skirsnį „Laikinasis išvežimas perdirbti“).

Prekių apskaita

Laikinojo įvežimo perdirbti procedūros vykdytojas privalo tvarkyti laikinai įvežtų perdirbti prekių ir iš jų pagamintų kompensacinių produktų apskaitą. Tai sudaro galimybes muitinei tinkamai kontroliuoti, ar laikinojo įvežimo perdirbti procedūros atliekamos ir baigiamos laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Šioje apskaitoje turi būti registruojami šie svarbiausi duomenys:

- duomenys, pateikti muitinės deklaracijose, kuriomis atitinkamoms prekėms įforminta laikinojo įvežimo perdirbti procedūra;
- duomenys, pateikti muitinės deklaracijose, kuriomis laikinai įvežtoms perdirbti prekėms arba iš jų gautiems kompensaciniams produktams įforminami kiti muitinės sankcionuoti veiksmai;
- perdirbimo operacijų pobūdis, kompensacinių produktų išeiga;

- prekių buvimo vieta, jų perkėlimas į kitą vietą;
- prekių techniniai ir prekyboje naudojami aprašymai, būtini prekėms identifikuoti, ir kt.

Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs Lietuvoje taikomas Laikinai įvežtų perdirbti taikant sąlyginio neapmokestinimo sistemą prekių apskaitos taisykles.

4.4.7. Laikinojo įvežimo perdirbti procedūros baigimas

Laikinojo įvežimo perdirbti procedūra turi būti baigta per muitinės suteiktame leidime taikyti šią muitinės procedūrą nustatytą su ja susijusių muitinės formalumų baigimo laikotarpį. Iki šio laikotarpio pabaigos kompensaciniams produktams, gautiems iš laikinai įvežtų perdirbti prekių, arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtoms perdirbti prekėms turi būti įforminti tokie muitinės sankcionuoti veiksmai:

- kompensacinių produktų arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtų perdirbti prekių išvežimas iš Bendrijos muitų teritorijos (reeksportas). Šios prekės gali būti išvežamos iš Bendrijos muitų teritorijos (reeksportuojamos) viena arba keliomis siuntomis;
- kompensacinių produktų arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtų perdirbti prekių įvežimas į laisvąją zoną arba padėjimas į laisvąjį sandėlį;
- muitinės prižiūrimas kompensacinių produktų arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtų perdirbti prekių sunaikinimas. Prekės naikinamos už laikinojo įvežimo perdirbti procedūros vykdytojo lėšas;
- kitos sąlyginio neapmokestinimo procedūros (pvz., laikinojo įvežimo, laikinojo įvežimo perdirbti, kai atsakomybę už tolesnį prekių perdirbimą prisiima kitas asmuo, muitinio sandėliavimo, muitinės prižiūrimo perdirbimo) įforminimas kompensaciniams produktams arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtoms perdirbti prekėms;
- tam tikro veiksmo, kuris pagal Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 544 straipsnį prilyginamas eksportui (pvz., kompensacinių produktų pristatymo trečiųjų šalių ginkluotosioms pajėgoms, dislokuotoms Bendrijos muitų teritorijoje, ir kt.), įforminimas kompensaciniams produktams arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtoms perdirbti prekėms;

- kompensacinių produktų arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtų perdirbti prekių išleidimas į laisvą apyvartą, jeigu išleidimo į laisvą apyvartą procedūrą galima taikyti tokioms prekėms.

Pasibaigus nustatytajam su laikinojo įvežimo perdirbti procedūra susijusių muitinės formalumų baigimo laikotarpiui, per 30 dienų atitinkamos procedūros vykdymą prižiūrinčiai muitinės įstaigai reikia pateikti minėtų formalumų baigmės dokumentą (ataskaitą), kuriame turi būti nurodyti tokie duomenys:

- leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą registracijos duomenys (numeris, suteikimo data ir kt.);
- visų laikinai įvežtų perdirbti prekių, su kurių perdirbimu susijusius muitinės formalumus reikėjo baigti, kiekiai, Kombinuotosios nomenklatūros kodai, importo muitų, kuriais atitinkamos prekės apmokestinamos, normos;
- importo muitų ir kompensacinių palūkanų, jeigu jas priklauso mokėti, suma;
- muitinės deklaracijų, kuriomis atitinkamoms prekėms buvo įforminta laikinojo įvežimo perdirbti procedūra, registracijos duomenys (numeriai, priėmimo datos);
- kompensacinių produktų išeigos normos, kompensacinių produktų arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtų perdirbti prekių rūšys, kiekiai ir jiems (joms) įforminti muitinės sankcionuoti veiksmai, taip pat muitinės deklaracijų, kuriomis šie veiksmai įforminti, registracijos duomenys (numeriai, priėmimo datos) bei kitų dokumentų, susijusių su muitinės formalumų baigimu arba jų baigimo laikotarpiais, registracijos duomenys (numeriai, įforminimo datos).

Muitinės formalumų baigmės dokumento (ataskaitos) pateikimo laikotarpis gali būti pratęstas susidarius ypatingoms aplinkybėms, pagrindžiančioms būtinumą jį pratęsti.

4.4.8. Laikinai įvežtų perdirbti prekių apmokestinimas importo muitais

Skola muitinei, kuri atsiranda išleidžiant į laisvą apyvartą kompensacinius produktus arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtas perdirbti prekes, apskaičiuojama vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 121 ir 122 straipsniais ir Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 518 ir 519 straipsniais.

Išleidžiant į laisvą apyvartą pagrindinius kompensacinius produktus (t. y. produktus, kuriems gaminti buvo suteiktas leidimas taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą) **skolos muitinei dydis nustatomas** remiantis importuotas (laikinai įvežtas perdirbti) prekes atitinkančiais apmokestinimo veiksniais, kurie veikė tą dieną, kai buvo priimta muitinės deklaracija, kuria importuotos prekės buvo deklaruotos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti. **Apmokestinimo veiksniai** – tai laikinai įvežtų perdirbti prekių, esančių į laisvą apyvartą išleidžiamuose kompensaciniuose produktuose, kiekis, rūšis (kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą), kilmė, muitinė vertė ir tokioms prekėms taikoma importo muito norma. Jeigu muitinės deklaracijos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti priėmimo dieną importuotos (laikinai įvežtos perdirbti) prekės atitiko reikalavimus, kurie turi būti įvykdyti, kad prekėms, kol neviršytos tarifinės kvotos arba viršutinės ribos, galėtų būti taikomas preferencinis muitų tarifų režimas, jos laikomos atitinkančiomis bet kuriuos reikalavimus, muitinės deklaracijos jų išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti priėmimo dieną taikytinus tapačioms prekėms, kurie turi būti įvykdyti, kad prekėms galėtų būti taikomas preferencinis muitų tarifų režimas.

Gaminant pagrindinius kompensacinius produktus susidarę **šalutiniai kompensaciniai produktai juos išleidžiant į laisvą apyvartą apmokestinami** už tokias prekes nustatytais importo muitais, jeigu jų santykinis kiekis atitinka eksportuotą (reeksportuotą) pagrindinių kompensacinių produktų dalį. Taip skatinamas pagrindinių kompensacinių produktų išvežimas (reeksportas). Tačiau leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą turėtojas turi teisę prašyti, kad ir už šalutinius kompensacinius produktus mokėtini importo muitai būtų apskaičiuoti Bendrijos muitinės kodekso 121 straipsnyje nurodytu būdu (t. y. kaip už pagrindinius kompensacinius produktus).

Į laisvą apyvartą išleidžiami kompensaciniai produktai apmokestinami:

- už tokias prekes nustatytais importo muitais, jeigu jie apmokestinami importo mokesčiais, nustatytais įgyvendinant Bendrąją žemės ūkio politiką;
- importo muitais, apskaičiuotais pagal taisykles, taikytinas įforminant atitinkamą muitinės procedūrą arba laisvosiose zonose arba laisvuosiuose sandėliuose, jeigu jiems buvo įforminta sąlyginio neapmokestinimo procedūra arba jeigu jie buvo įvežti į laisvąją zoną arba padėti į laisvąjį sandėlį;
- dėl specialios jų paskirties, pagal kurią šiuos produktus numatoma naudoti, taikant palankų muitų tarifų režimą, jeigu numatyta, kad toks režimas taikytinas tapačioms importuojamoms prekėms;

- nuliniais importo muitais (t. y. neapmokestinami), jeigu numatyta, kad muitais neapmokestinamos tapačios prekės, importuojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 184 straipsniu (Taryba, spręsdama kvalifikuota balsų dauguma pagal Komisijos pateiktą pasiūlymą, nustato atvejus, kada susidarius ypatingoms aplinkybėms išleidžiamos į laisvą apyvartą prekės neapmokestinamos importo muitais) (pvz., žemės ūkio produktų, kurie buvo įvežti perdirbti, trūksta ištikus stichinei nelaimei).

Tačiau pirmaisiais dviem atvejais suinteresuotas asmuo gali reikalauti, kad muitai už išleidžiamus į laisvą apyvartą kompensacinius produktus būtų apskaičiuoti vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 121 straipsniu.

4.4.9. Kompensacinės palūkanos

Kai išleidžiant į laisvą apyvartą kompensacinius produktus arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtas perdirbti prekes atsiranda importo skola muitinei, taikomos **kompensacinės palūkanos**, kurios apskaičiuojamos atsižvelgiant į laikinojo įvežimo perdirbti procedūros taikymo laikotarpį ir mokėtiną importo muitų sumą.

Kompensacinių palūkanų paskirtis − užkirsti kelią piktnaudžiauti laikinojo įvežimo perdirbti procedūra siekiant nepagrįstai atidėti importo muitų mokėjimo terminą. Skaičiuojant kompensacines palūkanas remiamasi trijų mėnesių pinigų rinkos palūkanų normomis, paskelbtomis Europos centrinio banko mėnesinio biuletenio statistikos priede. Taikoma ta norma, kuri galiojo du mėnesius iki to mėnesio, kurį atsirado importo skola muitinei. Kompensacinės palūkanos skaičiuojamos už kiekvieną mėnesį, pradedant skaičiuoti nuo pirmos mėnesio dienos to mėnesio, kuris prasidėjo pasibaigus mėnesiui, kurį importuotos prekės, dėl kurių atsirado importo skola muitinei, buvo pateiktos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti, ir baigiant paskutine diena to mėnesio, kurį atsirado importo skola muitinei.

Nuo kompensacinių palūkanų mokėjimo atleidžiama, jeigu:

- laikotarpis, už kurį jos mokėtinos, trumpesnis kaip 1 mėnuo;
- jeigu mokėtina kompensacinių palūkanų suma neviršija 20 eurų;
- jeigu į laisvą apyvartą išleidžiami dėl prekių sunaikinimo susidariusios atliekos ir laužas;
- jeigu į laisvą apyvartą išleidžiami šalutiniai kompensaciniai produktai.

4.4.10. Sąlyginio apmokestinimo (drobeko) sistemos taikymas

Taikant drobeko (sąlyginio apmokestinimo) **sistemą**, į Bendrijos muitų teritoriją laikinai įvežamos perdirbti skirtos prekės, nurodytos leidime taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, turi būti deklaruojamos išleidimo į laisvą apyvartą muitinės procedūrai įforminti. Muitinės deklaracija, kuria šios prekės deklaruojamos, turi būti pateikta leidime nurodytai įvežimo muitinės įstaigai. Taikant drobeko sistemą laikinojo įvežimo perdirbti procedūra įforminama laikantis bendrųjų išleidimo į laisvą apyvartą procedūros įforminimo taisyklių, nustatytų Bendrijos muitinės kodekse ir jo įgyvendinimo nuostatose. Apskaičiuojant importo muitus už išleidžiamas į laisvą apyvartą prekes, kurios deklaruojamos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti pagal drobeko sistemą, taikomi tokie patys importo muitų tarifai, kokie būtų taikomi išleidžiant į laisvą apyvartą tapačias prekes, galiojantys atitinkamos muitinės deklaracijos priėmimo dieną. Drobeko sistema gali būti taikoma visoms laikinai įvežamoms perdirbti prekėms, išskyrus tas, kurioms tuo metu, kai priimta muitinės deklaracija jų išleidimui į laisvą apyvartą įforminti,

- taikomi kiekybiniai importo apribojimai;
- kol neviršytos kvotos, galėtų būti taikomas preferencinis muitų tarifų režimas arba autonominis importo muitų suspendavimas;
- taikomas importo mokestis (išlyginamasis arba bet kuris kitas), nustatytas įgyvendinant Bendrąją žemės ūkio politiką arba sudarius atitinkamus susitarimus, kurie taikomi tam tikroms prekėms, gaunamoms perdirbant žemės ūkio produktus;
- taikytinos grąžinamosios išmokos, mokamos eksportuojant kompensacinius produktus, gautus atlikus perdirbimo operacijas su laikinai įvežtomis perdirbti prekėmis, kurioms norima taikyti drobeko sistemą.

Importo muitai, sumokėti už prekes, laikinai įvežtas perdirbti taikant drobeko sistemą, sugrąžinami (o dar nesumokėtus importo muitus atsisakoma išieškoti), jeigu laikinojo įvežimo perdirbti procedūros vykdytojas ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo nustatyto muitinės formalumų, susijusių su laikinojo įvežimo perdirbti procedūra, laiko pabaigos pateikia leidimą taikyti šią procedūrą suteikusiai muitinės įstaigai atitinkamą prašymą ir įrodymus, kad kompensaciniai produktai, gauti iš laikinai įvežtų perdirbti prekių, išleistų į laisvą apyvartą taikant drobeko sistemą, buvo:

- eksportuoti;

arba

- įforminti atlikus Bendrijos (bendrosios) tranzito procedūros, muitinio sandėliavimo procedūros, laikinojo įvežimo procedūros arba laikinojo įvežimo perdirbti procedūros (taikomos pagal sąlyginio neapmokestinimo sistemą) formalumus arba įvežti į laisvąją zoną, arba padėti į laisvąjį sandėlį, ketinant vėliau šiuos produktus reeksportuoti.

Be to, privalu įvykdyti kitus laikinojo įvežimo perdirbti procedūros taikymo reikalavimus ir užtikrinti, kad šios procedūros vykdymą prižiūrinčiai muitinės įstaigai būtų pateikti šie duomenys:

- leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą (atliekamą taikant drobeko sistemą) registracijos duomenys (numeris, suteikimo data);
- visų laikinai įvežtų perdirbti prekių, už kurias suinteresuotas asmuo turi teisę prašyti grąžinti importo muitus arba atsisakyti juos išieškoti, kiekiai, Kombinuotosios nomenklatūros kodai, importo muitų, kuriais apmokestinamos atitinkamos importuotos prekės, normos;
- muitinės deklaracijų, kuriomis atitinkamoms prekėms buvo įforminta laikinojo įvežimo perdirbti procedūra (atliekama taikant drobeko sistemą), registracijos duomenys (numeriai, priėmimo datos);
- kompensacinių produktų išeigos normos, kompensacinių produktų arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtų perdirbti prekių rūšys, kiekiai ir jiems (joms) įforminti muitinės sankcionuoti veiksmai, taip pat muitinės deklaracijų, kuriomis šie veiksmai įforminti, registracijos duomenys (numeriai, priėmimo datos) bei kitų dokumentų, susijusių su muitinės formalumų baigimu arba jų baigmės laikotarpiais, registracijos duomenys (numeriai, įforminimo datos);
- importo muitų, kuriuos prašoma grąžinti arba atsisakyti išieškoti, sumos ir kt.

Prašymo pateikimo laikotarpis gali būti pratęstas susidarius ypatingoms aplinkybėms, pagrindžiančioms tokio pratęsimo būtinumą (kai prašymą pateikęs asmuo įrodo, kad negalėjo pateikti prašymo nustatytu laiku dėl nepriklausiusių nuo jo valios aplinkybių, kurių jis nenumatė ir negalėjo numatyti).

4.4.11. Informacinių lapų (INF) paskirtis

Kad informacija, susijusia su atitinkamos laikinojo įvežimo perdirbti procedūros atlikimu, galėtų pasinaudoti ir kitos muitinės įstaigos, dalyvaujančios taikant arba kontroliuojant šią procedūrą, taip pat įforminančios tolesnius muitinės sankcionuotus veiksmus, suinteresuotam asmeniui prašant arba muitinės įstaigai siūlant gali būti išduoti Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 523 straipsnyje nurodyti informaciniai lapai, kurių formos pateiktos Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 71 priede:

- **INF 1** – šiame dokumente pateikiama informacija apie muitų dydį, kompensacines palūkanas, garantijas ir Bendrijos prekybos politikos priemones, taikytinas išleidžiant į laisvą apyvartą kompensacinius produktus arba nepakeisto pavidalo laikinai įvežtas perdirbti prekes;
- **INF 5** – šis dokumentas vartojamas kompensacinių produktų išankstinio eksporto atveju, kai naudojamos ekvivalentiškos prekės ir kai prekės gabenamos trikampiu, kad laikinai įvežamos perdirbti prekės nebūtų apmokestinamos importo muitais;
- **INF 7** – šiame dokumente pateikiama informacija, kuria remiantis galima grąžinti importo muitus arba atsisakyti juos išieškoti, kai prekės laikinai įvežamos perdirbti taikant drobeko sistemą;
- **INF 9** – šiame dokumente pateikiama informacija apie kompensacinius produktus, kuriems turi būti įformintas kitas muitinės sankcionuotas veiksmas, kai prekės gabenamos trikampiu.

??? Kartojimo klausimai

1. Apibūdinkite laikinojo įvežimo perdirbti procedūros esmę.
2. Atskleiskite laikinojo įvežimo perdirbti procedūros, atliekamos taikant sąlyginio neapmokestinimo sistemą, esmę.
3. Apibūdinkite laikinojo įvežimo perdirbti procedūros, atliekamos taikant drobeko (sąlyginio apmokestinimo) sistemą, esmę.
4. Paaiškinkite sąvoką „kompensaciniai produktai“.
5. Kokios yra leidimo taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą suteikimo sąlygos?

6. Kokių rūšių leidimai gali būti išduodami prekes laikinai įvežant perdirbti?
7. Kiek laiko galioja leidimas taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą?
8. Koks yra muitinės formalumų, susijusių su laikinojo įvežimo perdirbti procedūra, baigimo laikas?
9. Paaiškinkite sąvoką „ekvivalentiškos prekės“.
10. Paaiškinkite „išankstinio eksporto“ esmę.
11. Kokius dokumentus reikia pateikti muitinės įstaigai norint, kad būtų įforminta laikinojo įvežimo perdirbti procedūra?
12. Kaip galima baigti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, atliekamą taikant sąlyginio neapmokestinimo sistemą?
13. Kaip yra apmokestinami iš laikinai įvežtų perdirbti prekių pagaminti kompensaciniai produktai juos išleidžiant į laisvą apyvartą?
14. Kaip galima baigti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, atliekamą taikant drobeko (sąlyginio apmokestinimo) sistemą?
15. Kam naudojami informaciniai lapai (INF)?

✍ Praktinė užduotis

UAB „Sonata“ (Nemuno g. 15, Kaunas), turinti muitinės suteiktą leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą, iš Baltarusijos įsiveža 800 kilogramų verpalų (jų kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą – 5106 20 99, o 1 kg kaina – 4 eurai). Verpalai supakuoti į 100 kartoninių dėžių. Iš laikinai įvežtų perdirbti verpalų numezgama 1300 vienetų (800 kg) vyriškų megztinių (jų kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą – 6110 11 30), kurie išvežami į Kanadą, supakuoti į 100 kartoninių dėžių (svoris bruto – 850 kg, neto – 800 kg). Už atliktą darbą Lietuvos įmonei sumokėta 20 000 litų. Verpalai atvežami kelių transportu 2008 m. spalio 15 d., o numegzti megztiniai išvežami oro transportu 2009 m. sausio 15 d. Jų transportavimo ir draudimo išlaidas apmoka UAB „Sonata“.

1. Naudodamiesi LITAR duomenų baze, Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija ir pateiktais klasifikatoriais užpildykite bendrąjį administracinį dokumentą, kuris turėtų būti pateiktas Kauno teritorinės muitinės krovinių poste:

- deklaruojant įvežtus verpalus laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti;
- išsiunčiant į Kanadą Lietuvoje numegztus megztinius.

2. Remdamiesi muitų teisės aktais paaiškinkite, kokius muitinės formalumus turėtų atlikti UAB „Sonata“, jeigu ji, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, norėtų jos numegztus megztinius palikti Lietuvoje ir išleisti į laisvą apyvartą.

4.5. Laikinasis išvežimas perdirbti

Pagal savo esmę laikinojo išvežimo perdirbti procedūra yra panaši į laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą (žr. 4.4 skirsnį „Laikinasis įvežimas perdirbti“). Ją taikant leidžiama laikinai išvežti iš Bendrijos muitų teritorijos perdirbti skirtas žaliavas ir grąžinti atgal iš jų pagamintus kompensacinius produktus, kurie apmokestinami mažesniais importo muitais už tuos, kurie būtų taikomi įprastinio panašių prekių importo atvejais.

Laikinasis išvežimas perdirbti – tai muitinės procedūra, kurią taikant Bendrijos prekės laikinai išvežamos iš Bendrijos muitų teritorijos, kad su jomis būtų atliktos perdirbimo operacijos, o jas atlikus gauti kompensaciniai produktai būtų išleisti į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje visai arba iš dalies neapmokestinant jų importo muitais.

Laikinai išvežamos perdirbti Bendrijos prekės apmokestinamos eksporto muitais (jeigu jie būtų nustatyti), joms taikomos Bendrijos prekybos politikos priemonės ir kiti formalumai, susiję su Bendrijos prekių išvežimu iš Bendrijos muitų teritorijos.

4.5.1. Laikinojo išvežimo perdirbti procedūros taikymo sąlygos

Laikinojo išvežimo perdirbti procedūra gali būti taikoma tik jos vykdytojui − Bendrijoje įsteigtam asmeniui, organizuojančiam prekių perdirbimo ne Bendrijos muitų teritorijoje operacijas, gavus muitinės leidimą ją taikyti. Šis leidimas suteikiamas, jeigu:

- muitinei pateikiamas rašytinis prašymas taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, o jį pateikęs asmuo yra sudaręs su trečiosios šalies asmeniu sutartį dėl prekių, kurioms norima taikyti šią muitinės procedūrą, perdirbimo operaciją;
- įmanoma nustatyti, kad į Bendrijos muitų teritoriją įvežami (reimportuojami) kompensaciniai produktai gauti perdirbus laikinai išvežtas perdirbti prekes (tam naudotini būdai ir priemonės nurodomi leidime taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą). Šis reikalavimas netaikomas, jeigu prekės laikinai išvežamos perdirbti taikant standartinio prekių pakeitimo sistemą (žr. 4.5.7 skirsnį „Standartinė prekių pakeitimo sistema“);
- laikomasi laikinojo išvežimo perdirbti ekonominio tikslingumo sąlygų (toliau − ekonominės sąlygos), kurios reikalauja, kad laikinojo išvežimo perdirbti procedūros taikymas nepadarytų didelės žalos esminiams Bendrijos gamintojų interesams.

Tikrindama, ar laikomasi ekonominių sąlygų, muitinė įvertina, ar numatomo laikinai išvežtų prekių perdirbimo aplinkybės atitinka bent vieną iš šių atvejų:

- prekės perdirbamos pagal sutartį su trečiosios šalies asmeniu, kuriam laikinojo išvežimo perdirbti procedūros vykdytojas sumoka tik už atliktas prekių perdirbimo operacijas ir kompensaciniams produktams gaminti sunaudotas ne Bendrijos prekes, jeigu tokios prekės naudojamos;
- prekės perdirbamos nekomerciniais tikslais, tai yra perdirbamos prekės, kurios, sprendžiant pagal jų kiekį, rūšį, paskirtį ir kitus požymius, neskirtos parduoti arba naudoti gamybai;
- prekės remontuojamos (įskaitant jų garantinį remontą, taisymą ir parengimą naudoti), restauruojamos, tobulinamos, konservuojamos;
- atliekamos įprastinės prekių priežiūros, prekinės išvaizdos gerinimo arba parengimo perparduoti operacijos;
- tokių prekių perdirbimo operacijos Bendrijoje neatliekamos arba atliekamos ribotai, arba negali būti atliktos tinkamu laiku;
- prekės išvežamos perdirbti dėl intelektinės (pramoninės arba komercinės) nuosavybės apsaugos reikalavimų;
- Bendrijoje atliekamos prekių perdirbimo operacijos nesirenkamos, nes jos neatitinka kompensacinių produktų užsakovo pareikštų reikalavimų arba dėl jų kainos perdirbti prekes Bendrijoje verslo požiūriu netikslinga;

- jeigu laikinai išvežamoms perdirbti Bendrijos prekėms netaikytini atitinkamoms prekėms nustatyti draudimai, įskaitant ekonominio pobūdžio draudimus, netaikomi ir apribojimai, susiję su atitinkamų Bendrijos prekių išvežimu iš Bendrijos muitų teritorijos.

Į ekonominių sąlygų laikymosi patikros procesą galima įtraukti ir Europos Komisiją, jeigu suinteresuotos Europos Sąjungos valstybių narių muitinės pageidauja pasitarti viena su kita prieš suteikdamos leidimus taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą arba juos jau suteikusios, arba tais atvejais, kai suteikiant leidimus dalyvauja kelių valstybių narių muitinės (prekių gabenimo trikampiu atvejais) ir kuri nors muitinė prieštarauja leidimo išdavimui. Ekonominių sąlygų laikymosi patikrą dalyvaujant Europos Komisijai tam tikrais atvejais gali inicijuoti ir pati Komisija.

Negalima laikinai išvežti perdirbti prekių:

- kurių išvežimas sąlygoja importo muitų grąžinimą arba atsisakymą juos išieškoti;
- kurios prieš jas išvežant buvo išleistos į laisvą apyvartą visai neapmokestinant importo muitais dėl jų galutinio vartojimo, kol joms tebetaikomos tokio neapmokestinimo sąlygos;
- kurių išvežimas sąlygoja eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimą arba dėl kurių išvežimo įgyvendinant Bendrąją žemės ūkio politiką gaunama kitokia finansinė nauda.

4.5.2. Leidimo taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą suteikimas

Asmuo, pageidaujantis gauti muitinės leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, turi pateikti atitinkamą prašymą įgaliotai jį priimti muitinės įstaigai. Suteikti leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą prašoma:

- pateikiant išankstinį rašytinį prašymą;
- pateikiant supaprastintą prašymą.

Iš anksto pateikiamas rašytinis prašymas turi būti surašytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 8). Lietuvoje tokį prašymą reikia pateikti teritorinei muitinei, kurios veiklos zonai priklauso prekių, kurias norima laikinai išvežti perdirbti, saugojimo vieta.

Supaprastinto prašymo pateikimu laikomas įprastinės (nesupaprastintos) rašytinės muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento

eksporto rinkinio) pateikimas atitinkamą kompetenciją turinčiai muitinės įstaigai (Lietuvoje − teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso prekių, kurias norima laikinai išvežti perdirbti, saugojimo vieta, postui). Atitinkama muitinės deklaracija gali būti pateikta ir naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

Kartu su muitinės deklaracija, kuria prekės deklaruojamos laikinojo išvežimo perdirbti procedūrai įforminti, muitinei turi būti pateiktas deklaranto arba deklaranto įgalioto atstovo pasirašytas dokumentas, kuriame, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 499 straipsniu, turi būti nurodyta laikinojo išvežimo perdirbti procedūros priežiūrai būtina papildoma informacija. Supaprastintas prašymas, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 497 straipsnio 3 dalies d punktu, gali būti pateikiamas tik tada, kai įforminus laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą norima atlikti remontą, įskaitant standartinės prekių pakeitimo sistemos taikymo atvejus, taip pat tada, kai norima perdirbti nekomercinės paskirties prekes.

Be vienkartinių leidimų taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, gali būti suteikiami ir bendrieji leidimai. Norint gauti tokį leidimą, reikia pateikti rašytinį prašymą, surašytą Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateiktame blanke.

Prašymą suteikti bendrąjį leidimą reikia pateikti, kai laikinojo išvežimo perdirbti procedūros vykdymą turi prižiūrėti kelių Europos Sąjungos valstybių narių muitinės. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 500 straipsnio 2 dalimi tokį prašymą reikia pateikti muitinės įstaigai, prižiūrinčiai vietą, kurioje saugomi pagrindiniai pareiškėjo tvarkomos prekių apskaitos registrai (sudarant palankesnes sąlygas tikrinti tokių asmenų veiklą) ir, jeigu įmanoma, prekių, kurias norima laikinai išvežti perdirbti, saugojimo vietą (Lietuvoje – teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra minėtos vietos).

Kartu su prašymu suteikti leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą reikia pateikti jį pagrindžiančius dokumentus ir duomenis − suinteresuoto asmens su trečiosios šalies asmeniu sudarytą sutartį dėl prekių, kurioms norima įforminti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, perdirbimo operacijų atlikimo, informaciją apie kompensacinių produktų išeigą arba jos apskaičiavimo būdus ir kitus. Muitinė turi teisę reikalauti, kad būtų pateikti papildomi dokumentai, kuriuose tiksliau aprašyti kompensacinių produktų išeigos apskaičiavimo būdai, perdirbimo, apdirbimo arba remonto operacijos, jų atlikimo techninės sąlygos ir kita.

Išnagrinėjusi prašymą ir jį pagrindžiančius dokumentus, taip pat informaciją apie kompensacinių produktų išeigą ir patikrinusi, ar laikomasi

ekonominių sąlygų, prašymą priėmusi muitinės įstaiga suteikia leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą arba atsisako jį suteikti.

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 505 straipsniu gali būti suteikti **keturių rūšių leidimai**:

- **pirminis leidimas** (atsižvelgiant į pareiškėjo pateiktą informaciją suteikiamas leidimas, kuris surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 9) pagal tame pačiame priede pateiktus paaiškinimus);
- **supaprastintas leidimas** (suteikiamas priimant rašytinę muitinės deklaraciją, kurios pateikimas laikomas supaprastinto prašymo pateikimu);
- **atnaujintas arba pakeistas leidimas** (surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke pareiškėjui pateikus laisvos formos rašytinį prašymą atnaujinti arba pakeisti anksčiau suteiktą leidimą);
- **bendrasis leidimas** (surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke, kai laikinojo išvežimo perdirbti procedūros vykdymą turi prižiūrėti kelių Europos Sąjungos valstybių narių muitinės).

Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs Lietuvoje taikomas Leidimų laikinai išvežti prekes perdirbti išdavimo taisykles [30].

4.5.3. Leidimo įsigaliojimo data ir galiojimo laikas

Leidimai taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą įsigalioja jų suteikimo dieną arba leidime nurodytą vėlesnę dieną, tačiau galima gauti leidimą, kuris įsigalioja atgaline data, tai yra anksčiau negu leidimo suteikimo dieną. Leidimas, kuris įsigalioja atgaline data, gali įsigalioti ne anksčiau kaip tą dieną, kai buvo pateiktas prašymas jį suteikti. Jeigu prašoma suteikti leidimą tokioms pačioms perdirbimo operacijoms atlikti su tokiomis pačiomis prekėmis, leidimo, kuris įsigalioja atgaline data, galiojimo pradžia gali būti ta diena, kai pasibaigė leidimo, kurį prašoma atnaujinti, galiojimo laikas. Išimtiniais atvejais atgaline data įsigaliojančio leidimo galiojimo laiką galima pratęsti į praeitį, bet ne ilgiau kaip vienerius metus iki tos dienos, kai buvo pateiktas prašymas suteikti atitinkamą leidimą, jeigu:

- pateikti ekonominio poreikio pratęsti leidimo galiojimo laiką įrodymai;

- prašymas nesusijęs su kėsinimusi apgauti arba aplaidumu;
- neviršytas leidimo galiojimo laikas, kuris būtų nustatytas vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 507 straipsniu;
- įmanoma atlikti visus tokiu atveju reikalingus formalumus, įskaitant muitinės deklaracijos pripažinimą negaliojančia;
- prireikus prekes, kurios buvo perdirbamos per nustatytą laikotarpį, įmanoma identifikuoti, o pagal pareiškėjo tvarkomų apskaitos registrų duomenis įmanoma nustatyti, kad visi reikalavimai, susiję su atitinkamomis laikinojo išvežimo perdirbti procedūromis, gali būti laikomi įvykdytais, ir kontroliuoti tas procedūras.

Suteikiant leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą nustatomas jo galiojimo laikas, kuris prasideda leidimo įsigaliojimo dieną ir negali būti ilgesnis kaip **3 metai**, išskyrus atvejus, kai prašomą nustatyti ilgesnį leidimo galiojimo laiką galima pagrįsti svarbiomis priežastimis. Leidime taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą dažniausiai nurodoma kompensacinių produktų išeiga. Išeiga nustatoma atsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis atliekamos arba ketinamos atlikti perdirbimo operacijos. Išeigą galima nustatyti ir vėliau − prekes pateikiant laikinojo išvežimo perdirbti procedūrai įforminti arba, susidarius ypatingoms aplinkybėmis, jau įforminus šią procedūrą, bet ne vėliau kaip tada, kai kompensaciniai produktai pateikiami kitiems muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti.

Kai prašoma atnaujinti jau turimą leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą arba patikslinti jo duomenis, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 497 straipsnio 2 dalimi reikia pateikti laisvos formos rašytinį prašymą. Prašymas atnaujinti arba patikslinti leidimą pateikiamas, kai pareiškėjas ir toliau ketina atlikti leidime, kurį jis prašo atnaujinti arba patikslinti, nurodytas perdirbimo operacijas su tokiomis pačiomis jame nurodytomis prekėmis.

4.5.4. Laikinasis prekių išvežimas perdirbti ir perdirbimas

Muitinės deklaraciją laikinojo išvežimo perdirbti procedūrai įforminti reikia pateikti leidime taikyti šią muitinės procedūrą nurodytai muitinės įstaigai (išskyrus atvejus, kai leidimas taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą suteikiamas pateikus supaprastintą prašymą). Laikinojo išvežimo perdirbti procedūrai įforminti pateiktos prekės turi būti deklaruojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu ir jo įgyvendinimo nuostatomis (žr.

3 skyrių „Prekių deklaravimas. Bendrosios nuostatos“). Siekdama palengvinti laikinai išvežamų perdirbti prekių identifikavimą kompensaciniuose produktuose, muitinė turi teisę, prieš įformindama laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, reikalauti, kad jai būtų pateiktas išsamus prekių aprašymas, informacija apie jų parametrus, schemos, fotografijos, kad būtų nurodyti jų ženklai, numeriai, markiravimas ir kiti požymiai, taip pat žymėti tokias prekes muitinės plombomis arba kitais ženklais, imti jų pavyzdžius (mėginius).

Laikinojo išvežimo perdirbti procedūros vykdytojas privalo tvarkyti laikinai išvežtų perdirbti prekių ir iš jų pagamintų kompensacinių produktų apskaitą. Tai sudaro galimybes muitinei kontroliuoti, ar laikinojo išvežimo perdirbti procedūros atliekamos ir baigiamos laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Apskaitoje turi būti registruojami šie svarbiausi duomenys:

- duomenys, pateikti muitinės deklaracijose, kuriomis atitinkamoms prekėms įforminta laikinojo išvežimo perdirbti procedūra;
- duomenys, pateikti muitinės deklaracijose, kuriomis laikinai išvežtoms perdirbti prekėms arba iš jų gautiems kompensaciniams produktams įforminami kiti muitinės sankcionuoti veiksmai;
- perdirbimo operacijų pobūdis, kompensacinių produktų išeiga;
- prekių buvimo vieta, jų perkėlimas į kitą vietą;
- prekių techniniai ir prekyboje naudojami aprašymai, būtini prekėms identifikuoti, ir kt.

4.5.5. Laikinojo išvežimo perdirbti procedūros baigimas

Laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą privalu baigti per muitinės leidime taikyti šią muitinės procedūrą nurodytą su ja susijusių muitinės formalumų atlikimo laiką. Iki šio laiko pabaigos galima:

- grąžinti atgal į Bendrijos muitų teritoriją (reimportuoti) ir išleisti į laisvą apyvartą toje teritorijoje kompensacinius produktus, gautus iš laikinai išvežtų perdirbti prekių. Kompensaciniai produktai gali būti grąžinami (reimportuojami) viena arba keliomis siuntomis;
- grąžinti atgal į Bendrijos muitų teritoriją (reimportuoti) ir išleisti į laisvą apyvartą toje teritorijoje nepakeisto pavidalo laikinai išvežtas perdirbti prekes;
- importuoti ir išleisti į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje pakaitos produktus, kai laikinai išvežamos perdirbti prekės jau iš-

vežtos, arba išvežti šias prekes, kai pakaitos produktai jau importuoti ir išleisti į laisvą apyvartą.

Bendrijos teisės aktuose nustatytos prekybos politikos priemonės, kurios taikomos išleidžiant prekes į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje, paprastai taikomos ir grąžinamiems atgal į Bendrijos muitų teritoriją (reimportuojamiems) bei išleidžiamiems į laisvą apyvartą toje teritorijoje kompensaciniams produktams, gautiems iš laikinai išvežtų perdirbti prekių. Tačiau minėtos prekybos politikos priemonės netaikomos kompensaciniams produktams, kurie pagal Bendrijos muitinės kodekso 23 ir 24 straipsnius yra išlaikę Bendrijos prekių kilmę, laikinai išvežtoms perdirbti prekėms, kurios reimportuojamos atlikus su jų remontu susijusias perdirbimo operacijas, įskaitant standartinio prekių pakeitimo sistemos taikymo atvejus, ir vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 123 straipsniu reimportuojamiems kompensaciniams produktams, su kuriais ne Bendrijos muitų teritorijoje atliktos tolesnio jų perdirbimo operacijos (kai laikinojo išvežimo perdirbti procedūra taikoma prekėms, kurioms prieš tai buvo taikyta laikinojo įvežimo perdirbti procedūra).

4.5.6. Laikinai išvežtų perdirbti prekių apmokestinimas importo muitais

Į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje išleidžiami kompensaciniai produktai, gauti iš laikinai išvežtų perdirbti prekių, apmokestinami importo muitais vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 151–153 straipsniais ir Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 590 ir 591 straipsniais. Šie kompensaciniai produktai visai arba iš dalies neapmokestinami importo muitais (žr. Bendrijos muitinės kodekso 151 straipsnį) tik tada, jeigu jie deklaruojami išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti leidimo taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą turėtojo vardu arba bet kurio kito Bendrijoje įsteigto asmens vardu, jeigu pastarasis asmuo yra gavęs minėto leidimo turėtojo sutikimą (juo gali būti laikomas leidimo turėtojo prašymas išduoti informacinį lapą INF 2, kai kompensaciniai produktai, gauti iš laikinai išvežtų perdirbti prekių, arba pakaitos produktai reimportuojami gabenimo trikampiu atvejais), ir laikomasi leidime taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą nustatytų sąlygų. Jeigu nesilaikoma bent vienos iš minėtų sąlygų arba neįvykdoma bent viena iš prievolių, susijusių su laikinojo išvežimo perdirbti procedūra, visiškas arba dalinis kompensacinių produktų neapmokestinimas importo muitais netaikomas.

Visiškas arba dalinis kompensacinių produktų, pagamintų iš laikinai išvežtų perdirbti prekių, **neapmokestinimas importo muitais taikomas** atimant iš importo muitų sumos, mokėtinos už išleidžiamus į laisvą apyvartą kompensacinius produktus, importo muitų sumą, kuria tą pačią dieną būtų apmokestintos laikinai išvežtos perdirbti prekės, jeigu jos būtų importuojamos į Bendrijos muitų teritoriją iš trečiosios šalies, kurioje buvo atliktos jų perdirbimo operacijos arba paskutinė perdirbimo operacija (tada, kai laikinai išvežtos prekės perdirbamos keliose trečiosiose šalyse). Atimama importo muitų suma apskaičiuojama remiantis atitinkamų prekių kiekio ir rūšies duomenimis muitinės deklaracijos laikinojo išvežimo perdirbti procedūrai įforminti priėmimo dieną ir kitais jas atitinkančiais apmokestinimo veiksniais, veikusiais tą dieną, kai buvo priimta muitinės deklaracija kompensacinių produktų išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti.

Nustatant laikinai išvežtų perdirbti prekių vertę vadovaujamasi nuostata, kad laikinai išvežtų perdirbti prekių vertė − tai vertė, įskaityta į kompensacinių produktų muitinę vertę vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 32 straipsnio 1 dalies b punkto i papunkčiu, arba skirtumas tarp gautų kompensacinių produktų muitinės vertės ir laikinai išvežtų perdirbti prekių perdirbimo trečiojoje šalyje išlaidų.

Nustatant laikinai išvežtų perdirbti prekių vertę, jų krovimo, draudimo ir vežimo į tą vietą, kurioje atliekamos jų perdirbimo operacijos arba paskutinė perdirbimo operacija, išlaidos neturi būti įskaitomos į laikinai išvežtų perdirbti prekių vertę arba jų perdirbimo išlaidas. Tačiau į perdirbimo išlaidas turi būti įskaitomos kompensacinių produktų krovimo, draudimo ir vežimo iš vietos, kurioje buvo atliktos perdirbimo operacijos arba paskutinė perdirbimo operacija, iki jų įvežimo į Bendrijos muitų teritoriją vietos išlaidos.

Skaičiuojant atimamą importo muitų sumą neturi būti atsižvelgiama į atitinkamoms prekėms taikomus antidempingo ir kompensacinius muitus, tačiau nustatant prekių kiekio duomenis į kompensacinių produktų kiekį turi būti įskaitomas ir šalutinių kompensacinių produktų (atliekų, laužo, nuopjovų ir kitų liekanų) kiekis.

Jeigu laikinai išvežtos perdirbti prekės, prieš joms įforminant laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, buvo išleistos į laisvą apyvartą dėl jų galutinio vartojimo pritaikius sumažintą muito normą ir jeigu joms tebetaikomos tokios sumažintos muito normos taikymo sąlygos, atimama importo muitų suma yra lygi importo muitų sumai, kuria tos prekės buvo faktiškai apmokestintos išleidžiant jas į laisvą apyvartą.

Dalinis neapmokestinimas importo muitais, kai apskaičiuojant vertę, nuo kurios skaičiuojamas muitas, remiamasi perdirbimo operacijų išlaido-

mis, taikomas pagal atskirus prašymus. Tokios dalinio neapmokestinimo sąlygos netaikomos (išskyrus nekomercinio pobūdžio prekių išleidimo į laisvą apyvartą atvejus), kai ne Bendrijos kilmės laikinai išvežtos perdirbti prekės buvo išleistos į laisvą apyvartą pritaikius nulinę importo muito normą.

Importo muitais visai neapmokestinamos prekės, kurios išleidžiamos į laisvą apyvartą po to, kai joms įforminus laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą buvo atliktas nemokamas prekių remontas ne Bendrijos muitų teritorijoje vykdant sutartyje numatytą garantinio remonto prievolę arba išaiškėjus gamybos defektams. Toks neapmokestinimas netaikomas, jeigu į gamybos defektus buvo atsižvelgta prekes pirmą kartą išleidžiant į laisvą apyvartą. Kai laikinai išvežtų perdirbti prekių remontas atliekamas už atlygį, taikomas dalinis tokių prekių neapmokestinimas importo muitais. Skaičiuojant už grąžinamas atgal į Bendrijos muitų teritoriją suremontuotas prekes mokėtiną importo muitų sumą, remiamasi kompensacinius produktus (suremontuotas prekes) atitinkančiais apmokestinimo veiksniais, veikusiais tą dieną, kai buvo priimta muitinės deklaracija šių produktų išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti, jų muitine verte laikant sumą, lygią remonto išlaidoms, su sąlyga, kad tokios išlaidos yra vienintelis leidimo taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą turėtojo atlygis remonto operacijas atlikusiam asmeniui ir kad jų dydžiui neturėjo įtakos jokie šių asmenų tarpusavio ryšiai.

4.5.7. Standartinė prekių pakeitimo sistema

Standartinė prekių pakeitimo sistema taikoma, jeigu trečiojoje šalyje atliekamos perdirbimo operacijos yra Bendrijos prekių remontas. Taikant standartinio prekių pakeitimo sistemą leidžiama kompensacinius produktus, gautus iš laikinai išvežtų perdirbti prekių, pakeisti kitais importuojamais produktais (pakaitos produktais).

Pakaitos produktai − tai produktai, kurių kokybės bei techninės charakteristikos yra tapačios ir kurie klasifikuojami taip pat kaip ir laikinai išvežtos perdirbti prekės, su kuriomis atliekamos atitinkamos remonto operacijos.

Tos pačios nuostatos, kurios būtų taikomos kompensaciniams produktams, gautiems iš laikinai išvežtų perdirbti prekių (suremontuotoms prekėms), taikomos ir pakaitos produktams, išskyrus nuostatas, susijusias su

laikinai išvežtų perdirbti prekių identifikavimu kompensaciniuose produktuose.

Pakaitos produktų tarifinis klasifikavimas, kokybės ir techninės charakteristikos turi nesiskirti nuo laikinai išvežtų perdirbti prekių. Jeigu laikinai išvežtos perdirbti prekės prieš jas išvežant buvo naudotos, pakaitos produktai taip pat turi būti naudoti, išskyrus atvejus, kai pakaitos produktai tiekiami nemokamai, vykdant sutartyje numatytą prievolę, susijusią su duota garantija arba įsipareigojimu pakeisti prekes išaiškėjus jų gamybos defektams.

Pakaitos produktai, muitinei leidus, gali būti importuoti (išleisti į laisvą apyvartą) prieš laikinąjį prekių išvežimą perdirbti (**išankstinis importas**). Išankstinio pakaitos produktų importo atveju turi būti pateikta už šiuos produktus nustatytų importo muitų sumos dydžio garantija. Išankstinio importo atveju išvežamos prekės turi būti laikinai išvežtos perdirbti per dviejų mėnesių laikotarpį, skaičiuojamą nuo muitinės deklaracijos pakaitos produktų išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti priėmimo muitinėje dienos. Susidarius ypatingoms aplinkybėms, leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą suteikusi muitinės įstaiga suinteresuotam asmeniui prašant šį laikotarpį gali pratęsti iki pagrįstai reikalingos trukmės.

Išankstinio importo atveju, kai taikomas dalinis prekių neapmokestinimas importo muitais, numatytas Bendrijos muitinės kodekso 151 straipsnyje, skaičiuojant atimamą importo muitų sumą turi būti remiamasi apmokestinimo veiksniais, taikomais laikinai išvežtoms perdirbti prekėms muitinės deklaracijos, kuria tos prekės deklaruojamos minėtai muitinės procedūrai įforminti, priėmimo dieną. Išankstinio importo atveju prie išleidimo į laisvą apyvartą deklaracijos turi būti pridėta ir leidimo taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą kopija, išskyrus atvejus, kai suteikiamas supaprastintas leidimas.

4.5.8. Informacinio lapo INF 2 paskirtis

Informacinis lapas INF 2 naudojamas, kai kompensaciniai produktai, gauti atlikus laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, arba pakaitos produktai yra importuojami gabenant juos trikampiu (laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą įforminusi muitinės įstaiga ir po perdirbimo grąžintų kompensacinių produktų išleidimo į laisvą apyvartą procedūrą įforminusi muitinės įstaiga yra skirtingos). Šis dokumentas laikomas leidimo taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą turėtojo sutikimu, numatytu Bendrijos muitinės kodekso 150 straipsnyje, kad jo turima teise į visišką arba dalinį kom-

pensacinių arba pakaitos produktų neapmokestinimą importo muitais pasinaudotų kitas juos importuojantis (išleidžiantis į laisvą apyvartą) Bendrijoje įsteigtas asmuo. Informacinio lapo INF 2 blanko forma turi atitikti Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 71 priede pateiktą pavyzdį ir nustatytus šio dokumento spausdinimo reikalavimus.

Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs Lietuvoje taikomas informacinio lapo INF 2 „Laikinasis išvežimas perdirbti. Gabenimas trikampiu“ naudojimo taisykles [22].

4.5.9. Laikinojo išvežimo perdirbti procedūros taikymas tekstilės gaminiams

1994 m. gruodžio 8 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 3036/94 (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2003 m. balandžio 14 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 806/2003) nurodytais atvejais leidimus taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą tam tikroms tekstilės prekėms Lietuvoje suteikia Ūkio ministerija. Prašymų suteikti tokius leidimus ir leidimų formų pavyzdžiai pateikti 1995 m. gruodžio 20 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 3017/95 1 ir 2 prieduose.

1993 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 3030/93, nustatančiu bendrąsias tekstilės produktų importo iš trečiųjų šalių taisykles, buvo nustatyti kiekybiniai importo apribojimai (kvotų sistema), kurie taikomi importuojant šio reglamento VII priede (su pakeitimu, padarytu 2004 m. kovo 11 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 487/2004) nurodytų kategorijų tekstilės gaminius iš tame pačiame reglamento priede nurodytų trečiųjų šalių, kuriose taikant laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą buvo atliekamos jų perdirbimo operacijos.

Tekstilės gaminių, kuriems taikomos šios taisyklės, Kombinuotosios nomenklatūros kodai pagal gaminių kategorijas nurodyti 1993 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3030/93 I priede (su pakeitimu, padarytu 2002 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 2344/2002).

??? Kartojimo klausimai

1. Apibūdinkite laikinojo išvežimo perdirbti procedūros esmę.
2. Kokių ekonominių sąlygų reikia laikytis, kad būtų galima gauti leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą?

3. Kas gali gauti leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą?
4. Kokių prekių negalima laikinai išvežti perdirbti ne Bendrijos muitų teritorijoje?
5. Kokias žinote leidimų taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą rūšis?
6. Kada gali būti išduodami leidimai taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, įsigaliojantys atgaline data?
7. Koks yra leidimų taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą galiojimo laikas?
8. Kaip galima baigti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą?
9. Kaip apmokestinami iš laikinai išvežtų perdirbti prekių gauti kompensaciniai produktai juos išleidžiant į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje?
10. Paaiškinkite, kaip taikoma standartinio prekių pakeitimo sistema.
11. Apibūdinkite sąvoką „pakaitos produktai“.
12. Atskleiskite „išankstinio importo“ esmę.
13. Kokie yra tam tikrų tekstilės gaminių laikinojo išvežimo perdirbti ypatumai?
14. Kam naudojami informaciniai lapai INF 2?

✍ Praktinė užduotis

UAB „Nafta“ (Rygos g. 5, Klaipėda), turinti muitinės leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą, išsiuntė Kanados įmonei „ZED.I.SOLUTION“ (*Avenue Edmonton 5, Alberta*) remontuoti gręžimo įrenginių dalis, kurių neto svoris – 9 kg, bruto svoris 14 kg, supakuotas į 1 dėžę. Prekės išgabentos oro transportu, jų vertė – 18 000 USD, remonto išlaidos – 1710,33 USD.

1. Naudodamiesi LITAR duomenų baze, Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija ir pateiktais klasifikatoriais užpildykite bendrąjį administracinį dokumentą, kuris turėtų būti pateiktas Klaipėdos teritorinės muitinės krovinių poste pargabenus suremontuotas gręžimo įrenginių dalis.
2. Paaiškinkite, kuo skirtųsi bendrojo administracinio dokumento importo rinkinio pildymas ir mokesčių už suremontuotas gręžimo įrenginių dalis skaičiavimas, jeigu Kanadoje atliktos perdirbimo operacijos būtų nemokamas (garantinis) tų dalių remontas.

4.6. Muitinės prižiūrimas perdirbimas

Nustatant muitų tarifus žaliavos paprastai apmokestinamos mažesniais importo muitais negu iš jų pagaminti produktai. Tai suprantama, nes didėjant prekių apdorojimo mastui reikalingas aukštesnis importo muito užtikrinamas vietos gamintojų apsaugos lygmuo. Tačiau pasitaiko vadinamųjų „tarifinių anomalijų“, kai žaliavos apmokestinamos didesniais importo muitais už kai kuriuos produktus, kuriems gaminti jos naudojamos. Tokiais atvejais būtų naudingiau importuoti produktus, o ne žaliavas, iš kurių atitinkamus produktus galima pagaminti vidaus rinkoje. Siekiant išvengti tokios žalingos vietos gamintojams padėties, leidžiama importuoti žaliavas nemokant už jas nustatytų importo muitų, su sąlyga, kad jos iš karto perdirbamos, o į laisvą apyvartą išleidžiami iš tų žaliavų pagaminti produktai, kurie apmokestinami šiems produktams taikomais (mažesniais) importo muitais. Toks importas galimas taikant muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą (žr. Bendrijos muitinės kodekso 130−136 straipsnius).

Muitinės prižiūrimas perdirbimas – muitinės procedūra, kurią taikant Bendrijos muitų teritorijoje leidžiama, netaikant Bendrijos prekybos politikos priemonių, naudoti importo muitais neapmokestintas ne Bendrijos prekes, atliekant su jomis perdirbimo operacijas, kurios pakeičia šių prekių rūšį arba pavidalą, o atlikus šias operacijas gautus produktus išleisti į laisvą apyvartą, taikant už juos nustatytas importo muitų normas.

4.6.1. Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymo sąlygos

Ekonominis šios muitinės procedūros taikymo motyvas, kaip jau minėta, − vietoj importo muitų, nustatytų už importuojamas prekes, mokėti importo muitus, nustatytus už iš tokių prekių pagamintus perdirbtuosius produktus. **Ši muitinės procedūra paprastai taikoma tada, kai:**

- importo muito norma, taikoma importuojamoms prekėms, didesnė už importo muito normą, taikomą perdirbtiesiems produktams („tarifinių anomalijų“ atvejais);
- importuojamos naudotos arba nusidėvėjusios prekės, kurios atliekant perdirbimo operacijas tampa netinkamos žmonėms vartoti

arba paverčiamos atliekomis arba laužu (antrinėmis žaliavomis), kuriems paprastai taikomos mažesnės importo muitų normos;
- skirtingos importuojamos prekės sumaišomos į mišinius arba sukomplektuojamos į rinkinius, kurie apmokestinami mažesniais importo muitais už atskiras jų sudėtines dalis;
- importuojamos prekės perdirbamos į pavyzdžius, kurie gali būti atleisti nuo importo muitų;
- dalis importuojamų prekių neatitinka joms vartoti taikomų reikalavimų, todėl jos atskiriamos ir muitinei prižiūrint sunaikinamos arba išleidžiamos į laisvą apyvartą kaip atliekos arba laužas, jas apmokestinant atliekoms arba laužui taikomais importo muitais;
- importuojamos prekės turi būti perdirbamos tam tikru būdu, kad patekdamos į vidaus rinką atitiktų nustatytus techninius reikalavimus.

Jeigu Bendrijos muitų teisė nenumatytų galimybės pasinaudoti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra, minėtos perdirbimo operacijos būtų atliekamos už Bendrijos muitų teritorijos ribų, dėl to būtų prarandamos darbo vietos Bendrijoje.

4.6.2. Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymas

Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra gali būti taikoma ne Bendrijos prekėms, jeigu šios muitinės procedūros įforminimo dieną už jas nustatyta importo muitų norma didesnė negu nustatytoji už perdirbtuosius produktus, gautus atlikus su atitinkamomis ne Bendrijos prekėmis perdirbimo operacijas. Ši muitinės procedūra taip pat taikoma ne Bendrijos prekėms, su kuriomis turi būti atliktos perdirbimo operacijos, būtinos, kad išleidžiamos į laisvą apyvartą prekės atitiktų joms taikomus techninius reikalavimus. Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą leidžiama taikyti tik tada, jeigu laikomasi ekonominio tikslingumo sąlygų. Pripažįstama, kad šių sąlygų laikomasi, jeigu su importuotomis prekėmis atliekamos šios perdirbimo operacijos:
- perdirbimas į pavyzdžius, kurie pateikiami į rinką pavieniui arba sukomplektuoti į rinkinius;
- pavertimas į atliekas arba laužą;
- denatūravimas;
- trūkstamų sudedamųjų dalių arba komponentų atkūrimas;
- sugadintų arba pažeistų dalių atskyrimas;

- perdirbimas siekiant ištaisyti prekių defektus;
- įprastinės prekių tvarkymo operacijos, kurias leidžiama atlikti muitinės sandėliuose (žr. Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 72 priedą);
- perdirbimas į tokius perdirbtuosius produktus, kurie naudojami civilinėje aviacijoje;
- perdirbimo operacijos, būtinos, kad išleidžiamos į laisvą apyvartą prekės atitiktų joms taikomus techninius reikalavimus;
- tam tikros kitos specifinės perdirbimo operacijos (žr. Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 76 priedo A dalį).

Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymo ekonominės sąlygos griežčiau tikrinamos (Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos Komisijos atstovams svarstant, ar šios sąlygos įvykdytos, Muitinės kodekso (komitologijos) komitete) tais atvejais, kai šią muitinės procedūrą norima taikyti prekėms, kurioms taikomos Bendrosios žemės ūkio politikos priemonės, arba prekėms, kurioms taikomi antidempingo arba kompensaciniai muitai (žr. Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 76 priedo B dalį).

Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra gali būti taikoma ne tik prekėms, tiesiogiai įvežtoms į Bendrijos muitų teritoriją iš trečiųjų šalių, bet ir ne Bendrijos prekėms, gabentoms taikant tranzito procedūrą arba laikytoms muitinės sandėlyje.

4.6.3. Leidimo taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą suteikimas

Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra gali būti taikoma tik jos vykdytojui gavus muitinės leidimą taikyti šią muitinės procedūrą. Leidimas taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą suteikiamas asmeniui, kuris atlieka arba organizuoja (sudaręs sutartis su kitais perdirbėjais) perdirbimo operacijas, jeigu laikomasi šių sąlygų:

- pareiškėjas yra Bendrijoje įsteigtas asmuo;
- importuotas prekes galima identifikuoti perdirbtuosiuose produktuose;
- perdirbus importuotas prekes neįmanoma ekonomiškai priimtinu būdu sugrąžinti tas savybes arba pavidalą, kurį tos prekės turėjo muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros įforminimo metu;

- muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymas nesudaro galimybių suinteresuotam asmeniui išvengti importuotoms prekėms taikytinų prekių kilmės taisyklių arba kiekybinių apribojimų poveikio;
- įvykdyti būtini muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymo reikalavimai – sudaryti arba išsaugoti palankias gamybinės veiklos Bendrijoje sąlygas nepadarant neigiamo poveikio esminiams panašias prekes gaminančių Bendrijos gamintojų interesams;
- pareiškėjas muitinei priimtinu būdu užtikrina, kad perdirbimo operacijos bus atliktos laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų;
- muitinė turi galimybes prižiūrėti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą, o tam reikalingų administracinių priemonių sąnaudos nėra pernelyg didelės lyginant su šios procedūros taikymo ekonominiu tikslingumu;
- laikomasi teisės aktų nustatytų muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymo ekonominių sąlygų.

Asmuo, pageidaujantis gauti leidimą taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą, turi pateikti atitinkamą prašymą įgaliotai jį priimti muitinės įstaigai. Suteikti leidimą taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą galima prašyti:

- pateikiant išankstinį rašytinį prašymą;
- pateikiant supaprastintą prašymą, kai įvežamos prekės, kurias norima perdirbti muitinei prižiūrint.

Išankstinis rašytinis prašymas turi būti surašytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 10). Lietuvoje toks prašymas turi būti pateiktas teritorinei muitinei, kurios veiklos zonai priklauso vieta, kurioje numatoma atlikti perdirbimo operacijas su importuotomis prekėmis.

Supaprastinto prašymo pateikimu laikomas įprastinės (nesupaprastintos) rašytinės muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento importo rinkinio) pateikimas atitinkamą kompetenciją turinčiai muitinės įstaigai (Lietuvoje − teritorinės muitinės, kurios veiklos zonai priklauso numatomo importuotų prekių perdirbimo vieta, postui). Atitinkama muitinės deklaracija gali būti pateikta ir naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

Kartu su muitinės deklaracija, kuria prekės deklaruojamos muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrai įforminti, muitinei reikia pateikti dekla-

ranto arba deklaranto įgalioto atstovo pasirašytą dokumentą, kuriame vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 499 straipsniu turi būti nurodyta muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros priežiūrai būtina papildoma informacija.

Be vienkartinių leidimų taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą, gali būti suteikiami ir bendrieji leidimai. Norint gauti tokį leidimą reikia pateikti rašytinį prašymą, surašytą Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke.

Prašymą suteikti bendrąjį leidimą reikia pateikti tada, kai perdirbimo operacijas su importuotomis prekėmis numatoma atlikti keliose vietose arba keliose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 500 straipsnio 2 dalimi toks prašymas pateikiamas muitinės įstaigai, prižiūrinčiai vietą, kurioje saugomi pagrindiniai pareiškėjo tvarkomos prekių apskaitos registrai (sudarant palankesnes sąlygas tikrinti tokių asmenų veiklą) ir, jeigu įmanoma, kurioje atliekama bent dalis numatytų perdirbimo operacijų (Lietuvoje – teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra minėtos vietos). Jeigu vieta, kurioje saugomi pagrindiniai pareiškėjo tvarkomos prekių apskaitos registrai, ir vieta (-os), kurioje atliekama bent dalis perdirbimo operacijų su importuotomis ne Bendrijos prekėmis, yra ne tos pačios teritorinės muitinės veiklos zonoje, prašymą suteikti bendrąjį leidimą reikia pateikti teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra saugomi pagrindiniai pareiškėjo tvarkomos prekių apskaitos registrai.

Prašant suteikti leidimą taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą turi būti pateikti prašymą ir jame nurodytus duomenis pagrindžiantys dokumentai. Prašymą priėmusi muitinės įstaiga išnagrinėja prašyme ir kartu su juo pateiktuose dokumentuose nurodytus duomenis, patikrina, ar laikomasi ekonominių sąlygų, ir, nustačiusi, kad jų laikomasi, suteikia leidimą taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą, surašydama jį Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 11).

Suteikiant leidimą taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą nurodomas leidimo galiojimo laikas. Šis laikas nustatomas atsižvelgiant į pareiškėjo pageidavimus, tačiau negali būti ilgesnis kaip **3 metai**, išskyrus atvejus, kai prašomą nustatyti ilgesnį leidimo galiojimo laiką galima pagrįsti svarbiomis priežastimis. Leidimas įsigalioja jo išdavimo dieną arba leidime nurodytą vėlesnę dieną.

4.6.4. Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros vykdymas ir su ja susijusių muitinės formalumų baigimas

Muitinės deklaracija muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrai įforminti turi būti pateikta leidime taikyti šią muitinės procedūrą nurodytai muitinės įstaigai (išskyrus atvejus, kai leidimas taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą suteikiamas pateikus supaprastintą prašymą). Muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrai įforminti pateikiamas prekes reikia deklaruoti vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu ir jo įgyvendinimo nuostatomis (žr. 3 skyrių „Prekių deklaravimas. Bendrosios nuostatos“). Įforminant muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą, privalu pateikti garantiją, užtikrinančią galinčios atsirasti mokestinės prievolės įvykdymą (skolos muitinei sumokėjimą).

Įforminant muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą nustatomas su ja susijusių muitinės formalumų baigimo laikas – t. y. laikotarpis, per kurį perdirbtiesiems produktams reikia įforminti kitus muitinės sankcionuotus veiksmus. Šis laikotarpis turi būti pakankamas numatytoms perdirbimo operacijoms atlikti. Nustatytą laiką galima pratęsti leidimo taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą turėtojui pateikus atitinkamą prašymą, kuriame šio laikotarpio pratęsimo būtinumas turi būti pagrįstas svarbiomis priežastimis.

Su muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra susiję muitinės formalumai baigiami:

- išleidžiant į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje perdirbtuosius produktus ir komerciniu požiūriu nepripažintas bevertėmis atliekas, susidariusias importuotų prekių perdirbimo metu. Perdirbtieji produktai ir atliekos gali būti išleidžiami į laisvą apyvartą viena arba keliomis siuntomis. Perdirbtuosius produktus išleidžiant į laisvą apyvartą taikomi už tokias prekes nustatyti importo muitai. Bendrijos prekybos politikos priemonės (pvz., importo kvotos) perdirbtiesiems produktams taikomos tik tada, kai šios priemonės taikomos importuotoms prekėms (žr. Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 509 straipsnio 3 dalį);
- išleidžiant į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje nepakeisto pavidalo importuotas prekes arba nebaigtas perdirbti prekes (tarpinius produktus);
- išgabenant iš Bendrijos muitų teritorijos (reeksportuojant) neperdirbtas importuotas prekes, kurioms buvo įforminta muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra;

- padedant perdirbtuosius produktus arba neperdirbtas importuotas prekes į muitinės sandėlį;
- įforminant perdirbtiesiems produktams arba neperdirbtoms importuotoms prekėms tranzito procedūrą;
- įforminant perdirbtiesiems produktams arba neperdirbtoms importuotoms prekėms kitus muitinės sankcionuotus veiksmus (pvz., neatlygintinai perduodant tokias prekes valstybei arba sunaikinant jas muitinei prižiūrint suinteresuoto asmens lėšomis).

4.6.5. Prekių, kurioms įforminta muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra, apmokestinimas importo muitais

Importo skola muitinei, kuri atsiranda išleidžiant į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje perdirbtuosius produktus, nepakeisto pavidalo importuotas prekes arba tarpinius produktus, kurių perdirbimo stadija yra tarpinė, lyginant su leidime nurodytų perdirbtųjų produktų perdirbimo stadija, apskaičiuojama vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 130, 135 ir 136 straipsniais (perdirbtieji produktai apmokestinami už tokias prekes nustatytais importo muitais).

Kai importo skola muitinei atsiranda išleidžiant į laisvą apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje nepakeisto pavidalo importuotas prekes arba tarpinius produktus, kurių perdirbimo stadija yra tarpinė, lyginant su leidime nurodytų perdirbtųjų produktų perdirbimo stadija, tokios skolos dydis nustatomas remiantis importuotas prekes atitinkančiais apmokestinimo veiksniais, veikusiais tuo metu, kai buvo priimta muitinės deklaracija, kuria importuotos prekės buvo deklaruotos muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrai įforminti. Apmokestinimo veiksniai – tai importuotų prekių, esančių į laisvą apyvartą išleidžiamuose tarpiniuose produktuose, kiekis, rūšis (kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą), kilmė, muitinė vertė ir tokioms prekėms taikoma importo muito norma.

Jeigu muitinės deklaracijos muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrai įforminti priėmimo dieną importuotos prekės atitiko reikalavimus, kurie turi būti įvykdyti, kad prekėms, kol neviršytos tarifinių kvotų arba viršutinių ribų apimtys, galėtų būti taikomas preferencinis muitų tarifų režimas, ir jeigu toks preferencinis muitų tarifų režimas taikytinas išleidžiamiems į laisvą apyvartą produktams, kurie tapatūs perdirbtiesiems produktams, importo

muitai, kuriais apmokestinami perdirbtieji produktai, apskaičiuojami taikant importo muitų normas, taikomas pagal tokį muitų tarifų režimą.

??? Kartojimo klausimai

1. Atskleiskite muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros esmę.
2. Kokios muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūros taikymo ekonominės sąlygos?
3. Kas išduoda leidimus taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą?
4. Kokias žinote leidimų taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą rūšis?
5. Kiek laiko galioja leidimas taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą?
6. Per kiek laiko reikia baigti muitinės formalumus, susijusius su muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra?
7. Kaip baigiant muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą apmokestinami išleidžiami į laisvą apyvartą perdirbtieji, tarpiniai produktai arba nepakeisto pavidalo prekės?

✍ Praktinė užduotis

Lietuvos įmonė, turinti muitinės išduotą leidimą taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą, importavo prekes ir deklaravo jas muitinės prižiūrimo perdirbimo muitinės procedūrai įforminti. Susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, perdirbimo operacijos su tomis prekėmis nebuvo atliktos. Vadovaudamiesi muitų teisės aktais paaiškinkite, kaip šiuo atveju galima baigti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą.

4.7. Muitinės sandėliai ir muitinio sandėliavimo procedūra

Tarptautinei prekybai būdinga tai, kad importuojant prekes dažnai nėra žinoma, kaip toliau bus jomis disponuojama. Tai reiškia, kad importuotojai (pvz., distributoriai) yra priversti tam tikrą laiką saugoti prekes, kol randa jų pirkėją. Jeigu visas prekes arba jų dalį numatoma reeksportuoti, importuotojas yra suinteresuotas jų saugojimo metu nemokėti importo muitų ir kitų mokesčių. Tokia galimybė svarbi ir tada, kai importuojamos didelės prekių siuntos, kurios vartojamos ilgą laiką arba suskaidomos į dalis ir vartojamos skirtingų vartotojų. Tokiais atvejais taip pat daug naudingiau sumokėti importo muitus ir kitus mokesčius tada, kai prekės pradedamos vartoti. Tam paprastai naudojami muitinės sandėliai, kurių steigimo ir veiklos galimybės numatytos daugelio valstybių muitų teisės aktuose.

Muitinės sandėlis – tai bet kuri muitinės nustatyta ir prižiūrima vieta (teritorija), kurioje teisės aktuose nustatytomis sąlygomis gali būti laikomos prekės, kurioms įforminta muitinio sandėliavimo procedūra, taip pat prekės, kurioms ši muitinės procedūra netaikoma.

Muitinės sandėlio teritoriją sudaro pastatai (jų dalys), aikštelės, rezervuarai arba kitokios prekėms saugoti tinkamos vietos ir (arba) talpyklos.

Importuojamos prekės nėra vienintelės prekės, kurias galima laikyti muitinės sandėliuose. Kai kuriuose muitinės sandėliuose galima laikyti ir laisvoje apyvartoje esančias prekes, eksportuojamas prekes, prekes, kurias eksportavus grąžinami už jas sumokėti importo muitai ir mokesčiai arba mokamos grąžinamosios išmokos ir pan. Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 98 straipsniu Bendrijos muitų teritorijoje įsteigtuose **muitinės sandėliuose taikant muitinio sandėliavimo procedūrą leidžiama laikyti:**

- **ne Bendrijos prekes**, neapmokestinant šių prekių importo muitais ir netaikant Bendrijos prekybos politikos priemonių;
- **Bendrijos prekes**, jeigu tam tikrų sričių dalykus reglamentuojančiuose Bendrijos teisės aktuose numatyta, kad jas padėjus į muitinės sandėlį turi būti taikomos priemonės, kurios paprastai taikomos eksportuojant tokias prekes (su Bendrosios žemės ūkio politikos įgyvendinimu susijusios priemonės).

Jeigu yra ekonominis poreikis ir galimybės tinkamai prižiūrėti, muitinė gali leisti:

- laikyti muitinės sandėlio patalpose (teritorijoje) Bendrijos prekes;
- perdirbti muitinės sandėlio patalpose (teritorijoje) ne Bendrijos prekes taikant laikinojo įvežimo perdirbti muitinės procedūrą;
- perdirbti muitinės sandėlio patalpose (teritorijoje) ne Bendrijos prekes taikant muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą.

Šiais atvejais muitinio sandėliavimo procedūra muitinės sandėlyje laikomoms (perdirbamoms) prekėms netaikoma.

4.7.1. Muitinės sandėlių tipai

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 99 straipsniu, muitinės sandėliai skirstomi į:

- atviruosius,
- uždaruosius.

Atvirasis muitinės sandėlis – tai muitinės sandėlis, kuriame prekes gali laikyti bet kuris asmuo.

Uždarasis muitinės sandėlis – tai muitinės sandėlis, kuriame prekes gali laikyti tik šio sandėlio savininkas (jis nebūtinai turi būti muitinės sandėlyje laikomų prekių savininkas).

Pagal Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 525 straipsnį **atvirasis muitinės sandėlis gali būti:**

- **A tipo –** muitinės sandėlis, kuriame ne Bendrijos prekes gali laikyti visi asmenys, tačiau joms taikomos muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas visais atvejais yra muitinės sandėlio savininkas;
- **B tipo –** muitinės sandėlis, kuriame prekes gali laikyti bet kuris asmuo, o joms taikomos muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas yra asmuo, pateikęs muitinės deklaraciją muitinio sandėliavimo procedūrai įforminti;
- **F tipo –** muitinės turimas muitinės sandėlis, kuriame ne Bendrijos prekes gali laikyti visi asmenys. Šio muitinės sandėlio savininkas (steigėjas) yra muitinės įstaiga.

Pagal minėtą Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų straipsnį **uždarasis muitinės sandėlis gali būti**:

- **C tipo –** muitinės sandėlis, kuriame nėra taikomos specialios D ir E tipo muitinės sandėliams nustatytos taisyklės;
- **D tipo –** muitinės sandėlis, kuriame taikoma supaprastinta muitinės sandėlyje laikytų prekių išleidimo į laisvą apyvartą procedūra (kai ši muitinės procedūra įforminama asmens pageidaujamoje vietoje ir ją įforminant leidžiama remtis prekių rūšimi, muitine verte ir kiekiu jų pateikimo muitinio sandėliavimo procedūrai įforminti metu);
- **E tipo** – muitinės sandėlis, kuriame muitinio sandėliavimo procedūra taikoma prekėms, pripažįstamoms laikomomis uždarajame muitinės sandėlyje, o iš tikrųjų laikomoms tokio muitinės sandėlio savininkui nuosavybės arba nuomos teisėmis priklausančioje prekių saugojimo vietoje (arba vietose) (t. y. „virtualiame“ muitinės sandėlyje). Jeigu muitinės sandėlio savininkui leidžiama naudotis tokiu muitinio sandėliavimo procedūros taikymo būdu, laikoma, kad jam leista steigti E tipo uždarąjį muitinės sandėlį.

Jeigu tai nurodyta muitinės sandėlio steigimo leidime, A, C, D ir F tipų muitinės sandėliuose gali būti laikomos ir laikinai saugomos prekės bei eksportuojamos (reeksportuojamos) iš Bendrijos muitų teritorijos Bendrijos ir ne Bendrijos prekės, kurių eksporto (reeksporto) muitinės formalumai jau atlikti arba numatomi atlikti (pastarosios prekės laikomos tokiomis pačiomis sąlygomis kaip laikinai saugomos prekės).

Visų tipų, išskyrus E tipą, muitinės sandėliai turi savo teritoriją, kurią nustato ir prižiūri muitinė ir kuri gali būti sudaryta iš pastatų (jų dalių), aikštelių, rezervuarų arba kitokių prekėms saugoti tinkamų vietų ir (arba) talpyklų, esančių viename žemės sklype.

Muitinės sandėlio teritorija turi būti tinkama prekėms laikyti, tvarkyti, perkrauti ir prižiūrėti. Joje turi būti įrengta reikiama techninė įranga ir apsaugos priemonės.

Toje pačioje muitinės sandėlio teritorijoje gali būti įsteigtas tik vienas muitinės sandėlis.

Jeigu muitinės sandėlio teritorijoje laikomos ne tik prekės, kurioms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, bet ir laikinai saugomos prekės ir (arba) Bendrijos prekės, skirtingomis sąlygomis laikomų prekių saugojimo vietos turi būti aiškiai atribotos skiriamaisiais ženklais, pertvaromis, ryškiai nubrėžtomis linijomis ant grindų (aikštelės dangos) arba panašiomis ribomis. Skiriamieji ženklai gali būti pastovieji arba kilnojamieji. Tokie reikalavimai netaikomi, jeigu skirtingomis sąlygomis laikomos prekės yra viena-

rūšės (pvz., į rezervuarą supilti naftos produktai). Tokias prekes pakanka tik atskirai apskaityti.

4.7.2. Muitinės sandėlio steigimas

Prašymų steigti muitinės sandėlį pateikimas

A, B, C, D bei E tipo muitinės sandėlius gali steigti visi Bendrijoje įsteigti asmenys. F tipo muitinės sandėlio steigėjas gali būti tik muitinės įstaiga (Lietuvoje – teritorinė muitinė). Asmuo, pageidaujantis steigti muitinės sandėlį, turi pateikti atitinkamą prašymą valstybės narės, kurioje nori įsteigti sandėlį, muitinės įstaigai, įgaliotai tokį prašymą priimti (Lietuvoje – steigiant A, B, C, D ir E tipo muitinės sandėlius – teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje norima steigti muitinės sandėlį arba yra asmens, pageidaujančio steigti E tipo muitinės sandėlį, buveinė, o steigiant F tipo muitinės sandėlį – Muitinės departamentui). Prašymas turi būti surašytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 4). Asmuo, pageidaujantis steigti muitinės sandėlį, turi pagrįsti prekių laikymo jame ekonominį tikslingumą, kadangi sandėlio muitinės priežiūrai reikalingų administracinių priemonių sąnaudos negali būti pernelyg didelės, palyginus su sandėlio veiklos ekonominiu tikslingumu. Jeigu kurioms nors prekėms, ketinamoms laikyti muitinės sandėlyje, saugoti reikalingi kitų valstybės institucijų leidimai arba sutikimai, šie leidimai arba sutikimai turi būti pateikti muitinei kartu su prašymu steigti muitinės sandėlį. Taisykles, smulkiau reglamentuojančias Lietuvoje taikomą muitinės sandėlių steigimo (prašymų pateikimo, leidimų suteikimo) tvarką, yra patvirtinęs Muitinės departamento generalinis direktorius [32].

Leidimų suteikimas, muitinės sandėlio veiklos apribojimas, sustabdymas, nutraukimas

Leidimas steigti muitinės sandėlį surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 67 priede pateikto pavyzdžio blanke (žr. priedą Nr. 5) ir **suteikiamas neribotam laikui**, tačiau, jeigu muitinės sandėlio savininkas nesilaiko Bendrijos muitinės kodekso, jo įgyvendinimo nuostatų, kitų muitinės sandėlio veiklą arba muitinio sandėliavimo procedūros atlikimo tvarką reglamentuojančių teisės aktų, arba susidaro aplinkybės, dėl kurių muitinė negali užtikrinti muitinės sandėlio veiklos priežiūros, **muitinė gali priimti sprendimą dėl muitinės sandėlio veiklos**:

- **apribojimo** (nustatoma, kad muitinės sandėlio veikla tam tikrą laiką gali būti vykdoma tik laikantis papildomų sąlygų arba reikalavimų, tačiau leidimas steigti muitinės sandėlį nepanaikinamas ir jo galiojimas nesustabdomas);
- **sustabdymo** (sustabdomas leidimo steigti muitinės sandėlį galiojimas);
- **nutraukimo** (panaikinamas leidimas steigti muitinės sandėlį).

Jeigu muitinės sandėlio savininkas per nustatytą muitinės sandėlio veiklos apribojimo laiką neįvykdo šio apribojimo atšaukimo sąlygų, muitinės sandėlio veiklos apribojimo laikas gali būti pratęstas arba muitinės sandėlio veikla sustabdyta.

Sustabdžius leidimo steigti muitinės sandėlį galiojimą, prekės į muitinės sandėlį negali būti nei priimamos, nei iš jo išduodamos, o pasibaigus prekių, laikinai saugotų muitinės sandėlyje, laikinojo saugojimo laikui, joms negali būti įforminama muitinio sandėliavimo procedūra, tačiau jos gali būti išgabentos iš muitinės sandėlio įforminus kitus muitinės sankcionuotus veiksmus [32].

Sustabdžius leidimo steigti muitinės sandėlį galiojimą, muitinės sandėlio veikla gali būti atnaujinta, kai muitinės sandėlio savininkas pašalina priežastis, dėl kurių sandėlio veikla buvo sustabdyta. Ši veikla gali būti atnaujinta pasibaigus leidimo steigti muitinės sandėlį galiojimo sustabdymo laikui (jeigu jis nebuvo pratęstas) arba įgaliotos muitinės įstaigos sprendimu šį laiką sutrumpinus, jeigu priežastys, dėl kurių muitinės sandėlio veikla buvo sustabdyta, pašalintos.

Jeigu muitinės sandėlio savininkas nepašalina priežasčių, dėl kurių muitinės sandėlio veikla buvo sustabdyta, muitinė priima sprendimą nutraukti muitinės sandėlio veiklą.

Muitinės sandėlio savininkas privalo nutraukti atitinkamo muitinės sandėlio veiklą per **3 mėnesius** nuo muitinės sprendimo nutraukti šią veiklą priėmimo dienos. Per šį laikotarpį visos muitinės sandėlyje laikytos prekės turi būti iš jo išgabentos, o dėti prekes į muitinės sandėlį po to, kai leidimas jį steigti panaikinamas, draudžiama. Prašymas vėl suteikti leidimą steigti muitinės sandėlį tam pačiam asmeniui priimamas ne anksčiau kaip po vienerių metų nuo įgaliotos muitinės įstaigos sprendimo nutraukti atitinkamo muitinės sandėlio veiklą priėmimo dienos.

Leidimo duomenų pakeitimas

Pasikeitus duomenims, nurodytiems leidime steigti muitinės sandėlį, atitinkamo sandėlio savininkas arba jo įgaliotas atstovas gali pateikti įgalio-

tai muitinės įstaigai laisvos formos rašytinį prašymą, surašytą vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 497 straipsnio 2 dalimi, pakeisti leidimo duomenis, jeigu jis ir toliau numato vykdyti leidime, kurio duomenis prašo pakeisti, nurodytą muitinės sandėlio veiklą.

Lietuvoje taikomas reikalavimas, kad muitinės sandėlio savininkas, pageidaudamas vykdyti muitinės sandėlio veiklą kitame žemės sklype ir nenutraukdamas jos tame sklype, kuriame įsteigtas muitinės sandėlis (išskyrus tuos atvejus, kai jis yra įsteigęs E tipo muitinės sandėlį), arba vykdyti muitinės sandėlio veiklą kitos teritorinės muitinės veiklos zonoje, turi gauti kitą leidimą steigti muitinės sandėlį.

Tačiau, jeigu muitinės sandėlio savininkas pageidauja nutraukti muitinės sandėlio veiklą žemės sklype, kuriame įsteigtas muitinės sandėlis, ir toliau ją tęsti kitame žemės sklype, esančiame tos pačios teritorinės muitinės veiklos zonoje ir tinkančiame muitinės sandėlio veiklai, naujo muitinės sandėlio steigti nereikia. Šiuo atveju muitinės sandėlio savininkas turi kreiptis į leidimą steigti muitinės sandėlį suteikusią muitinės įstaigą ir pateikti atitinkamą rašytinį prašymą bei papildomus dokumentus, reikalingus sprendimui dėl muitinės sandėlio veiklos kitoje vietoje priimti. Įgaliotai muitinės įstaigai priėmus sprendimą patenkinti tokį muitinės sandėlio savininko prašymą, jam suteikiamas pakeistas leidimas steigti muitinės sandėlį.

Jeigu muitinės sandėlio savininkas pageidauja reorganizuoti jo įsteigtą muitinės sandėlį, jis turi pateikti leidimą steigti muitinės sandėlį suteikusiai muitinės įstaigai rašytinį prašymą perregistruoti jo įsteigtą muitinės sandėlį į kito tipo muitinės sandėlį bei dokumentus, kurie nebuvo pateikti steigiant reorganizuojamą muitinės sandėlį, tačiau būtini dėl reorganizuotame muitinės sandėlyje numatomos vykdyti veiklos ypatumų. Įgaliotai muitinės įstaigai priėmus sprendimą patenkinti tokį muitinės sandėlio savininko prašymą, jam suteikiamas pakeistas leidimas steigti muitinės sandėlį.

Muitinės sandėlio savininkas, muitinei sutikus, savo teises ir pareigas gali perduoti kitam asmeniui. Tokiu atveju įgaliota muitinės įstaiga panaikina leidimą steigti muitinės sandėlį, išduotą muitinės sandėlio savininkui, perduodančiam savo teises ir pareigas kitam asmeniui, ir suteikia kitą leidimą steigti muitinės sandėlį šias teises ir pareigas perimančiam asmeniui (žr. Bendrijos muitinės kodekso 103 straipsnį).

4.7.3. Muitinės sandėlio veikla

Muitinės sandėlio savininkas, jo pareigos ir atsakomybė

Muitinės sandėliui vadovauja ir už jo ūkinę veiklą teisės aktuose nustatyta tvarka atsako muitinės sandėlio savininkas.

Muitinės sandėlio savininkas – asmuo, kuriam leista turėti muitinės sandėlį.

Muitinės sandėlio savininkas privalo užtikrinti, kad muitinės sandėlyje saugomos prekės nebūtų paimamos iš muitinės sandėlio be muitinės žinios bei vykdyti kitas pareigas, numatytas Bendrijos muitinės kodekso 101 straipsnyje. Muitinės sandėlio savininkas teisės aktuose nustatyta tvarka atsako už muitinės sandėlyje laikomas prekes kaip jų saugotojas.

Muitinės sandėlio savininkas privalo sumokėti importo muitus ir kitus mokesčius už muitinės sandėlyje laikytas prekes, prarastas dėl jo kaltės, išskyrus tuos atvejus, kai B tipo muitinės sandėlyje laikomoms prekėms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, kurios vykdytojas yra ne muitinės sandėlio savininkas, o kitas asmuo.

Garantijos, užtikrinančios muitinės sandėlio savininko prievolių įvykdymą, pateikimas

Suteikdama leidimą steigti muitinės sandėlį, įgaliota muitinės įstaiga turi teisę reikalauti, kad muitinės sandėlio savininkas pateiktų garantiją (Lietuvoje − banko arba draudimo įmonės išduotą garantijos dokumentą), užtikrinančią, kad jo įsipareigojimai, susiję su prekių saugojimu muitinės sandėlyje, bus įvykdyti (žr. Bendrijos muitinės kodekso 104 straipsnį). Asmenims, gavusiems leidimą steigti B tipo muitinės sandėlį, arba muitinės įstaigoms, steigiančioms F tipo muitinės sandėlius, garantijos pateikti nereikia.

Sutarties sudarymas

Lietuvos teisės aktuose numatyta, kad muitinės sandėlio savininkas privalo sudaryti su teritorine muitine, kurios veiklos zonoje steigiamas muitinės sandėlis (steigiant E tipo muitinės sandėlį – su teritorine muitine, kurios veiklos zonoje yra jį steigiančio asmens buveinė), Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatyto pavyzdžio muitinės sandėlio ap-

tarnavimo sutartį. Muitinės sandėlio aptarnavimo sutarties su teritorine muitine įsigaliojimo diena laikoma muitinės sandėlio veiklos pradžia. F tipo muitinės sandėlio veiklos pradžios data nurodoma Muitinės departamento generalinio direktoriaus įsakyme, kuriuo teritorinei muitinei duodamas leidimas tokio muitinės sandėlio veiklai.

Muitinės sandėlio tvarkymo, konstrukcijos ir suplanavimo, pertvarkymo ir išplėtimo (kai neturi būti steigiamas naujas muitinės sandėlis), taip pat jame laikomų prekių sandėliavimo, muitinio tikrinimo, inventorizavimo ir apskaitos klausimus sprendžia muitinės sandėlio savininkas, nustatyta tvarka suderinęs šiuos klausimus su atitinkamą muitinės sandėlį prižiūrinčia muitinės įstaiga (Lietuvoje − su teritorine muitine, kurios veiklos zonoje įsteigtas muitinės sandėlis).

Muitinės sandėlio darbo laiką nustato muitinės sandėlio savininkas, suderinęs jį su atitinkamą muitinės sandėlį prižiūrinčia muitinės įstaiga (Lietuvoje − su teritorine muitine, kurios veiklos zonoje įsteigtas muitinės sandėlis).

Jeigu prekes numatoma atvežti į muitinės sandėlį arba išvežti iš jo ne šio sandėlio darbo laiku, muitinės sandėlio savininkas privalo apie tai pranešti muitinės įstaigai, prižiūrinčiai muitinės sandėlį, ir suderinti su ja prekių atvežimo (išvežimo) laiką.

Prekių laikymas muitinės sandėlyje

Muitinės sandėliuose gali būti laikomos visos ne Bendrijos prekės, neapmokestinant jų importo muitais bei mokesčiais ir netaikant joms Bendrijos prekybos politikos priemonių.

Pavojingos prekės, taip pat prekės, galinčios paveikti kitas prekes, ir prekės, kurioms saugoti reikia specialių įrenginių, gali būti laikomos tik specialiai tam pritaikytuose muitinės sandėliuose.

Lietuvos teisės aktuose taip pat numatyta, kad prekės, kurias privalu veterinariškai tikrinti, gali būti laikomos tik muitinės sandėliuose, kuriuos Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba yra pripažinusi tinkamais šioms prekėms laikyti, o prekės, kurias privalu tikrinti fitosanitariškai, – tik tuose muitinės sandėliuose, kuriuos Valstybinė augalų apsaugos tarnyba yra pripažinusi tinkamais šioms prekėms laikyti.

Jeigu tai netrukdo taikyti muitinės priežiūros priemonių, muitinės sandėliuose, išskyrus B tipo muitinės sandėlius, gali būti laikomos ir Bendrijos prekės. Jeigu pagal prekių saugojimo vietą arba kitus požymius ne visada įmanoma nustatyti tame pačiame muitinės sandėlyje laikomų Bendrijos ir ne Bendrijos prekių statusą, tokias prekes leidžiama laikyti kartu tik tada,

kai jos yra visiškai tapačios (priskiriamos tai pačiai Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijai, yra tokios pačios kokybės ir turi tokias pačias savybes).

Bendrijos prekėms, laikomoms muitinės sandėlyje, muitinio sandėliavimo procedūra netaikoma, tačiau jos turi būti įtrauktos į muitinės sandėlio apskaitą ir apskaitomos atskirai nuo prekių, kurioms minėta muitinės procedūra taikoma. Kai pagal prekių įpakavimą arba kitus apskaitos registruose nurodytus jų požymius neįmanoma nustatyti prekių statuso ir jos nėra tapačios, Bendrijos prekės muitinės sandėlyje turi būti laikomos atskirai nuo ne Bendrijos prekių.

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 527 straipsnio 2 dalimi muitinės sandėlio teritorijoje draudžiama mažmeninė prekyba muitinės sandėlyje laikomomis prekėmis. Šis draudimas netaikomas, kai muitinės sandėlyje laikomos prekės mažmenomis parduodamos neapmokestinant jų importo muitais:

- keleiviams, vykstantiems į trečiąsias šalis (kai muitinės sandėlis veikia kaip neapmuitinama (*duty-free*) parduotuvė);
- diplomatinių arba konsulinių atstovybių darbuotojams;
- tarptautinių organizacijų nariams arba NATO pajėgoms.

4.7.4. Muitinio sandėliavimo procedūra

Muitinio sandėliavimo procedūra taikoma tiesiogiai iš trečiųjų šalių atgabentoms arba laikinai saugotoms prekėms, taip pat nustatyta tvarka baigiant tranzito, laikinojo įvežimo, laikinojo įvežimo perdirbti arba muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūras ir kitais Bendrijos muitinės kodekse numatytais atvejais.

Muitinio sandėliavimo procedūra taikoma, kai muitinės sandėlyje saugomos ne Bendrijos prekės neapmokestinant jų importo muitais ir netaikant joms Bendrijos prekybos politikos priemonių.

Prekės, kurioms pageidaujama įforminti muitinio sandėliavimo procedūrą, turi būti deklaruojamos vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu ir jo įgyvendinimo nuostatomis (žr. 3 skyrių „Prekių deklaravimas. Bendrosios nuostatos“). Deklaruojant prekes muitinio sandėliavimo procedūrai įforminti (kai taikoma įprastinė procedūra), muitinės sandėlį prižiūrinčiai muitinės įstaigai reikia pateikti importo muitinės deklaraciją (bendrojo ad-

ministracinio dokumento importo rinkinį). Atitinkama muitinės deklaracija gali būti pateikta ir naudojantis automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

Muitinio sandėliavimo procedūros pradžia laikoma minėtos muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento importo rinkinio) priėmimo muitinės sandėlį prižiūrinčioje muitinės įstaigoje diena.

Jeigu muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas turi teisę naudotis supaprastintomis procedūromis, muitinio sandėliavimo procedūra gali būti įforminta supaprastinta tvarka (žr. 5 skyrių „Supaprastintos procedūros“).

Asmenų įsipareigojimų, susijusių su prekėms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, įvykdymas užtikrinamas:

- laikant prekes A, C, D bei E tipo muitinės sandėliuose – muitinės sandėlio savininko garantija, pateikta steigiant muitinės sandėlį;
- laikant prekes B tipo muitinės sandėliuose – muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojo garantija, kuri turi būti ne mažesnė už prekėms, kurioms įforminta muitinio sandėliavimo procedūra, taikomų importo muitų ir (arba) kitų mokesčių sumą.

Jeigu prekes pageidaujama laikyti Lietuvoje veikiančiame B tipo muitinės sandėlyje, muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas (jeigu jis nėra muitinės sandėlio, kuriame pageidaujama laikyti prekes, savininkas) teisės aktuose nustatyta tvarka turi sudaryti su šio sandėlio savininku rašytinę prekių saugojimo muitinės sandėlyje sutartį.

4.7.5. Muitinės sandėlyje laikomų prekių apskaita

A, C, D ir E tipų muitinės sandėlių savininkai privalo užtikrinti, kad būtų tvarkoma visų tuose muitinės sandėliuose laikomų prekių apskaita. Lietuvoje taikomą tipinę kiekvieno tipo muitinės sandėlyje laikomų prekių apskaitos tvarką yra nustatęs Muitinės departamento generalinis direktorius (priedas Nr. 15: muitinės sandėlyje laikomų prekių apskaitos lapo, naudojamo Lietuvoje, forma). Muitinės sandėliuose laikomų prekių, kurioms muitinio sandėliavimo procedūra netaikoma, apskaitos reikalavimai iš esmės yra tokie patys kaip prekių, kurioms ši procedūra taikoma.

Muitinės sandėlyje laikomų prekių apskaita tvarkoma pildant prekių apskaitos dokumentus, kuriuose turi būti registruojami duomenys apie padėtas į sandėlį, jame laikomas ir iš jo išduodamas prekes, būtini muitinio sandėliavimo procedūros vykdymui kontroliuoti ir muitinės sandėlio veiklai prižiūrėti, arba naudojant tam skirtą programinę įrangą.

Vadovaudamiesi Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 528 straipsnio 3 dalimi, B tipo muitinės sandėlių savininkai gali netvarkyti šio tipo muitinės sandėliuose laikomų prekių apskaitos, kadangi šios prekės apskaitomos pagal joms įformintas muitinės deklaracijas.

F tipo muitinės sandėliuose laikomų prekių apskaitą tvarko šio tipo muitinės sandėlius prižiūrinčios muitinės įstaigos, kurios registruoja visą informaciją, reikalingą juose laikomų prekių muitinės priežiūrai užtikrinti.

Muitinės įstaigos, prižiūrinčios muitinės sandėlius (išskyrus F tipo muitinės sandėlius), paprastai netvarko juose laikomų prekių, kurioms įforminta muitinio sandėliavimo procedūra, apskaitos, tačiau, norėdamos padidinti muitinės priežiūros priemonių veiksmingumą, gali Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatyta tvarka registruoti jų priimtų muitinės deklaracijų duomenis.

Prekių, kurioms įforminta muitinio sandėliavimo procedūra, apskaitos dokumentuose (registruose), be kita ko, registruojama:

- informacija apie prekių statusą, rūšį ir kiekį, nurodyta muitinės deklaracijoje, pateiktoje įforminant muitinio sandėliavimo procedūrą;
- duomenys apie muitinės deklaracijas, įformintas baigiant muitinio sandėliavimo procedūrą, ir muitinės sankcionuotus veiksmus, įformintus muitinės sandėlyje laikytoms prekėms;
- duomenys apie kitus dokumentus, susijusius su muitinio sandėliavimo procedūros įforminimu ir baigimu;
- informacija, kurios reikia muitinei sandėlyje laikomoms prekėms prižiūrėti, įskaitant duomenis apie jų buvimo vietą ir perkėlimus iš vienos vietos į kitą neužbaigus muitinio sandėliavimo procedūros;
- informacija apie tame pačiame muitinės sandėlyje laikomas Bendrijos prekes (jeigu jos laikomos);
- informacija, kurios reikia muitinės sandėlyje laikomoms prekėms identifikuoti;
- informacija apie įprastines prekių tvarkymo operacijas, atliktas su muitinės sandėlyje laikomomis prekėmis;
- informacija apie laikiną prekių išgabenimą iš muitinės sandėlio teritorijos.

Muitinės sandėlyje laikomų prekių (nepriklausomai nuo to, ar joms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, ar ne) apskaitos duomenys turi atspindėti faktiškai muitinės sandėlyje esančias prekes. Muitinei pareikalavus, muitinės sandėlio savininkas privalo pateikti apskaitos dokumentus

(užtikrinti prieigą prie apskaitos registrų), kuriuose nurodyti tikslūs duomenys apie muitinės sandėlyje laikomų prekių rūšis ir kiekius.

Jeigu prekės padedamos į muitinės sandėlį ir (arba) iš jo išduodamos taikant supaprastintas procedūras, jų apskaita turi būti tvarkoma laikantis tų pačių reikalavimų kaip ir šių procedūrų netaikant.

Prekės, pateiktos muitinio sandėliavimo procedūrai įforminti, taip pat kitos muitinės sandėlyje laikomos prekės turi būti įtrauktos į muitinės sandėlio apskaitą tuo metu, kai jos fiziškai padedamos į muitinės sandėlį. Apskaitos dokumentai (registrai) turi būti tvarkomi remiantis muitinės sandėlį prižiūrinčios muitinės įstaigos patikrintais arba netikrinus priimtais duomenimis, nurodytais muitinės deklaracijose ir kituose dokumentuose (elektroninėje informacijoje), pateiktuose muitiniam tikrinimui atlikti dedant prekes į muitinės sandėlį.

E tipo muitinės sandėliuose laikomos prekės, deklaruojamos muitinio sandėliavimo procedūrai įforminti, turi būti įtrauktos į muitinės sandėlio apskaitą tuo metu, kai jos pristatomos į vietą, nurodytą E tipo muitinės sandėlio savininkui suteiktame leidime steigti muitinės sandėlį.

Duomenys apie muitinio sandėliavimo procedūros baigimą turi būti registruojami prekių apskaitos dokumentuose (registruose) tada, kai prekės išgabenamos iš muitinės sandėlio nustatyta tvarka joms įforminus kitą muitinės sankcionuotą veiksmą.

4.7.6. Įprastinės prekių tvarkymo operacijos

Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 531 straipsnyje numatyta, kad, muitinės sandėlį prižiūrinčiai muitinės įstaigai leidus, gali būti atliekamos įprastinės muitinės sandėlyje laikomų prekių, kurioms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, tvarkymo operacijos. Šių operacijų sąrašas yra pateiktas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 72 priede (žr. priedą Nr. 16).

Muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas, pageidaujantis atlikti įprastines muitinės sandėlyje laikomų prekių tvarkymo operacijas, privalo dar jų nepradėjęs raštu kreiptis į muitinės sandėlį prižiūrinčią muitinės įstaigą ir paprašyti jos sutikimo, išskyrus atvejus, kai įprastinės prekių tvarkymo operacijos, kurias ketinama atlikti muitinės sandėlyje, nurodytos leidime steigti muitinės sandėlį. Pastaruoju atveju raštu prašyti sutikimo atlikti tokias įprastines prekių tvarkymo operacijas nereikia. Vietoj to pakanka muitinės sandėlio aptarnavimo sutartyje numatytu būdu ir laiku informuoti

muitinės sandėlį prižiūrinčią muitinės įstaigą apie ketinamas atlikti įprastines jame laikomų prekių tvarkymo operacijas.

Prašyme duoti sutikimą atlikti įprastines muitinės sandėlyje laikomų prekių tvarkymo operacijas turi būti nurodyti visi duomenys, kurių reikia prekių, su kuriomis šias operacijas ketinama atlikti, muitinės priežiūrai užtikrinti.

Bendrijos muitinės kodekso 112 straipsnio 2 dalyje nustatyta: jeigu atliekant įprastines prekių, kurioms įforminta muitinio sandėliavimo procedūra, tvarkymo operacijas pakinta prekių rūšis, muitinė vertė ir (arba) kiekis, pagal kuriuos apskaičiuojama už prekes nustatytų importo muitų suma, o muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas pageidauja, kad importo muitai išleidžiant į laisvą apyvartą muitinės sandėlyje laikytas prekes būtų skaičiuojami jas laikant prekėmis, su kuriomis įprastinės tvarkymo operacijos nebuvo atliktos, muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas privalo pateikti muitinės sandėlį prižiūrinčiai muitinės įstaigai rašytinį prašymą leisti atlikti tokias operacijas.

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 523 straipsniu, kad būtų galima kitai muitinės įstaigai perduoti duomenis, reikalingus skolos muitinei dydžiui apskaičiuoti (tada, kai šios skolos dydis skaičiuojamas pagal muitinės sandėlyje laikytų prekių savybes ir pobūdį, turėtas prieš atliekant įprastines jų tvarkymo operacijas), suinteresuotam asmeniui prašant arba muitinei siūlant gali būti įforminamas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 71 priede pateikto pavyzdžio informacinis lapas **INF 8**.

4.7.7. Prekių laikinas išgabenimas iš muitinės sandėlio tvarkymo operacijoms atlikti

Kai muitinės sandėlyje nėra galimybių atlikti pageidaujamas įprastines prekių tvarkymo operacijas, muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas gali muitinės sandėlyje laikomas prekes laikinai išgabenti iš muitinės sandėlio ir jas tvarkyti kitoje vietoje.

Muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas, pageidaujantis laikinai išgabenti prekes iš muitinės sandėlio, turi pateikti muitinės sandėlį prižiūrinčiai muitinės įstaigai rašytinį prašymą leisti jas išgabenti ir jame paaiškinti, kodėl prekes norima išvežti, bei nurodyti pageidaujamą jų išvežimo trukmę. Jeigu leidime steigti muitinės sandėlį nurodyta, kad tam tikras įprastines prekių tvarkymo operacijas numatoma atlikti laikinai išgabenant

prekes iš muitinės sandėlio, prašymo leisti laikinai išgabenti prekes iš muitinės sandėlio tokioms operacijoms atlikti pateikti nereikia. Vietoj to pakanka muitinės sandėlio aptarnavimo sutartyje nurodytu būdu informuoti muitinės sandėlį prižiūrinčią muitinės įstaigą apie numatomą laikiną prekių išgabenimą įprastinėms jų tvarkymo operacijoms atlikti.

Prekės iš muitinės sandėlio negali būti laikinai išvežtos ilgesniam kaip 3 mėnesių laikui. Tačiau šis terminas gali būti pratęstas susidarius aplinkybėms, dėl kurių jį būtina pratęsti.

Laikinas prekių išgabenimas iš muitinės sandėlio privalo būti užregistruotas muitinės sandėlyje laikomų prekių apskaitoje. Laikinai išgabentoms iš muitinės sandėlio prekėms toliau taikoma muitinio sandėliavimo procedūra ir visi jos atlikimo tvarkos reikalavimai, įskaitant tuos, kurių privaloma laikytis atliekant įprastines muitinės sandėlyje laikomų prekių tvarkymo operacijas.

4.7.8. Prekių perkėlimas iš vieno muitinės sandėlio į kitą

Prekės, kurioms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, gali būti perkeliamos iš vieno muitinės sandėlio į kitą. Paprastai pervežant prekes iš vieno muitinės sandėlio į kitą nustatyta tvarka taikoma tranzito procedūra.

Tačiau, jeigu muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas pageidauja, kad perkeliant prekes iš vieno muitinės sandėlio į kitą nebūtų nutraukta joms taikoma muitinio sandėliavimo procedūra, muitinei leidus (tai turi būti nurodyta leidime steigti muitinės sandėlį), prekės iš vieno muitinės sandėlio į kitą gali būti vežamos ir netaikant tranzito procedūros, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 511–514 straipsniais ir 68 priedu (toks perkėlimas neleidžiamas tik laikant prekes B tipo muitinės sandėlyje arba pervežant į tokio tipo muitinės sandėlį). Prekių perkėlimas į kitą muitinės sandėlį turi būti registruojamas ir muitinės sandėlio, iš kurio prekės išgabenamos, ir muitinės sandėlio, į kurį prekės perkeliamos, apskaitoje.

Jeigu prekės perkeliamos iš vieno muitinės sandėlio į kitą, o šių sandėlių savininkai – skirtingi asmenys, prekių perkėlimas netaikant tranzito procedūros leidžiamas tik tada, kai muitinės sandėlio, į kurį prekės perkeliamos, savininkas turi teisę įforminti muitinio sandėliavimo procedūrą taikydamas supaprastintą procedūrą, įforminamą asmens pageidaujamoje vietoje (žr. 5 skyrių „Supaprastintos procedūros“). Atgabenus perkeliamas prekes į pastarąjį muitinės sandėlį jo savininkas privalo apie tai pranešti šį sandėlį prižiūrinčiai muitinės įstaigai.

4.7.9. Muitinio sandėliavimo procedūros baigimas

Asmeniui, turinčiam teisę disponuoti muitinės sandėlyje laikomomis prekėmis, leidžiama paimti iš muitinės sandėlio visas prekes (arba jų dalį) ir pateikti jas kitiems muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti laikantis kiekvienam atvejui nustatytų sąlygų ir nustatyta tvarka atliekant muitinės formalumus.

Jeigu muitinės sandėlyje kartu buvo laikomos tapačios Bendrijos ir ne Bendrijos prekės, asmuo, turintis teisę disponuoti tomis prekėmis, gali pasirinkti, ar išduodamas iš muitinės sandėlio prekes laikyti Bendrijos, ar ne Bendrijos prekėmis, tačiau faktiškai muitinės sandėlyje esančių ir iš jo išduodamų Bendrijos ir ne Bendrijos prekių kiekis negali pasikeisti.

Išduodant iš muitinės sandėlio sugedusias arba sugadintas muitinės sandėlyje dėl nelaimingo atsitikimo, stichinės nelaimės arba kitų aplinkybių (*force majeure*) prekes, taikomi šioms (sugedusioms arba sugadintoms) prekėms nustatyti importo muitai.

Muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojui įrodžius muitinei, kad muitinės sandėlyje laikytos prekės sunaikintos arba visiškai prarastos dėl nelaimingo atsitikimo, stichinės nelaimės arba kitų aplinkybių (*force majeure*), už šias prekes importo muitai neimami.

Muitinio sandėliavimo procedūros vykdytojas taip pat gali visas muitinės sandėlyje laikomas prekes (arba jų dalį):

- neatlygintinai perduoti valstybei, išskyrus atvejus, kai jos laikytinos komerciniu požiūriu bevertėmis arba teisės aktuose nustatyta tvarka jas privaloma sunaikinti;
- sunaikinti muitinei prižiūrint.

Prekės iš muitinės sandėlio gali būti išgabentos tik nustatyta tvarka įforminus joms kitą muitinės sankcionuotą veiksmą, išskyrus atvejus, kai prekės laikinai išgabenamos iš muitinės sandėlio įprastinėms jų tvarkymo operacijoms atlikti arba perkeliamos iš vieno muitinės sandėlio į kitą netaikant tranzito procedūros.

Išleidžiant į laisvą apyvartą muitinės sandėlyje laikytas prekes, už jas mokėtini importo muitai apskaičiuojami pagal normas, galiojančias šių prekių importo deklaracijos išleidimo į laisvą apyvartą procedūrai įforminti priėmimo dieną (išskyrus atvejus, kai į laisvą apyvartą išleidžiamos D tipo muitinės sandėlyje laikytos prekės). Nustatant išleidžiamų į laisvą apyvartą muitinės sandėlyje laikytų prekių muitinę vertę pagal sandorio vertės metodą, į ją neturi būti įskaitomos prekių sandėliavimo ir priežiūros muitinės sandėlyje (įskaitant įprastines prekių tvarkymo operacijas) išlaidos, jeigu jos atskirai nurodytos sąskaitoje faktūroje.

Muitinės sandėlyje laikomoms prekėms galima įforminti laikinojo įvežimo perdirbti arba muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūras neišvežant šių prekių iš muitinės sandėlio ir perdirbimo operacijas atliekant muitinės sandėlyje, jeigu jis pritaikytas tokioms operacijoms atlikti. Šios procedūros turi būti atliekamos laikantis Bendrijos muitinės kodekse ir jo įgyvendinimo nuostatose nustatytos šių procedūrų atlikimo tvarkos (žr. 4.4 ir 4.6 skirsnius „Laikinasis įvežimas perdirbti“ ir „Muitinės prižiūrimas perdirbimas“). Duomenys apie muitinės sandėlyje esančias prekes, kurioms įforminta laikinojo įvežimo perdirbti arba muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra, privalo būti registruojami muitinės sandėlio apskaitoje.

Žinios apie Lietuvoje įsteigtus muitinės sandėlius, jų veiklos apribojimą, sustabdymą, veiklos sustabdymo laiko pratęsimą arba sutrumpinimą ir veiklos nutraukimą skelbiama oficialaus leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“.

??? Kartojimo klausimai

1. Paaiškinkite, kas yra muitinės sandėlis.
2. Kuo skiriasi atvirieji muitinės sandėliai nuo uždarųjų?
3. Apibūdinkite muitinės sandėlių tipus.
4. Kokias prekes galima laikyti muitinės sandėliuose?
5. Kas gali steigti muitinės sandėlius?
6. Apžvelkite Lietuvoje taikomą muitinės sandėlių steigimo tvarką.
7. Kokios yra muitinės sandėlio savininko teisės ir pareigos?
8. Kokius dokumentus reikia pateikti muitinės sandėlį prižiūrinčiai muitinės įstaigai norint padėti prekes į muitinės sandėlį?
9. Kaip apskaitomos muitinės sandėliuose laikomos prekės?
10. Kokias tvarkymo operacijas galima atlikti su muitinės sandėliuose laikomomis prekėmis?
11. Paaiškinkite, kaip ir kuriam laikui galima išgabenti prekes iš muitinės sandėlio, jeigu muitinės sandėlyje nėra galimybių atlikti tam tikras įprastines jame laikomų prekių tvarkymo operacijas?
12. Kaip prekės perkeliamos iš vieno muitinės sandėlio į kitą?
13. Kaip baigiama muitinio sandėliavimo procedūra?

✍ Praktinė užduotis

Klaipėdoje įsteigta įmonė, užsiimanti tarptautine prekyba, nori įsteigti muitinės sandėlį ir prašo ją pakonsultuoti muitinės sandėlio steigimo klausimais. Įmonė muitinės sandėlyje ketina laikyti ne Bendrijos prekes, skirtas savo reikmėms, taip pat nori, kad jos įsteigtu muitinės sandėliu galėtų naudotis ir kiti asmenys. Be to, muitinės sandėlyje numatoma laikyti ir eksportuojamas prekes bei laisvoje apyvartoje esančias Bendrijos prekes. Vadovaudamiesi muitų teisės aktais, reglamentuojančiais muitinės sandėlių steigimo ir veiklos tvarką, paaiškinkite:

1. Kokio tipo muitinės sandėlį būtų patogiausia steigti įmonei ir kodėl?
2. Kokius dokumentus ir kam įmonė turėtų pateikti steigdama muitinės sandėlį?

4.8. Tranzitas

Tranzitas paprastai suprantamas kaip krovinių (prekių) ir asmenų vežimas per kurios nors valstybės teritoriją į kitas valstybes (pvz., tranzitas (lot. *Transitus* – perėjimas) – tai keleivių ir krovinių gabenimas valstybės teritorija į trečią šalį iš vieno punkto į kitą per tarpinius punktus, juose neatliekant papildomų operacijų, pvz., perkrovimo). Muitų teisėje tranzitu paprastai laikomas bet koks muitinės prižiūrimų prekių vežimas iš vienos muitinės įstaigos į kitą.

Tranzitas – muitinės procedūra, sudaranti galimybę asmenims, gabenantiems prekes per tam tikrą teritoriją, nemokėti mokesčių, kuriuos reikėtų sumokėti įvežant prekes į tą teritoriją (arba iš jos išvežant).

Tranzitiniai vežimai turi didelę reikšmę šalių nacionalinio biudžeto įplaukoms, todėl vystantis prekybai tarp Rytų ir Vakarų būtina skatinti tranzito srautus naudojant esamą ir kuriant naują transporto infrastruktūrą. Be to, įvairių mokesčių forma už tranzitinius krovinių pervežimus gautos pajamos leidžia modernizuoti transporto sistemą ir taip padaryti ją veiksmin-

gesnę ir konkurencingesnę tarptautinėje rinkoje, užtikrina didesnį užimtumą transporto paslaugų ir su jomis susijusiuose sektoriuose.

Kiekviena valstybė tranzitinių vežimų per savo teritoriją galimybes dažniausiai vertina remdamasi geografine padėtimi ir turima transporto infrastruktūra. Norint sudaryti palankias sąlygas kroviniams vežti per tam tikros šalies teritoriją būtina, kad gerai veiktų tranzitinių vežimų sistema. Ar tranzitiniai krovinių srautai judės per Lietuvą, o ne kitais maršrutais per kaimynines šalis, priklausys nuo sąlygų, kurias Lietuvos transporto sistema sudarys šių krovinių siuntėjams, vežėjams bei gavėjams.

Muitinių taikomos tarptautinio tranzito sistemos buvo sukurtos siekiant supaprastinti muitinės priežiūros tvarką, taikomą gabenant krovinius tarptautiniais maršrutais, ir užtikrinti, kad nebūtų pažeisti šalių finansiniai ir saugumo interesai. Būtina sėkmingo bet kurios tarptautinio tranzito sistemos funkcionavimo sąlyga yra tai, kad visi tarptautinių tranzitinių vežimų dalyviai galėtų paprastai ja naudotis. Tam reikia rasti pusiausvyrą tarp muitinės reikalavimų ir transporto operacijų vykdytojų poreikių. Dėl šių priežasčių tarptautinio tranzito sistemos nuolat tobulinamos, plečiamos ir jų taikymo teritorijos. Nenaudojant tarptautinio tranzito sistemų per kiekvieną šalį prekės turėtų būti gabenamos taikant nacionalines tranzito procedūras (t. y. įvažiuojant į kiekvienos šalies teritoriją reikėtų iš naujo deklaruoti tranzitu gabenamas prekes ir pateikti naują garantiją, galiojančią toje šalyje), tai sukeltų daug nepatogumų vežėjams ir pailgintų transporto priemonių prastovas pasieniuose.

Taigi tranzitas gali būti tarptautinis arba nacionalinis. **Pagrindinis tranzito tikslas** – palengvinti prekių vežimą iš jų išsiuntimo vietos vienoje šalyje (teritorijoje) į paskirties vietą kitoje šalyje (teritorijoje) nemokant muitų ir mokesčių išvykimo ir tranzito šalyse (teritorijose). Pagrindiniai tranzito principai, kuriuos nustato tarptautinės konvencijos, išdėstyti šioje lentelėje.

4 lentelė. **Pagrindiniai tarptautinių konvencijų nustatyti tranzito principai**

Eil. Nr.	Principų rūšys	Principų apibūdinimas
1.	Bendrieji principai	• Tranzito laisvė • Paprastai nereikalaujama, kad tranzitu gabenamos prekės atitiktų techninius kokybės standartus • Tranzitui neturi įtakos šalis, iš kurios prekės išsiunčiamos, ir prekių kilmės šalis • Netaikomi jokie su tranzitu nesusiję draudimai arba apribojimai

Eil. Nr.	Principų rūšys	Principų apibūdinimas
2.	Tranzito procedūrų muitinės priežiūra	• Prekių fizinio tikrinimo ribojimas (ypač gabenant prekes su TIR knygelėmis) • Prekės, prarastos dėl nelaimingo atsitikimo arba nenugalimos jėgos (*force majeure*), atleidžiamos nuo muitų • Paprastai nereikalaujama, kad prekės būtų vežamos su palyda arba laikantis nustatyto maršruto
3.	Sauga ir saugumas	• Ta pati tranzito procedūra gali būti taikoma gabenant prekes kelių rūšių transporto priemonėmis (pvz., su TIR knygelėmis gali būti vykdomi ir kombinuotieji vežimai, kai tik dalį maršruto prekės vežamos kelių transportu) • Gabenant prekes tranzitu paprastai reikalaujama garantijos • Tranzitu gabenamų prekių sanitarinis, veterinarinis arba fitosanitarinis tikrinimas paprastai neatliekamas, jeigu nėra ligų pavojaus
4.	Garantijos	• Tranzito procedūros vykdytojas pasirenka, kokios teisės aktuose numatytos formos garantiją pateikti • Muitinė priima bendrąją garantiją iš tranzito procedūros vykdytojų, kurie dažnai vykdo šią procedūrą ir atitinka kitus patikimumo kriterijus • Baigus tranzito procedūrą, muitinė nedelsdama atsisako jai pateiktos garantijos

4.8.1. Europos Sąjungos tranzito sistema: pagrindiniai principai

Tranzitas ypač svarbus Europos Bendrijai, kurioje vieną bendrą muitų teritoriją sudaro daug skirtingų mokesčių teritorijų. Taikant tranzito procedūrą prekės gali būti gabenamos iš jų įvežimo į Bendrijos muitų teritoriją vietos į kitų muitinės procedūrų atlikimo vietą, kurioje, baigus tranzito procedūrą, užtikrinamas mokestinių prievolių įvykdymas ir prekės išleidžiamos į laisvą apyvartą arba įforminama kuri nors kita muitinės procedūra. Tai sudaro galimybes importuotojams atlikti prekių importo muitinės formalumus jiems patogioje vietoje Bendrijos muitų teritorijos viduje, nesinaudojant muitinės tarpininkų paslaugomis prekių įvežimo į šią teritoriją vietoje, ir sumažina pasienio muitinės įstaigų darbo krūvį.

Kuriantis Europos Bendrijai buvo nuspręsta, kad reikalinga speciali tranzito sistema, kuri palengvintų prekių gabenimą tarp Europos Bendrijos valstybių narių ir supaprastintų su tuo susijusius muitinės formalumus. Su-

kurti tokią sistemą paskatino Bendrojo muitų tarifo įsigaliojimas 1968 m. Tais pačiais metais atliekant tranzito procedūras pirmą kartą panaudoti simboliai „T1“ ir „T2“, žymintys, kad, atitinkamai, gabenamos prekės neturi Bendrijos prekių muitinio statuso arba šį statusą turi. 1972 metais Bendrijos tranzito sistema buvo papildyta susitarimais, sudarytais su Austrija ir Šveicarija, – Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) narėmis. Vėliau, 1987 metais, šie susitarimai buvo pakeisti dviem konvencijomis, sudarytomis tarp Europos Bendrijos ir ELPA šalių. Pagrindinis šių konvencijų tikslas – sudaryti kuo palankesnes sąlygas importuoti prekes į Europos Bendriją ir į ELPA šalis, eksportuoti iš jų ir vežti per jas tranzitu, kai prekės gabenamos tarp Europos Bendrijos ir ELPA šalių, taip pat iš vienos ELPA šalies į kitą. Viena iš minėtų dviejų konvencijų nustatė bendrosios tranzito procedūros atlikimo tvarką [38], kita apibrėžė, kaip supaprastinami prekių importo, eksporto ir tranzito formalumai konvencijos susitariančiosiose šalyse naudojant bendrą muitinės deklaracijos formą – bendrąjį administracinį dokumentą (*Single Administrative Document* – SAD) [37]. Šios konvencijos atitinkamai vadinamos Konvencija dėl bendrosios tranzito procedūros (trumpai – Bendrojo tranzito konvencija) ir Konvencija dėl prekybos prekėmis formalumų supaprastinimo (trumpai – Bendrojo administracinio dokumento arba BAD (angl. SAD) konvencija).

Europos Sąjungos tranzito sistemoje skiriamos trys pagrindinės tranzito rūšys:

- bendrasis tranzitas;
- Bendrijos tranzitas;
- TIR tranzitas.

Svarbiausia Bendrijos ir bendrojo tranzito sistemų paskirtis – prekių vežimo per išorines Europos Sąjungos sienas ir prekybos su ELPA šalimis bei kitomis prie Bendrojo tranzito konvencijos prisijungusiomis šalimis palengvinimas, administracinių formalumų, atliekamų gabenant prekes tarp išvykimo ir paskirties vietų Bendrijos muitų teritorijoje, supaprastinimas.

Kuriant Bendrijos ir bendrojo tranzito sistemas taip pat remtasi šiomis prielaidomis:

- siekta, kad Bendrijos prekių muitinio statuso pripažinimo procedūra būtų kuo paprastesnė ir kad šiuo tikslu būtų leidžiama naudoti prekybos, transporto ir kitus dokumentus, tinkamus tam tikrų rūšių prekėms;
- nuspręsta, kad tais atvejais, kai prekės gabenamos tranzitu oro, jūrų ir vamzdynų transportu, tranzito procedūras galima supaprastinti ir leisti vietoj tranzito deklaracijų naudoti verslo dokumentus bei elektroninių duomenų mainų technologijas, taip pat pakeisti

muitinės vykdomą atskirų tranzito operacijų kontrolę tikrinimais, kurie atliekami prekes jau gabenant, remiantis rizikos analizės rezultatais;

- atsižvelgta į tai, kad geležinkelio įmonės turi apskaitos centrus, kuriuose kaupiami duomenys apie prekių gabenimą geležinkelių transportu, kurie tinkami muitinės priežiūrai, o jų naudojimas muitinės reikmėms sudarytų galimybes iš esmės supaprastinti tranzito procedūras, taikomas geležinkelių transportu gabenamoms prekėms;
- pripažinta, jog būtina supaprastinti formalumus, kuriuos turi atlikti įmonės, dažnai siunčiančios arba gaunančios tranzitu gabenamų prekių siuntas, taip, kad jos galėtų naudotis tranzito sistema nepateikdamos išsiunčiamų prekių muitinei išvykimo vietoje ir tiesiogiai priimdamos gaunamas prekes gavėjo pageidaujamoje vietoje, prieš tai jų nepateikus muitinei paskirties vietoje.

4.8.2. Bendroji tranzito procedūra

Bendroji tranzito procedūra taikoma prekėms, gabenamoms tarp Europos Sąjungos valstybių narių ir ELPA šalių – Norvegijos, Islandijos, Šveicarijos ir Lichtenšteino. Ši procedūra taikoma vadovaujantis Europos Bendrijos ir ELPA šalių konvencija dėl bendrosios tranzito procedūros, kuri buvo pasirašyta Interlakene 1987 m. gegužės 20 d. Ši konvencija taikoma gabenant prekes tranzitu visų rūšių transportu, išskyrus jūrų transportą. Konvencija reglamentuoja tranzito procedūros atlikimo tvarką, apibrėžia procedūros vykdytojo prievoles, garantijų, naudojamų atliekant tranzito procedūrą, rūšis bei formas, nustato tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimo būdus ir kt. ELPA nepriklausančios šalys prie Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros gali prisijungti tik gavusios už konvencijos administravimą atsakingo Jungtinio komiteto kvietimą, kuris duodamas tik prisijungiančiai šaliai įrodžius, kad ji visapusiškai pasirengusi taikyti konvencijos nuostatas (įskaitant su Naująja kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS) suderinamos tranzito informacinės sistemos įdiegimą). Prie konvencijos prisijungusios ELPA nepriklausančios šalys ją taiko tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ELPA šalys.

Dėl Europos Sąjungos plėtros keitėsi Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros susitariančiųjų šalių statusas. Šiuo metu ELPA priklauso Islandija, Norvegija, Šveicarija ir Lichtenšteinas Nuo 1996 m. liepos 1 d. prie konvencijos buvo prisijungusios vadinamosios Vyšegrado sutarties šalys –

Lenkija, Čekija, Slovakija ir Vengrija, kurios po Europos Sąjungos plėtros 2004 m. gegužę tapo Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. 2005 m. pabaigoje kvietimą prisijungti prie Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros gavo Rumunija (prisijungė nuo 2006 m. sausio 1 d.), o nuo 2007 m. sausio 1 d. ji jau tapo Europos Sąjungos valstybe nare. Prisijungti prie konvencijos siekia Kroatija, Turkija ir Makedonija, o prašymus ateityje prisijungti prie konvencijos yra pateikusios ir daugiau valstybių (pvz., Rusijos Federacija, Baltarusija ir Ukraina).

Taikant bendrąją tranzito procedūrą muitinės prižiūrimos prekės gabenamos iš vienos muitinės įstaigos (išvykimo muitinės įstaigos) į kitą muitinės įstaigą (paskirties muitinės įstaigą) per Europos Bendrijos ir (arba) vienos arba kelių ELPA šalių teritoriją. Be to, kuri nors iš minėtų muitinės įstaigų arba jos abi turi būti ELPA šalyje (šalyse) arba bent gabenamų prekių maršruto dalis turi eiti per ELPA šalies (šalių) teritoriją. Tada, kai muitinės prižiūrimos prekės gabenamos tik per Bendrijos muitų teritoriją, turi būti taikoma Bendrijos tranzito procedūra (žr. 4.8.3 skirsnį „Bendrijos tranzito procedūra“).

Išvykimo muitinės įstaiga – muitinės įstaiga, kuri priima muitinės deklaraciją tranzito procedūrai įforminti.

Paskirties muitinės įstaiga – muitinės įstaiga, kuriai turi būti pateiktos prekės, gabenamos taikant tranzito procedūrą, norint šią procedūrą baigti.

Atsižvelgiant į gabenamų prekių muitinį statusą – ar tai yra Bendrijos, ar trečiųjų šalių (ne Bendrijos) prekės – gali būti taikoma **T1** (išorinio tranzito) ar **T2** (vidinio tranzito) procedūra:

- **T1** (**išorinio tranzito procedūra**) – tai ne Bendrijos prekių gabenimas per Bendrijos muitų teritoriją ir (arba) per vienos arba kelių ELPA šalių teritoriją netaikant priemonių, kurios paprastai taikomos tokias prekes importuojant;
- **T2** (**vidinio tranzito procedūra**) – muitinės procedūra, taikoma gabenant Bendrijos prekes iš vienos Bendrijos muitų teritorijos vietos į kitą per trečiųjų šalių (vienos arba kelių ELPA šalių) teritoriją, kai paskirties vietoje reikia įrodyti prekių turimą Bendrijos prekių muitinį statusą.

Kai prekės, kurios gabenamos taikant bendrąją tranzito procedūrą, įvežamos į Bendrijos muitų teritoriją arba į kurios nors ELPA šalies teritoriją, jos ir jų tranzito dokumentai (pvz., tranzito deklaracijos 4-asis ir 5-asis egzemplioriai) turi būti pateikiami prekių įvežimo vietoje veikiančiai muitinės

įstaigai, kuri vadinama **tranzito muitinės įstaiga**. Visos numatomos tranzito muitinės įstaigos ir šalys, kuriose jos veikia, turi būti nurodytos tranzito deklaracijoje atsižvelgiant į numatytą prekių gabenimo maršrutą. Tada, kai bendroji tranzito procedūra įforminama pateikus rašytinę tranzito deklaraciją (bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinį), tranzito muitinės įstaigai turi būti pateiktas ir Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 46 priede nustatytos formos **tranzito kontrolės lakštas**. Šie formalumai reikalingi, kad tyrimo, atliekamo neužbaigus bendrosios tranzito procedūros, metu būtų galima nustatyti, iš kurios Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros susitariančiosios šalies teritorijos atitinkamos prekės nebuvo išgabentos ir kuri šalis turi teisę imtis priemonių, kad būtų išieškota atsiradusi skola muitinei (įvykdyta atsiradusi mokestinė prievolė).

4.8.3. Bendrijos tranzito procedūra

Bendrijos tranzito procedūra taikoma vežant muitinės prižiūrimas prekes tarp Europos Sąjungos valstybių narių, taip pat iš Europos Sąjungos į Andorą ir San Mariną bei iš jų į Europos Sąjungos valstybes nares. Šios procedūros atlikimo tvarka reglamentuota Bendrijos muitinės kodekse ir jo įgyvendinimo nuostatose.

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu **Bendrijos tranzito procedūra taikoma**:

- kai iš vienos Bendrijos muitų teritorijos vietos į kitą gabenamos ne Bendrijos prekės;
- kai iš vienos Bendrijos muitų teritorijos vietos į kitą gabenamos Bendrijos prekės, kurioms taikomos specialios Bendrijos priemonės, pavyzdžiui, bendrosios žemės ūkio politikos įgyvendinimo priemonės;
- kai Bendrijos prekės iš vienos Bendrijos muitų teritorijos vietos į kitą gabenamos per trečiąsias šalis, nes tokiais atvejais paskirties vietoje reikia įrodyti, kad prekės turi Bendrijos prekių muitinį statusą ir už jas nereikia mokėti importo muitų.

Bendrijos tranzito procedūros tipai yra tokie patys kaip bendrosios tranzito procedūros:

- **T1** (išorinis Bendrijos tranzitas);
- **T2** arba **T2F** (vidinis Bendrijos tranzitas).

Pagrindinis veiksnys, kuriuo remiantis nustatomas Bendrijos tranzito procedūros tipas, yra prekių muitinis statusas. Vadovaujantis Bendrijos

muitinės kodekso 180 straipsniu ir atsižvelgiant į Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 313 straipsnio 2 dalyje išvardytas išimtis, visos prekės, esančios Bendrijos muitų teritorijoje, laikomos Bendrijos prekėmis, išskyrus atvejus, kai nustatyta, kad jos neturi Bendrijos prekių muitinio statuso.

Nors paprastai **Bendrijos išorinio tranzito procedūra (T1)** taikoma ne Bendrijos prekėms gabenti, tačiau tam tikrais atvejais šią procedūrą privalu taikyti ir tada, kai vežamos Bendrijos prekių muitinį statusą turinčios prekės, kurioms taikomos tam tikros Bendrijos prekybos politikos priemonės, susijusios su jų eksportu į ELPA šalis, arba prekės, kurios eksportuojamos ir gabenamos per ELPA šalis:

- jeigu eksportavus prekes mokamos grąžinamosios išmokos, kurios taikomos įgyvendinant bendrąją žemės ūkio politiką;
- jeigu eksportuojamos iš Bendrijos muitų teritorijos prekės atitinka importo muitų grąžinimo arba atsisakymo išieškoti sąlygas;
- jeigu gabenamos prekės (kompensaciniai produktai arba nepakeisto pavidalo prekės), kurių eksporto formalumai buvo atlikti baigiant laikinojo įvežimo perdirbti muitinės procedūrą, taikytą naudojant drobeko sistemą, kai eksportavus prekes siekiama susigrąžinti sumokėtus importo muitus arba jų nemokėti;
- jeigu buvo atlikti prekių, kurios priklausė intervenciniams atsargų fondams ir kurioms buvo taikomos jų naudojimo kontrolės procedūros, eksporto į trečiąsias šalis formalumai, susiję su bendrosios žemės ūkio politikos įgyvendinimu.

Bendrijos vidinio tranzito procedūra (T2) taikoma:

- kai Bendrijos prekės iš vienos Bendrijos muitų teritorijos vietos į kitą gabenamos per trečiųjų šalių teritoriją, jeigu paskirties vietoje reikia įrodyti prekių turimą Bendrijos prekių muitinį statusą (ši procedūra netaikoma prekėms, kurios gabenamos tik jūra arba oru);
- kai Bendrijos prekės gabenamos į Bendrijos muitų teritorijos dalis, nepriklausančias vadinamajai Bendrijos fiskalinei teritorijai, iš šių dalių – į likusią Bendrijos muitų teritorijos dalį arba iš vienos Bendrijos fiskalinei teritorijai nepriklausančios Bendrijos muitų teritorijos dalies į kitą per likusią Bendrijos muitų teritorijos dalį.

Tokiomis Bendrijos fiskalinei teritorijai nepriklausančiomis Bendrijos muitų teritorijos dalimis laikomos teritorijos, kuriose netaikomos 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos Nr. 2006/112/EB) nuostatos, t. y.:

- Alandų salos (Suomija);
- Normandijos salos (Jungtinė Karalystė);
- Kanarų salos (Ispanija);
- Prancūzijos užjūrio departamentų teritorijos (Gajana, Gvadelupa, Martinika, Reunionas);
- Atono kalnas (Graikija).

Jeigu Bendrijos tranzito procedūra taikoma gabenant Bendrijos prekes į paskirties įstaigą, esančią Bendrijos fiskalinei teritorijai nepriklausančioje Bendrijos muitų teritorijos dalyje, tokios Bendrijos tranzito procedūros tipas yra **T2F**.

4.8.4. Tranzito deklaracijos

Tranzito deklaracija – muitinės deklaracija, kurioje nurodyta, kad prekės deklaruojamos tranzito procedūrai įforminti, ir pateikta tam muitinei reikalinga informacija: bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinys, TIR knygelė, ATA knygelė, kitas muitinės nustatytos arba muitinei priimtinos formos dokumentas arba nustatytus reikalavimus atitinkantis pranešimas, pateiktas automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis.

Taikant tranzito procedūrą prekės gali būti gabenamos:

- **su T1 arba T2 tranzito deklaracija** (įforminus Bendrijos arba bendrąją tranzito procedūrą);
- **su TIR knygele**, jeigu:
- prekes gabenti pradedama arba numatoma baigti ne Bendrijos muitų teritorijoje;
- kartu (ta pačia kelių transporto priemone) gabenamos prekių siuntos, kurias norima iškrauti Bendrijos muitų teritorijoje, ir prekių siuntos, kurias numatoma iškrauti trečiojoje šalyje;
- prekės gabenamos iš vienos Bendrijos muitų teritorijos vietos į kitą per trečiosios šalies, kuri yra TIR konvencijos susitariančioji šalis, teritoriją;
- **su ATA knygele** (vadovaujantis Laikinojo įvežimo (Stambulo) konvencija arba ATA konvencija), kuri naudojama kaip tranzito dokumentas;
- **su Reino manifestu**;

- **su 302-ąja forma**, nustatyta Šiaurės Atlanto sutarties šalių konvencijoje dėl šių šalių ginkluotųjų pajėgų statuso, pasirašytoje 1951 m. birželio 19 d. Londone;
- **paštu** (įskaitant pašto siuntinių gabenimą).

Teisės aktuose nustatyta įprastinė Bendrijos ir bendrosios tranzito procedūros taikymo tvarka, taip pat įvairūs supaprastinimai, kuriais galima naudotis įvykdžius nustatytus reikalavimus.

Įprastinė tranzito procedūra taikoma, jeigu muitinė asmeniui nėra suteikusi leidimo naudotis kokiais nors supaprastinimais. Taikant įprastinę tranzito procedūrą, tranzito deklaraciją, transporto priemonę ir ja gabenamas prekes privaloma pateikti išvykimo muitinės įstaigai, reikia pateikti vienkartinę garantiją, prekės paprastai užplombuojamos muitinės plombomis ir gabenamos muitinės nustatytu arba ekonomiškai pagrįstu maršrutu. Išvykimo muitinės įstaiga atlieka šiuos veiksmus:

- patikrina jai pateiktus dokumentus arba duomenis;
- įvertinusi padėtį, fiziškai patikrina prekes arba nusprendžia jų netikrinti bei užplombuoja prekes muitinės plombomis arba naudoja kitas jų identifikavimo priemones;
- nustato tranzito terminą ir, jeigu reikia, maršrutą;
- išleidžia prekes.

Tranzito procedūros įforminimas, kai pateikiama rašytinė tranzito deklaracija

Tranzito procedūros atlikimo tvarką reglamentuojančiuose muitų teisės aktuose (Bendrijos muitinės kodekse, jo įgyvendinimo nuostatose ir Konvencijoje dėl bendrosios tranzito procedūros) numatyta, kad tranzito procedūra įforminama muitinei pateikus bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinį – 1-ąjį, 4-ąjį ir 5-ąjį egzempliorius.

Teisės aktuose numatytais atvejais, kai prekių tranzitui taikomi draudimai, apribojimai arba specialūs reikalavimai, tranzito procedūra tokioms prekėms netaikoma arba gali būti įforminama tik pateikus išvykimo muitinės įstaigai teisės aktuose nustatyta tvarka išduotą leidimą ir (arba) įvykdžius nustatytus prekių gabenimo tranzitu reikalavimus.

Išvykimo muitinės įstaiga priima ir įregistruoja tranzito deklaraciją, nustato maršrutą, kuriuo turi būti gabenamos prekės (jeigu nusprendžia, kad jį būtina nustatyti, arba to pageidauja tranzito procedūros vykdytojas), laiką, per kurį prekės turi būti pateiktos paskirties muitinės įstaigai, ir naudoja tokias prekių identifikavimo priemones, kokias laiko būtinomis. Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 44c priede išvardytas pre-

kes (tai prekės, keliančios didesnę tranzito procedūros atlikimo tvarkos pažeidimo grėsmę, pvz., alkoholiniai gėrimai, cigaretės, kai kurie žemės ūkio produktai ir kitos, žr. priedą Nr. 12) galima gabenti tik plombuotomis transporto priemonėmis muitinės nustatytu maršrutu. Išvykimo muitinės įstaiga taip pat įrašo reikiamus duomenis į tranzito deklaraciją, pasilieka sau 1-ąjį jos egzempliorių, o kitus grąžina tranzito procedūros vykdytojui arba jo atstovui.

Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 349 straipsnyje numatyta, kad gabenamų prekių tapatumas (identiškumas) paprastai užtikrinamas jas plombuojant.

Muitinės plombomis plombuojama:

- prekių sukrovimo vieta (transporto priemonės krovinių sekcija), jeigu transporto priemonė pripažinta tinkama plombuoti vadovaujantis teisės aktuose nustatytais reikalavimais arba ją tokia pripažįsta išvykimo muitinės įstaiga;
- kitais atvejais – kiekviena atskira prekių pakuotė.

Transporto priemonės gali būti pripažįstamos tinkamomis plombuoti, jeigu:

- plombas ant jų galima uždėti paprastai ir patikimai;
- jos sukonstruotos taip, kad prekių nebūtų įmanoma iš jų paimti arba į jas įdėti nepalikus akivaizdžių laužimosi pėdsakų arba nepažeidus plombų;
- jose nėra slaptaviečių, kuriose galima paslėpti prekes;
- kroviniams skirtos vietos lengvai prieinamos atlikti muitinį tikrinimą.

Išvykimo muitinės įstaiga gali neplombuoti jai pateiktų prekių, jeigu, įvertinusi galimas jų identifikavimo priemones bei prekių aprašymą tranzito deklaracijoje arba kartu su ja pateiktuose dokumentuose, pripažįsta, kad nesunku užtikrinti gabenamų prekių tapatumą (identiškumą). Jeigu atliekant transporto operaciją muitinės plombos pažeidžiamos be vežėjo valios, vežėjas turi nedelsdamas kreiptis į valstybės narės, kurioje tuo metu yra transporto priemonė, muitinę prašydamas surašyti atitinkamą protokolą. Gresiant neišvengiamam pavojui, dėl kurio reikia nedelsiant iškrauti visą krovinį arba jo dalį, vežėjas gali veikti savo iniciatyva ir nuimti muitinės plombas. Tačiau tokius savo veiksmus jis turi nurodyti tranzito deklaracijoje bei nedelsdamas kreiptis į artimiausią muitinės įstaigą, kuri imasi priemonių susidariusiai padėčiai sureguliuoti.

Tranzito procedūra baigiama ir jos vykdytojo įsipareigojimai laikomi įvykdytais, kai ją taikant gabenamos prekės ir jas lydintys dokumentai pateikiami paskirties muitinės įstaigai. Paskirties muitinės įstaiga jai pateik-

tuose tranzito deklaracijos egzemplioriuose įrašo jos atlikto tikrinimo duomenis ir nedelsdama išsiunčia vieną (5-ąjį) egzempliorių išvykimo muitinės įstaigai (kaip atitinkamos tranzito procedūros baigimo įrodymą), o kitą (4-ąjį) egzempliorių pasilieka sau (jo gali prireikti vėlesniems tyrimams, susijusiems su atitinkamos tranzito procedūros baigimu). Jeigu prekės paskirties muitinės įstaigai pateikiamos jau pasibaigus išvykimo muitinės įstaigos nustatytam laikui ir jeigu šis terminas pažeistas dėl aplinkybių, paaiškintų paskirties muitinės įstaigai jai priimtinu būdu ir nepriklausiusių nuo vežėjo arba tranzito procedūros vykdytojo valios, laikoma, kad pastarasis nustatyto termino nepažeidė. Jeigu asmuo, pateikęs paskirties muitinės įstaigai tranzito deklaraciją kartu su prekių siunta, pageidauja, jis gali gauti paskirties muitinės įstaigos surašytą **kvitą**. Kvitas, liudijantis, kad tranzito deklaracija ir atitinkama prekių siunta buvo pateiktos paskirties muitinės įstaigai, surašomas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 47 priede pateikto pavyzdžio blanke.

Nuo įstojimo į Europos Sąjungą dienos Lietuvoje Bendrijos arba bendroji tranzito procedūra paprastai įforminama Naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) priemonėmis (žr. 4.8.8 skirsnį „Naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS)“), ir bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinys (1-asis, 4-asis, 5-asis egzemplioriai) nebenaudojamas. Iki 2006 m. sausio 1 d. Lietuvoje įforminant Bendrijos arba bendrąją tranzito procedūrą išvykimo muitinės įstaigai būdavo pateikiamas tik bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinio 1-asis egzempliorius, o šiuo metu ir jo pateikti nebereikia. „Popierinė“ tranzito deklaracija – bendrojo administracinio dokumento tranzito rinkinys (1-asis, 4-asis ir 5-asis egzemplioriai) – muitinei pateikiama tik tada, kai dėl informacinių sistemų sutrikimų tranzito deklaracijos neįmanoma pateikti Naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) priemonėmis (t. y. kai taikoma vadinamoji „grįžtamoji procedūra“).

Tranzito procedūros taikymas naudojant TIR knygelę

Žr. 4.8.7 skirsnį „TIR tranzito sistema“.

Tranzito procedūros taikymas naudojant ATA knygelę

Gabenant tam tikras prekes kaip tranzito dokumentas gali būti naudojama ATA knygelė. Šios tranzito procedūros taikymo teisinis pagrindas yra Muitinės konvencija dėl prekių laikinojo įvežimo su ATA knygele (1961 m. ATA konvencija) ir 1990 m. Laikinojo įvežimo konvencija (Stambulo kon-

vencija) (žr. 4.3.7 skirsnį „Laikinojo įvežimo procedūros taikymas naudojant ATA knygelę“). Kaip tranzito dokumentas ATA knygelė gali būti naudojama vežant per Bendrijos muitų teritoriją prekes, kurioms laikinai įvežti į šią arba kitą muitų teritoriją išduota ATA knygelė. Tranzitui naudojami ATA knygelės mėlynieji (tranzito) lakštai. Gabenant prekes tranzitu su ATA knygele Bendrijos muitų teritorija laikoma viena teritorija.

Tranzito procedūros taikymas naudojant 302-ąją formą

2004 m. kovo 29 d. Lietuva tapo Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (NATO) nare. Šio aljanso karinio kontingento vienetai gali būti dislokuojami šalyse – NATO narėse, kuriose juos būtina aprūpinti karinės ir civilinės paskirties prekėmis. Šiuo tikslu Bendrijos muitinės kodekso 91 straipsnyje numatyta galimybė gabenti NATO reikmėms skirtas prekes su specialiu dokumentu – vadinamąja 302-aja forma. Šis dokumentas naudojamas vadovaujantis NATO ginkluotosioms pajėgoms skirtų prekių importo, eksporto ir tranzito taisyklėmis, išdėstytomis šalių – NATO narių susitarime dėl jų ginkluotųjų pajėgų statuso, pasirašytame 1951 m. birželio 19 d. Londone.

Kiekvienos šalies – NATO narės, kurios teritorijoje yra dislokuoti NATO ginkluotųjų pajėgų daliniai, muitinė pagal susitarimą su kiekvienu tokiu daliniu paskiria muitinės įstaigas, atsakingas už NATO ginkluotųjų pajėgų dalinių gaunamų ir išsiunčiamų prekių muitinį įforminimą. Kompetentingos NATO ginkluotųjų pajėgų institucijos paskiria savo atstovus, kurie užpildo 302-ąsias formas ir atlieka kitus muitinės formalumus, susijusius su NATO ginkluotųjų pajėgų dalinių gaunamų ir išsiunčiamų prekių gabenimu.

Pašto siuntų gabenimas

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 462a straipsniu, ne Bendrijos prekių, siunčiamų paštu iš vienos Bendrijos muitų teritorijos vietos į kitą, pakuotės (pvz., pašto siuntinių išorinis įpakavimas) ir lydimieji dokumentai turi būti paženklinti specialiomis geltonos spalvos etiketėmis, kurių forma pateikta Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 42 priede. Jeigu pašto siunta nepaženklinta tokia etikete ir nėra kito įrodymo, kad siuntoje siunčiamos ne Bendrijos prekės, laikoma, kad joje siunčiamos tik Bendrijos prekės. Jeigu pašto siunta mišri – siunčiamos skirtingą muitinį statusą turinčios prekės, Bendrijos prekės turi būti nurodytos jų turimą Bendrijos prekių muitinį statusą įrodančiame dokumen-

te (T2L dokumente). Prekių turimą Bendrijos prekių muitinį statusą įrodantį dokumentą, kurį reikia pateikti muitinės įstaigai, galima siųsti atskirai arba įdėti į pašto siuntą. Jeigu minėtas dokumentas siunčiamas kartu su prekėmis, ant pašto siuntos išorinės pakuotės turi būti aiškiai nurodyta, kad siuntoje yra joje siunčiamų prekių muitinį statusą įrodantis dokumentas.

4.8.5. Tranzito procedūros vykdytojas ir tranzito garantijos

Kai prekės gabenamos taikant tranzito procedūrą, už reikalavimų, susijusių su šia muitinės procedūra, įvykdymą (t. y. už visų prekių, kurioms įforminta tranzito procedūra, ir lydimųjų dokumentų pristatymą nustatytu laiku į paskirties muitinės įstaigą su nepažeistomis muitinės plombomis ir kitomis identifikavimo priemonėmis) atsako tranzito deklaracijoje nurodytas tranzito procedūros vykdytojas.

Tranzito procedūros vykdytojas – asmuo, atsakingas muitinei už prekėms taikomos tranzito procedūros reikalavimų įvykdymą.

Tranzito procedūros vykdytoju gal būti bet kuris asmuo, prisiėmęs atsakomybę už minėtų reikalavimų įvykdymą: prekių vežėjas, ekspeditorius, siuntėjas, gavėjas arba muitinės tarpininkas. Jis arba jo įgaliotas atstovas turi pasirašyti tranzito deklaracijoje ir pateikti šio asmens vardu įformintą garantiją, užtikrinančią, kad tranzito procedūros atlikimo tvarkos pažeidimo atveju bus sumokėta galinti atsirasti skola muitinei (įvykdyta mokestinė prievolė), pavyzdžiui, kai tranzitu gabenamos prekės iškraunamos be muitinės leidimo ir realizuojamos Bendrijoje nesumokėjus muitų ir kitų mokesčių. Tranzito procedūros vykdytojo pateikta garantija turi galioti visoje Bendrijos muitų teritorijoje (taikant bendrąją tranzito procedūrą − taip pat ELPA šalyse, per kurias vykstama).

Garantija – piniginis užstatas arba raštiškas garanto įsipareigojimas atsakyti muitinei už prekėms taikomos muitinės procedūros reikalavimų įvykdymą.

Garantijos pateikti nereikia, kai prekės gabenamos tranzitu:

- jūrų arba oro transportu;
- Reinu ir Reino vandens keliais;

- vamzdynų transportu;
- valstybių narių geležinkelio įmonių.

Garantijas (išskyrus piniginius užstatus) teikia garantai.

Garantas (laiduotojas) – Bendrijoje įsteigtas asmuo, teisės aktuose nustatyta tvarka prisiėmęs atsakomybę įvykdyti kito asmens prievolę sumokėti skolą muitinei, jeigu šis asmuo skolos muitinei nesumokės arba šią prievolę įvykdys netinkamai.

Jeigu Bendrijos arba bendroji tranzito procedūra įforminama Bendrijos muitų teritorijoje, garantas (laiduotojas) turi būti įsteigtas Bendrijoje. Be to, jis turi turėti savo atstovus kiekvienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ir, jeigu prekės, įforminus bendrąją tranzito procedūrą, gabenamos per ELPA šalis, ir atitinkamose ELPA šalyse.

Kriterijai, kuriuos atitinkantys asmenys pripažįstami garantais (laiduotojais)

Garantais, kurių išduoti vienkartinės ir bendrosios garantijos dokumentai gali būti pateikti Lietuvos muitinei, pripažįstami Bendrijos muitinės kodekso 195 straipsnio nustatytus reikalavimus atitinkantys ir Muitinės departamente šio departamento generalinio direktoriaus nustatyta tvarka įregistruoti:

- Lietuvoje arba kitose Europos ekonominei erdvei priklausančiose valstybėse veikiantys ir turintys teisę išduoti garantijos dokumentus bankai arba bankų filialai;
- Lietuvoje arba kitose Europos ekonominei erdvei priklausančiose valstybėse veikiančios ir turinčios teisę sudaryti draudimo sutartis draudimo įmonės arba draudimo įmonių filialai.

Garantais, turinčiais teisę teikti Lietuvos muitinei vienkartinės lakštų formos garantijos dokumentus ir išduoti Bendrijos arba bendrosios tranzito procedūros vykdytojams vienkartinės garantijos lakštus, pripažįstamos Lietuvoje įregistruotos vežėjų arba kitų tranzito procedūros vykdytojų asociacijos, kai jos įregistruojamos Muitinės departamente šio departamento generalinio direktoriaus nustatyta tvarka. Šios asociacijos privalo veikti ne trumpiau kaip 3 metus. Muitinės departamentas turi teisę nustatyti maksimalų jų prisiimamų įsipareigojimų dydį arba reikalauti, kad garantas apdraustų šiuos įsipareigojimus arba pateiktų banko garantiją.

Atliekant Bendrijos arba bendrąsias tranzito procedūras, garantais (laiduotojais) taip pat pripažįstami asmenys, kuriuos garantais pripažino kitos muitinės, veikiančios teritorijose, kuriose taikomos Bendrijos arba bendrosios tranzito procedūros, priimdamos šių asmenų garantijas arba informuodamos Lietuvos muitinę apie tokį pripažinimą.

Garantijų rūšys

Garantijas, naudojamas atliekant tranzito procedūras, galima suskirstyti į dvi grupes:

- **vienkartinės garantijos** – naudojamos vienai tranzito procedūrai atlikti;
- **bendrosios garantijos** – naudojamos kelioms tranzito procedūroms atlikti.

Vienkartinės garantijos, naudojamos atliekant tranzito procedūras, formos:

- piniginis užstatas;
- vienkartinės garantijos dokumentas;
- vienkartinės garantijos lakštai.

Vienkartinėmis garantijomis taip pat pripažįstami šie dokumentai:

- TIR knygelės;
- ATA knygelės.

Piniginio užstato naudojimas

Lietuvoje piniginis užstatas gali būti sumokamas litais arba eurais – grynaisiais pinigais arba per kredito arba kitą įmokas priimančią įstaigą. Piniginis užstatas grynaisiais pinigais mokamas vadovaujantis Muitinės departamento generalinio direktoriaus patvirtintomis Įmokų grynais pinigais priėmimo muitinės įstaigose taisyklėmis. Piniginis užstatas pripažįstamas grąžintinu teritorinės muitinės, kuriai tenka prievolė kontroliuoti su piniginio užstato mokėjimu susijusių įsipareigojimų muitinei įvykdymą, sprendimu, kuriame nurodomas grąžintinu pripažinto piniginio užstato naudojimo būdas.

Teritorinė muitinė gali taikyti šiuos grąžintinu pripažinto piniginio užstato naudojimo būdus:

- grąžinti piniginį užstatą jį sumokėjusiam asmeniui;
- atlyginti piniginiu užstatu kitas asmens mokestines prievoles;
- toliau naudoti piniginį užstatą kitų mokestinių prievolių įvykdymui užtikrinti.

Piniginis užstatas grąžinamas per kredito arba kitą įmokas priimančią įstaigą į asmens sąskaitą ta valiuta, kuria jis buvo sumokėtas.

Jeigu asmeniui grąžinamas visas sumokėtas piniginis užstatas, asmuo apie šį sprendimą raštu neinformuojamas. Kitais atvejais asmuo apie priimtą muitinės sprendimą ir tokio sprendimo priežastis informuojamas raštu arba, jeigu tai priimtina, muitinės informacinės sistemos priemonėmis.

Nors teisės aktuose numatyta galimybė naudoti piniginį užstatą kaip vienkartinės garantijos formą atliekant tranzito procedūras, ši garantijos forma tarp tranzito procedūros vykdytojų nėra paplitusi. Gabenamų prekių vertės ir mokesčiai, kuriuos tektų mokėti importuojant prekes į Bendriją, yra gana dideli, todėl vežėjams arba kitiems prekes gabenantiems asmenims tektų vežiotis su savimi dideles grynųjų pinigų sumas, o tai nėra saugu ir patogu.

Vienkartinės garantijos dokumentų naudojimas

Vienkartinės garantijos dokumentas – tai Lietuvoje populiariausia garantijos, naudojamos atliekant tranzito procedūras, forma. Šios garantijos dydis:

- apskaičiuojamas išvykimo muitinės įstaigoje pagal didžiausius gabenamoms prekėms taikytinų muitų ir (arba) kitų mokesčių tarifus, neatsižvelgiant į lengvatas, kurios galėtų būti taikomos išleidžiant atitinkamas prekes į laisvą apyvartą;
- gabenant vadinamąsias „jautrias“ prekes, nurodytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 44c priede (žr. priedą Nr. 12), turi būti ne mažesnis už tame priede nurodytą minimalų dydį.

Lietuvoje teikiamas vienkartinės garantijos dokumentas turi atitikti Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatytą formą. Jį reikia pateikti tai muitinės įstaigai, kuri reikalauja užtikrinti, kad skola muitinei bus sumokėta (įvykdyta mokestinė prievolė).

Vienkartinės garantijos dokumentą muitinės įstaigai gali pateikti garanto arba asmens, kurio galinčios atsirasti skolos muitinei sumokėjimas (mokestinės prievolės įvykdymas) užtikrinamas atitinkama garantija, atstovas. Kartu su garantijos dokumento originalu muitinės įstaigai reikia pateikti ir šio dokumento nuorašą (arba antrąjį egzempliorių).

Jeigu vienkartinės garantijos dokumentas priimamas, šį dokumentą priėmęs muitinės pareigūnas garantijos dokumente ir jo nuoraše pažymi, kad dokumentą muitinės įstaiga priėmė.

Priimto vienkartinės garantijos dokumento originalas paliekamas jį priėmusioje muitinės įstaigoje, o jo nuorašas atiduodamas minėtą dokumentą pateikusiam asmeniui.

Jeigu garantijos dokumentas nepriimamas, asmuo turi pateikti kitą garantijos dokumentą arba pasirinkti kitą muitinei priimtiną būdą, užtikrinantį galinčios atsirasti skolos muitinei sumokėjimą (mokestinės prievolės įvykdymą).

2005 metais, įdiegus Naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) Garantijų valdymo modulį, vienkartines garantijas šioje sistemoje registruoja garantijos įstaigos (žr. 4.8.8 skirsnį „Naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS)“).

Garantijos įstaiga – muitinės įstaiga, kuriai vadovaujantis Europos Sąjungos valstybės narės muitų teisės aktais turi būti pateikta garantija, taikoma tranzito procedūros vykdytojo įsipareigojimų muitinei įvykdymui užtikrinti.

Vienkartinės garantijos lakštų naudojimas

Tranzito procedūros vykdytojas kaip vienkartinę garantiją gali pateikti vieną arba kelis garanto išduotus vienkartinės garantijos lakštus. Vienkartinės lakštų formos garantijos paskirtis – užtikrinti, kad bus įvykdytos Bendrijos arba bendrosios tranzito procedūros vykdytojo mokestinės prievolės, susijusios su Bendrijos arba bendrosiomis tranzito procedūromis. Kitų mokestinių prievolių (nesusijusių su tranzito procedūromis) įvykdymui užtikrinti šios formos garantija nenaudojama.

Šis mokestinių prievolių įvykdymo užtikrinimo būdas įgyvendinamas garantijos įstaigoje priimant vienkartinės lakštų formos garantijos dokumentą, kuriame išdėstyti garanto įsipareigojimai, ir suteikiant garantui teisę išduoti asmenims, ketinantiems prisiimti tranzito procedūros vykdytojo prievoles, vienkartinės garantijos lakštus, kurių kiekvienas atitinka vienkartinę garantiją 7 tūkst. eurų sumai. Skolai, kuri gali atsirasti vykdant tranzito procedūrą, sumokėti (mokestinėms prievolėms įvykdyti) vieną lakštą atitinkančios garantijos dydžio (7 tūkst. eurų sumos) gali ir neužtekti. Tada tranzito procedūros vykdytojas privalo pateikti tiek vienkartinės garantijos lakštų, kiek reikia galinčiai atsirasti skolai sumokėti (mokestinei prievolei įvykdyti).

Jeigu garanto įsipareigojimus priima Lietuvos teritorijoje veikianti garantijos įstaiga, juos prisiimantis garantas turi būti sudaręs su Muitinės departamentu sutartį dėl vienkartinės lakštų formos garantijos naudojimo. Mi-

nėtoje sutartyje, be kita ko, gali būti nustatytos papildomos sąlygos (maksimalus garanto prisiimamų įsipareigojimų dydis ir (arba) reikalavimas papildomai užtikrinti prisiimamų įsipareigojimų įvykdymą).

Muitinės departamentas, atsižvelgdamas į sukauptą patirtį Lietuvoje platinant TIR knygeles, suteikė Lietuvos nacionalinei vežėjų automobiliais asociacijai „Linava“ teisę išduoti vienkartinės garantijos lakštus tretiesiems asmenims.

Garantų, turinčių teisę išduoti vienkartinės garantijos lakštus, naudojamus atliekant Bendrijos ir bendrąsias tranzito procedūras, sąrašą tvarko Europos Komisija, o duomenis apie tokius garantus Europos Komisijai teikia Europos Sąjungos valstybių narių ir kitų Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros susitariančiųjų šalių muitinės.

Garantas gali apriboti vienkartinės garantijos lakštų taikymą. Lakštų, kurių taikymas apribotas, negalima naudoti pateikiant Bendrijos arba bendrajai tranzito procedūrai įforminti vadinamąsias „jautrias“ prekes, nurodytas Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 44c priede (žr. priedą Nr. 12).

Išvykimo muitinės įstaigos priimti vienkartinės garantijos lakštai, išskyrus atvejus, kai jų nepakanka mokestinės prievolės įvykdymui užtikrinti, paliekami toje muitinės įstaigoje. Kiekvienas priimtas lakštas pažymimas išvykimo muitinės įstaigos žyma.

Bendroji garantija

Bendroji garantija, skirtingai nuo vienkartinės, naudojama ne vienai, o kelioms tranzito procedūroms atlikti. Naudojimasis bendrąja garantija ir atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją – tai tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimai, kuriais gali naudotis tik teisės aktų nustatytus reikalavimus atitinkantys tranzito procedūros vykdytojai (žr. 4.8.9 skirsnį „Tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimai“).

4.8.6. Tranzito procedūros baigimas

Tranzito procedūra laikoma baigta, kai visos prekės, kurioms ji įforminta, ir jas lydintys dokumentai pristatomi į paskirties muitinės įstaigą. Tačiau su šia muitinės procedūra susiję muitinės formalumai laikomi atliktais iki galo (procedūra pripažįstama įvykdyta) tik tada, kai išvykimo muitinės įstaiga gauna iš paskirties muitinės įstaigos informaciją (pvz., atitinkamą elektroninį pranešimą, kai tranzito procedūra įforminama Naujosios

kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) priemonėmis, arba tranzito deklaracijos kontrolinį egzempliorių, jeigu informacinių sistemų sutrikimų atvejais taikoma vadinamoji „grįžtamoji“ procedūra), liudijančią, kad tranzito procedūra baigta teisės aktų nustatyta tvarka ir su ja susijusi skola muitinei (mokestinė prievolė) negali atsirasti arba yra išieškota paskirties muitinės įstaigos.

4.8.7. TIR tranzito sistema

TIR tranzito sistemos samprata

Siekdama palengvinti tarptautinius vežimus kelių transportu ne tik Europoje bei Vidurio Rytuose, bet ir Afrikoje bei Lotynų Amerikoje, tik pasibaigus Antrajam pasauliniam karui Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija pradėjo kurti TIR tranzito sistemą. Pirmąjį TIR susitarimą 1949 m. pasirašė kelios Europos valstybės. Šio susitarimo sėkmė sudarė prielaidas Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos Transporto komitetui 1959 metais priimti TIR konvenciją, kuri įsigaliojo 1960 metais. Pirmoji TIR konvencija buvo papildyta 1975 metais, atsižvelgiant į sukauptą TIR tranzito sistemos taikymo patirtį, technikos naujoves, pasikeitusius muitų ir transporto teisės aktus [36].

Šiuo metu TIR konvencija jungia 68 susitariančiąsias šalis, įskaitant ir Europos Bendriją. Konvencijos galiojimo sritis apima visą Europą, dalį Šiaurės Afrikos, Artimųjų ir Vidurio Rytų. TIR konvencijos susitariančiosios šalys taip pat yra JAV, Kanada, Čilė ir Urugvajus.

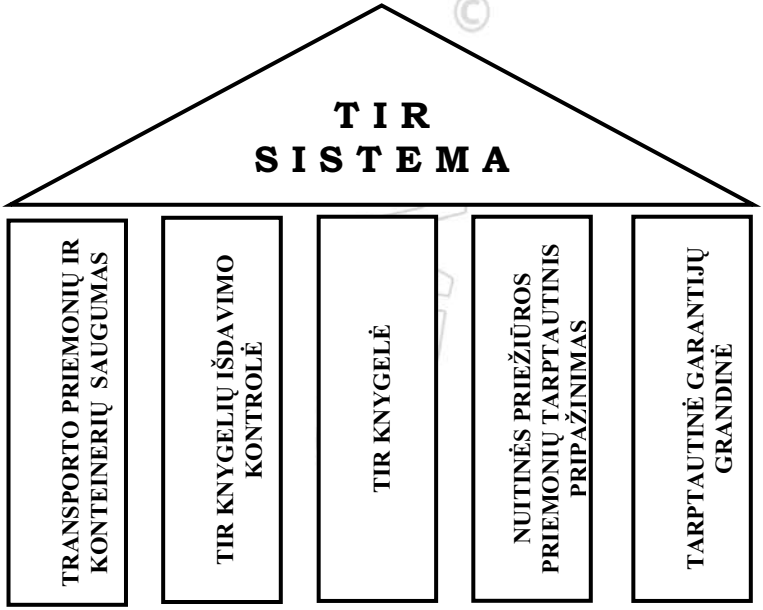
Pagrindiniai TIR tranzito sistemos elementai

Pagrindiniai TIR tranzito sistemos elementai yra šie:

- prekės turi būti vežamos saugiomis kelių transporto priemonėmis arba konteineriais;
- muitų ir kitų importo mokesčių sumokėjimas užtikrinamas tarptautine garantija;
- prekes turi lydėti visų TIR konvencijos susitariančiųjų šalių pripažįstamas dokumentas (TIR knygelė). Šio dokumento įforminimas pradedamas išvykimo šalyje, o kaip TIR procedūros kontrolės dokumentas jis naudojamas išvykimo, tranzito ir paskirties šalyse;

- muitinės priežiūros (prekių identifikavimo) priemonės, pritaikytos išvykimo šalyje, turi būti pripažįstamos ir tranzito bei paskirties šalyse;
- TIR knygelių išdavimą turi kontroliuoti įgaliota nacionalinė institucija (paprastai − muitinė).

1 pav. **Pagrindiniai TIR tranzito sistemos elementai**



1. **Kelių transporto priemonių ir konteinerių patikimumo ir saugumo užtikrinimas.** TIR konvencija numato, kad prekės turi būti gabenamos kelių transporto priemonių krovinių sekcijose arba konteineriuose, sukonstruotuose taip, kad nebūtų įmanoma pasiekti krovinio nepalikus matomų įsilaužimo pėdsakų arba nepažeidus muitinės plombų.

2. **Tarptautinė garantijų grandinė.** Tarptautinė garantijų sistema turi užtikrinti, kad tada, kai muitų ir (arba) mokesčių neįmanoma išieškoti iš TIR knygelės turėtojo (vežėjo), juos sumokėtų nacionalinė garantuojančioji asociacija.

Kiekvienoje TIR konvencijos susitariančiojoje šalyje yra tos šalies muitinės pripažinta garantuojančioji asociacija (Lietuvoje − Lietuvos nacionalinė vežėjų automobiliais asociacija „Linava“), kuri yra įsipareigojusi muitinei sumokėti muitus ir mokesčius, jeigu bus išaiškintas TIR procedūros pažeidimas, padarytas tos šalies teritorijoje, nepriklausomai nuo to, ar prekės buvo gabenamos su tos asociacijos išduota TIR knygele, ar su kitos tai pačiai garantijų grandinei priklausančios garantuojančiosios asociacijos išduota TIR knygele.

Su TIR knygele susijusios garantijos dydis nustatomas atskirai kiekvienai šaliai, tačiau jis negali būti didesnis kaip 50 tūkst. JAV dolerių (gabenant prekes su TIR knygelėmis Bendrijos muitų teritorijoje šios garantijos dydis yra 60 tūkst. eurų). TIR konvencija numato, kad vežant alkoholinius gėrimus ir tabako gaminius gali būti naudojama speciali TIR knygelė, su kuria susijusios garantijos dydis 200 tūkst. JAV dolerių, tačiau šiuo metu dėl didelės rizikos tokių knygelių naudojimas sustabdytas.

3. **TIR knygelė.** TIR knygeles nacionalinėms garantuojančiosioms asociacijoms išduoda Tarptautinė kelių transporto sąjunga (IRU). Kiekviena nacionalinė garantuojančioji asociacija TIR knygeles savo šalies vežėjams išduoda IRU ir tos asociacijos sutartyje bei vežėjo įsipareigojimų deklaracijoje nustatytomis sąlygomis. Lietuvoje TIR knygeles platina asociacija „Linava“.

Kiekviena TIR knygelė turi nesikartojantį numerį. Vieną TIR knygelę galima naudoti tik vienai transporto operacijai (TIR procedūrai).

Svarbiausios TIR knygelės sudėtinės dalys yra pirmasis viršelio puslapis, atplėšiamieji lapai ir šaknelės, skirtos muitinės priežiūrai, TIR procedūrų kontrolei ir garantijų sistemos veikimui užtikrinti. Kiekvienoje šalyje, kurioje vykdoma atitinkama TIR procedūra, naudojami du atplėšiamieji TIR knygelės lapai ir šaknelės. Dabar naudojamos TIR knygelės sudarytos iš 4, 6, 14 arba 20 atplėšiamųjų lapų ir šaknelių, todėl viena TIR knygelė gali būti panaudota ne daugiau kaip 7 arba 10 šalių.

Tinkamai užpildytos TIR knygelės, patvirtintos IRU ir knygelę išdavusios garantuojančiosios asociacijos antspaudais ir parašais, pateikimas išvykimo muitinės įstaigoje yra ir tarptautinės tranzito garantijos galiojimo įrodymas. TIR knygelė galioja iki TIR procedūros baigimo paskirties muitinės įstaigoje su sąlyga, kad TIR procedūra išvykimo muitinės įstaigoje pradėta iki garantuojančiosios asociacijos TIR knygelėje nurodytos datos.

Be įprastinių TIR knygelių, nuo 1987 metų naudojamos ir vadinamosios įvairiarūšės (mišrios) TIR knygelės, skirtos konteinerių ir prekių tarpžemyniniams vežimams kelių rūšių transporto priemonėmis. Šiose knygelė-

se yra papildomas lapas, kuriame registruojamas vežamų prekių perdavimas ir priėmimas, kai jas veža keli vežėjai.

4. **Muitinės priežiūros (prekių identifikavimo) priemonių pripažinimas.** TIR konvencija numato, kad muitinės priežiūros (prekių identifikavimo) priemonės, panaudotos išvykimo (prekių išsiuntimo) šalyje, turi būti pripažįstamos ir šalyse, per kurias prekės gabenamos tranzitu, ir šalyse, kuriose yra prekių paskirties vietos. Laikantis šio principo, vienos muitinės įstaigos užplombuotose transporto priemonėse arba konteineriuose gabenamos prekės paprastai netikrinamos kitose muitinės įstaigose.

5. **TIR knygelių išdavimo kontrolė.** Šios kontrolės tvarką reglamentuoja TIR konvencijos pataisa, galiojanti nuo 1999 m. Ji numato, kad nacionalinė garantuojančioji asociacija, turinti teisę išduoti TIR knygeles, privalo veikti ilgiau kaip vienerius metus, būti stabilios finansinės būklės ir turėti kvalifikuotą personalą, nebūti padariusi reikšmingų (arba kartotinių) muitų arba mokesčių teisės aktų pažeidimų. Be to, muitinė turi kontroliuoti, kaip nacionalinė garantuojančioji asociacija suteikia leidimus vežėjams naudotis TIR procedūra (TIR knygelėmis).

4.8.8. Naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS)

Įdiegus Naująją kompiuterizuotą tranzito sistemą (NCTS) Europos Sąjungos valstybėse narėse ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) valstybėse kaip tranzito deklaracija priimamas nustatytus reikalavimus atitinkantis pranešimas, kuris pateikiamas automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis (elektroninė tranzito deklaracija).

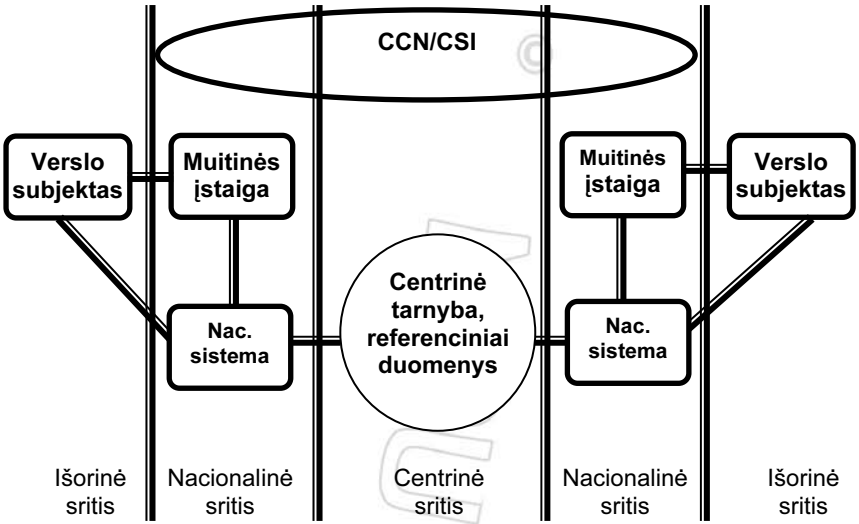
NCTS esmė. Naudojant šią informacinę sistemą Bendrijos ir bendrosioms tranzito procedūroms įforminti ir kontroliuoti vietoj „popierinių" tranzito deklaracijų ir kitų dokumentų naudojami elektroniniai pranešimai, kuriais pateikiami duomenys, reikalingi šioms procedūroms įforminti ir baigti, bei informacija apie šių procedūrų vykdymo eigą.

NCTS Europos Sąjungoje ir ELPA valstybėse taikoma nuo 2003 m. liepos 1 d., o nuo 2005 m. liepos 1 d. Europos Sąjungos valstybėse narėse ja privaloma naudotis įforminant Bendrijos ir bendrąsias tranzito procedūras (išskyrus atvejus, kai prekes deklaruoja keleiviai, neturintys galimybių pateikti elektroninę tranzito deklaraciją, ir informacinių sistemų sutrikimų atvejus). Lietuva šia sistema naudojasi nuo įstojimo į Europos Sąjungą dienos (2004 m. gegužės 1 d.).

NCTS sudaro Europos Komisijos tvarkoma centrinė sritis (joje laikomos bendrai naudojamų duomenų bazės, per ją įvairių valstybių muitinės

keičiasi elektroniniais pranešimais), nacionalinės sritys, kurias tvarko atskirų valstybių muitinės, ir išorinė sritis, kuriai priskiriamos su NCTS sujungtos tranzito procedūros vykdytojų informacinės sistemos. NCTS veikia per Europos Komisijos prižiūrimą saugų ryšio tinklą CCN/CSI.

2 pav. **NCTS sandara**



Pagrindiniai NCTS diegimo tikslai:

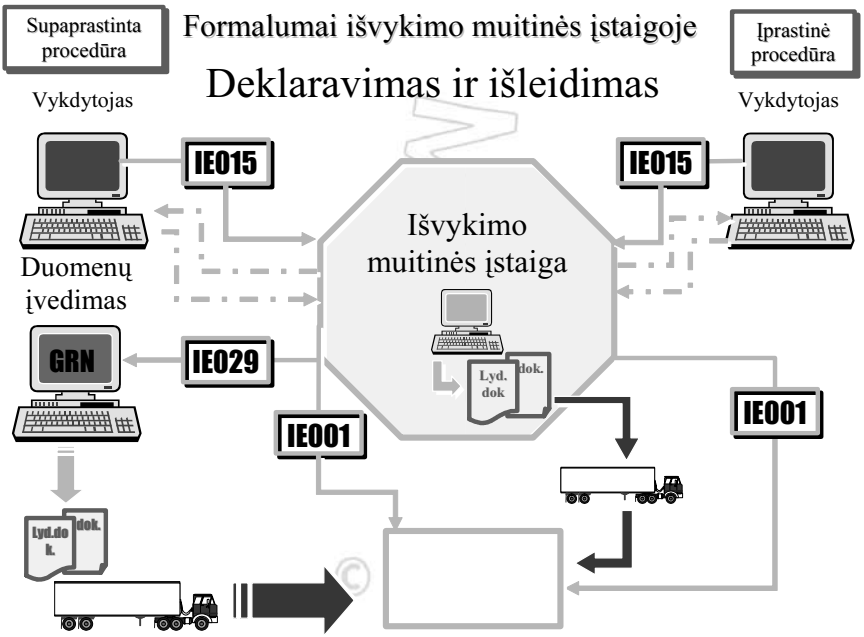
- padidinti tranzito procedūrų veiksmingumą;
- sustiprinti pažeidimų prevenciją ir kovą su sukčiavimu;
- paspartinti tranzito procedūrų baigimą ir užtikrinti geresnę informacijos, susijusios su tranzito procedūromis, apsaugą.

Verslininkams NCTS naudinga tuo, kad, lyginant su „popierine“ tranzito sistema, mažiau laiko reikia praleisti muitinėje, kai tranzito deklaracijos pateikiamos elektroniniu būdu, dėl to sumažėja tranzito operacijų sąnaudos. Paskirties muitinės įstaiga, gavusi išankstinį pranešimą apie atgabenamas prekes, turi galimybę iš anksto įvertinti su jų gabenimu susijusią riziką ir priimti sprendimą, ar atitinkamas prekes būtina tikrinti. Išvykimo

muitinės įstaigai greičiau gaunant informaciją apie prekių pateikimą paskirties muitinės įstaigai greičiau baigiamos ir tranzito procedūros, todėl galima efektyviau naudoti garantijas, sumažėja atvejų, kai dėl įvairių priežasčių laiku negaunama informacija apie tranzito procedūros baigimą.

Norint geriau suprasti NCTS veikimą naudinga išsamiau susipažinti su tranzito procesais (scenarijais), vykdomais išvykimo ir paskirties muitinės įstaigose:

3 pav. **Darbas su NCTS išvykimo muitinės įstaigoje (išvykimo procesas)**



Pagrindiniai išvykimo proceso etapai:

- tranzito deklaracijos priėmimas;
- sprendimai, susiję su muitiniu tikrinimu;
- prekių išleidimas (leidimas gabenti prekes į paskirties muitinės įstaigą).

Taip pat gali būti atliekami papildomi veiksmai:

- tranzito deklaracijos pripažinimas negaliojančia;
- maršruto nustatymas;
- atsakymas į užklausas.

Išvykimo muitinės įstaigoje tranzito procedūra gali būti įforminta įprastine ir supaprastinta tvarka.

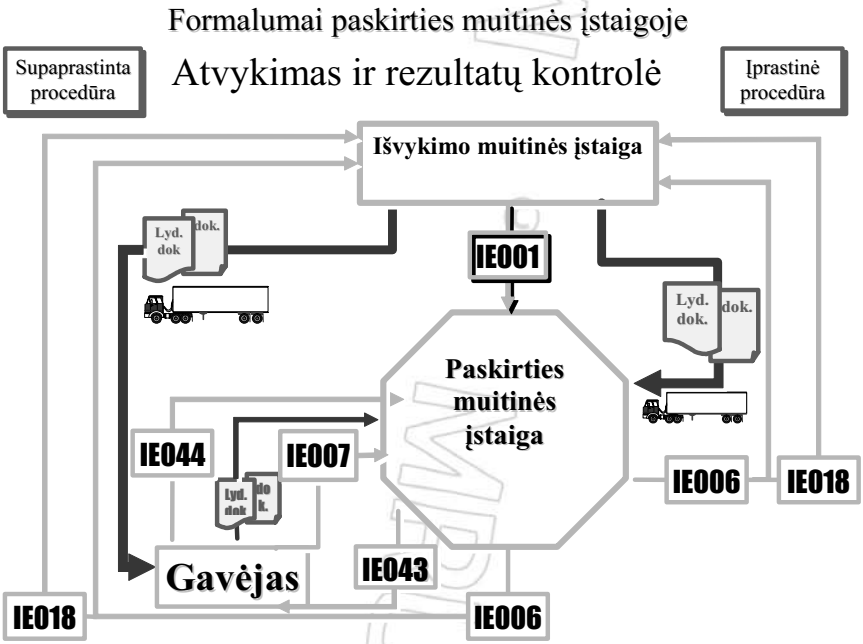
Taikant įprastinę tranzito procedūrą prekės turi būti pristatomos į išvykimo muitinės įstaigą. Jas pateikus muitinei:

- deklarantas (tranzito procedūros vykdytojas) įveda tranzito deklaracijos duomenis į kompiuterį (parengia elektroninę tranzito deklaraciją);
- parengtos elektroninės tranzito deklaracijos duomenis deklarantas (tranzito procedūros vykdytojas) elektroniniu pranešimu IE015 išsiunčia į išvykimo muitinės įstaigą;
- kilus neaiškumų ir prireikus patikslinti elektroniniu pranešimu IE015 pateiktą informaciją, deklarantas (tranzito procedūros vykdytojas) ir išvykimo muitinės įstaiga gali apsikeisti papildomais patikslinančiais elektroniniais pranešimais;
- atliekamas automatinis tranzito deklaracijos duomenų ir tranzito garantijos priimtinumo tikrinimas ir, nenustačius pažeidimų, tranzito deklaracija priimama. Išvykimo muitinės įstaigai atlikus būtiną muitinį tikrinimą, prekės išleidžiamos, tranzitu gabenamai prekių siuntai suteikiamas nepasikartojantis identifikacinis numeris − „gabenimo registracijos numeris“ (GRN), atspausdinamas tranzito lydimasis dokumentas su brūkšniniu kodu užkoduotu „gabenimo registracijos numeriu“ (GRN) ir svarbiausiais tranzito deklaracijos duomenimis;
- iš išvykimo muitinės įstaigos į paskirties muitinės įstaigą išsiunčiamas išankstinis elektroninis pranešimas IE001 apie atgabenamas prekes;
- tranzito procedūra laikoma įforminta (pradėta) ir prekės su tranzito lydimuoju dokumentu ir kitais jas lydinčiais dokumentais gabenamos iš išvykimo muitinės įstaigos į paskirties muitinės įstaigą.

Taikant supaprastintą tranzito procedūrą (kai prekes siunčiantis asmuo turi įgaliotojo siuntėjo statusą) prekės neturi būti pristatomos į išvykimo muitinės įstaigą. Pasirengęs išsiųsti prekes:

- deklarantas (tranzito procedūros vykdytojas, turintis įgaliotojo siuntėjo statusą) įveda tranzito deklaracijos duomenis į kompiuterį (parengia elektroninę tranzito deklaraciją);

4 pav. **Darbas su NCTS paskirties muitinės įstaigoje (atvykimo procesas)**



- parengtos elektroninės tranzito deklaracijos duomenis deklarantas (tranzito procedūros vykdytojas) elektroniniu pranešimu IE015 išsiunčia į išvykimo muitinės įstaigą;
- kilus neaiškumų ir prireikus patikslinti elektroniniu pranešimu IE015 pateiktą informaciją, deklarantas (tranzito procedūros vykdytojas) ir išvykimo muitinės įstaiga gali apsikeisti papildomais patikslinančiais elektroniniais pranešimais;
- atliekamas automatinis tranzito deklaracijos duomenų ir tranzito garantijos priimtinumo tikrinimas ir, nenustačius pažeidimų, tranzito deklaracija priimama. Išvykimo muitinės įstaigai atlikus būtiną muitinį tikrinimą (prireikus − ir prekių pakrovimo vietoje), prekės išleidžiamos, tranzitu gabenamai prekių siuntai suteikiamas nepasikartojantis identifikavimo numeris − „gabenimo registracijos numeris“ (GRN), kuris elektroniniu pranešimu IE029 išsiunčiamas deklarantui (tranzito procedūros vykdytojui);

- iš išvykimo muitinės įstaigos į paskirties muitinės įstaigą išsiunčiamas išankstinis elektroninis pranešimas IE001 apie atgabenamas prekes;
- deklaranto (tranzito procedūros vykdytojo) patalpose atspausdinamas tranzito lydimasis dokumentas su brūkšniniu kodu užkoduotu „gabenimo registracijos numeriu“ (GRN) ir svarbiausiais tranzito deklaracijos duomenimis;
- tranzito procedūra laikoma įforminta (pradėta) ir prekės su tranzito lydimuoju dokumentu ir kitais jas lydinčiais dokumentais iš įgaliotojo siuntėjo patalpų gabenamos į paskirties muitinės įstaigą.

Pagrindiniai atvykimo proceso etapai:

- elektroninio pranešimo apie prekių atgabenimą priėmimas;
- tranzito deklaracijos tikrinimas.

Per išvykimo muitinės įstaigos nustatytą laiką tranzito procedūros vykdytojas privalo pristatyti visas prekes, kurioms buvo įforminta tranzito procedūra, į paskirties muitinės įstaigą arba į įgaliotojo gavėjo patalpas (jeigu prekių gavėjas turi įgaliotojo gavėjo statusą).

Taikant įprastinę tranzito procedūrą prekės turi būti pristatytos į paskirties muitinės įstaigą, kuri iš išvykimo muitinės įstaigos jau yra gavusi išankstinį elektroninį pranešimą IE001 apie atgabenamą prekių siuntą, kuriai įforminta tranzito procedūra. Transporto priemonei, gabenančiai tokias prekes, atvykus į paskirties muitinės įstaigą:

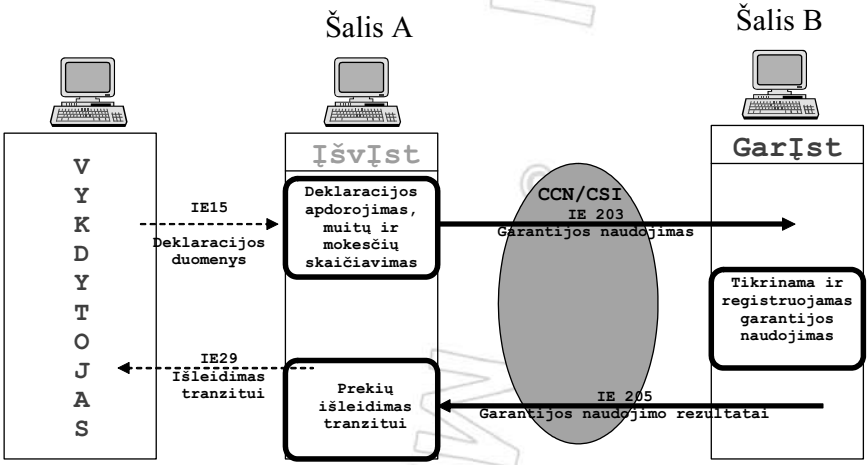
- prekės, tranzito lydimasis dokumentas ir kiti prekes lydintys dokumentai pateikiami paskirties muitinės įstaigai;
- paskirties muitinės įstaiga nedelsdama išsiunčia išvykimo muitinės įstaigai elektroninį pranešimą IE006 apie prekių, kurioms įforminta tranzito procedūra, atgabenimą;
- atlikusi būtiną muitinį tikrinimą, paskirties muitinės įstaiga jo rezultatus elektroniniu pranešimu IE018 išsiunčia išvykimo muitinės įstaigai. Šis pranešimas (jeigu jame nurodyta, kad paskirties muitinės įstaiga jokių pažeidimų nenustatė arba ėmėsi priemonių mokesčiams išieškoti) išvykimo muitinės įstaigai suteikia teisę baigti su atitinkama tranzito procedūra susijusius muitinės formalumus (pripažinti procedūrą įvykdyta).

Taikant supaprastintą tranzito procedūrą (kai prekių gavėjas turi įgaliotojo gavėjo statusą) prekės, kurioms įforminta tranzito procedūra, neturi būti pristatomos į paskirties muitinės įstaigą. Transporto priemonei, gabenančiai tokias prekes, atvykus į gavėjo patalpas:

- prekės, tranzito lydimasis dokumentas ir kiti prekes lydintys dokumentai pateikiami įgaliotajam gavėjui;
- įgaliotasis gavėjas nedelsdamas išsiunčia paskirties muitinės įstaigai elektroninį pranešimą IE007 apie prekių, kurioms įforminta tranzito procedūra, atgabenimą;
- paskirties muitinės įstaiga, gavusi įgaliotojo gavėjo atsiųstą elektroninį pranešimą IE007 ir nusprendusi, kad atgabentų prekių fizinio tikrinimo atlikti nereikia, išsiunčia įgaliotajam gavėjui elektroninį pranešimą IE043, leidžiantį iškrauti prekes jo patalpose;
- paskirties muitinės įstaiga taip pat nedelsdama išsiunčia išvykimo muitinės įstaigai elektroninį pranešimą IE006 apie prekių, kurioms įforminta tranzito procedūra, atgabenimą;
- įgaliotasis gavėjas elektroniniu pranešimu IE044 informuoja paskirties muitinės įstaigą apie į jo patalpas atgabentų prekių iškrovimo metu pastebėtus neatitikimus arba jų nebuvimą;
- paskirties muitinės įstaiga, gavusi įgaliotojo gavėjo atsiųstą elektroninį pranešimą IE044 arba fiziškai patikrinusi atgabentas prekes, nedelsdama išsiunčia išvykimo muitinės įstaigai elektroninį pranešimą IE018 apie atlikto muitinio tikrinimo rezultatus. Šis pranešimas (jeigu jame nurodyta, kad paskirties muitinės įstaiga jokių pažeidimų nenustatė arba ėmėsi priemonių mokesčiams išieškoti) išvykimo muitinės įstaigai leidžia baigti su atitinkama tranzito procedūra susijusius muitinės formalumus (pripažinti procedūrą įvykdyta);
- įgaliotasis gavėjas pristato į paskirties muitinės įstaigą tranzito lydimąjį dokumentą, su kuriuo prekės buvo atgabentos į jo patalpas, ir, kai reikia, kitus dokumentus.

NCTS nuolat tobulinama, didinamas jos funkcionalumas. 2005 metais įdiegus naują **NCTS fazę 3.2.1** galima atlikti daugiau užklausų, veikia naujas Garantijų valdymo modulis (GMS). Jį naudojant garantijos pirmiausia užregistruojamos garantijos muitinės įstaigoje ir tada naudojamos įforminant Bendrijos arba bendrąją tranzito procedūrą. Svarbiausi NCTS funkcionalumo išplėtimo diegiant fazę 3.2.1 tikslai: geriau kontroliuoti, kaip naudojamos garantijos, ir sudaryti prielaidas vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje užregistruotą garantiją naudoti įforminant tranzito procedūrą kitos valstybės narės išvykimo muitinės įstaigoje. Garantijos muitinės įstaigų funkcijas Lietuvoje atlieka teritorinės muitinės, o registruojant vienkartines garantijas – taip pat ir muitinės postai.

5 pav. **NCTS funkcionalumo išplėtimas įdiegus 3.2.1 fazę (pagrindiniai procesai)**



Tranzito procedūros vykdytojui suteikta garantija pirmiausia užregistruojama šalies B garantijos muitinės įstaigoje. Užregistruotai garantijai suteikiamas jos registracijos numeris ir prisijungimo kodas. Po to parengiama elektroninė tranzito deklaracija (elektroninis pranešimas IE015), kurioje nurodomi užregistruotos garantijos duomenys. Ši deklaracija pateikiama išvykimo muitinės įstaigai, kuriai pateikiamos ir prekės, deklaruojamos tranzito procedūrai įforminti. Be to, garantija gali būti užregistruota vienos šalies (pvz., šalies B) garantijos muitinės įstaigoje, o prekės ir tranzito deklaracija (elektroninis pranešimas IE015) pateikiamos kitos šalies (pvz., šalies A) išvykimo muitinės įstaigoje. Pastarajai muitinės įstaigai priėmus tranzito deklaraciją (elektroninį pranešimą IE015), ji registruojama, apdorojama, patikrinama, apskaičiuojamas garantijos dydis, atitinkantis didžiausios galinčios atsirasti mokestinės prievolės dydį, atliekami kiti muitinio tikrinimo ir įforminimo veiksmai. Šio išvykimo muitinės įstaigoje vykdomo proceso metu į garantijos muitinės įstaigą išsiunčiamas elektroninis pranešimas IE203 apie pateiktą garantiją. Garantijos muitinės įstaiga patikrina gautą informaciją apie garantiją, t. y. nustato, ar atitinkama garantija registruota, ar ją pateikė tas tranzito procedūros vykdytojas, kurio vardu ji užregistruota, ir ar atitinkamos garantijos dydžio pakanka su atitinkama tranzito procedūra susijusių jos vykdytojo įsipareigojimų įvykdymui užtikrinti. Atlikto garanti-

jos tikrinimo rezultatus garantijos muitinės įstaiga elektroniniu pranešimu IE205 perduoda išvykimo muitinės įstaigai. Jeigu garantijos tikrinimo rezultatai teigiami, išvykimo muitinės įstaiga tęsia atitinkamos tranzito procedūros muitinį įforminimą ir, jį baigusi, išleidžia prekes. Apie tai tranzito procedūros vykdytojas informuojamas elektroniniu pranešimu IE029.

Įdiegus **NCTS fazę 3.2.2**, kurios funkcionalumas susijęs su tyrimais, atliekamais, kai tranzito procedūra nebaigiama nustatyta tvarka, muitinės pareigūnai gali atlikti šiuos tyrimus NCTS priemonėmis, keisdamiesi elektroniniais pranešimais.

4.8.9. Tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimai

Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatose ir Konvencijoje dėl bendrosios tranzito procedūros **numatyti šie tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimai**:

- teisė naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją;
- teisė naudoti specialios formos krovinio aprašus;
- teisė naudoti specialias plombas;
- teisė naudotis atleidimu nuo prievolės laikytis nustatyto maršruto;
- teisė naudotis įgaliotojo siuntėjo statusu;
- teisė naudotis įgaliotojo gavėjo statusu;
- teisė naudotis supaprastintomis procedūromis, kurios taikomos gabenant prekes:
  - geležinkelių transportu ir didžiaisiais konteineriais,
  - oro transportu,
  - jūrų transportu (tik taikant Bendrijos tranzito procedūrą);
- teisė naudotis nacionaliniais tranzito supaprastinimais.

Leidimus naudotis išvardytais supaprastinimais tranzito procedūros vykdytojams bei gavėjams suteikia įgaliotos muitinės įstaigos (Lietuvoje − teritorinės muitinės).

Teisė naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją

Tranzito procedūros vykdytojams gali būti suteikta teisė naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją. Bendrosios garantijos dydis siejamas su maksimaliais tranzito procedūros vykdytojo

įsipareigojimais (potencialia mokestinių prievolių suma), apskaičiuotais pagal muitų teisės aktuose nustatytas taisykles ir apytiksliai tenkančiais vienai savaitei (tiek vidutiniškai trunka viena tranzito operacija). Šių įsipareigojimų dydis vadinamas „referenciniu dydžiu“. Paprastai bendrosios garantijos dydis yra lygus referenciniam dydžiui, tačiau jis gali būti sumažintas iki 30 arba 50 procentų referencinio dydžio, jeigu tranzito procedūros vykdytojas yra mokus, turi pakankamą tranzito procedūros vykdymo patirtį ir (arba) glaudžiai bendradarbiauja su muitine. Jeigu vykdytojas atitinka šiuos patikimumo kriterijus, be to, tinkamai kontroliuoja, kaip gabenamos prekės, kurioms taikoma tranzito procedūra, ir turi pakankamų finansinių galimybių įvykdyti su minėta procedūra susijusius įsipareigojimus, jis netgi gali būti atleistas nuo prievolės pateikti garantiją. Pastarasis supaprastinimas netaikomas tada, kai gabenamos vadinamosios „jautrios“ prekės (pvz., alkoholiniai gėrimai, tabako gaminiai, kai kurie žemės ūkio produktai), išvardytos Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 44c priede (žr. priedą Nr. 12).

Tranzito procedūros vykdytojams, turintiems teisę naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją, muitinė išduoda vieną arba daugiau bendrosios garantijos arba atleidimo nuo prievolės pateikti garantiją sertifikato egzempliorių. Šie sertifikatai turi būti pateikti išvykimo muitinės įstaigoms, kuriose įforminamos Bendrijos arba bendrosios tranzito procedūros, kaip liudijimas, kad jų vykdytojai turi teisę naudotis atitinkamu supaprastinimu. Be to, tranzito deklaracijoje turi būti pateikta nuoroda į atitinkamą bendrosios garantijos arba atleidimo nuo prievolės pateikti garantiją sertifikatą. Jeigu muitinė atima teisę tranzito procedūros vykdytojui naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją, vykdytojas privalo nedelsdamas grąžinti jam tokią teisę suteikusiai muitinės įstaigai visus jo turimus ir tebegaliojančius bendrosios garantijos ir atleidimo nuo prievolės pateikti garantiją sertifikatus.

Teisė naudoti specialios formos krovinio aprašus

Taikant šį tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimą vykdytojui suteikiama teisė vietoj nustatytos formos krovinio aprašų naudoti kitą dokumentą (pakavimo aprašą, važtaraštį ir pan.). Pageidaujamo naudoti dokumento forma ir pildymo būdas turi būti tokie, kad muitinės pareigūnai galėtų nesunkiai patikrinti jame nurodytus duomenis. Be to, šiame dokumente privalu nurodyti kiekvieną tranzitu gabenamų prekių rūšį apibūdinančius duomenis (prekių pavadinimą (aprašymą), masę bruto, pakuočių rūšis ir jų ženklinimą, prekių siuntėją). Teisė naudoti specialios formos krovinio apra-

šus suteikiama tranzito procedūros vykdytojams, turintiems teisę naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją. Pastaruoju metu šis supaprastinimas praktiškai nebetaikomas, nes kartu su elektroninėmis tranzito deklaracijomis faktiškai nebegalima pateikti nei nustatytos formos, nei specialios formos krovinio aprašų.

Teisė naudoti specialias plombas

Taikant šį tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimą vykdytojui suteikiama teisė transporto priemones arba gabenamų prekių pakuotes plombuoti savo plombomis, kurios prilyginamos muitinės uždėtoms plomboms. Teisė naudoti tokias specialias plombas šiuo metu suteikiama tranzito procedūros vykdytojams, gabenantiems prekes geležinkelių transportu arba turintiems įgaliotojo siuntėjo statusą.

Teisė naudotis atleidimu nuo prievolės laikytis nustatyto maršruto

Tranzito procedūros vykdytojas gali būti atleistas nuo prievolės laikytis nustatyto maršruto, jeigu jis užtikrina, kad muitinė bet kuriuo metu galės nustatyti, kurioje vietoje yra jo gabenamos prekių siuntos, kurioms įforminta tranzito procedūra.

Teisė naudotis įgaliotojo siuntėjo statusu

Tranzito procedūros vykdytojui gali būti suteiktas **įgaliotojo siuntėjo statusas**, t. y. teisė įforminti Bendrijos arba bendrąsias tranzito procedūras nepateikiant prekių ir „popierinės“ tranzito deklaracijos išvykimo muitinės įstaigai. Šiuo supaprastinimu gali būti leidžiama naudotis asmenims, kuriems suteiktas leidimas naudotis bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją. Naudodamasis šiuo supaprastinimu įgaliotasis siuntėjas ne vėliau kaip prekių siuntos išsiuntimo metu tranzito deklaracijoje privalo nurodyti prekių gabenimo maršrutą, laiką, per kurį prekės privalo būti pateiktos paskirties muitinės įstaigai, panaudotas identifikavimo priemones (uždėtas plombas). Likus su muitine suderintam laikui iki prekių išsiuntimo, įgaliotasis siuntėjas privalo pranešti išvykimo muitinės įstaigai apie numatomą prekių išsiuntimą, kad muitinės pareigūnai turėtų galimybę atvykti į prekių pakrovimo vietą ir fiziškai patikrinti išsiunčiamas prekes. Jeigu įforminama „popierinė“ tranzito deklaracija, įgaliotasis siuntėjas pats suteikia jai numerį ir pažymi tokią deklaraciją specialiu įgaliotojo siuntėjo antspaudu (alternatyva – įgaliotasis siuntėjas gali naudoti iš anksto muitinės

pažymėtus tranzito deklaracijų blankus). Išsiuntęs prekių siuntą, kuriai įforminta tranzito procedūra, įgaliotasis siuntėjas privalo nedelsdamas pristatyti į išvykimo muitinės įstaigą jai skirtą „popierinės“ tranzito deklaracijos egzempliorių.

Šiuo metu įgaliotieji siuntėjai privalo naudotis Naująja kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS) ir tranzito deklaracijas muitinei pateikti automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis (žr. NCTS išvykimo procesą). Muitinei sutikus, „popierinės“ tranzito deklaracijos gali būti naudojamos tik sutrikus muitinės informacinei sistemai arba įgaliotojo siuntėjo informacinei sistemai (šių deklaracijų naudojimas vadinamas „grįžtamąja procedūra“).

Teisė naudotis įgaliotojo gavėjo statusu

Asmenims, pageidaujantiems, kad jiems atsiunčiamos prekės, gabenamos taikant Bendrijos arba bendrąją tranzito procedūrą, būtų pristatytos tiesiai į jų patalpas arba kitas jų pageidaujamas ir muitinei priimtinas vietas, nepateikiant prekių ir jas lydinčių tranzito dokumentų arba „popierinės“ tranzito deklaracijos egzempliorių paskirties muitinės įstaigai, gali būti suteiktas įgaliotojo gavėjo statusas. Atgabenus prekes, įgaliotasis gavėjas jam išduotame leidime nustatyta tvarka nedelsdamas turi apie tai pranešti paskirties muitinės įstaigai. Jeigu per muitinės nustatytą laiką muitinės pareigūnai neatvyksta fiziškai patikrinti įgaliotajam gavėjui atgabentų prekių, jis įgyja teisę pats nuimti muitinės arba įgaliotojo siuntėjo plombas ir iškrauti prekes. Jeigu iškraudamas prekes įgaliotasis gavėjas nustato jų perteklių, trūkumą arba kitus neatitikimus (lyginant su duomenimis, nurodytais tranzito deklaracijoje) arba pastebi plombų arba kitus pažeidimus, jis privalo nedelsdamas apie tai informuoti paskirties muitinės įstaigą. Be to, įgaliotasis gavėjas privalo nedelsdamas teisės aktuose nustatyta tvarka įforminti tranzito lydimuosius dokumentus, su kuriais atgabentos prekės, ir pristatyti juos į paskirties muitinės įstaigą.

Šiuo metu įgaliotieji gavėjai, kaip ir įgaliotieji siuntėjai, privalo naudotis Naująja kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS) ir informaciją apie prekių atgabenimą bei jų iškrovimo metu pastebėtus neatitikimus arba pažeidimus muitinei pateikti automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis (žr. NCTS atvykimo procesą), išskyrus atvejus, kai taikoma „grįžtamoji procedūra“.

Supaprastinimai, taikomi geležinkelių transportu gabenamoms prekėms ir prekėms, gabenamoms didžiaisiais konteineriais

Taikant šiuos supaprastinimus, CIM važtaraštis, su kuriuo prekės gabenamos geležinkelių transportu, laikomas tranzito deklaracija, o prekes gabenanti geležinkelio įmonė – atitinkamos tranzito procedūros vykdytoju. Tokia tvarka atliekamų tranzito procedūrų baigimas kontroliuojamas muitinei tikrinant geležinkelio įmonės apskaitos centre sukauptus duomenis. Todėl geležinkelio įmonę, pageidaujanti naudotis minėtais supaprastinimais, turi būti atleista nuo prievolės pateikti garantiją ir turėti apskaitos centrą, kuriame prekių, gabenamų su CIM važtaraščiais, apskaita tvarkoma laikantis muitinės nustatytų apskaitos reikalavimų.

Panašūs supaprastinimai taikomi ir atitinkamus muitinės leidimus gavusioms transporto įmonėms gabenant prekes didžiaisiais konteineriais, tačiau tada tranzito deklaracija laikomas ne CIM važtaraštis, o specialus konteinerių gabenimo dokumentas, vadinamas TR perdavimo dokumentu.

Supaprastinimai, taikomi oro transportu gabenamoms prekėms

Oro transporto įmonės, gavusios muitinės leidimą naudotis šiais supaprastinimais, vietoj tranzito deklaracijos gali naudoti orlaivio manifestą. Gabenant prekes oro transportu gali būti taikomi dviejų lygių supaprastinimai. Pirmasis lygis – kai prekės, kurioms taikoma išorinio Bendrijos tranzito (T1) procedūra, ir prekės, kurioms taikoma vidinio Bendrijos tranzito (T2) procedūra, turi būti surašomos atskiruose orlaivio manifestuose. Antrasis lygis – kai oro transporto įmonei leidžiama vietoj tranzito deklaracijos naudoti elektroninį orlaivio manifestą, kuris iš išvykimo oro uosto perduodamas į paskirties oro uostą naudojantis elektroninių duomenų mainų priemonėmis (tokiame manifeste sutartiniais simboliais nurodoma, kokia muitinės procedūra taikoma atitinkamai prekių siuntai). Taikant šiuos supaprastinimus tranzito procedūros kontroliuojamos išvykimo ir paskirties oro uostų muitinės įstaigoms bendradarbiaujant (persiunčiant orlaivių manifestų sąrašus bei vykdant kitus duomenų mainus) tarpusavyje ir su supaprastinimais besinaudojančiomis oro transporto įmonėmis.

Supaprastinimai, taikomi jūrų transportu gabenamoms prekėms

Šie supaprastinimai taikomi tik tada, kai prekės gabenamos jūrų transportu taikant Bendrijos tranzito procedūrą. Laivybos įmonės, gavusios muitinės leidimą naudotis šiais supaprastinimais, vietoj tranzito deklaracijos gali naudoti laivo manifestą. Gabenant prekes jūrų transportu taip pat, kaip ir

gabenant prekes oro transportu, gali būti taikomi dviejų lygių supaprastinimai. Pirmasis lygis – kai prekės, kurioms taikoma išorinio Bendrijos tranzito (T1) procedūra, ir prekės, kurioms taikoma vidinio Bendrijos tranzito (T2) procedūra, turi būti surašomos atskiruose laivo manifestuose. Antrasis lygis – kai laivybos įmonei leidžiama naudoti vieną laivo manifestą, kuriame sutartiniais simboliais nurodoma, kokia muitinės procedūra taikoma atitinkamai prekių siuntai. Taikant šiuos supaprastinimus tranzito procedūros kontroliuojamos išvykimo ir paskirties uostų muitinės įstaigoms bendradarbiaujant tarpusavyje ir su supaprastinimais besinaudojančiomis laivybos įmonėmis.

Nacionaliniai tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimai

Bendrijos muitinės kodekso 97 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad Europos Sąjungos valstybės narės gali taikyti nacionalinius tranzito supaprastinimus tais atvejais, kai Bendrijos tranzito procedūros pradedamos ir baigiamos toje pačioje valstybėje narėje esančiose muitinės įstaigose. Panašūs supaprastinimai gali būti taikomi ir keliose Europos Sąjungos valstybėse narėse pagal jų tarpusavio susitarimus. Lietuva taiko nacionalinius tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimus prekėms, gabenamoms geležinkelių transportu su SMGS važtaraščiais. Šie supaprastinimai labai panašūs į tuos, kurie taikomi gabenant prekes geležinkelių transportu su CIM važtaraščiais.

??? Kartojimo klausimai

1. Paaiškinkite tranzito procedūros sąvoką.
2. Kas sudaro Europos Sąjungos tranzito sistemą?
3. Paaiškinkite, kuo skiriasi bendrasis tranzitas nuo Bendrijos tranzito.
4. Kuo skiriasi išorinis ir vidinis tranzitas?
5. Kokie dokumentai pripažįstami tranzito deklaracija?
6. Kas yra išvykimo muitinės įstaiga ir kokias funkcijas ji atlieka?
7. Kas yra tranzito muitinės įstaiga ir kokias funkcijas ji atlieka?
8. Kas yra paskirties muitinės įstaiga ir kokias funkcijas ji atlieka?
9. Kas gali būti tranzito procedūros vykdytoju ir kokia jo atsakomybė?
10. Kaip nustatomas tranzito procedūros įvykdymo terminas?
11. Kaip užtikrinamas tranzitu gabenamų prekių tapatumas (identiškumas)?

12. Kada tranzito procedūra laikoma baigta?
13. Kas yra TIR tranzito procedūra?
14. Kokie svarbiausi TIR tranzito sistemos elementai?
15. Kaip platinamos TIR knygelės?
16. Paaiškinkite pagrindinius prekių gabenimo su TIR knygele principus?
17. Atskleiskite Naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) esmę.
18. Kokie pagrindiniai NCTS tikslai?
19. Kuo NCTS naudinga verslininkams?
20. Paaiškinkite darbo su NCTS tvarką išvykimo muitinės įstaigoje.
21. Paaiškinkite darbo su NCTS tvarką paskirties muitinės įstaigoje.
22. Kokius tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimus numato teisės aktai?
23. Paaiškinkite sąvokas „įgaliotasis siuntėjas“ ir „įgaliotasis gavėjas“.
24. Kokie tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimai gali būti taikomi gabenant prekes geležinkelių transportu?

✍ Praktinė užduotis

UAB „Augma“ (Basanavičiaus g. 1, Panevėžys) atvežami Kinijos įmonės „Flax Textile CO.LTD“ (Lincheng Town, Xinghija Jiangsu, Kinija) atsiųsti pirminiai linų verpalai (kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą 5306 20 10). Prekės atgabenamos į Klaipėdos teritorinės muitinės Malkų įlankos jūrų uosto muitinės postą Vokietijos vėliava plaukiojančiu laivu „Westwind“, toliau jas norima gabenti automobiliu „Volvo“, valst. Nr. OL650. Prekių vežėjas – UAB „Transport“ (Šilutės g. 20, Klaipėda), kuris turi draudimo įmonės UAB „Baltic Polis“ garantijos dokumentą Nr. D73V00000333, išduotą UAB „Augma“ vardu. Prekės supakuotos į 481 pakuotę ir sukrautos į konteinerį Nr. CBHU9903128, jų svoris bruto – 15843 kg, o svoris neto – 14400 kg.

1. Naudodamiesi Naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) Verslininko moduliu parenkite elektroninę tranzito deklaraciją, kuri turėtų būti pateikta Klaipėdos teritorinės muitinės Malkų įlankos jūrų uosto muitinės poste, išsiunčiant prekes į Panevėžio teritorinės muitinės krovinių muitinės postą, kuriame jas numatoma išleisti į laisvą apyvartą.
2. Paaiškinkite, kas galėtų būti prekėms taikytinos tranzito procedūros vykdytoju ir kokia būtų jo atsakomybė.

5.

SUPAPRASTINTOS PROCEDŪROS

Platesnis supaprastintų procedūrų taikymas – viena iš prioritetinių Europos Sąjungos valstybių narių muitinių, taip pat ir Lietuvos muitinės modernizavimo sričių, nes tai sudaro palankesnes verslo sąlygas patikimoms įmonėms, o muitinės gali geriau panaudoti savo žmogiškuosius išteklius ir intensyviau tikrinti mažiau patikimas įmones. Taip pat svarbu susieti supaprastintas procedūras su vis platesniu informacinių technologijų taikymu atliekant muitinės formalumus ir geriau jas priderinti prie verslo poreikių.

Supaprastintų procedūrų taikymo esmė yra tai, kad dalį muitinės formalumų patikima atlikti pačiam verslo subjektui. Teisę taikyti supaprastintas procedūras įgyja verslo subjektai, gavę kompetentingų muitinės įstaigų suteiktus leidimus jas taikyti bei, jeigu reikia, sudarę sutartis su juos suteikusiomis muitinės įstaigomis dėl detalios šių procedūrų taikymo ir kontrolės tvarkos.

5.1. Leidimų taikyti supaprastintas procedūras suteikimas

Asmuo, pageidaujantis gauti leidimą taikyti supaprastintas procedūras, turi pateikti atitinkamą prašymą kompetentingai muitinės įstaigai. Lietuvoje ilgalaikius leidimus taikyti supaprastintas procedūras suteikia teritorinės muitinės, kurių veiklos zonoms priklauso jų prašantys asmenys, o vienkartinius − muitinės postai, kuriems deklaruojamos prekės. Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs Supaprastintų procedūrų taikymo Lietuvoje taisykles [19].

Muitinė, gavusi prašymą leisti taikyti supaprastintą procedūrą, patikrina, ar įmonė atitinka teisės aktuose nustatytus kriterijus, taikomus leidžiant taikyti pasirinktą supaprastintą procedūrą, ar ji pasirengusi vykdyti šios supaprastintos procedūros taikymo reikalavimus ir suteikia leidimą taikyti pageidaujamą supaprastintą procedūrą arba priima sprendimą prašymo nepatenkinti. Jeigu leidimui suteikti reikalinga papildoma informacija (pvz., pareiškėjo ūkinės veiklos patikrinimas, kurio metu siekiama nustatyti jo patikimumą ir tai, ar jis laikosi nustatytos muitinės procedūrų atlikimo tvarkos), muitinė apie tai praneša prašymą pateikusiam asmeniui ir leidimas suteikiamas vėliau, gavus papildomos informacijos.

Asmuo, gavęs ilgalaikį leidimą taikyti supaprastintas procedūras Lietuvoje, turi sudaryti sutartį su jį suteikusia teritorine muitine dėl išsamios leidime nurodytos supaprastintos procedūros taikymo ir kontrolės tvarkos. Šis reikalavimas netaikomas suteikiant teisę naudotis šiais tranzito procedūros atlikimo tvarkos supaprastinimais: bendrąja garantija arba atleidimu nuo prievolės pateikti garantiją, specialios formos krovinio aprašais, specialiomis plombomis, atleidimu nuo prievolės laikytis nustatyto maršruto. Leidimas taikyti supaprastintą procedūrą paprastai išduodamas ne ilgesniam kaip 6 metų laikui, tačiau jo galiojimo laikas priklauso ir nuo pasirinkto supaprastinimo. Leidimo taikyti supaprastintas procedūras galiojimą galima sustabdyti ir nepasibaigus nustatytam leidimo galiojimo laikui, jeigu asmuo nesilaiko supaprastintos procedūros taikymo, apskaitos bei kontrolės reikalavimų, kitų įsipareigojimų. Jeigu per tris mėnesius nustatyti trūkumai nepašalinami, leidimas taikyti supaprastintas procedūras atšaukiamas. Tuomet prašyti naujo muitinės leidimo taikyti tą pačią supaprastintą procedūrą asmuo gali ne anksčiau kaip praėjus vieneriems metams nuo ankstesnio leidimo atšaukimo dienos.

5.2. Reikalavimai asmenims, norintiems taikyti supaprastintas procedūras

Lietuvoje ilgalaikiai leidimai taikyti supaprastintas procedūras išduodami tik asmenims, kuriems suteiktas patikimo asmens statusas.

Patikimo asmens statusas suteikiamas asmenims, atitinkantiems šiuos patikimumo kriterijus:

- vykdo ūkinę komercinę veiklą ne trumpiau kaip vienerius metus (ūkinės komercinės veiklos pradžia laikoma asmens įregistravimo diena);
- paskutinius vienerius metus muitinės procedūras, kitus muitinės sankcionuotus veiksmus ir (arba) laikinojo prekių saugojimo operacijas vykdė ne rečiau kaip 4 kartus per mėnesį arba ne mažiau kaip 50 kartų per metus;
- paskutinius vienerius metus nenustatytas nė vienas reikšmingas ir (arba) kartotinis asmens padarytas pažeidimas (tokiais pažeidimais laikomi teisės aktų pažeidimai, nurodyti Muitinės įstatymo 107 straipsnyje);
- asmuo neturi nesumokėtų muitinės arba Valstybinės mokesčių inspekcijos administruojamų mokesčių;
- asmens finansinė atskaitomybė teisingai atspindi jo finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus.

Prašymą suteikti patikimo asmens statusą asmuo pateikia teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra jo buveinė. Kartu su prašymu turi būti pateiktas asmens įregistravimo pažymėjimo patvirtintas nuorašas bei audito įstaigos išvada. Teritorinė muitinė, priėmusi asmens prašymą, patikrina, ar jis atitinka teisės aktuose nustatytas patikimumo sąlygas. Priėmusi palankų asmeniui sprendimą, teritorinė muitinė išsiunčia Muitinės departamentui teikimą asmeniui suteikti patikimo asmens statusą. Muitinės departamentas, įregistravęs patikimą asmenį, išduoda jam patikimo asmens pažymėjimą, papildo patikimų asmenų sąrašą bei informuoja visas teritorines muitines ir Valstybinę mokesčių inspekciją.

5.3. Supaprastintų procedūrų taikymas

Vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso 76 straipsniu ir Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatomis Bendrijos muitų teritorijoje gali būti taikomos šios supaprastintos procedūros:

- deklaracijų, kuriose nenurodyta tam tikra informacija, pateikimo procedūra;
- supaprastinto deklaravimo procedūra;
- procedūra, įforminama asmens pageidaujamoje vietoje.

Deklaracijų, kuriose nenurodyta tam tikra informacija, pateikimo procedūra

Taikant šią supaprastintą procedūrą, asmeniui leidžiama pateikti muitinės deklaraciją (bendrąjį administracinį dokumentą), kurioje užpildyti ne visi langeliai, privalomi užpildyti taikant įprastines procedūras. Be to, gali būti leista kartu su tokia muitinės deklaracija nepristatyti dalies privalomų pateikti muitiniam tikrinimui atlikti dokumentų. Muitinės deklaracijoje nepateiktus duomenis ir kartu su ja nepristatytus dokumentus reikia pateikti vėliau, per atitinkamą muitinės deklaraciją priėmusios muitinės įstaigos nustatytą laiką, bet ne vėliau nei per vieną mėnesį nuo muitinės deklaracijos, kurioje užpildyti ne visi privalomi užpildyti langeliai, priėmimo dienos. Tokia muitinės deklaracija gali būti papildyta trūkstamais duomenimis arba vietoj jos gali būti pateikta kita muitinės deklaracija.

Supaprastinto deklaravimo procedūra

Taikant šią supaprastintą procedūrą, vietoj įprastinės muitinės deklaracijos (bendrojo administracinio dokumento) gali būti naudojami kiti muitinės, prekybos arba transporto dokumentai (bendrosios deklaracijos rinkiniai, važtaraščiai, sąskaitos arba kiti verslo dokumentai). Taikant supaprastinto deklaravimo procedūrą prekės turi būti deklaruojamos leidime taikyti šią supaprastintą procedūrą nurodytuose muitinės postuose.

Lietuvoje išleidžiant prekes į laisvą apyvartą kaip supaprastintą importo deklaraciją galima naudoti Muitinės departamento nustatytos formos bendrąją deklaraciją, kuri pateikiama, patikrinama ir įforminama pasienyje

veikiančioje muitinės įstaigoje, įvežant prekes iš trečiosios šalies į Lietuvos Respublikos muitų teritoriją. Vėliau prekės gali būti gabenamos tiesiai į supaprastinto deklaravimo procedūra besinaudojančio asmens patalpas ir jose iškraunamos. Eksportuojant kaip supaprastinta deklaracija gali būti naudojama sąskaita faktūra, kuri pateikiama, patikrinama ir įforminama pasienyje veikiančioje muitinės įstaigoje, išgabenant prekes iš Lietuvos Respublikos muitų teritorijos į trečiąją šalį (šios teritorijos viduje veikiančioje muitinės įstaigoje šiuo atveju jokie muitinės formalumai neatliekami).

Praėjus teritorinės muitinės ir asmens sutartyje dėl detalios supaprastinto deklaravimo procedūros taikymo ir kontrolės tvarkos nustatytam laikui, bet ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo supaprastintos deklaracijos priėmimo dienos, muitinei privaloma pateikti papildomus bendrojo administracinio dokumento rinkinius arba suvestinę deklaraciją, kurioje turi būti pateikti duomenys apie visas prekes, per šį laiką deklaruotas taikant supaprastinto deklaravimo procedūrą.

Procedūra, įforminama asmens pageidaujamoje vietoje

Taikant šią supaprastintą procedūrą, duomenys apie prekes, importuotas arba eksportuotas naudojantis tokiais supaprastinimais, turi būti nedelsiant įregistruojami asmens tvarkomuose apskaitos registruose. Vėliau, kaip ir naudojantis supaprastinto deklaravimo procedūra, muitinei reikia pateikti papildomus bendrojo administracinio dokumento rinkinius arba suvestinę deklaraciją.

Kai procedūra, įforminama asmens pageidaujamoje vietoje, taikoma Lietuvoje, leidimą ja naudotis gavęs asmuo per jo ir teritorinės muitinės sutartyje dėl detalios šios supaprastintos procedūros taikymo ir kontrolės tvarkos nurodytą laiką nuo prekių atgabenimo į asmens pageidaujamą vietą arba likus minėtoje sutartyje nustatytam laikui iki išgabenamų prekių pakrovimo į transporto priemonę privalo informuoti muitinę apie prekių atgabenimą arba numatomų išgabenti prekių pakrovimą, kad prireikus būtų galima jas fiziškai patikrinti. Muitinės pareigūnams per nustatytą laiką neatvykus į prekių pakrovimo arba iškrovimo vietą, prekes galima iškrauti iš jas atgabenusios transporto priemonės, prireikus nuimant muitinės plombas, arba pradėti krauti į transporto priemonę ir, asmeniui nustatyta tvarka įforminus muitinės deklaraciją, išgabenti.

5.4. Įgaliotieji ekonominių operacijų vykdytojai

Patikimi verslo subjektai gali naudotis įgaliotojo ekonominių operacijų vykdytojo (toliau – ĮEOV) statusu (su šiuo statusu susijusios muitų teisės aktų nuostatos įsigaliojo nuo 2008 m. sausio 1 d.). ĮEOV statusas suteikiamas siekiant sumažinti patikimų verslininkų išlaidas bei didinti Europos Bendrijos ekonominių operacijų vykdytojų konkurencingumą pasaulio rinkose. ĮEOV gali naudotis palankesnėmis muitinio tikrinimo, susijusio su sauga ir saugumu, sąlygomis ir (arba) muitinės veiklos taisyklėse numatytais procedūrų supaprastinimais, o muitinė juos laiko gana patikimais ir rečiau tikrina, naudodama savo išteklius ten, kur jų labiau reikia.

Ekonominių operacijų vykdytojai – asmenys, kurių vykdomai profesinei ūkinei veiklai taikomi muitų teisės aktai.

Įgaliotieji ekonominių operacijų vykdytojai – ekonominių operacijų vykdytojai, Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų nustatyta tvarka įgiję įgaliotojo ekonominių operacijų vykdytojo sertifikatą.

ĮEOV statusas gali būti suteiktas bet kuriam Bendrijos muitų teritorijoje įsteigtam ekonominių operacijų vykdytojui, kurio veikla tiesiogiai arba netiesiogiai yra reguliuojama muitų teisės aktų, pavyzdžiui, prekių gamintojui, eksportuotojui, importuotojui, ekspeditoriui, muitinės sandėlio savininkui, muitinės tarpininkui, vežėjui. ĮEOV statusas suteikiamas ekonominių operacijų vykdytojui, atitinkančiam tam tikrus bendruosius kriterijus, taikomus ekonominių operacijų vykdytojų verslo ir, atitinkamais atvejais, transporto registrų tvarkymo sistemoms, mokumui ir nustatytų reikalavimų laikymuisi.

ĮEOV statusas suteikiamas remiantis 4 bendraisiais kriterijais:

1) priimtini duomenys apie muitinės nustatytų reikalavimų laikymąsi;
2) priimtina verslo ir, atitinkamais atvejais, – transporto registrų tvarkymo sistema, sudaranti galimybes atlikti atitinkamą muitinį tikrinimą;
3) mokumo įrodymas;
4) tinkamai taikomi saugumo ir saugos standartai.

1. Duomenys apie muitinės nustatytų reikalavimų laikymąsi laikomi priimtinais, jeigu per paskutiniuosius trejus metus iki prašymo pateikimo šiurkščiai arba pakartotinai muitinės veiklos taisyklių nėra pažeidęs nė vienas iš toliau nurodytų asmenų**:**

- pareiškėjas;
- pareiškėjo bendrovei vadovaujantys arba jos valdymą kontroliuojantys asmenys;
- atitinkamais atvejais – pareiškėjo teisinis atstovas muitinės klausimais;
- asmuo, pareiškėjo bendrovėje atsakingas už muitinės klausimus.

Tačiau duomenys apie muitinės nustatytų reikalavimų laikymąsi gali būti laikomi priimtinais ir tada, jeigu, kompetentingos muitinės įstaigos nuomone, pažeidimas nėra reikšmingas atsižvelgiant į muitinės prižiūrimų operacijų skaičių arba apimtis ir nekelia abejonių dėl pareiškėjo sąžiningumo.

2. Kad muitinė galėtų pripažinti, jog pareiškėjas taiko priimtiną verslo ir, atitinkamais atvejais, transporto registrų tvarkymo sistemą, pareiškėjas turi atitikti šiuos reikalavimus:

- naudoti apskaitos sistemą, atitinkančią toje valstybėje narėje, kurioje laikomi jo apskaitos registrai, taikomus bendrai pripažintus apskaitos principus ir palengvinančią audito metodais pagrįstą muitinį tikrinimą;
- suteikti muitinei fizinę arba elektroninę prieigą prie muitinės prižiūrimos veiklos arba, atitinkamais atvejais, transporto veiklos apskaitos registrų;
- naudoti logistikos sistemą, skiriančią Bendrijos ir ne Bendrijos prekes;
- turėti administracinę organizaciją, atitinkančią jo verslo pobūdį bei apimtis ir tinkamą prekių srautams valdyti, taip pat vykdyti vidaus kontrolę, gebančią išaiškinti neteisėtus arba reikalavimų neatitinkančius sandorius;
- atitinkamais atvejais taikyti priimtinas naudojimosi licencijomis ir leidimais, susijusiais su prekybos politikos priemonėmis arba su prekyba žemės ūkio produktais, procedūras;
- taikyti priimtinas bendrovės apskaitos registrų ir informacijos saugojimo bei apsaugos nuo informacijos praradimo procedūras;
- užtikrinti, kad darbuotojai žinotų apie būtinybę informuoti muitinę apie visus atvejus, kai išaiškėja reikalavimų laikymosi sunkumai, ir užmegzti ryšius, tinkamus muitinei informuoti apie tokius atvejus;

- taikyti tinkamas informacijos technologijų apsaugos priemones, skirtas pareiškėjo kompiuterinei sistemai apsaugoti nuo neteisėto įsilaužimo ir saugiai laikyti pareiškėjo dokumentus.

3. Laikoma, kad pareiškėjo mokumo reikalavimas yra įvykdytas, jeigu galima įrodyti jo mokumą per paskutiniuosius trejus metus. Mokumu laikoma gera finansinė pareiškėjo padėtis, leidžianti jam įvykdyti savo įsipareigojamus, deramai atsižvelgus į jo vykdomos komercinės veiklos ypatumus.

4. Pareiškėjo taikomi saugumo ir saugos standartai laikomi tinkamais, jeigu įvykdyti šie reikalavimai:

- pastatai, numatomi naudoti operacijoms, kurias vykdant norima naudotis ĮEOV sertifikatu, yra pastatyti iš medžiagų, kliudančių neteisėtai patekti į vidų ir apsaugančių nuo neteisėto įsilaužimo;
- yra įdiegtos tinkamos įėjimo arba įvažiavimo kontrolės priemonės, užkertančios kelią bandymams neteisėtai patekti į krovos vietas, krovimo dokus ir krovinių saugojimo vietas;
- tvarkant prekes taikomos priemonės, neleidžiančios papildomai pakrauti, pakeisti arba paimti kokių nors medžiagų arba atidaryti krovinio vienetų;
- atitinkamais atvejais taikomos naudojimosi importo ir (arba) eksporto licencijomis, susijusiomis su draudimais ir apribojamais, procedūros, skiriančios kontroliuojamas prekes nuo kitų prekių;
- pareiškėjas yra įgyvendinęs priemones, leidžiančias tiksliai nustatyti jo verslo partnerių tapatybę ir taip užtikrinti tarptautinės tiekimo grandinės saugumą;
- kiek leidžia teisės aktai, pareiškėjas atlieka būsimų darbuotojų, kurie dirbs saugumo požiūriu svarbų darbą, su saugumu susijusį patikrinimą; taip pat atlieka periodinius darbuotojų patikimumo patikrinimus;
- pareiškėjas užtikrina, kad atitinkami jo darbuotojai aktyviai dalyvautų informuotumo apie saugumą didinimo programose.

Valstybės narės muitinė, gavusi ekonominių operacijų vykdytojo prašymą, gali išduoti vieną iš Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 14a straipsnio 1 dalyje nurodytų įgaliotojo ekonominių operacijų vykdytojo sertifikatų (toliau – ĮEOV sertifikatas). Jie išduodami atsižvelgiant į tai, ar pareiškėjas pageidauja naudotis tik muitinės veiklos taisyklėse numatytais muitinės procedūrų supaprastinimais, tik palankesnėmis muitinio tik-

rinimo, susijusio su saugumu ir sauga, sąlygomis, ar ir minėtais supaprastinimais, ir palankesnėmis sąlygomis kartu. **Yra nustatytos trys ĮEOV sertifikatų rūšys:**

1) muitinės formalumų supaprastinimas – išduodamas ekonominių operacijų vykdytojams, pageidaujantiems naudotis muitinės veiklos taisyklėse numatytais supaprastinimais ir atitinkantiems 1–3 bendriesiems kriterijams priskirtus reikalavimus;

2) saugumas ir sauga – išduodamas ekonominių operacijų vykdytojams, pageidaujantiems naudotis palankesnėmis muitinio tikrinimo, susijusio su saugumu ir sauga, sąlygomis prekes įvežant į Bendrijos muitų teritoriją arba išvežant iš jos ir atitinkantiems 1–4 bendriesiems kriterijams priskirtus reikalavimus;

3) muitinės formalumų supaprastinimas/saugumas ir sauga – išduodamas ekonominių operacijų vykdytojams, pageidaujantiems naudotis ir a punkte nurodytais supaprastinimais, ir b punkte nurodytomis palankesnėmis sąlygomis bei atitinkantiems 1–4 bendriesiems kriterijams priskirtus reikalavimus.

Suteiktas ĮEOV statusas pripažįstamas visose ES valstybėse narėse, o ateityje, tikėtina, – jis pagal tarptautines sutartis bus pripažįstamas ir kai kuriose trečiosiose šalyse. Jį įgijusiems asmenims kreipiantis į muitinę su prašymais leisti naudotis įvairiais supaprastinimais nebereikės iš naujo įrodinėti, kad asmuo atitinka nustatytus patikimumo kriterijus, jei tai jau bus patikrinta suteikiant asmeniui ĮEOV statusą. Šis statusas – tai reikšmingas verslininko patikimumo rodiklis ne tik jam bendradarbiaujant su muitine, bet ir su kitais verslininkais. Muitinės departamento generalinis direktorius, įgyvendindamas 2006 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1875/2006 nuostatas, yra patvirtinęs taisykles, reglamentuojančias ĮEOV statuso suteikimo Lietuvoje tvarką [33].

??? Kartojimo klausimai

1. Kokius žinote prekių deklaravimo tvarkos supaprastinimus (supaprastintas procedūras)?
2. Kokie reikalavimai taikomi asmenims, norintiems taikyti supaprastintas procedūras?
3. Kas asmenims suteikia leidimus taikyti supaprastintas procedūras Lietuvoje?

4. Apibūdinkite kiekvienos supaprastintos procedūros taikymo principus.
5. Apibūdinkite sąvoką „įgaliotasis ekonominių operacijų vykdytojas“.
6. Kas gali įgyti įgaliotojo ekonominių operacijų vykdytojo statusą ir kokiomis lengvatomis gali naudotis šį statusą įgiję asmenys?

© MRU

6.

KITI MUITINĖS SANKCIONUOTI VEIKSMAI

6.1. Laisvosios zonos ir laisvieji sandėliai

Laisvoji ekonominė zona – tai šalies teritorijos dalis, kurioje verslo subjektai veikia naudodamiesi lengvatinėmis apmokestinimo, finansavimo, kreditavimo ir nuomos sąlygomis: paprastai galima laisvai įvežti ir išvežti kapitalą, kurti gamyklas, samdyti darbuotojus, disponuoti didžiąja pagamintos produkcijos ir pelno dalimi. Tokiose zonose ir importuojamos, ir eksportuojamos prekės dažnai neapmokestinamos importo ir eksporto mokesčiais, o įmonės, taikančios naujas, perspektyvias technologijas, netgi skatinamos įvairiomis ekonominėmis lengvatomis.

Laisvosios ekonominės zonos kuriamos tam, kad sudarius palankias sąlygas tam tikroje ūkio srityje būtų galima pasiekti greitesnės pažangos, o tai vėliau darytų teigiamą įtaką visos valstybės ekonomikos raidai. Zonose veikiančioms įmonėms užtikrinamas tam tikras eksteritorialumas nacionalinių ekonominės teisės normų atžvilgiu, o jų ūkinę veiklą reglamentuoja specialios, tik tai zonai pritaikytos teisės normos.

Zonos dydį paprastai lemia ūkiniai ir geografiniai veiksniai. Jų plotas svyruoja nuo kelių arų iki kelių arba keliolikos hektarų. Laisvoji ekonominė

zona gali būti uosto, oro uosto arba sausumos transporto mazgo teritorija, miestas arba rajonas, turizmo centras ir panašiai. Didesnio ploto zonos dažnai steigiamos salose. Laisvosios ekonominės zonos paprastai izoliuojamos nuo likusios muitų teritorijos dalies: steigiami kontrolės postai, nustatomi gyventojų migracijos apribojimai, nedidelės zonos kartais net aptveriamos.

Laisvųjų ekonominių zonų formos ir funkcijos, jų ekonominė struktūra bei ūkio reguliavimo sistemos yra skirtingos. Tai – laisvos nuo muitų taikymo uostų teritorijos (laisvieji uostai), eksporto zonos, laisvosios prekybos zonos, komercinės veiklos centrai (zonos), specialios paskirties ekonominiai rajonai, laisvosios ekonominės teritorijos ir kt.

Nors formos gali būti įvairios, visiems laisvųjų ekonominių zonų tipams bendra tai, kad jos kuriamos tikintis teigiamo poveikio valstybės ekonomikai, finansams ir socialinei būklei. Paprastai kuo įvairesnė ir sudėtingesnė laisvosios ekonominės zonos struktūra, tuo intensyvesnė jos ūkinė veikla ir reikšmingesnė zonos įtaka visai šalies ekonomikai. Ekonominės zonos struktūra iš esmės lemia joje taikomas ūkinės veiklos formas. Todėl analizuojant laisvųjų ekonominių zonų patirtį ir jas skirstant, tikslingiausia remtis struktūros kriterijais. Pagal struktūrą ekonomines zonas sąlygiškai galima skirstyti į dvi grupes:

- laisvosios prekybos zona (vyrauja prekybos veikla);
- eksporto zona (intensyviai vystoma gamyba, prekybos veikla atlieka pagalbinį vaidmenį).

Šiuo metu pasaulyje egzistuoja daugiau kaip 600 tokių ypatingos ekonominės paskirties zonų, iš kurių beveik pusė – JAV teritorijoje. Šiose zonose investuojant kapitalą galima gauti daug didesnį pelną, o tai naudinga ir valstybei, ir zonose veikiančioms įmonėms.

Europos Sąjungos laisvosiose ekonominėse zonose veikiančioms įmonėms taikomų lengvatų apimtis riboja teisės aktai, apibrėžiantys verslo subjektų konkurencijos sąlygas. Todėl tokių zonų nėra labai daug (kai kuriose Europos Sąjungos valstybėse narėse jų visai nėra), ir jos dažniau skirtos prekybai ir logistikai. Perdirbant arba vartojant prekes Europos Sąjungoje esančiose laisvosiose ekonominėse zonose taikomi tokie patys importo ir eksporto muitai bei muitinės formalumai kaip ir kitose Bendrijos muitų teritorijos dalyse. Pažymėtina, kad tada, kai laisvosiose ekonominėse zonose taikomos lengvatinės verslo sąlygos nesusijusios su jų teritorijos atskyrimu ir muitinės priežiūros ypatumais, tokios zonos muitų teisės aktų požiūriu laisvosiomis zonomis nelaikomos (tokios yra ir Lietuvoje įsteigtos Klaipėdos ir Kauno laisvosios ekonominės zonos).

Laisvasis sandėlis – tai paprastai mažesnė už laisvąją ekonominę zoną teritorija (vienas arba keli statiniai arba net atskiros statinių dalys), papras-

tai skirta prekybai ir logistikai (prekėms sandėliuoti, tvarkyti, parengti vežimui, paskirstyti pirkėjams ir pan.). Gamybos operacijos laisvuosiuose sandėliuose paprastai neatliekamos.

6.1.1. Laisvųjų zonų ir laisvųjų sandėlių steigimo Bendrijos muitų teritorijoje bendrieji reikalavimai

Laisvosios zonos ir laisvieji sandėliai – tai Bendrijos muitų teritorijos dalys arba toje teritorijoje esančios patalpos, atskirtos nuo likusios šios teritorijos dalies, kuriose:

1) **ne Bendrijos prekės** importo muitų ir Bendrijos prekybos politikos importo priemonių taikymo požiūriu laikomos esančiomis ne Bendrijos muitų teritorijoje, jeigu jos neišleidžiamos į laisvą apyvartą, jeigu joms neįforminama kita muitinės procedūra ir jeigu jos nenaudojamos ir nevartojamos kitomis sąlygomis negu nustatytos muitų teisės aktuose;

2) **Bendrijos prekėms**, nurodytoms tam tikrų sričių dalykus reglamentuojančiuose Bendrijos teisės aktuose, įvežus jas į laisvąją zoną arba padėjus į laisvąjį sandėlį leidžiama taikyti priemones, paprastai susijusias su prekių eksportu.

Pagal Muitinės įstatymo [8] 74 straipsnio 2 dalį **laisvieji sandėliai Lietuvoje steigiami** laikyti žemės ūkio produktams, kuriuos padėjus į laisvąjį sandėlį taikomos Bendrijos muitų teisės aktų nuostatos, paprastai taikomos prekių eksporto atvejais, arba kitoms prekėms, už kurias nustatytų importo muitų ir (arba) mokesčių bendra norma didesnė kaip 40 proc. prekių vertės, taip pat tarptautiniuose jūrų uostuose, tarptautiniuose oro uostuose arba geležinkelio stotyse kaupiamiems kroviniams, kurių laikymo trukmė viršija muitų teisės aktuose nustatytus prekių laikinojo saugojimo terminus. Laisvieji sandėliai steigiami tarptautiniuose jūrų, oro uostuose, geležinkelio stotyse, kuriuose minėtos prekės perkraunamos, sandėliuojamos, komplektuojamos, rūšiuojamos, pakuojamos, perdirbamos arba apdorojamos bei vykdoma jų didmeninė prekyba.

Vadovaujantis Muitinės įstatymo 69 straipsnio 1 dalimi tam tikros Lietuvos Respublikos muitų teritorijos dalys gali būti paskelbtos laisvosiomis zonomis. Laisvųjų zonų (išskyrus laisvąjį uostą) steigimo, jų teritorijos išskyrimo, ribų apsaugos, įvažiavimo ir išvažiavimo vietų nustatymo, atvykimo ir išvykimo, muitinės darbo sąlygų sudarymo, pastatų ir kitos infrast-

ruktūros statybos bei naudojimo tvarką reglamentuoja Laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymas [11] ir atitinkamos laisvosios ekonominės zonos įstatymas. Laisvojo uosto steigimo ir veiklos tvarką nustato Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymas.

Pagal Laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymą **laisvosiose ekonominėse zonose galima išskirti laisvąsias teritorijas, kurių veiklos sąlygos atitinka muitų teisės aktuose nustatytas laisvosios zonos veiklos sąlygas.** Tačiau iki šiol tokių laisvųjų teritorijų Lietuvoje įsteigtose laisvosiose ekonominėse zonose nėra. Nepasinaudota ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatyme numatyta galimybe taikyti uosto teritorijos dalims laisvojo uosto statusą, kuris taip pat atitinka muitų teisės aktuose nustatytas laisvosios zonos veiklos sąlygas. Toks Lietuvos verslininkų nenoras dirbti laisvosios zonos sąlygomis visų pirma aiškinamas laisvųjų zonų muitinės priežiūros ypatumais (pvz., būtina fiziškai atriboti laisvosios zonos teritoriją, muitinės procedūrų taikymo sąlygos laisvojoje zonoje beveik nesiskiria nuo jų taikymo sąlygų kitose Bendrijos muitų teritorijos vietose) ir tuo, kad Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą didelę dalį Klaipėdos uoste perkraunamų prekių bei laisvosiose ekonominėse zonose perdirbamų prekių sudaro Bendrijos prekės.

Gaminti prekes, jomis prekiauti arba teikti paslaugas laisvosiose zonose arba laisvuosiuose sandėliuose galima tik laikantis muitų teisės aktuose nustatytos tvarkos. Suinteresuotas asmuo apie tokios veiklos pradžią turi iš anksto raštu pranešti teritorinei muitinei, kurios veiklos zonoje yra laisvoji zona arba laisvasis sandėlis. Teritorinė muitinė, atsižvelgdama į prekių rūšis ir muitų teisės aktuose nustatytus muitinės priežiūros reikalavimus, turi teisę neleisti tokios veiklos, ją apriboti arba nustatyti specialius reikalavimus. Jeigu asmenys nesilaiko muitų teisės aktuose nustatytos tvarkos, teritorinė muitinė, kurios veiklos zonoje yra laisvoji zona arba laisvasis sandėlis, turi teisę:

- laikinai arba neribotam laikui uždrausti asmenų veiklą laisvosiose zonose arba laisvuosiuose sandėliuose;
- sustabdyti leidimo steigti laisvąjį sandėlį galiojimą.

Teritorinės muitinės, kurios veiklos zonoje yra laisvoji zona arba laisvasis sandėlis, sprendimu laikinai uždraudus asmens veiklą laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje arba sustabdžius leidimo steigti laisvąjį sandėlį galiojimą, draudžiama:

- įvežti į laisvąją zoną prekes, skirtas asmeniui, kurio veikla laisvojoje zonoje laikinai uždrausta;
- dėti prekes į laisvąjį sandėlį, kuriam steigti išduoto leidimo galiojimas sustabdytas.

Prekės gali būti laikomos laisvosiose zonose ir laisvuosiuose sandėliuose tik tada, kai yra sudarytos tinkamos jų laikymo sąlygos ir, jeigu reikia, gauti įgaliotų institucijų leidimai.

6.1.2 Laisvųjų sandėlių steigimas ir leidimų juos steigti atšaukimas

Lietuvoje laisvieji sandėliai steigiami vadovaujantis Muitinės departamento generalinio direktoriaus patvirtintomis Leidimų steigti laisvuosius sandėlius išdavimo, atšaukimo ir jų galiojimo sustabdymo taisyklėmis [34]. Leidimas steigti laisvąjį sandėlį išduodamas Muitinės departamento generalinio direktoriaus įsakymu neribotam laikui. Asmenys, pageidaujantys steigti laisvuosius sandėlius, turi pateikti Muitinės departamentui šiuos dokumentus:

- prašymą;
- įmonės įregistravimo pažymėjimo kopiją;
- įmonės įstatų arba kito įmonės steigimo dokumento kopiją ir licencijos kopiją, jeigu laisvajame sandėlyje numatoma vykdyti licencijuojamą veiklą;
- teritorijos apsaugos, įvažiavimo (išvažiavimo) vietų ir (arba) patalpų įrengimo schemą;
- dokumentą, įrodantį patalpų nuosavybės teises, arba patalpų bei žemės nuomos sutartį;
- pažymas, kad laisvasis sandėlis pripažintas tinkamu prekėms, kurioms privalomas veterinarinis ir (arba) fitosanitarinis tikrinimas, laikyti, jeigu laisvajame sandėlyje ketinama laikyti tokias prekes;
- Valstybės sienos apsaugos tarnybos leidimą, jeigu laisvasis sandėlis steigiamas pasienio kontrolės punkto teritorijoje;
- informaciją apie tai, kokią veiklą ir kiek laiko asmuo vykdo.

Gavęs leidimą steigti laisvąjį sandėlį asmuo privalo pateikti muitinei 1–2 mln. litų dydžio garantiją, kuri vėliau nustatyta tvarka tikslinama (ne rečiau kaip kartą per metus) ir turi galioti visą laisvojo sandėlio veiklos laiką iki jos nutraukimo (įskaitant laikotarpius, kai leidimo steigti laisvąjį sandėlį galiojimas sustabdytas).

Laisvojo sandėlio teritoriją gali sudaryti vienas arba keli statiniai arba jų dalys, atskirti nuo likusios Lietuvos Respublikos muitų teritorijos dalies. Teritorijos atskyrimo, joje esančių pastatų ir kitų statinių statybos, patalpų įrengimo, naudojimo, apsaugos ir darbo sąlygų muitinės pareigūnams suda-

rymo projektai ir kiti su statinių statyba bei jų įrengimu susiję klausimai, galintys turėti įtakos laisvojo sandėlio muitinės priežiūros sąlygoms, turi būti suderinti su Muitinės departamentu.

Kai atšaukiamas (panaikinamas) leidimas steigti laisvąjį sandėlį, jo veikla nutraukiama. **Leidimas steigti laisvąjį sandėlį atšaukiamas, jeigu**:

- asmuo, gavęs leidimą steigti laisvąjį sandėlį, trečią kartą per vienerius metus neužkerta kelio neteisėtam prekių išgabenimui iš laisvojo sandėlio arba nedelsdamas nepraneša laisvąjį sandėlį prižiūrinčiai muitinės įstaigai apie neteisėtą prekių išgabenimą iš laisvojo sandėlio;
- viršyti maksimalūs prekių kiekiai, kuriuos muitų teisės aktų nustatyta tvarka leidžiama laikyti laisvajame sandėlyje;
- padarytas reikšmingas arba kartotinis muitų teisės aktų arba mokesčių įstatymų pažeidimas;
- per vienerius metus nuo leidimo steigti laisvąjį sandėlį išdavimo dienos sandėlis nepradėjo veikti;
- per 3 mėnesius nepašalinti laisvojo sandėlio veiklos trūkumai, dėl kurių sustabdytas leidimo steigti laisvąjį sandėlį galiojimas;
- asmuo, gavęs leidimą steigti laisvąjį sandėlį, nutraukia savo veiklą arba pateikia prašymą atšaukti (panaikinti) jam išduotą leidimą steigti laisvąjį sandėlį.

Kai leidimas steigti laisvąjį sandėlį atšaukiamas (panaikinamas), Muitinės departamento generalinio direktoriaus nustatyta tvarka atliekama sandėlyje laikomų prekių inventorizacija, o laisvojo sandėlio savininkas privalo nutraukti sandėlio veiklą per 3 mėnesius nuo leidimo atšaukimo (panaikinimo) dienos. Per šį laiką laisvojo sandėlio savininkas privalo užtikrinti, kad visos ten laikomos prekės muitų teisės aktuose nustatyta tvarka būtų pateiktos muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti. Dėti prekes į laisvąjį sandėlį po to, kai atšaukiamas (panaikinamas) leidimas jį steigti, draudžiama.

6.1.3. Prekių apskaita laisvosiose zonose ir laisvuosiuose sandėliuose

Asmenys, vykdantys veiklą, susijusią su prekių laikymu, apdorojimu arba perdirbimu, pardavimu arba pirkimu laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje, privalo tvarkyti prekių apskaitą muitų teisės aktuose nustatyta tvarka.

Prekių apskaita turi būti tvarkoma:

- atskirai nuo tų pačių asmenų tvarkomos prekių apskaitos, kuri nesusijusi su asmenų veikla laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje;
- laikantis suinteresuotų asmenų ir teritorinės muitinės, kurios veiklos zonoje yra laisvoji zona arba laisvasis sandėlis, suderintos tvarkos. Pageidaudamas šią tvarką pakeisti, suinteresuotas asmuo privalo iš anksto gauti atitinkamos teritorinės muitinės sutikimą.

Teritorinė muitinė, suderinusi laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje laikomų prekių apskaitos tvarką, turi teisę tokį suderinimą atšaukti, jeigu nustato šios tvarkos pažeidimus arba nusprendžia, kad suinteresuoto asmens tvarkoma prekių apskaita nebesudaro sąlygų tinkamai taikyti muitinės priežiūros priemones. Muitinės departamento generalinis direktorius turi teisę nustatyti papildomus reikalavimus, taikomus tokių prekių apskaitai, arba (ir) tipinę šios apskaitos tvarką.

6.1.4. Prekių įvežimas į laisvąsias zonas, padėjimas į laisvuosius sandėlius ir jų muitinės priežiūra

Laisvąsias zonas ir laisvuosius sandėlius muitinė prižiūri vadovaudamasi Europos Bendrijos muitų teisės aktais. Muitinės departamento generalinis direktorius, vadovaudamasis šiais teisės aktais, prireikus nustato specialius reikalavimus, taikomus laisvųjų zonų ir (arba) laisvųjų sandėlių muitinės priežiūrai.

Jeigu į laisvąją zoną įvežamos arba į laisvąjį sandėlį padedamos prekės, priklausančios ne laisvojoje zonoje teisės aktuose nustatyta tvarka veikiančiam asmeniui arba laisvojo sandėlio savininkui, teisę disponuoti tomis prekėmis turintis asmuo ir laisvojoje zonoje veikiantis asmuo arba laisvojo sandėlio savininkas turi teisės aktuose nustatyta tvarka sudaryti prekių laikymo laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje sutartį. Šioje sutartyje, be kitų nuostatų, turi būti numatyta, kaip disponuojama prekėmis (įskaitant tas, kurioms importuoti taikomi draudimai arba apribojimai), jeigu teisę jomis disponuoti turintis asmuo nustatytu laiku nepateiktų jų muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti.

Laisvąją zoną arba laisvąjį sandėlį aptarnaujančią muitinės įstaigą privaloma informuoti apie į laisvąją zoną įvežamas arba į laisvąjį sandėlį padedamas prekes, už kurias nustatyti eksporto muitai arba kurių eksportui taikomi specialūs teisės aktuose nustatyti reikalavimai.

Muitinė prižiūri laisvųjų zonų ir laisvųjų sandėlių ribas, įvažiavimo ir išvažiavimo vietas. Ji turi teisę tikrinti į laisvąsias zonas arba laisvuosius sandėlius atvykstančius ir iš jų išvykstančius asmenis bei transporto priemones, tačiau jų tikrinimas atliekamas pasirinktinai arba kilus pagrįstų įtarimų, kad gali būti nesilaikoma teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Muitiniam tikrinimui atlikti reikia pateikti transporto ir kitus dokumentus, su kuriais prekės yra įvežamos į laisvąsias zonas (padedamos į laisvuosius sandėlius) arba iš jų išvežamos (išduodamos). Taip pat turi būti sudaryta galimybė muitinei patikrinti laisvosiose zonose ir laisvuosiuose sandėliuose esančias prekes. Be to, muitinė turi teisę uždrausti asmenims, nepateikusiems reikalaujamų garantijų, veikti laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje bei nustatyti tam tikrus apribojimus bet kuriai ten vykdomai gamybai, prekybai arba paslaugų teikimui.

Į laisvąją zoną įvežamų arba į laisvąjį sandėlį dedamų prekių nereikia pateikti muitinei ir deklaruoti (išskyrus toliau išvardytus atvejus). **Prekes reikia pateikti muitinei ir nustatytus muitinės formalumus privaloma atlikti tik tada, jeigu:**

- buvo įforminta muitinės procedūra, kuri baigiama įvežant prekes į laisvąją zoną arba padedant į laisvąjį sandėlį; jeigu pagal tam tikros muitinės procedūros atlikimo tvarką numatyta galimybė atleisti asmenį nuo įsipareigojimo pateikti prekes muitinei, jų pateikti muitinei nereikalaujama;
- prekės įvežamos į laisvąją zoną arba padedamos į laisvąjį sandėlį tam, kad būtų priimtas sprendimas grąžinti už jas sumokėtus importo muitus ir mokesčius arba atsisakyti juos išieškoti; kai tokiam sprendimui priimti reikia, kad į laisvąją zoną įvežamos arba į laisvąjį sandėlį padedamos prekės būtų pateiktos muitinės įstaigai, ši įstaiga išduoda nustatytos formos sertifikatą;
- Bendrijos prekėms, įvežtoms į laisvąją zoną ir padėtoms į laisvąjį sandėlį, leidžiama taikyti priemones, susijusias su prekių eksportu.

Į laisvąją zoną įvežtos arba į laisvąjį sandėlį padėtos ne Bendrijos prekės, kol jos laikomos laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje, gali būti:

- išleistos į laisvą apyvartą;
- tvarkomos atliekant įprastines prekių tvarkymo operacijas;
- pateiktos laikinojo įvežimo perdirbti procedūrai įforminti;
- pateiktos muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrai įforminti;
- pateiktos laikinojo įvežimo procedūrai įforminti;
- jeigu prekių savininkas jų atsisako, teisės aktuose nustatyta tvarka perduotos valstybės nuosavybėn;

- sunaikintos, jeigu prekių savininkas arba kitas suinteresuotas asmuo pateikia muitinei informaciją, įrodančią, kad prekes reikia sunaikinti.

Jeigu netaikomos pirmiau išvardytos priemonės, ne Bendrijos prekės ir Bendrijos prekės negali būti vartojamos arba naudojamos laisvosiose zonose arba laisvuosiuose sandėliuose.

Prekės, išvežamos (išduodamos) iš laisvosios zonos arba laisvojo sandėlio, gali būti:

- eksportuojamos arba reeksportuojamos iš Bendrijos muitų teritorijos. Jeigu prekės eksportuojamos arba reeksportuojamos iš laisvosios zonos arba laisvojo sandėlio, muitinės įstaiga, aptarnaujanti laisvąją zoną arba laisvąjį sandėlį, imasi priemonių, kad prekės būtų išgabentos iš Bendrijos muitų teritorijos laikantis jų eksporto arba reeksporto tvarką reglamentuojančių muitų teisės aktų nustatytos tvarkos;
- gabenamos į kitą Bendrijos muitų teritorijos dalį.

Laisvąjį sandėlį prižiūrinti muitinės įstaiga turi teisę:

- nustatyti prekių padėjimo į laisvąjį sandėlį ir išdavimo iš jo tvarką bei sąlygas;
- prižiūrėti, kaip laisvajame sandėlyje atliekamos prekių perdirbimo, apdorojimo ir tvarkymo operacijos;
- sustabdyti leidimo steigti laisvąjį sandėlį galiojimą, jeigu nesilaikoma prekių padėjimo į laisvąjį sandėlį arba išdavimo iš jo tvarkos arba sąlygų arba kitų laisvojo sandėlio veiklos reikalavimų, kol bus pašalinti nustatyti jo veiklos trūkumai;
- reikalauti, kad laisvojo sandėlio patalpos (įvažiavimo vartai) būtų rakinami dviem užraktais (vienas iš jų muitinės); papildomai plombuoti laisvojo sandėlio patalpas (įvažiavimo vartus) muitinės plombomis;
- nuolat tikrinti laisvojo sandėlio teritoriją ir joje esančias patalpas (tokią galimybę muitinei turi sudaryti laisvojo sandėlio savininkas);
- inventorizuoti laisvajame sandėlyje laikomas prekes;
- kontroliuoti laisvojo sandėlio prekių apskaitą.

Asmuo, kurio veikla laisvojoje zonoje uždrausta neribotam laikui, turi ją nutraukti per 3 mėnesius nuo atitinkamo teritorinės muitinės sprendimo priėmimo dienos. Per šį laiką asmuo privalo muitų teisės aktuose nustatyta tvarka pateikti visas ten jo laikomas prekes muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti. Draudžiama įvežti į laisvąją zoną prekes, skirtas asmeniui, kurio veikla laisvojoje zonoje uždrausta neribotam laikui.

Muitinė taiko visas muitų teisės aktuose numatytas priemones, kad būtų sutvarkytas disponavimas laisvojoje zonoje arba laisvajame sandėlyje laikomomis prekėmis, kurioms per 3 mėnesių laikotarpį nuo veiklos laisvojoje zonoje uždraudimo arba leidimo steigti laisvąjį sandėlį atšaukimo neįforminami muitinės sankcionuoti veiksmai (kad teisė laikyti tokias prekes būtų perduota tokią teisę turintiems asmenims ir kt.). Su šių priemonių taikymu susijusias muitinės išlaidas atlygina laisvojo sandėlio savininkas arba asmuo, veikiantis laisvojoje zonoje. Asmenų prašymai vėl leisti veikti laisvojoje zonoje arba vėl išduoti leidimą steigti laisvąjį sandėlį iš tų pačių asmenų priimami ne anksčiau kaip po 3 metų nuo sprendimo neribotam laikui uždrausti asmeniui vykdyti veiklą laisvojoje zonoje priėmimo arba leidimo steigti laisvąjį sandėlį atšaukimo (panaikinimo) dienos.

??? Kartojimo klausimai

1. Kokie muitinės sankcionuoti veiksmai vadovaujantis Bendrijos muitinės kodeksu nelaikomi muitinės procedūromis?
2. Apibūdinkite sąvokas „laisvoji zona“ ir „laisvasis sandėlis“.
3. Kokiais tikslais steigiami laisvieji sandėliai?
4. Paaiškinkite, kas yra Lietuvoje įsteigtų laisvųjų ekonominių zonų laisvosios teritorijos.
5. Kas Lietuvoje išduoda leidimus steigti laisvuosius sandėlius?
6. Paaiškinkite, kada galima atšaukti leidimą steigti laisvąjį sandėlį.
7. Kaip tvarkoma prekių apskaita laisvosiose zonose ir laisvuosiuose sandėliuose?
8. Kokios muitinės priežiūros priemonės taikomos įvežant prekes į laisvąją zoną arba padedant į laisvąjį sandėlį?
9. Kokius veiksmus galima atlikti su prekėmis, įvežtomis į laisvąją zoną arba padėtomis į laisvąjį sandėlį?
10. Kokias teises turi muitinė, taikydama muitinės priežiūros priemones laisvajame sandėlyje laikomoms prekėms?

✍ Praktinė užduotis

Remdamiesi muitinės sandėlių veiklą ir laisvųjų sandėlių veiklą reglamentuojančiais teisės aktais paaiškinkite, kuo skiriasi muitinės sandėliai nuo laisvųjų sandėlių.

6.2. Muitinės prižiūrimas prekių sunaikinimas ir perdavimas valstybės nuosavybėn

Kol prekės pasiekia galutinį vartotoją, jos gabenamos įvairių rūšių transportu tarptautiniais maršrutais, perkraunamos iš vienos transporto priemonės į kitą, sandėliuojamos, tikrinamos ir pan. Todėl pasitaiko, kad dalis arba net visos gabenamos prekės sunaikinamos susidarius nenumatytoms aplinkybėms (įvykus avarijai, pažeidus prekių įpakavimą, prekėms sugedus dėl transporto priemonės šaldymo ar šildymo įrangos gedimo, įvykus gaisrui, sprogimui) arba sugenda dėl savo prigimties. Kad už tokias nekokybiškas, sugedusias prekes, jų atliekas arba laužą, išleidžiamus į laisvą apyvartą, nereikėtų mokėti importo muitų, taikomų kokybiškoms prekėms, vadovaujantis Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 842 straipsniu ir Muitinės įstatymo 78 straipsniu šioms prekėms galima įforminti muitinės prižiūrimo prekių sunaikinimo muitinės sankcionuotą veiksmą.

Muitinės prižiūrimas prekių sunaikinimas – muitinės sankcionuotas veiksmas, kurį atliekant muitinės prižiūrimos prekės sudeginamos, sudaužomos, supjaustomos, sulaužomos, sumaigomos, sumaišomos, išpilamos arba kitaip padaromos visiškai netinkamos vartoti pagal ankstesnę (buvusią prieš sunaikinimą) paskirtį, o jomis disponuojantis asmuo dėl to negauna jokios materialinės naudos.

Muitinės prižiūrimo prekių sunaikinimo muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti galima pateikti tik ne Bendrijos prekes. Išleistos į laisvą apyvartą prekės gali būti pateiktos šiam muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti tik pripažinus negaliojančia joms įformintą išleidimo į laisvą apyvartą muitinės deklaraciją arba priėmus sprendimą sugrąžinti arba atsisakyti išieškoti sumokėtus arba mokėtinus importo muitus pagal Bendrijos muitinės kodekso 83 straipsnio b punktą. Sunaikinus prekes likusioms atliekoms ir laužui bei nesunaikintoms prekėms reikia įforminti muitinės sankcionuotus veiksmus, taikytinus ne Bendrijos prekėms. Atliekomis ir (arba) laužu laikomos akivaizdžiai netinkamos vartoti pagal ankstesnę (buvusią prieš sunaikinimą) paskirtį sunaikintų prekių liekanos.

6.2.1. Prašymas ir leidimas sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes

Norėdamas sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes, turintis teisę jomis disponuoti asmuo arba jo įgaliotas asmuo turi pateikti muitinės įstaigai, kuriai buvo pateiktos atitinkamos prekės arba kuri prižiūri jų buvimo vietą, rašytinį prašymą leisti sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes.

Prašymas leisti sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes turi būti pasirašytas asmens, turinčio teisę jomis disponuoti, arba jo įgalioto asmens ir pateiktas iš anksto, išskyrus atvejus, kai prekių sunaikinimo muitinį įforminimą būtina atlikti skubiai, susidarius nenumatytoms aplinkybėms (įvykus avarijai, pažeidus prekių įpakavimą, prekėms sugedus dėl transporto priemonės šaldymo įrangos gedimo, įvykus gaisrui, sprogimui, prekėms sudužus jas kraunant arba transportuojant ir panašiai). Susidarius nenumatytoms aplinkybėms, kai tolesnis prekių gabenimas kelia grėsmę aplinkai, prašymą gali pateikti ir vežėjas, jeigu pagal tarptautines krovinių vežimo sutartis tokiomis nenumatytomis aplinkybėmis vežėjas turi teisę disponuoti kroviniu nelaukdamas nurodymų iš asmens, turinčio teisę disponuoti vežėjo gabentomis prekėmis. Muitinės departamento generalinis direktorius yra patvirtinęs Muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimo taisykles [23] ir prašymo leisti sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes formą (žr. priedą Nr. 13).

Prašymą leisti sunaikinti muitinės prižiūrimas ir teisės aktų nustatyta tvarka privalomas sunaikinti konfiskuotas arba neatlygintinai valstybei perduotas prekes muitinės įstaigai turi pateikti valstybės institucija, priėmusi sprendimą jas konfiskuoti arba kitaip perduoti valstybei, arba šios institucijos įpareigotas sunaikinti tokias prekes juridinis (fizinis) asmuo.

Prašyme leisti sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes turi būti pateikti šie duomenys:

- pareiškėjo pavadinimas (juridinio asmens pavadinimas arba fizinio asmens vardas, pavardė) ir adresas (juridinio asmens buveinės adresas arba fizinio asmens nuolatinės gyvenamosios vietos adresas);
- pageidaujamų sunaikinti prekių tikslus pavadinimas (aprašymas), kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą ir kiekis;
- priežastys, dėl kurių prašoma leisti sunaikinti prekes (prekės nepataisomai sugadintos (sunaikintos), negautas leidimas (licencija) importuoti (eksportuoti) prekes, taikyti prekėms kitus muitinės sankcionuotus veiksmus verslo požiūriu netikslinga ir pan.);

- tikslus sunaikinimo laikas arba laikotarpis, per kurį numatoma sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes;
- numatomo prekių naikinimo vieta ir būdas;
- pageidaujamų sunaikinti prekių buvimo vieta (duomenys apie transporto priemonę: laivo pavadinimas, geležinkelio vagono numeris, orlaivio registracijos numeris, automobilio modelis, registracijos numeris ir pan., jeigu pageidaujamos sunaikinti prekės sukrautos į transporto priemonę);
- muitinės dokumento (bendrosios deklaracijos, bendrojo administracinio dokumento, TIR arba ATA knygelės ir panašiai) numeris ir įforminimo data, jeigu pageidaujamoms sunaikinti prekėms buvo įformintas muitinės dokumentas, išskyrus atvejus, kai muitinės įstaiga pati sutinka įrašyti šią informaciją (pvz., kai pareiškėjo turimi muitinės dokumento egzemplioriai prarasti arba sunaikinti);
- po prekių sunaikinimo liksiančių atliekų ir (arba) laužo rūšys (atskirai nurodomos atliekos ir (arba) laužas, kurie tinka toliau naudoti ir todėl nelaikytini komerciniu požiūriu beverčiais);
- valstybės institucijos pavadinimas, adresas, įgalioto atstovo vardas, pavardė ir pareigos, jeigu teisės aktuose nustatyta, kad naikinant prekes privalo dalyvauti kompetentingos valstybės institucijos atstovas, kitų asmenų, kurie pareiškėjui pageidaujant turėtų dalyvauti naikinant prekes (pvz., draudiko atstovo, jeigu krovinys buvo apdraustas), vardai, pavardės, pareigos ir juridinių asmenų, kuriems jie atstovauja, pavadinimai.

Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje muitinės prižiūrimas prekes naikinti gali Atliekas tvarkančių įmonių registre įregistruotos ir pagal Atliekų tvarkymo įstatymo [9] nustatytus reikalavimus turinčios leidimus atliekų naudojimo arba šalinimo veiklai įmonės arba pareiškėjas, kai ketinamos sunaikinti prekės yra Atliekų tvarkymo įstatyme apibrėžtos nepavojingos atliekos, kurios gali būti sunaudotos aplinkai ir žmonių sveikatai saugiu būdu.

Kai numatyta, kad muitinės prižiūrimas prekes naikins atliekas tvarkanti įmonė, kartu su prašymu turi būti pateikta pareiškėjo sutartis su šia įmone dėl naikintinų prekių arba atliekų ir laužo sutvarkymo. O kai numatyta, kad muitinės prižiūrimas prekes naikins pats pareiškėjas, už Aplinkos apsaugos įstatymo, Atliekų tvarkymo įstatymo, jų įgyvendinimą reglamentuojančių ir kitų teisės aktų nustatytų aplinkosaugos reikalavimų vykdymą bei už dalyvaujančių naikinant prekes žmonių saugą teisės aktuose nustatyta tvarka atsako muitinės prižiūrimas prekes naikinantis asmuo. Jeigu prekės sunaikintos dėl nenumatytų aplinkybių, kartu su prašymu turi būti pateikti dokumentai, rodantys, kad prekės buvo sunaikintos. Jeigu Lietuvoje

nėra atliekas tvarkančios įmonės, galinčios sutvarkyti (sunaikinti) tam tikras muitinės prižiūrimas prekes (atliekas ir (arba) laužą), asmuo, turintis teisę jomis disponuoti, privalo išgabenti tokias muitinės prižiūrimas prekes iš Lietuvos Respublikos muitų teritorijos, teisės aktuose nustatyta tvarka joms įforminus atitinkamą muitinės sankcionuotą veiksmą.

Asmuo, kuriam leista sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes, turi jas sunaikinti prašyme nurodytu laiku ir įforminti privalomus dokumentus. Susidarius nenumatytoms aplinkybėms, dėl kurių prekės negalėjo būti sunaikintos prašyme nurodytu laiku (nepalankios oro sąlygos, prekėms naikinti numatytų naudoti techninių įrenginių gedimas, streikas įmonėje, kurioje buvo numatyta naikinti prekes, ir pan.), muitinės prižiūrimas prekes leidusi sunaikinti muitinės įstaiga, gavusi rašytinį suinteresuoto asmens prašymą, gali pratęsti prašyme nurodytą laiką, iki kurio prekės turi būti sunaikintos.

6.2.2. Muitinės prižiūrimas prekių sunaikinimas ir jo įforminimas

Muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimą prižiūri ir jo muitinį įforminimą atlieka leidime sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes nurodytas muitinės postas, kuris vadinamas paskirtuoju muitinės postu. Prekės naikinamos tik laikantis Atliekų tvarkymo įstatyme bei kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Asmenys, dalyvaujantys naikinant prekes

Naikinant prekes privalo dalyvauti:

- asmuo, turintis teisę jomis disponuoti, arba jo įgaliotas asmuo;
- atitinkamais atvejais paskirtojo muitinės posto pareigūnas;
- kompetentingos valstybės institucijos pareigūnas, jeigu toks reikalavimas numatytas teisės aktuose;
- įmonės, kurioje naikinamos prekės, atstovas;
- kiti prašyme sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes nurodyti asmenys.

Už prievolės sunaikinti prekes įvykdymą atsako asmuo, turintis teisę jomis disponuoti. Jis arba kitas suinteresuotas asmuo (įmonė, kurioje buvo sunaikintos prekės, asmuo, turintis teisę disponuoti atliekomis ir (arba) laužu, likusiais po prekių sunaikinimo, arba kt.) turi atlyginti visas prekių pristatymo į jų sunaikinimo vietą ir sunaikinimo išlaidas.

Teisės aktuose nustatyta tvarka privalomų sunaikinti konfiskuotų arba neatlygintinai valstybei perduotų prekių pristatymo į jų naikinimo vietą bei jų sunaikinimo darbus organizuoja ir išlaidas atlygina ikiteisminį tyrimą atlikusi institucija, o administracinių teisės pažeidimų bylose – sprendimą sunaikinti šias prekes priėmusi arba administracinio teisės pažeidimo protokolą surašiusi institucija (jeigu sprendimą priėmė teismas).

Muitinės prižiūrimo prekių sunaikinimo įforminimas

Asmuo, kuriam leista sunaikinti prekes, gali pradėti jas naikinti tik paskirtojo muitinės posto pareigūnui įforminus šioms prekėms bendrojo administracinio dokumento importo rinkinį muitinės prižiūrimo prekių sunaikinimo muitinės sankcionuotam veiksmui. Nustačius, kad įformintame bendrojo administracinio dokumento importo rinkinyje nurodytos prekės nesunaikintos arba sunaikinta tik jų dalis, minėtas bendrojo administracinio dokumento rinkinys teisės aktuose nustatyta tvarka pripažįstamas negaliojančiu arba jo duomenys taisomi. Jeigu leidime sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes nurodyta, kad jas naikinant privalo dalyvauti paskirtojo muitinės posto pareigūnas, jis leidime nurodytu laiku atvyksta į prekių buvimo (naikinimo) vietą ir stebi prekių naikinimą. Kai leidime nenurodyta, kad naikinant prekes privalo dalyvauti paskirtojo muitinės posto pareigūnas, sprendimą dėl vykimo į prekių naikinimo vietą (atsižvelgdamas į įmonės patikimumą, panašių prekių naikinimo dažnumą bei kitus rizikos veiksnius) priima paskirtasis muitinės postas.

Jeigu naikinamos ne Bendrijos prekės, kurioms buvo įforminta eksporto muitinės deklaracija (bendrojo administracinio dokumento eksporto rinkinys) reeksporto muitinės sankcionuotam veiksmui, jų muitinės prižiūrimo sunaikinimo muitinės sankcionuotas veiksmas įforminamas tik pripažinus negaliojančia prieš tai toms pačioms prekėms įformintą eksporto deklaraciją.

Jeigu sunaikinamos konfiskuotos arba neatlygintinai valstybei perduotos muitinės prižiūrimos ne Bendrijos prekės, importo muitinės deklaracija (bendrojo administracinio dokumento importo rinkinys) neįforminama.

Prekių sunaikinimo akto surašymas

Sunaikinus prekes, turi būti surašytas muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimo aktas (žr. priedą Nr. 14). Muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimo akte turi būti nurodytas atitinkamoms prekėms įforminto bendrojo administracinio dokumento importo rinkinio muitinės prižiūrimo prekių sunaikini-

mo muitinės sankcionuotam veiksmui numeris ir įforminimo data (jeigu jis įformintas). Šį aktą turi pasirašyti asmuo (arba jo atstovas), kuriam leista sunaikinti prekes, muitinės pareigūnas ir (arba) kompetentingos valstybės institucijos pareigūnas, jeigu jie dalyvavo naikinant prekes, ir atitinkamais atvejais įmonės, kurioje prekės sunaikintos, įgaliotas atstovas, jeigu prekės sunaikintos įmonėje, kuri verčiasi atliekų surinkimo, vežimo, naudojimo arba šalinimo veikla. Jeigu paskirtojo muitinės posto pareigūnas nedalyvavo naikinant muitinės prižiūrimas prekes, jam turi būti pateikti dokumentai (jų kopijos), patvirtinantys muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimą, o šių dokumentų numeriai bei surašymo datos turi būti nurodyti muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimo akte.

Jeigu muitinės prižiūrimos prekės dėl jų savybių, ypatingų aplinkybių arba nenugalimos jėgos (*force majeure*) buvo sunaikintos iki prašymo leisti jas sunaikinti pateikimo, jų muitinės prižiūrimo sunaikinimo muitinės sankcionuotas veiksmas įforminamas ir tada, pateikus muitinei prekių sunaikinimo įrodymus (duženas, liekanas, kompetentingos valstybės institucijos pažymą apie avariją, gaisrą, sprogimą ar panašiai). Šiuo atveju, remiantis pateiktais įrodymais, taip pat surašomas muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimo aktas. Atliekos ir (arba) laužas, likę prekes sunaikinus ir nelaikytini komerciniu požiūriu beverčiais, turi būti pateikti muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti kaip ne Bendrijos prekės. Jeigu atliekos ir (arba) laužas, likę prekes sunaikinus, išleidžiami į laisvą apyvartą, būtina sumokėti šioms atliekoms ir (arba) laužui nustatytus importo muitus ir kitus mokesčius.

6.2.3. Prekių perdavimas valstybės nuosavybėn

Asmuo, vadovaudamasis Bendrijos muitinės kodekso 182 straipsniu ir Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 842 straipsniu, gali perduoti muitinės prižiūrimas prekes, kuriomis jis disponuoja, valstybės nuosavybėn. Prekės perduodamos valstybės nuosavybėn jomis disponuojančio arba kito suinteresuoto asmens lėšomis. Valstybės nuosavybėn perduotos prekės paprastai realizuojamos, todėl valstybės nuosavybėn negali būti perduotos prekės, kurios negali būti realizuotos. Tokios prekės privalo būti sunaikintos muitinei prižiūrint.

??? Kartojimo klausimai

1. Atskleiskite muitinės prižiūrimo prekių sunaikinimo muitinės sankcionuoto veiksmo esmę.
2. Kas Lietuvoje išduoda leidimus sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes?
3. Kas gali pateikti prašymą muitinės įstaigai leisti įforminti muitinės prižiūrimo prekių sunaikinimo muitinės sankcionuotą veiksmą?
4. Kokie svarbiausi duomenys turi būti nurodyti prašyme sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes?
5. Kas atsako už prievolės sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes įvykdymą?
6. Kaip naikinamos konfiskuotos arba neatlygintinai valstybei perduotos muitinės prižiūrimos prekės?
7. Kokie dokumentai privalo būti įforminami naikinant muitinės prižiūrimas prekes?
8. Kaip galima sunaikinti eksportuojamas (reeksportuojamas) prekes?
9. Kas atlygina muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimo išlaidas?
10. Kokių prekių negalima perduoti valstybės nuosavybėn?

✍ Praktinė užduotis

1. Lietuvos įmonė „A“ importavo prekes ir, atlikusi muitinės formalumus, jas išleido į laisvą apyvartą. Ruošiantis realizuoti prekes paaiškėjo, kad prekės yra sugedusios ir jų realizuoti negalima.

Ar galima išleistas į laisvą apyvartą prekes pateikti prekių sunaikinimo muitinės sankcionuotam veiksmui įforminti?

2. Vežėjas į muitinės sandėlį atgabeno porcelianinius indus. Jų muitinio tikrinimo metu paaiškėjo, kad dalis šių indų yra sudužę.

Paaiškinkite, kokius muitinės formalumus reikėtų atlikti šiuo atveju, kai dalis muitinės prižiūrimų prekių buvo sunaikintos jas vežant į muitinės sandėlį.

MRU © MRU © MRU

7.

ELEKTRONINĖS MUITINĖS INICIATYVA IR TOLESNĖ MUITINĖS PROCEDŪRŲ RAIDA

Kintant tarptautinės prekybos aplinkai pamažu aiškėjo, kad Bendrijos muitinės kodeksas (Tarybos reglamentas Nr. 2913/92) vis labiau šios aplinkos neatitinka ir darosi „senamadiškas“. Pagrindinė to priežastis – sparti informacinių technologijų plėtra ir elektroniniai duomenų mainai, kurie pakeitė ir verslo praktiką, ir muitinės darbą. Reikšminga ir Lisabonos strategija, kurios tikslas – paversti Europos Sąjungą konkurencingiausia pasaulio ekonomika, Elektroninės vyriausybės iniciatyva, Pasaulio prekybos organizacijos Dohos derybų raundas, kurio metu nemažai dėmesio skirta prekybos sąlygoms palengvinti, bei su tuo susiję procesai. Kitas svarbus veiksnys – 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykiai JAV ir po jų gerokai padidėjęs siekis užtikrinti prekybos saugumą bei su tuo susijusios JAV, Europos Sąjungos ir Pasaulio muitinių organizacijos iniciatyvos (Konteinerių saugumo iniciatyva, Saugumo standartų sistema, su saugumu susiję Bendrijos muitinės kodekso pakeitimai (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 648/2005 ir kt.). Dėl šių ir kai kurių kitų priežasčių buvo nuspręsta, kad esminėms permainoms dalinių galiojančios Bendrijos muitinės kodekso redakcijos pakeitimų nebepakanka ir būtina parengti naują šio kodekso redakciją. Taip pat nuspręsta, kad nelaukiant naujos Bendrijos muitinės kodekso redakcijos įsigaliojimo būtina planuoti ir diegti jos nuostatoms taikyti reikalingas infor-

macines sistemas, kurios leistų išvengti atotrūkio tarp teisės aktų modernizavimo ir jų įgyvendinimo. Minėtų procesų visuma buvo pavadinta elektroninės muitinės (e. muitinės) iniciatyva.

Pagrindiniai elektroninės muitinės iniciatyvos įgyvendinimo principai buvo išdėstyti Europos Komisijos komunikate dėl paprastos ir nepopierinės muitinės ir verslo aplinkos, kuriam Taryba pritarė 2003 metų gruodį priimta rezoliucija. Panašiu laiku buvo pradėti ir naujos Bendrijos muitinės kodekso redakcijos (Modernizuoto muitinės kodekso) rengimo darbai. Šios redakcijos projektas buvo plačiai svarstomas ir muitų teisės ekspertų, ir verslo asociacijų (jis nagrinėtas Muitinės kodekso (komitologijos) komitete, seminaruose, surengtuose pagal programą „Muitinė 2007“, į kuriuos buvo kviečiami ir verslo atstovai, paskelbtas internete, išsiųstas daugeliui tarptautinių ir nacionalinių verslo asociacijų). Patikslintą projektą 2005 metų gruodį Europos Komisija pateikė Tarybai ir Europos Parlamentui. Naujosios kodekso redakcijos [41] svarstymas buvo baigtas 2008 metų pradžioje, o įsigalioti ji turėtų tarp 2009 ir 2013 metų (priklausys nuo naujojo kodekso įgyvendinimo nuostatų patvirtinimo ir įsigaliojimo).

Kadangi šiuo metu tebegaliojantis Bendrijos muitinės kodeksas nebuvo iš esmės peržiūrėtas nuo jo priėmimo 1992 metais, todėl jo nuostatose tebėra įtvirtintos „popierinės“ (rašytinės) muitinės deklaracijos ir kiti dokumentai. Ir nors Europos Sąjungos valstybių narių muitinės plačiai taiko informacines technologijas ir muitinės deklaracijos daug dažniau teikiamos elektroniniu būdu, o ne surašytos popieriuje, Bendrijos muitų teisės aktuose nenustatyta prievolė naudotis muitinių informacinėmis sistemomis ir teikti elektronines muitinės deklaracijas. Nesukurtos ir visos Bendrijos informacinės sistemos, kurios būtų naudojamos atliekant prekių muitinį įforminimą. Išimtis – Naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS), kuri sėkmingai taikoma ir rodo tokių sistemų pranašumus, kelius diegti panašias sistemas, skirtas kitoms muitinės procedūroms kompiuterizuoti. Jai pavymui baigiama įdiegti Eksporto kontrolės sistema (ECS).

Kita vertus, per laikotarpį, praėjusį nuo galiojančio Bendrijos muitinės kodekso priėmimo, gerokai pakito ir muitinės funkcijos: tolydžio mažėjo surenkamų muitų sumos, tačiau daugėjo netarifinio prekybos reguliavimo priemonių, kurias įgyvendinti buvo patikėta muitinei (pvz., priemones, skirtas kovoti su pinigų „plovimu“, intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais, vartotojų apsauga, saugumu ir sauga bei kt.), plėtėsi ir muitinės funkcijos, susijusios su akcizų, PVM bei kitų mokesčių administravimu. Šios tendencijos parodė, kad verta iš esmės peržiūrėti Bendrijos muitinės kodekso nuostatas, reglamentuojančias muitinės procedūrų atlikimo tvarką, jas supaprastinant (visų pirma – atsisakant nuostatų, susijusių su muitų taikymo ypa-

tumais), pritaikant prie elektroninės muitinės ir verslo aplinkos sąlygų, susiejant su kitų sričių teisės aktais (visų pirma – įvertinant reikalavimus, susijusius su saugumu ir sauga) ir atsisakant šiuo metu taikomų nacionalinių supaprastinimų (tą padarius visoje Bendrijos muitų teritorijoje muitinės procedūros būtų taikomos laikantis tokios pačios tvarkos, o tai ypač svarbu kompiuterizuojant muitinės procedūras).

Modernizuotame muitinės kodekse buvo atsisakyta vartoti sąvoką „muitinės sankcionuoti veiksmai“, kuri savo turiniu mažai skiriasi nuo sąvokos „muitinės procedūra“ (pagrindinis skirtumas – įforminant muitinės procedūrą būtina muitinės deklaracija, o įforminant kitus muitinės sankcionuotus veiksmus muitinės deklaracijos pateikti kai kada neprivaloma). Taip pat nuspręsta, kad muitinės procedūromis galima „paversti“ ir laikinąjį prekių saugojimą, kuris šiuo metu nelaikomas nei muitinės procedūra, nei muitinės sankcionuotu veiksmu (tai prekių būsena, trunkanti iki muitinės sankcionuoto veiksmo įforminimo), ir prekių laikymą laisvojoje zonoje.

Muitinės procedūros suskirstytos į tris grupes: išleidimas į laisvą apyvartą, eksportas ir specialiosios procedūros, apimančios visas likusias muitinės procedūras. Atsižvelgiant į tai, kad specialiosios muitinės procedūros, arba dalis jų, turi daug bendrų bruožų (pvz., leidimai, ekonominių sąlygų įvertinimas, apskaita, ekvivalentiškų prekių naudojimas ir kt.), nuspręsta gerokai išplėsti bendrąsias taisykles, taikomas visoms arba kelioms specialiosioms procedūroms, ir susiaurinti specialiąsias taisykles, taikomas tik kuriai nors vienai specialiajai muitinės procedūrai.

Daugiausia pakeitimų padaryta specialiųjų muitinės procedūrų taikymo srityje. Šios procedūros suskirstytos į keturias grupes: tranzitas (išorinis tranzitas ir vidinis tranzitas), saugojimas (laikinasis saugojimas, muitinis sandėliavimas ir laisvoji zona), tikslinis naudojimas (laikinasis įvežimas ir galutinis vartojimas) bei perdirbimas (laikinasis įvežimas perdirbti ir laikinasis išvežimas perdirbti). Be to, kai kurių muitinės procedūrų bei muitinės sankcionuotų veiksmų visai atsisakyta (jie sujungti vieni su kitais), pripažinus, kad pasikeitus prekybos ir muitų taikymo sąlygoms jie nebereikalingi. Taip atsisakyta laisvųjų sandėlių (jie pertvarkyti į laisvąsias zonas) ir II priežiūros tipo laisvųjų zonų, kuriose taikomos muitinio sandėliavimo taisyklės (jos pertvarkytos į muitinės sandėlius). Laikinojo įvežimo perdirbti procedūra sujungta su muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūra bei atsisakyta drobeko sistemos (nebebus reikalaujama pagrįsti, jog kompensaciniai produktai, pagaminti iš laikinai įvežtų perdirbti prekių, bus reeksportuoti), be to, laikinojo įvežimo perdirbti procedūra turės būti taikoma ir tada, kai ne Bendrijos prekės bus sunaikintos suinteresuotam asmeniui pageidaujant. Pažymėtina, kad gerokai supaprastintos ir muitų, kuriais apmokestinami į

laisvą apyvartą išleidžiami kompensaciniai produktai, skaičiavimo taisyklės: atsisakyta kompensacinių palūkanų (jų efektyvumas abejotinas, nes tokios palūkanos netaikomos muitinio sandėliavimo atvejais, be to, numatyta gana daug jų taikymo išimčių) ir nustatyta, kad laikinojo išvežimo perdirbti atvejais muitai bus skaičiuojami nuo ne Bendrijos muitų teritorijoje sukurtos pridėtinės vertės.

Išleidimo į laisvą apyvartą ir eksporto procedūrų taikymo srityje pokyčių bus mažiau, nes ir šių procedūrų atlikimo tvarka gerokai paprastesnė. Svarbiausi pakeitimai susiję su šių muitinės procedūrų kompiuterizavimu ir reikalavimais pateikti išankstinę informaciją apie į Bendrijos muitų teritoriją įvežamas ir iš jos išvežamas prekes.

Esminės permainos padarytos prekių deklaravimo srityje. Nustatyta, kad įprastinė muitinės deklaracija bus deklaracija, pateikiama automatinio duomenų apdorojimo techninėmis priemonėmis (t. y. elektroninė muitinės deklaracija), o rašytinės muitinės deklaracijos galės būti pateikiamos tik sutrikus informacinėms sistemoms bei kai kuriais kitais išimtiniais atvejais. Atskiru muitinės deklaracijos (ir įprastinės, ir supaprastintos) pateikimo būdu bus laikomas jos duomenų įrašymas į asmens tvarkomus apskaitos registrus, prie kurių muitinė turi prieigą. Sujungti ir trys šiuo metu egzistuojantys supaprastintų procedūrų tipai, kadangi įvedus reikalavimus pateikti išankstinę informaciją apie į Bendrijos muitų teritoriją įvežamas ir iš jos išvežamas prekes skirtumai tarp supaprastinto deklaravimo procedūros ir procedūros, įforminamos asmens pageidaujamoje vietoje, praktiškai išnyksta (išankstinės informacijos pateikimas taikant procedūrą, įforminamą asmens pageidaujamoje vietoje, beveik nesiskirs nuo supaprastintos muitinės deklaracijos pateikimo, kadangi pateikiami duomenys bus iš esmės tokie patys).

Atskirai vertėtų paminėti keletą svarbių principų, įtvirtintų Modernizuotame muitinės kodekse. Tai – „vieno langelio“ (*single window*), „vieno sustojimo“ (*one-stop-shop*), „vieno prieigos taško“ (*single access point*), „centralizuoto muitinio įforminimo“ (*centralised clearance*) ir „savikontrolės“ (*self-assessment*) principai.

„Vieno langelio“ principo taikymas reiškia, kad informacija, kurią šiuo metu verslininkai atskirai pateikia muitinei ir kitoms importuojamų ir eksportuojamų prekių tikrinimą atliekančioms institucijoms, turėtų būti pateikta tik vieną kartą ir tik muitinei, kuri atliktų „vieno langelio“ vaidmenį ir reikalingą informaciją perduotų kitoms institucijoms. Šis principas taip pat taikytinas ir informacinėms sistemoms. Muitinės informacinė sistema turėtų turėti sąsajas su kitų institucijų informacinėmis sistemomis. Tai sudarytų galimybes verslininkams tiesiogiai per muitinės informacinę sistemą

prisijungti prie atitinkamos institucijos informacinės sistemos ir elektroniniu būdu pateikti reikiamą prašymą kitai institucijai bei gauti leidimą arba licenciją. Pažymėtina, jog „vieno langelio“ principą planuojama taikyti ir bendradarbiaujant Europos Komisijos generaliniams direktoratams bei kitoms Europos Sąjungos institucijoms.

„Vieno sustojimo“ principo taikymas reiškia, kad muitinis tikrinimas ir bet kuris kitas tikrinimas, kurį būtina atlikti importuojant arba eksportuojant prekes, turi būti atliekamas vienoje vietoje, sutrumpinant tikrinti reikalingą laiką ir sumažinant prekių vežimo išlaidas.

„Vieno prieigos taško“ principas – tai galimybė verslininkams per Europos Sąjungos valstybės narės, kurioje jie registruoti, muitinės informacinę sistemą prisijungti prie bet kurios kitos valstybės narės muitinės informacinės sistemos ir pateikti elektroninę muitinės deklaraciją. Suprantama, kad šiam principui taikyti būtina visos Europos Sąjungos mastu suvienodinti elektroninių muitinės deklaracijų duomenų struktūras.

„Centralizuoto muitinio įforminimo“ principas – tai galimybė verslininkams visus duomenų mainus, susijusius su muitinės formalumais, vykdyti tik per juos aptarnaujančią muitinės įstaigą (pagal verslininko buveinės vietą), nepriklausomai nuo to, kuriai muitinės įstaigai, veikiančiai toje pačioje arba netgi kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, pateikiamos importuojamos arba eksportuojamos prekės. Verslininką aptarnaujanti muitinės įstaiga turėtų atlikti gautos informacijos rizikos analizę ir pateikti nurodymus (arba rekomendacijas) muitinės įstaigai, kuriai pateiktos prekės, kokį tikrinimą ji turėtų atlikti. Gavusi duomenis apie pastarosios muitinės įstaigos atlikto tikrinimo rezultatus, verslininką aptarnaujanti muitinės įstaiga priimtų sprendimą išleisti prekes arba jų neišleisti. Išleistos prekės galėtų būti tiesiogiai gabenamos į jų paskirties vietą, kuri galėtų būti ne tik toje valstybėje narėje, kurioje veikia verslininką aptarnaujanti muitinės įstaiga, bet ir bet kurioje kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje. Šiam principui taikyti kol kas yra daug kliūčių, susijusių su PVM ir akcizų taikymu, importo ir eksporto statistika, valstybių narių pasiliekamos surinktų muitų dalies paskirstymu bei kitais dalykais, tačiau tikimasi, kad iki naujojo kodekso įsigaliojimo pavyks rasti sprendimus, leisiančius verslininkams naudotis centralizuoto muitinio įforminimo pranašumais. Pažymėtina, jog planuojama, kad tokiomis muitinio įforminimo galimybėmis galėtų naudotis tik patikimi verslininkai, įgiję įgaliotojo ekonominių operacijų vykdytojo statusą.

„Savikontrolės“ principo (arba sisteminio tikrinimo principo) taikymas reiškia, kad patikimiems verslininkams būtų patikima patiems atlikti didelę dalį formalumų, kuriuos šiuo metu atlieka muitinė. Duomenų įrašymas į verslininko tvarkomus prekių apskaitos registrus būtų laikomas mui-

tinės deklaracijos pateikimu, muitinė neatliktų jokio veiksmo, reiškiančio tokios deklaracijos priėmimą, verslininkas neturėtų informuoti jį prižiūrinčios muitinės įstaigos apie prekių atgabenimą ar išgabenimą, prekės būtų automatiškai išleidžiamos jų įtraukimo į apskaitą momentu, verslininkas savarankiškai apskaičiuotų (pats pritaikydamas lengvatinius muitus, tarifines kvotas ir pan.) ir periodiškai sumokėtų muitus ir kitus mokesčius bei pateiktų skolos muitinei įregistruoti būtiną informaciją. „Savikontrolės" principu besinaudojančių asmenų priežiūra būtų apribota tik periodiškai atliekamais jų veiklos įvertinimais ir tikrinimu išleidus prekes (t. y. būtų pagrįsta panašiais principais, kokius taiko mokesčių administracijos), todėl, suprantama, ir šias galimybes planuojama suteikti tik įgaliotiesiems ekonominių operacijų vykdytojams.

Modernizuotam muitinės kodeksui bei kai kuriems minėtiems principams taikyti būtina įdiegti keletą visų Europos Sąjungos valstybių narių bendrai naudojamų informacinių sistemų. Kol kas tam iš esmės pritaikyta tik Naujoji kompiuterizuota tranzito sistema (NCTS) ir nuo 2007 m. liepos 1 d. įdiegta ir panašiais principais veikianti Eksporto kontrolės sistema (ECS, ateityje išplėtotas jos variantas bus vadinamas Automatizuota eksporto sistema – AES). Panašias sistemas – Importo kontrolės sistemą (ICS) bei Automatizuotą importo sistemą (AIS) – žadama taikyti ir importuojant prekes. Šios sistemos, be kita ko, turėtų vykdyti ir su saugumu susijusių elektroninių duomenų mainų bei centralizuoto muitinio įforminimo funkcijas. Be išvardytų sistemų, planuojama įdiegti verslininkų registracijos sistemą EORI (ji turėtų sudaryti galimybes verslininkams visoje Europos Sąjungoje naudoti tą patį registracijos kodą, kuris bus žinomas visų valstybių narių muitinėms), bendrą rizikos valdymo sistemą, įgaliotųjų ekonominių operacijų vykdytojų registracijos ir priežiūros sistemą, sukurti bendrą su muitinės veikla susijusios informacijos portalą, kurti sistemas, reikalingas „vieno langelio" principui taikyti Europos Sąjungos institucijų ir valstybių narių lygiu, modernizuoti informacines sistemas, skirtas informacijai apie tarifinio ir netarifinio prekybos reguliavimo priemones kaupti ir apdoroti, ir kt. Siekiant, kad šios sistemos būtų kuriamos ir diegiamos dar neįsigaliojus Modernizuotam muitinės kodeksui, priimtas 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 70/2008/EB dėl nepopierinės muitinės ir verslo aplinkos [42], kuriame išvardytos minėtos sistemos ir numatyta, kaip turėtų būti vykdomi, koordinuojami ir finansuojami su jų diegimu susiję darbai.

Planuojama, kad e. muitinės iniciatyva, apimanti čia paminėtus darbus Europos Sąjungos muitų teisės modernizavimo ir muitinės procesų kompiuterizavimo srityse, turėtų būti įgyvendinta iki 2013 m. Jeigu šiuos planus

pavyks įgyvendinti laiku ir kokybiškai, tai turėtų iš esmės pakeisti muitinės ir verslo veiklos sąlygas Europos Sąjungoje – būtų atsisakyta daugelio šiuo metu dar gana plačiai naudojamų „popierinių“ dokumentų, suvienodinti muitinės formalumai visose Europos Sąjungos valstybėse narėse, paspartėtų muitinės procesai ir prekių judėjimas per išorines Europos Sąjungos sienas, padidėtų rizikos analizės bei muitinio tikrinimo efektyvumas bei visuomenės saugumas. Tačiau tam, kad tai iš tikrųjų įvyktų, būtina suderinti visų Europos Sąjungos valstybių narių muitinių, kitų institucijų ir verslo pastangas bei skirti nemažai lėšų.

??? Kartojimo klausimai

1. Ką apima vadinamoji elektroninės muitinės iniciatyva?
2. Dėl kokių priežasčių buvo peržiūrėtas Bendrijos muitinės kodeksas?
3. Į kokias grupes suskirstytos muitinės procedūros Modernizuotame muitinės kodekse?
4. Kokie pakeitimai padaryti specialiųjų muitinės procedūrų taikymo srityje?
5. Kokios permainos padarytos prekių deklaravimo srityje?
6. Apibūdinkite „vieno langelio“, „vieno sustojimo“, „vieno prieigos taško“, „centralizuoto muitinio įforminimo“ ir „savikontrolės“ principus.
7. Kokias visų Europos Sąjungos valstybių narių bendrai naudojamas informacines sistemas planuojama įdiegti įgyvendinant elektroninės muitinės iniciatyvą?

MRU © MRU © MRU

PRIEDAI

1 priedas
Prašymo apžiūrėti prekes ir (arba) imti jų pavyzdžius (mėginius) forma

PRAŠYMAS APŽIŪRĖTI PREKES
IR (ARBA) IMTI JŲ PAVYZDŽIUS (MĖGINIUS)

_____ Nr. _____
(data) (numeris)

Asmuo, turintis teisę pateikti prekes muitinės sankcionuotiems veiksmams įforminti:
_____
(juridinio asmens pavadinimas, kodas ir buveinės adresas arba fizinio asmens vardas, pavardė ir adresas)

Prašau leisti apžiūrėti prekes, imti jų pavyzdžius (mėginius) (nereikalinga išbraukti):
_____
(nurodyti priežastį)
_____
_____
_____

Prekių buvimo vieta _____)

Prekėms įforminto muitinės, transporto arba prekybos dokumento tipas, numeris ir įforminimo data:
_____

Transporto priemonės modelis ir registracijos Nr., konteinerio Nr. (jeigu prekės pakrautos į transporto priemonę ar konteinerį): _____
_____

Prekių aprašymas ir kiekis (pagal gabenimo dokumentus): _____
_____

Paimti prekių pavyzdžių (mėginių): _____
(pavadinimas, kiekis)
_____
_____ _____ _____
(asmens pareigos) (parašas) (vardas, pavardė)

Muitinės įstaiga: _____
(teritorinė muitinė, postas)
Prašymą priėmusio muitinės pareigūno išvada: _____
_____
_____
_____
_____
_____ _____ _____
(data) (parašas) (antspaudas)

Muitinės posto viršininko (pavaduotojo, pamainos viršininko) sprendimas dėl leidimo apžiūrėti prekes ir (arba) imti jų pavyzdžius (mėginius):_____
_____
_____
_____
_____
_____ _____ _____
(data) (parašas) (antspaudas)

_____

2 priedas
Bendrosios deklaracijos, naudojamos Lietuvoje, forma

	Gavėjas (ekspeditorius, vežėjas) ir jo adresas	Įmonės kodas	Registracijos egzempliorius **Bendroji DEKLARACIJA**	
		Telefono Nr.	Data	Ankstesniosios bendr. deklaracijos Nr.
Šaknelė	Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Transporto dokumento (manifesto) Nr.			Siuntų skaičius
	Šioje deklaracijoje nurodytos prekės pateiktos įregistruoti muitinės įstaigoje	Gavėjo (ekspeditoriaus, vežėjo) atstovo parašas		
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.

Pranešimo egzempliorius
Bendroji DEKLARACIJA

	Gavėjas (ekspeditorius, vežėjas) ir jo adresas	Įmonės kodas		
		Telefono Nr.	Data	Ankstesniosios bendr. deklaracijos Nr.
Šaknelė	Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Transporto dokumento (manifesto) Nr.			Siuntų skaičius
	Šioje deklaracijoje nurodytos prekės pateiktos įregistruoti muitinės įstaigoje	Gavėjo (ekspeditoriaus, vežėjo) atstovo parašas		
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
Pranešimas apie muitinės prižiūrimas **PREKĖS**	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas	MUITINĖS PRIŽIŪRIMOS PREKĖS		Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
Pranešimas apie muitinės prižiūrimas **PREKĖS**	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas	MUITINĖS PRIŽIŪRIMOS PREKĖS		Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
Pranešimas apie muitinės prižiūrimas **PREKĖS**	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas	MUITINĖS PRIŽIŪRIMOS PREKĖS		Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
Pranešimas apie muitinės prižiūrimas **PREKĖS**	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas	MUITINĖS PRIŽIŪRIMOS PREKĖS		Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.

DĖMESIO!

Pranešime nurodytos prekės iki ..... d. turi būti deklaruotos .....

..... muitinės įstaigoje.

Iki nurodytos datos nedeklaravus prekių, Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka bus taikomos baudos ir delspinigiai.

DĖMESIO!

Pranešime nurodytos prekės iki ..... d. turi būti deklaruotos .....

..... muitinės įstaigoje.

Iki nurodytos datos nedeklaravus prekių, Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka bus taikomos baudos ir delspinigiai.

DĖMESIO!

Pranešime nurodytos prekės iki ..... d. turi būti deklaruotos .....

..... muitinės įstaigoje.

Iki nurodytos datos nedeklaravus prekių, Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka bus taikomos baudos ir delspinigiai.

DĖMESIO!

Pranešime nurodytos prekės iki ..... d. turi būti deklaruotos .....

..... muitinės įstaigoje.

Iki nurodytos datos nedeklaravus prekių, Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka bus taikomos baudos ir delspinigiai.

	Gavėjas (ekspeditorius, vežėjas) ir jo adresas	Įmonės kodas	Informacinis egzempliorius **Bendroji DEKLARACIJA**		
		Telefono Nr.	Data		Ankstesniosios bendr. deklaracijos Nr.
Šaknelė	Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę			Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)			Tranzito dokumento Nr.
	Transporto dokumento (manifesto) Nr.				Siuntų skaičius
	Šioje deklaracijoje nurodytos prekės pateiktos įregistruoti muitinės įstaigoje	Gavėjo (ekspeditoriaus, vežėjo) atstovo parašas			
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)		Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta			
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę			Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)			Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas				Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis			Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai				Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)		Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta			
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę			Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)			Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas				Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis			Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai				Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)		Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta			
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę			Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)			Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas				Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis			Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai				Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)		Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta			
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę			Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)			Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas				Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis			Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai				Muitinės procedūros kodas / BD Nr.

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
(Parašas)

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
(Parašas)

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
(Parašas)

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
(Parašas)

	Gavėjas (ekspeditorius, vežėjas) ir jo adresas	Įmonės kodas	Gavėjo (ekspeditoriaus, vežėjo) egzempliorius **Bendroji DEKLARACIJA**	
		Telefono Nr.	Data	Ankstesniosios bendr. deklaracijos Nr.
Šaknelė	Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Transporto dokumento (manifesto) Nr.			Siuntų skaičius
	Šioje deklaracijoje nurodytos prekės pateiktos įregistruoti muitinės įstaigoje	Gavėjo (ekspeditoriaus, vežėjo) atstovo parašas		
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.
Prekių siuntos dalies eilės Nr.	Gavėjo (importuotojo) pavadinimas ir adresas	Įmonės kodas	Mokėjimo atidėjimas (kodas)	Bendrosios deklaracijos dalies Nr.
		Prekių buvimo vieta		
	Statusas / Transporto priemonė (kodas)	Duomenys apie transporto priemonę		Transporto priemonės priklausomybė (kodas)
	Pakrovimo vieta (kodas)	Įvežimo vieta (kodas)		Tranzito dokumento Nr.
	Prekių aprašymas			Specifikacija
	Ženklai ir numeriai	Vietų skaičius ir rūšis		Masė bruto (kg)
Muitinės įstaiga	Tikrinimo kodas / Rezultatai			Muitinės procedūros kodas / BD Nr.

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
Prekių buvimo vieta

.....
(Parašas)

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
Prekių buvimo vieta

.....
(Parašas)

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
Prekių buvimo vieta

.....
(Parašas)

PRANEŠIMAS

Data ..... Bendrosios deklaracijos Nr. .....

..... muitinės įstaiga.

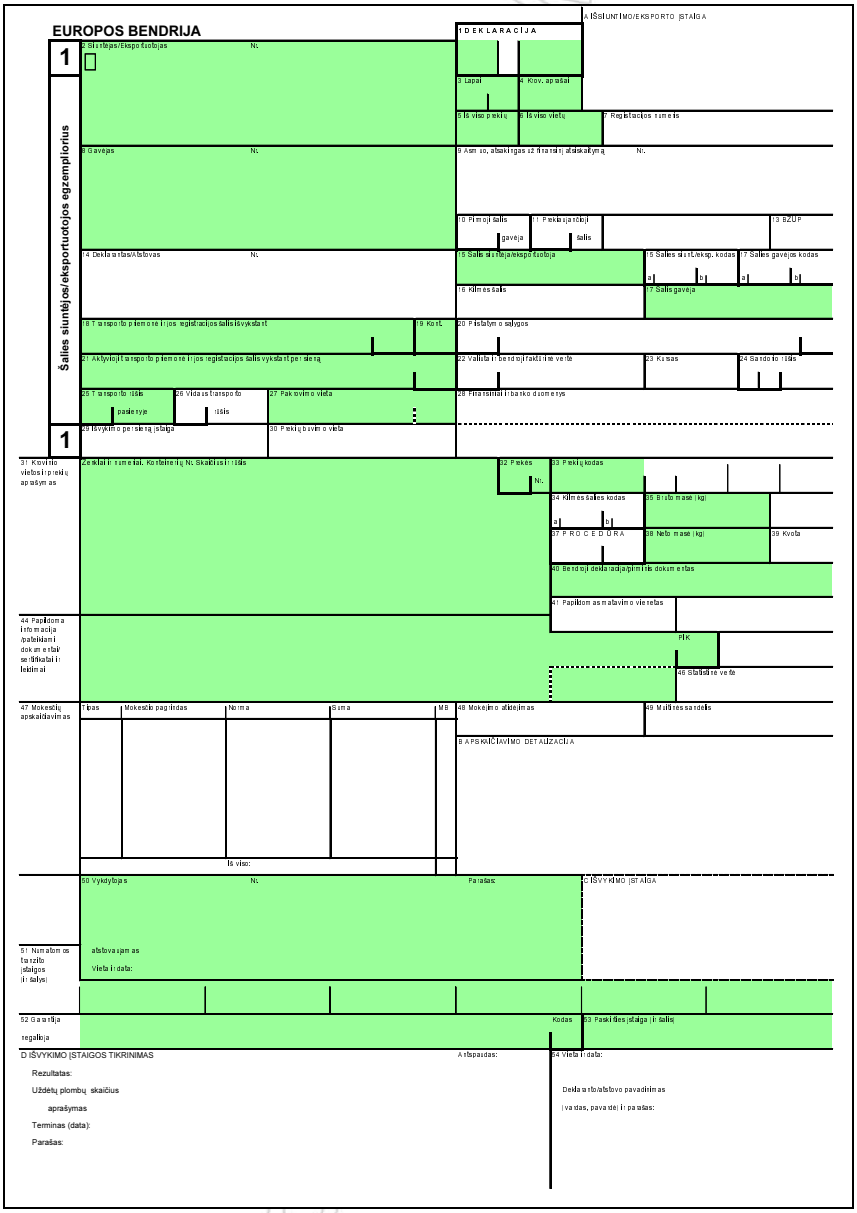
Prekių gavėjas .....
(Pavadinimas ir adresas) (Įmonės kodas)

.....
Prekių buvimo vieta

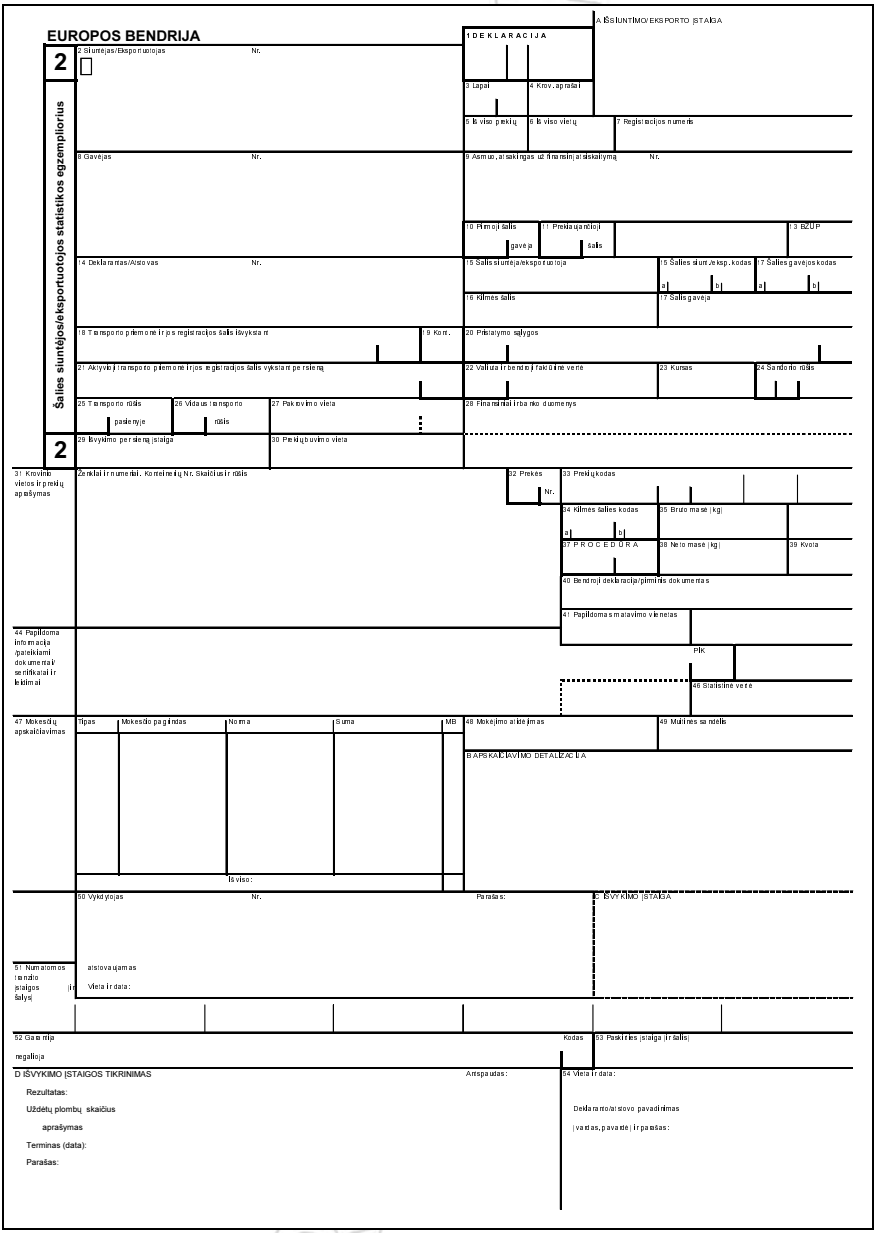
.....
(Parašas)

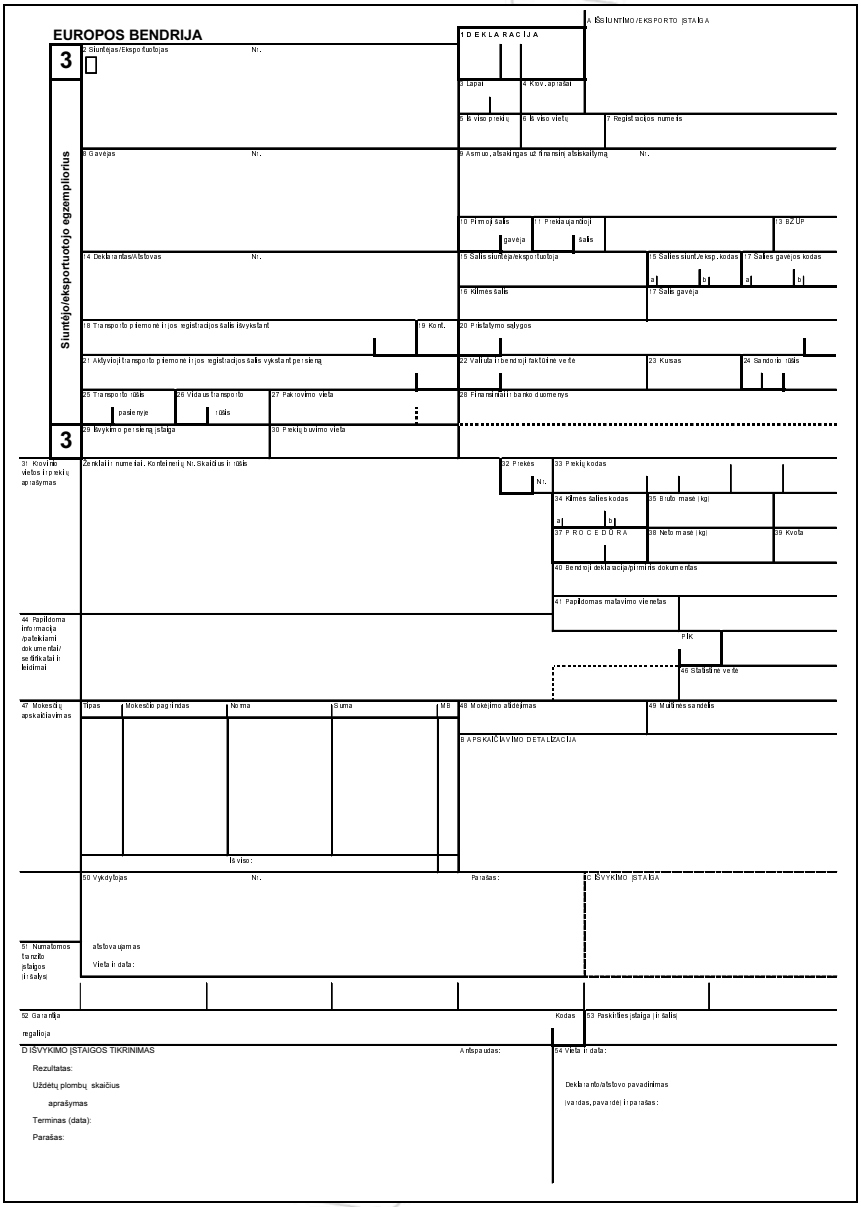
3 priedas

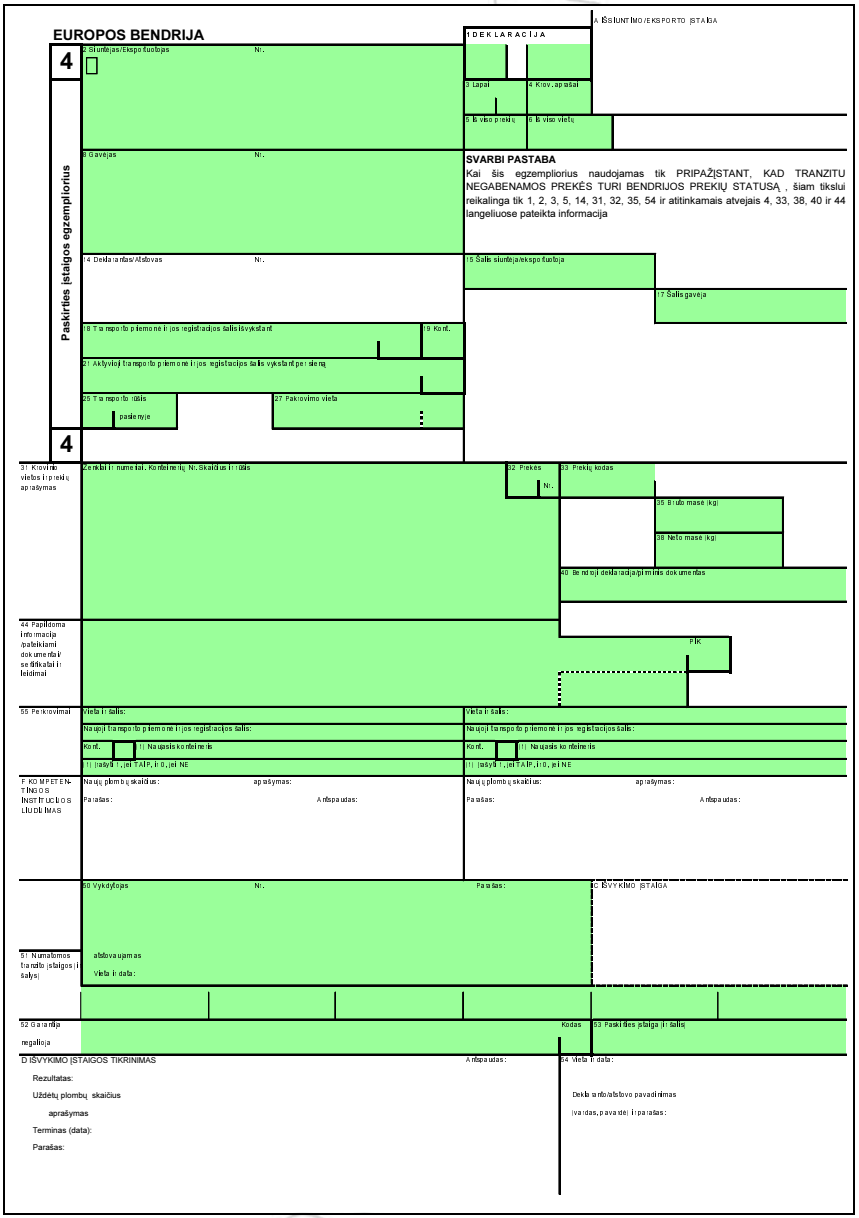
Bendrojo administracinio dokumento modelis (aštuonių egzempliorių rinkinys)



E IŠSIUNTIMO/EKSPORTO ĮSTAIGOS TIKRINIMAS


EUROPOS BENDRIJA
A IŠSIUNTIMO/EKSPORTO ĮSTAIGA
1 D E K L A R A C I J A
2
Šalies siuntėjos/eksportuotojos statistikos egzemplioriu
2 Siuntėjas/Eksportuotojas Nr.
3 Lapai
4 Krov. aprašai
5 Iš viso prekių
6 Iš viso vietų
7 Registracijos numeris
8 Gavėjas Nr.
9 Asmuo, atsakingas už finansinį atsiskaitymą Nr.
10 Pirmoji šalis gavėja
11 Prekiavimo šalis
13 BŽŪP
14 Deklarantas/Atstovas Nr.
15 Šalies siuntėja/eksportuotoja
15 Šalies siunt./eksp. kodas
17 Šalies gavėjos kodas
16 Kilmės šalis
17 Šalies gavėja
18 Transporto priemonė ir jos registracijos šalis išvykstant
19 Kont.
20 Pristatymo sąlygos
21 Aktyvioji transporto priemonė ir jos registracijos šalis vykstant per sieną
22 Valiuta ir bendroji fakt. suma
23 Kursas
24 Sandorio rūšis
25 Transporto rūšis
26 Vidaus transporto rūšis
27 Pakrovimo vieta
28 Finansiniai ir banko duomenys
29 Išvykimo pasienio įstaiga
30 Prekių buvimo vieta
31 Krovinio vietos ir prekių aprašymas
Ženklai ir numeriai. Konteinerių Nr. Skaičius ir rūšis
32 Prekės Nr.
33 Prekių kodas
34 Kilmės šalies kodas
35 Bruto masė (kg)
37 P R O C E D Ū R A
38 Neto masė (kg)
39 Kvota
40 Bendrojoj deklaracija/pirminis dokumentas
41 Papildomas matavimo vienetas
44 Papildoma informacija /pateikiami dokumentai/ sertifikatai ir leidimai
PIK
46 Statistinė vertė
47 Mokesčių apskaičiavimas
Tipas
Mokesčio pagrindas
Norma
Suma
MB
48 Mokėjimo atidėjimas
49 Multinės sąskaitės
Iš viso:
B APSKAIČIAVIMO DETALIZACIJA
50 Vykdytojas Nr.
Parašas:
C IŠVYKIMO ĮSTAIGA
51 Numatomos tarpinės įstaigos šalyje
atsisveikinamas
Vieta ir data:
52 Garantija negalioja
Kodas
53 Paskirties įstaiga (ir šalis)
D IŠVYKIMO ĮSTAIGOS TIKRINIMAS
Antspaudas:
54 Vieta ir data:
Rezultatas:
Uždėtų plombų skaičius
aprašymas
Terminas (data):
Parašas:
Deklaranto/atstovo pavadinimas
vardas, pavardė ir parašas:


EUROPOS BENDRIJA
A IŠSIUNTIMO/EKSPORTO ĮSTAIGA
DEKLARACIJA
3
Siuntėjo/eksportuotojo egzempliorius
1 Lapai
4 Krov. aprašai
5 Iš viso prekių
6 Iš viso vietų
7 Registracijos numeris
2 Siuntėjas/Eksportuotojas
Nr.:
8 Gavėjas
9 Asmuo, atsakingas už finansinių atskaitymą
10 Pirmoji šalis
11 Prekių kilmės šalis
13 BDP
14 Deklarantas/Atstovas
15 Šalis siuntėja/eksportuotoja
16 Kilmės šalis
17 Šalis gavėja
18 Transporto priemonė įjos registracijos šalis išvykstant
19 Kont.
20 Pristatymo sąlygos
21 Aktyvioji transporto priemonė įjos registracijos šalis vykstant per sieną
22 Valiuta ir bendroji faktūrinė vertė
23 Kursas
24 Sandorio rūšis
25 Transporto rūšis
26 Vidaus transporto rūšis
27 Pakrovimo vieta
28 Finansiniai ir banko duomenys
29 Išvykimo per sieną įstaiga
30 Prekių buvimo vieta
31 Krovinio vietos ir prekių aprašymas
Ženklai ir numeriai. Konteinerių Nr. Skaičius ir rūšis
32 Prekės
33 Prekių kodas
34 Kilmės šalies kodas
35 Bruto masė (kg)
36 PROCEDŪRA
37
38 Neto masė (kg)
39 Kvota
40 Bendroji deklaracija/ankstesnis dokumentas
41 Papildomas matavimo vienetas
PIK
44 Papildoma informacija/pateikiami dokumentai/sertifikatai ir leidimai
45 Statistinė vertė
47 Mokesčių apskaičiavimas
Tipas
Mokesčio pagrindas
Norma
Suma
MB
48 Mokėjimo atidėjimas
49 Multinės sandėlis
APSKAIČIAVIMO DETALIZACIJA
Iš viso:
50 Vykdytojas
Nr.:
Parašas:
C ĮSVYKIMO ĮSTAIGA
51 Numatomos tarnybos įstaigos ir šalys
atstovaujamas
Vieta ir data:
52 Garantija
Kodas
53 Paskirties įstaiga ir šalis
reglioja
D ĮŠVYKIMO ĮSTAIGOS TIKRINIMAS
Antspaudas:
54 Vieta ir data:
Rezultatas:
Uždėtų plombų skaičius
aprašymas
Terminas (data):
Parašas:
Deklaranto/atstovo pavadinimas
Įvardas, pavardė ir parašas:


EUROPOS BENDRIJA
4
Paskirties įstaigos egzemplioriu
4
1 DEKLARACIJA
A IŠSIUNTIMO/EKSPORTO ĮSTAIGA
2 Siuntėjas/Eksportuotojas
Nr.:
3 Lapai
4 Kiek. apašal.
5 Iš viso prekių
6 Iš viso vietų
8 Gavėjas
Nr.:
SVARBI PASTABA
Kai šis egzempliorius naudojamas tik PRIPAŽĮSTANT, KAD TRANZITU NEGABENAMOS PREKĖS TURI BENDRIJOS PREKIŲ STATUSĄ , šiam tikslui reikalinga tik 1, 2, 3, 5, 14, 31, 32, 35, 54 ir atitinkamais atvejais 4, 33, 38, 40 ir 44 langeliuose pateikta informacija
14 Deklarantas/Atstovas
Nr.:
15 Šalis siuntėja/eksportuotoja
17 Šalis gavėja
18 Transporto priemonė ir jos registracijos šalis išvykstant
19 Kont.
21 Aktyvioji transporto priemonė ir jos registracijos šalis vykstant per sieną
25 Transporto rūšis
pasienyje
27 Pakrovimo vieta
31 Krovinio vietos ir prekių aprašymas
Ženklai ir numeriai. Konteinerių Nr. Skaičius ir rūšis
32 Prekės
Nr.:
33 Prekių kodas
35 Bruto masė (kg)
38 Neto masė (kg)
40 Bendrojoj deklaracijoj/ankstesnis dokumentas
44 Papildoma informacija/pateikiami dokumentai/sertifikatai ir leidimai
PVM
55 Perkrovimai
Vieta ir šalis:
Naujoji transporto priemonė ir jos registracijos šalis:
Kont.
(1) Naujasis konteineris
(1) įrašyti TAIP, jei TAIP, ir 0, jei NE
FORMALIOSIOS INSTRUKCIJOS LIUDIJIMAS
Naujų plombų skaičius:
aprašymas:
Parašas:
Antspaudas:
59 Vykdytojas
Nr.:
Parašas:
C IŠVYKIMO ĮSTAIGA
61 Numatomos tranzito įstaigos ir šalys
atstovaujamas
Vieta ir data:
52 Garantija negalioja
Kodas
53 Paskirties įstaiga ir šalis
D IŠVYKIMO ĮSTAIGOS TIKRINIMAS
Antspaudas:
54 Vieta ir data:
Rezultatas:
Uždėtų plombų skaičius
aprašymas
Terminas (data):
Parašas:
Deklaranto/atstovo pavadinimas
(vardas, pavardė) ir parašas:

56 Kiti įvykiai gabenant krovinį

Aprašymas ir priemonės, kurių imtasi

G KOMPETENTINGOS INSTITUCIJOS LIUDIJIMAS

H TIKRINIMAS IŠLEIDUS PREKES (jei šis lapas naudojamas pripažįstant Bendrijos prekių statusą)

PRAŠYMAS PATIKRINTI

Prašoma patikrinti šio dokumento tikrumą ir jame pateiktos informacijos tikslumą

Vieta ir data:

Parašas: Antspaudas:

TIKRINIMO REZULTATAI

Šis dokumentas (1)

☐ įformintas nurodytos muitinės įstaigos ir jame pateikta informacija tiksli

☐ neatitinka tikrumo ir teisingumo reikalavimų (žr. pateiktas pastabas)

Vieta ir data:

Parašas: Antspaudas:

Pastabos:

(1) Tinkamą atsakymą pažymėti X

I PASKIRTIES ĮSTAIGOS TIKRINIMAS (BENDRIJOS TRANZITAS)

Atvykimo data:

Plombų tikrinimas:

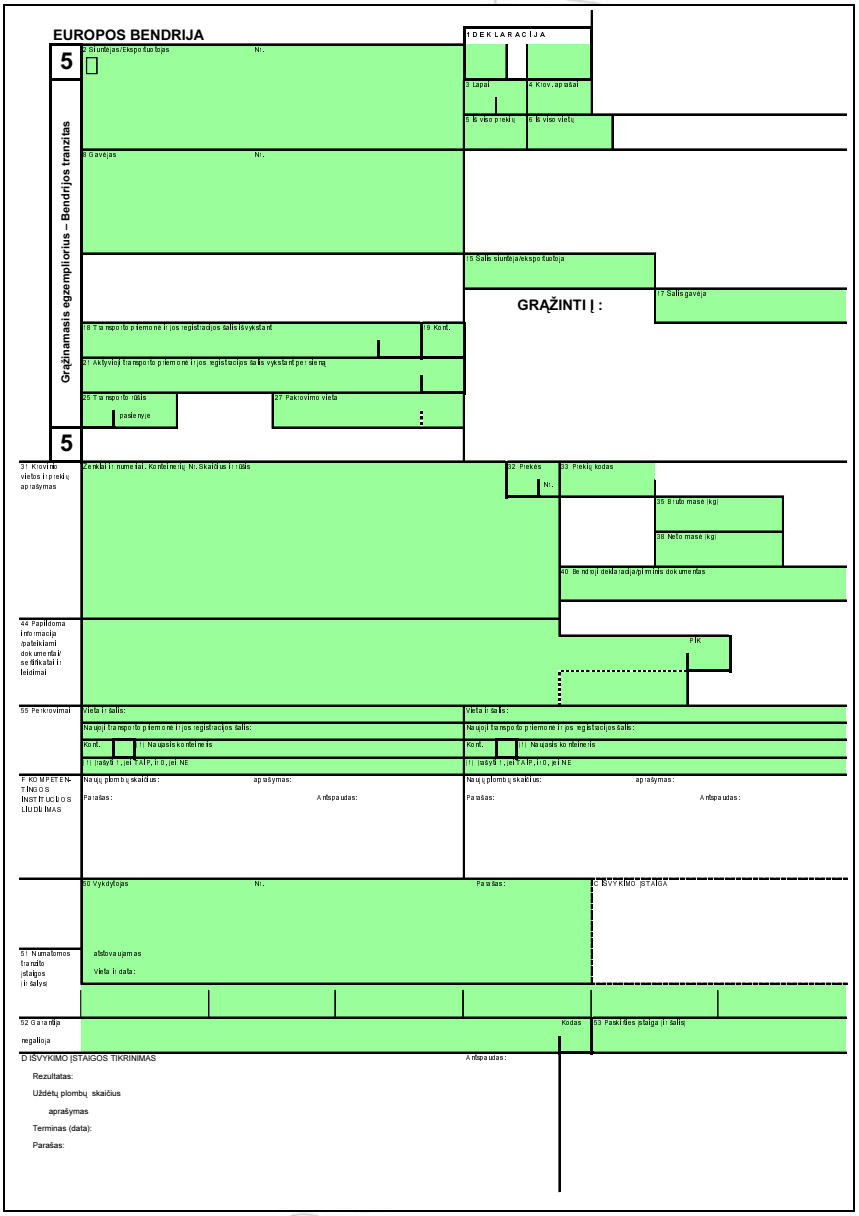
Pastabos:

5-asis egzempliorius grąžintas

užregistravus

Nr.

Parašas: Antspaudas:


EUROPOS BENDRIJA
DEKLARACIJA
5
2 Siuntėjas/Eksportuotojas
Nr.:
3 Lapai
4 Kiov. apašal
5 Iš viso prekių
6 Iš viso vietų
8 Gavėjas
Nr.:
15 Šalis siuntėja/eksportuotoja
GRĄŽINTI Į :
17 Šalis gavėja
Grąžinamasis egzempliorius – Bendrijos tranzitas
18 Transporto priemonė ir jos registracijos šalis išvykstant
19 Kont.
21 Aktyvioji transporto priemonė ir jos registracijos šalis vykstant per sieną
25 Transporto rūšis
pasienyje
27 Pakrovimo vieta
5
31 Krovinio vietos Nr.ir prekių aprašymas
Ženklai ir numeriai, Konteinerių Nr. Skaičius ir rūšis
32 Prekės
Nr.:
33 Prekių kodas
35 Bruto masė (kg)
38 Neto masė (kg)
40 Bendroji deklaracija/ankstesnis dokumentas
44 Papildoma informacija /pateikiami dokumentai/ sertifikatai ir leidimai
PVM
55 Perkrovimai
Vieta ir šalis:
Vieta ir šalis:
Naujoji transporto priemonė ir jos registracijos šalis:
Naujoji transporto priemonė ir jos registracijos šalis:
Kont.
11 Nacionalinis konteineris
Kont.
11 Nacionalinis konteineris
11 Įrašyti 1, jei TAIP, ir 0, jei NE
11 Įrašyti 1, jei TAIP, ir 0, jei NE
KOMPETENTINGOS INSTITUCIJOS LIUDIJIMAS
Naujų plombų skaičius:
aprašymas:
Naujų plombų skaičius:
aprašymas:
Parašas:
Antspaudas:
Parašas:
Antspaudas:
60 Vykdytojas
Nr.:
Parašas:
IŠVYKIMO ĮSTAIGA
61 Numatomos tranzito įstaigos ir laikas
atidavimas
Vieta ir data:
62 Garantija negalioja
Kodas
63 Paskirties įstaiga ir šalis
IŠVYKIMO ĮSTAIGOS TIKRINIMAS
Antspaudas:
Rezultatas:
Uždėtų plombų skaičius
aprašymas
Terminas (data):
Parašas:

56 Kiti įvykiai gabenant krovinį:	G KOMPETENTINGOS INSTITUCIJOS ĮRAŠOMAS
Aprašymas ir priemonės, kurių imtasi	

I PASKIRTIES ĮSTAIGOS TIKRINIMAS I BENDRIJOS TRANZITAS I	
Atvykimo data:	5-asis egzemplioriaus grąžinimas
Plombų tikrinimas:	užregistruvus
Pastabos:	Nr.
	Parašas: Antspaudas:

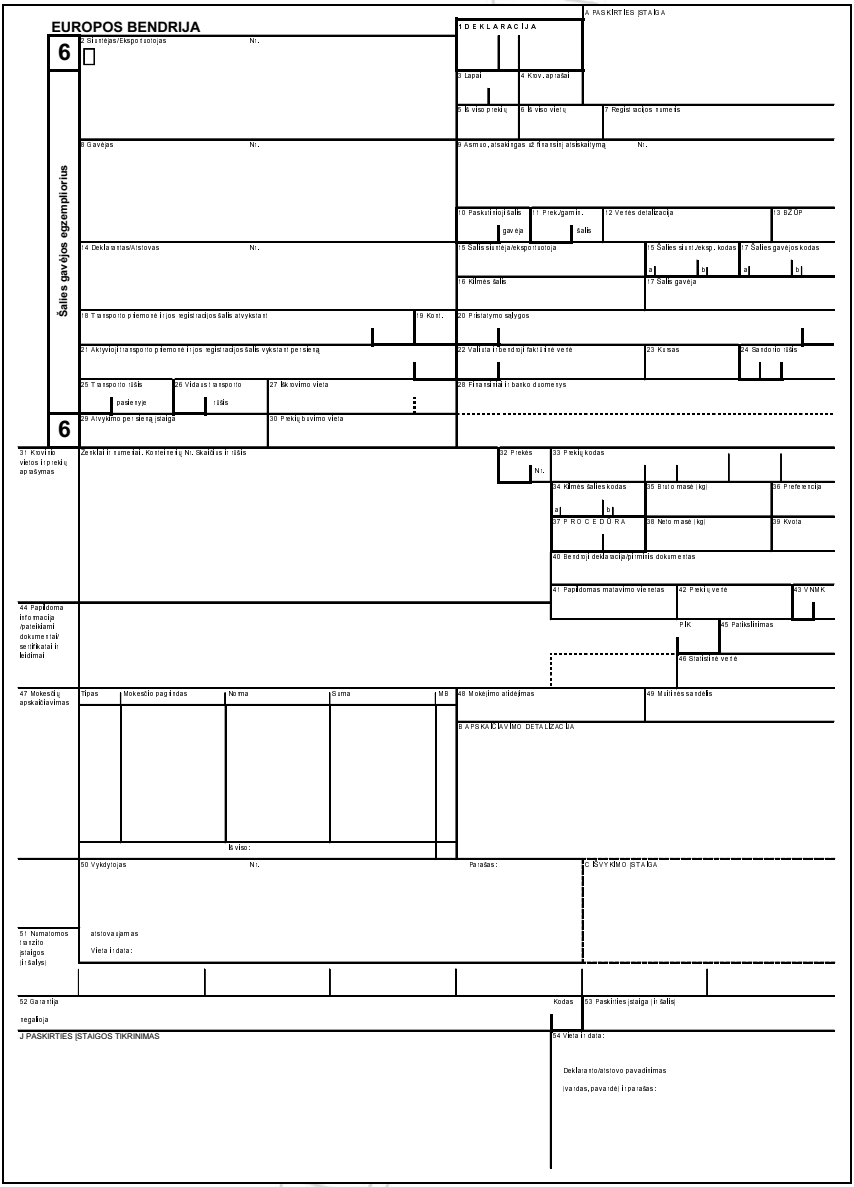
BENDRIJOS TRANZITO ŠAKNELĖ I pildo suinteresuotas asmuo, prieš pateikdamas paskirties įstaigai

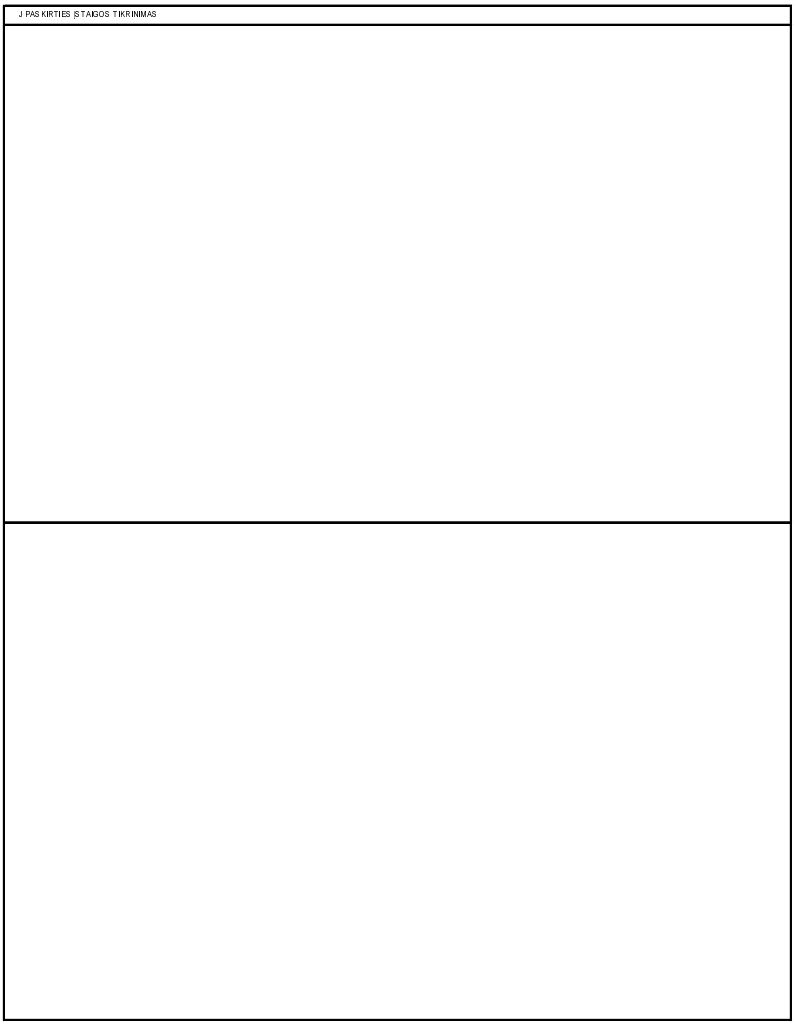
Šiuo įvirtinu, kad dokumentas... ..... išduotas muitinės įstaigoje Paskirties įstaigos antspaudas:

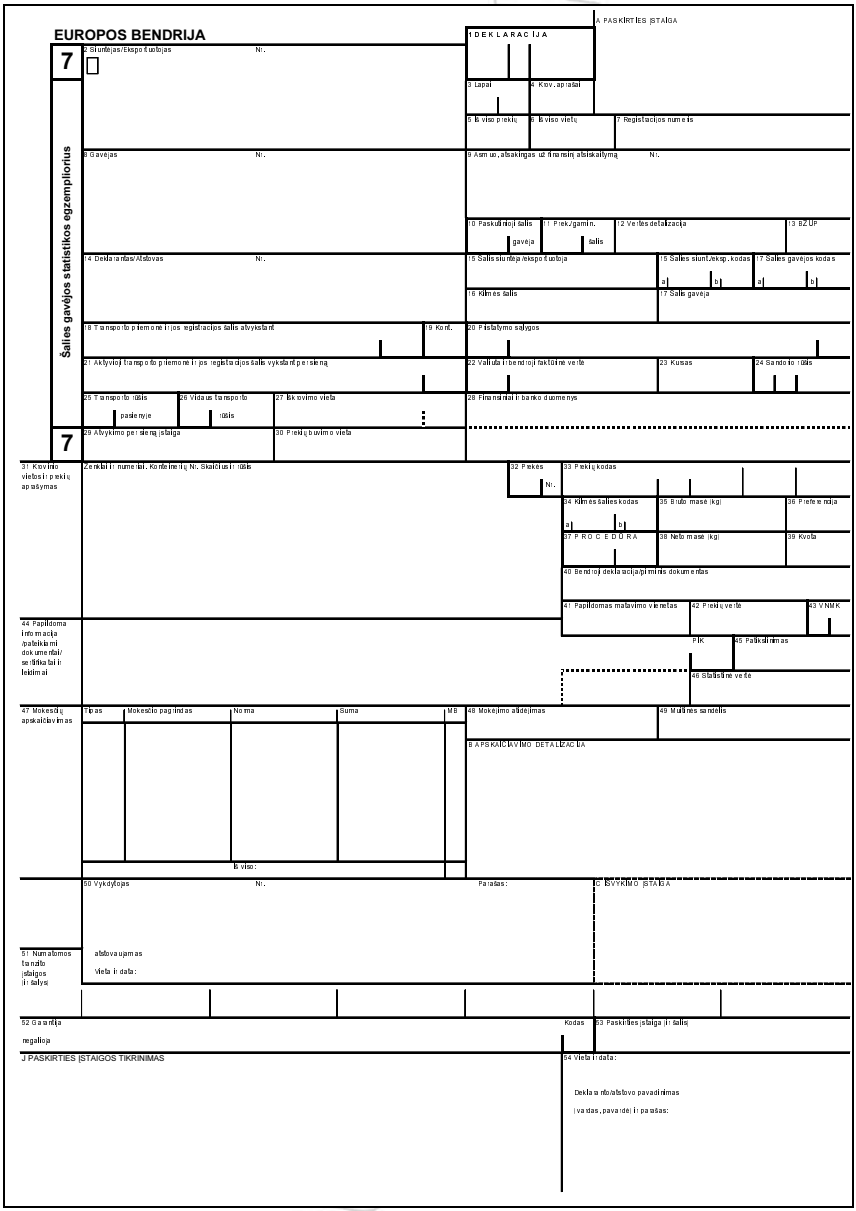
..... /pavadinimas ir salis Nr. .....

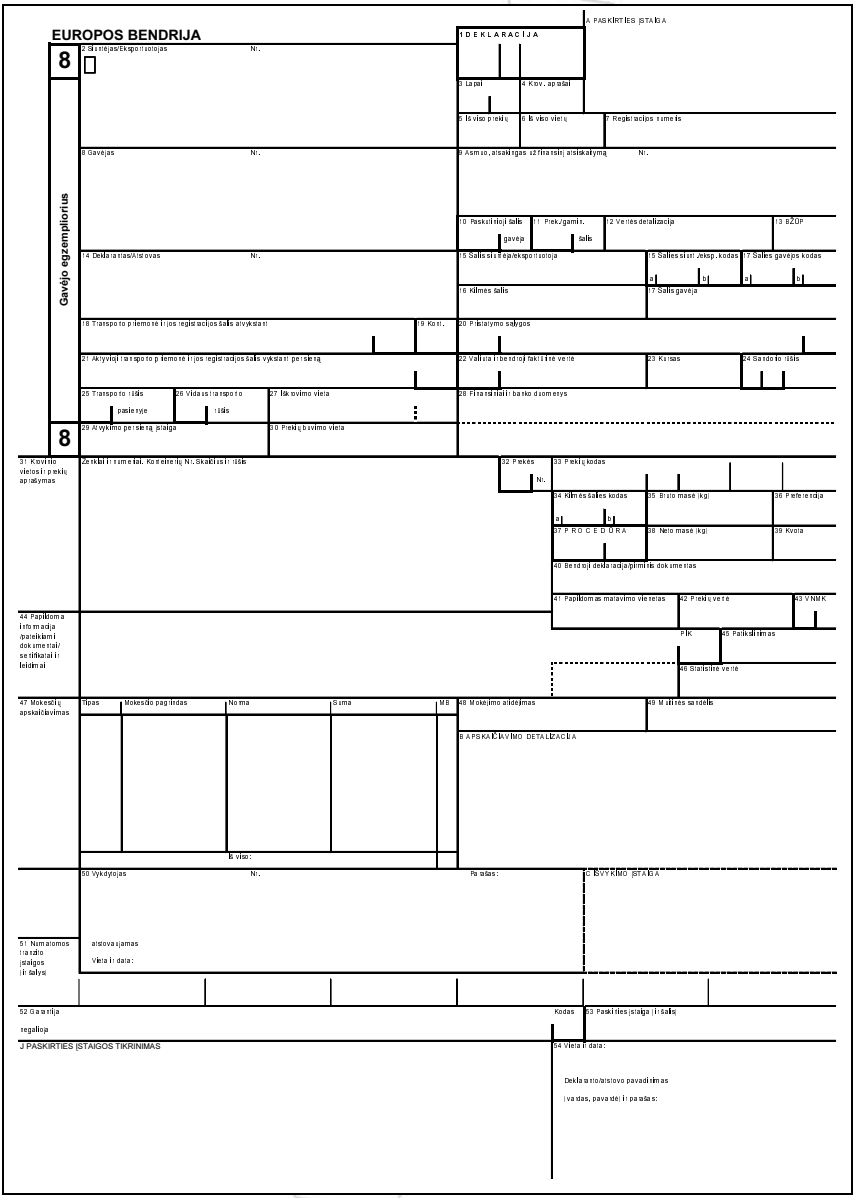
buvo pateiktas ir jokių pažeidimų, susijusių su šiame dokumente nurodyta preke, nei nurodytos datos nebuvo pastebėta.

Data: Parašas:


EUROPOS BENDRIJA
A PASKIRTIES ĮSTAIGA
1 DEKLARACIJA
2 Siuntėjas/Eksportuotojas
Nr.:
3 Lapai
4 Kiek. aprašai
5 Iš viso prekių
6 Iš viso vietų
7 Registracijos numeris
8 Gavėjas
Nr.:
9 Asmuo, atsakingas už finansinį atsiskaitymą
Nr.:
10 Paskirties/išsiuntimo šalis
11 Prek./gamin. šalis
12 Vertės detalizacija
13 BZOP
14 Deklarantas/Atstovas
Nr.:
15 Šalies siuntėja/eksportuotoja
15 Šalies siunt./eksp. kodas
17 Šalies gavėjos kodas
16 Kilmės šalis
17 Šalis gavėja
18 Transporto priemonė Įjos registruotos šalis atvykstant
19 Kont.
20 Pristatymo sąlygos
21 Aktyviojo transporto priemonė Įjos registruotos šalis vykstant per sieną
22 Valiuta ir bendroji faktūrinė vertė
23 Kursas
24 Sandorio rūšis
25 Transporto rūšis
26 Vidaus transporto rūšis
27 Iškrovimo vieta
28 Finansinė ir banko duomenys
29 Atvykimo per sieną įstaiga
30 Prekių buvimo vieta
6
6
Šalies gavėjos egzemplioriui
31 Krovinio vietos ir prekių aprašymas
Ženklai ir numeriai. Konteinerių Nr. Skaičius ir rūšis
32 Prekės Nr.:
33 Prekių kodas
34 Kilmės šalies kodas
35 Bruto masė (kg)
36 Preferencija
37 PROCEDŪRA
38 Neto masė (kg)
39 Kvota
40 Bendroji deklaracija/ankstesnis dokumentas
41 Papildomas matavimo vienetas
42 Prekių vertė
43 VNMK
44 Papildoma informacija /pateikiami dokumentai/ sertifikatai ir leidimai
PIK
45 Patikslinimas
46 Statistinė vertė
47 Mokesčių apskaičiavimas
Tipas
Mokesčio pagrindas
Norma
Suma
MB
Iš viso:
48 Mokėjimo atidėjimas
49 Muitinės sandėlis
B APSKAIČIAVIMO DETALIZACIJA
50 Vykdytojas
Nr.:
Parašas:
C IŠVYKIMO ĮSTAIGA
51 Numatomos tranzito įstaigos ir šalys
atsiuntėjams
Vieta ir data:
52 Garantija
negaliojo
Kodas
53 Paskirties įstaiga ir šalis
J PASKIRTIES ĮSTAIGOS TIKRINIMAS
54 Vieta ir data:
Deklaranto/atstovo pavadinimas
Įvardas, pavardė ir parašas:


J. PAS KIRTIES ĮSTAIGOS TIKRINIMAS


EUROPOS BENDRIJA
A PASKIRTIES ĮSTAIGA
DEKLARACIJA
Šalies gavėjos statistikos egzempliorius
2 Siuntėjas/Eksportuotojas
Nr.
3 Lapai
4 Krov. aprašai
5 Iš viso prekių
6 Iš viso vietų
7 Registracijos numeris
8 Gavėjas
Nr.
9 Asmuo, atsakingas už finansinių atsiskaitymų
Nr.
10 Paskutinioji šalis
gavėja
11 Prek./gamin.
šalis
12 Vertės detalizacija
13 BŽŪP
14 Deklaranto/Atstovas
Nr.
15 Šalies siuntėja/eksportuotoja
15 Šalies siunt./eksp. kodas
17 Šalies gavėjos kodas
16 Kilmės šalis
17 Šalis gaveja
18 Transporto priemonės/jos registracijos šalis atvykstant
19 Kont.
20 Pristatymo sąlygos
21 Aktyviojo transporto priemonės/jos registracijos šalis vykdant persieną
22 Valiuta ir bendroji faktūrinė vertė
23 Kursas
24 Sandorio rūšis
25 Transporto rūšis
pasienyje
26 Vidaus transporto
rūšis
27 Iškrovimo vieta
28 Finansiniai ir banko duomenys
29 Atvykimo per sieną įstaiga
30 Prekių buvimo vieta
31 Krovinio vietos ir prekių aprašymas
Ženklai ir numeriai. Konteinerių Nr. Skaičius ir rūšis
32 Prekės
Nr.
33 Prekių kodas
34 Kilmės šalies kodas
35 Bruto masė (kg)
36 Preferencija
37 PROCEDŪRA
38 Neto masė (kg)
39 Kvota
40 Bendroji deklaracija/ankstesnis dokumentas
41 Papildomas matavimo vienetas
42 Prekių vertė
43 VNMK
PLK
45 Patikslinimas
44 Papildoma informacija /pateikiami dokumentai/ sertifikatai ir leidimai
46 Statistinė vertė
47 Mokesčių apskaičiavimas
Tipas
Mokesčio pagrindas
Norma
Suma
MB
48 Mokėjimo atidėjimas
49 Muitinės sandėlis
APSKAIČIAVIMO DETALIZACIJA
Iš viso:
50 Vykdytojas
Nr.
Pareigos:
PATVIRTINIMO ĮSTAIGA
51 Numatomos tranzito įstaigos ir šalys
atstovaujamas
Vieta ir data:
52 Garantija
negalioja
Kodas
53 Paskirties įstaiga ir šalis
J PASKIRTIES ĮSTAIGOS TIKRINIMAS
54 Vieta ir data:
Deklaranto/atstovo pavadinimas
Įvadas, pavardė ir parašas:


EUROPOS BENDRIJA
8
Gavėjo egzemplioriu s
1 DEKLARACIJA
A PASKIRTIES ĮSTAIGA
2 Siuntėjas/Eksportuotojas
Nr.
3 Lapai
4 Kov. aprašai
5 Iš viso prekių
6 Iš viso vietų
7 Registracijos numeris
8 Gavėjas
Nr.
9 Asmuo, atsakingas už finansinį atskaitymą
Nr.
10 Paskirties šalis
gavėja
11 Prek./gamin.
šalis
12 Vertės deklaracija
13 BŽDP
14 Deklarantas/Atstovas
Nr.
15 Šalies siuntėjo/eksportuotoja
15 Šalies siunt. įeksp. kodas
17 Šalies gavėjo kodas
16 Kilmės šalis
17 Šalies gavėja
18 Transporto priemonė Irios registracijos šalis vykstant
19 Kont.
20 Pristatymo sąlygos
21 Aktyvioji transporto priemonė Irios registracijos šalis vykstant per sieną
22 Valiuta ir bendroji faktūrinė vertė
23 Kursas
24 Sandorio rūšis
25 Transporto rūšis
pasienyje
26 Vidaus transporto
rūšis
27 Iškrovimo vieta
28 Finansiniai ir bankiniai duomenys
29 Atvykimo per sieną įstaiga
30 Prekių buvimo vieta
31 Krovinio vietos Ir prekių aprašymas
Ženklai Ir numeriai, Konteinerių Nr., Skaičius Ir rūšis
32 Prekės
33 Prekių kodas
Nr.
34 Kilmės šalies kodas
35 Bruto masė (kg)
36 Preferencija
37 PROCEDŪRA
38 Neto masė (kg)
39 Kvota
40 Bendrojoji deklaracija/ankstesnis dokumentas
41 Papildomas matavimo vienetas
42 Prekių vertė
43 VNMK
44 Papildoma informacija /pateikiami dokumentai/ sertifikatai Ir leidimai
PIK
45 Patikslinimas
46 Statistinė vertė
47 Mokesčių apskaičiavimas
Rūšis
Mokesčio pagrindas
Norma
Suma
MB
48 Mokėjimo atidėjimas
49 Mokėjimo sandėlis
B APSKAIČIAVIMO DETALIZACIJA
Iš viso:
50 Vykdytojas
Nr.
Pareigos:
C ĮSIVYKIMO ĮSTAIGA
51 Numatomos Irangos įstaigos Ir šalys
atsiuntimas
Vieta Ir data:
52 Garantija
negalioja
Kodas
53 Paskirties įstaiga Ir šalis
J PASKIRTIES ĮSTAIGOS TIKRINIMAS
54 Vieta Ir data:
Deklaranto/atstovo pavadinimas
Įvardas, pavardė Ir parašas:

4 priedas

EUROPOS BENDRIJA

PAVYZDYS

Prašymas išduoti leidimą taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą/galutinį vartojimą

Originalas	1. **Pareiškėjas**		Muitinės žymos	
	2. **Muitinės procedūra (-os)**		3. **Prašymo tipas**	4. Papildomieji lapai
	5. **Apskaitos/registrų rūšis ir tvarkymo vieta**			
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a b			
	7. **Prekės, kurioms norima įforminti muitinės procedūrą**			
	KN kodas	Aprašymas	Kiekis	Vertė
	8. Kompensaciniai arba perdirbtieji produktai			
	KN kodas	Aprašymas		Išeigos norma
	9. **Planuojamos veiklos aprašymas**			
	10. **Ekonominės sąlygos**			
	11. **Muitinės įstaiga (-os)**			
	a **procedūros pradžios įforminimo**			
	b **formalumų užbaigimo**			
	c **prižiūrinti įstaiga (-os)**			
	12. **Identifikavimas**	13. **Laikas iki formalumų užbaigimo (mėnesiais)**	14. Supaprastintos procedūros a b	15. Perkėlimas
	16. Papildoma informacija			
	17. **Parašas** …….. **Vardas, pavardė** …….. **Data** ……..……..			

Pastaba: pildant šį blanką prašome vadovautis atitinkamais paaiškinimais



EUROPOS BENDRIJA

Prašymas išduoti muitinės sandėlio steigimo leidimą arba leisti vykdyti veiklą E tipo sandėlyje

Papildomasis lapas

Originalas	18. **Sandėlio tipas**	
	19. **Sandėlis arba saugojimo vieta (E tipas)**	
	20. Vėliausia inventorizacijos data	
	21. Nuostolių norma	

22. Prekių saugojimas netaikant sandėliavimo procedūrų

KN kodas	Aprašymas	Kategorija/muitinės procedūra

23. Įprastinės tvarkymo operacijos
24. Laikinas išgabenimas. Tikslas:
25. Papildoma informacija
26. Parašas …… Data …… Vardas, pavardė ……..

5 priedas

EUROPOS BENDRIJA

Leidimas naudoti ekonominio poveikio turinčią/ galutinio vartojimo muitinės procedūrą

		GB ..... (leidimo numeris)
Originalas	1. **Leidimo turėtojas**	*Išduodanti institucija*
	1a. **Šis sprendimas susijęs su jūsų prašymu Nr.:**	
	2. Muitinės procedūra (-os)	3. **Leidimo rūšis** / 4. Papildomieji lapai
	5. **Sąskaitų/ apskaitos dokumentų vieta ir rūšis**	
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a ____ b ____	
	7. **Prekės, kurioms galima įforminti muitinės procedūrą:**	

KN kodas	Aprašymas	Kiekis	Vertė

8. Kompensaciniai arba perdirbti produktai

KN kodas	Aprašymas	Išeigos norma

9. **Planuojamos veiklos aprašymas:**	
10. **Ekonominės sąlygos:**	
11. **Muitinės įstaiga (-os):**	
a	***procedūros įforminimo:***
b	**formalumų užbaigimo:**
c	**prižiūrinti įstaiga (-os):**

12. **Identifikavimas**	**13. Formalumų užbaigimo laikas (mėnesiais)**	14. Supaprastintos procedūros a ____ b ____	15. Perkėlimas

16. Papildoma informacija/ sąlygos (pvz.. garantijos reikalavimai)
17. **Data** **Parašas** **Antspaudas** **Pavardė**



EUROPOS BENDRIJA

Leidimas eksploatuoti muitinės sandėlį arba leisti vykdyti veiklą E tipo sandėlyje

GB .....
(Leidimo numeris)

Originalas

18. **Sandėlio tipas**	Sandėlio identifikavimo numeris	
19. **Sandėlis arba sandėliavimo patalpos (E tipo)**		
20. **Prekių aprašo pateikimo terminas**		
21. Praradimo norma		
22. Prekių, kurioms nebuvo įforminta sandėliavimo procedūra, saugojimas		
KN kodas	Aprašymas	Kategorija/muitinės procedūra
23. Įprastinės tvarkymo operacijos		
24. Laikinasis išvežimas. Tikslas:		
25. Papildoma informacija		
26.		
Data	**Parašas**	**Antspaudas**
	Pavardė	

6 priedas



EUROPOS BENDRIJA

1

Prašymas išduoti leidimą taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą/laikinąjį įvežimą perdirbti

Originalas	1. **Pareiškėjas**		Muitinės žymos	
	2. **Muitinės procedūra (-os)**		3. **Prašymo tipas**	4. Papildomieji lapai
	5. **Apskaitos/registrų rūšis ir tvarkymo vieta**			
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a b			
	7. **Prekės, kurioms norima įforminti muitinės procedūrą**			
	KN kodas	Aprašymas	Kiekis	Vertė
	8. Kompensaciniai arba perdirbtieji produktai			
	KN kodas	Aprašymas		Išeigos norma
	9. **Planuojamos veiklos aprašymas**			
	10. **Ekonominės sąlygos**			
	11. **Muitinės įstaiga (-os)** a **procedūros pradžios įforminimo**			
	b **formalumų užbaigimo**			
	c **prižiūrinti įstaiga (-os)**			
	12. **Identifikavimas**	13. **Laikas iki formalumų užbaigimo (mėnesiai)**	14. Supaprastintos procedūros a b	15. Perkėlimas
	16. Papildoma informacija			
	17. **Parašas** …….. **Vardas, pavardė** …….. **Data** ……..……..			

Pastaba: pildant šį blanką prašome vadovautis atitinkamais paaiškinimais



EUROPOS BENDRIJA

PAVYZDYS

Prašymas išduoti leidimą taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą

Papildomasis lapas

Originalas	18. Ekvivalentiškos prekės	
	KN kodas	Aprašymas
	19. Išankstinis eksportas	
	20. Išleidimas į laisvą apyvartą be muitinės deklaracijos?	
	21. Papildoma informacija	
	22. Parašas …… Data ……..…….. Vardas, pavardė ……..	

7 priedas

EUROPOS BENDRIJA

Leidimas taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą/laikinąjį įvežimą perdirbti

		LT ..... (Leidimo numeris)
Originalas	1. **Leidimo turėtojas**	**Išdavusi įstaiga**
	1a. **Šis sprendimas priimtas patenkinus Jūsų prašymą** **Registracijos Nr.**	
	2. Muitinės procedūra (-os)	3. **Leidimo rūšis** / 4. Papildomieji lapai
	5. **Apskaitos/registrų rūšis ir tvarkymo vieta**	
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a | | b |	
	7. **Prekės, kurioms gali būti įforminama muitinės procedūra**	
	KN kodas / Aprašymas / Kiekis / Vertė	
	8. Kompensaciniai arba perdirbtieji produktai	
	KN kodas / Aprašymas / Išeigos norma	
	9. **Planuojamos veiklos aprašymas:**	
	10. **Ekonominės sąlygos:**	
	11. **Muitinės įstaiga (-os):** a **procedūros pradžios įforminimo** b **formalumų užbaigimo:** c **prižiūrinti įstaiga (-os):**	
	12. **Identifikavimas** / **13. Laikas iki formalumų užbaigimo (mėnesiais)** / 14. Supaprastintos procedūros (a | | b |) / 15. Perkėlimas	
	16. Papildoma informacija/ sąlygos (pvz., saugumo reikalavimai)	
	17. **Data** **Parašas** **Antspaudas** **Vardas, pavardė**	



PAVYZDYS

EUROPOS BENDRIJA

Leidimas taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą

Papildomasis lapas

LT ……
(Leidimo numeris)

Originalas

18. Ekvivalentiškos prekės

KN kodas	Aprašymas

19. Išankstinis eksportas

20. Išleidimas į laisvą apyvartą be muitinės deklaracijos

21. Papildoma informacija

22.

Data **Parašas** **Antspaudas**

Vardas ir pavardė

8 priedas

EUROPOS BENDRIJA

Prašymas išduoti leidimą taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą/laikinąjį išvežimą perdirbti

Originalas	1. **Pareiškėjas**		Muitinės žymos	
	2. **Muitinės procedūra (-os)**		3. **Prašymo tipas**	4. Papildomieji lapai
	5. **Apskaitos/registrų rūšis ir tvarkymo vieta**			
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a	b		
	7. **Prekės, kurioms norima įforminti muitinės procedūrą**			
	KN kodas	Aprašymas	Kiekis	Vertė
	8. Kompensaciniai arba perdirbtieji produktai			
	KN kodas	Aprašymas		Išeigos norma
	9. **Planuojamos veiklos aprašymas**			
	10. **Ekonominės sąlygos**			
	11. **Muitinės įstaiga (-os)** a **procedūros pradžios įforminimo** b **formalumų užbaigimo** c **prižiūrinti įstaiga (-os)**			
	12. **Identifikavimas**	13. **Laikas iki formalumų užbaigimo (mėnesiai)**	14. Supaprastintos procedūros a b	15. Perkėlimas
	16. Papildoma informacija			
	17. **Parašas** …….. **Vardas, pavardė** …….. **Data** ……..……..			

Pastaba: pildant šį blanką prašome vadovautis atitinkamais paaiškinimais



EUROPOS BENDRIJA

PAVYZDYS

Prašymas išduoti leidimą taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą

Papildomasis lapas

Originalas	18. Sistema	
	19. Pakaitos produktai	
	KN kodas	Aprašymas
	20. Kodekso 147 straipsnio 2 dalis	
	21. 586 straipsnio 2 dalis	
	22. Papildoma informacija	
	23. Parašas …… Data ……..……..…… Vardas, pavardė ……..……	

9 priedas

EUROPOS BENDRIJA

Leidimas taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą/laikinąjį išvežimą perdirbti

		LT ..... (Leidimo numeris)
Originalas	1. **Leidimo turėtojas**	**Išdavusi įstaiga**
	1a. **Šis sprendimas priimtas patenkinus Jūsų prašymą** **Registracijos Nr.**	
	2. Muitinės procedūra (-os)	3. **Leidimo rūšis** / 4. Papildomieji lapai
	5. **Apskaitos/registrų rūšis ir tvarkymo vieta**	
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a ..... b	
	7. **Prekės, kurioms gali būti įforminama muitinės procedūra**	
	KN kodas / Aprašymas / Kiekis / Vertė	
	8. Kompensaciniai arba perdirbtieji produktai	
	KN kodas / Aprašymas / Išeigos norma	
	9. **Planuojamos veiklos aprašymas:**	
	10. **Ekonominės sąlygos:**	
	11. **Muitinės įstaiga (-os):** a **procedūros pradžios įforminimo** b **formalumų užbaigimo:** c **prižiūrinti įstaiga (-os):**	
	12. **Identifikavimas** / **13. Laikas iki formalumų užbaigimo (mėnesiais)** / 14. Supaprastintos procedūros a ..... b ..... / 15. Perkėlimas	
	16. Papildoma informacija/ sąlygos (pvz., saugumo reikalavimai)	
	17. **Data** / **Parašas** / **Antspaudas** **Vardas, pavardė**	



EUROPOS BENDRIJA

PAVYZDYS

Leidimas taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą

Papildomasis lapas

LT ……..……..
(Leidimo numeris)

Originalas

18. Sistema

19. Pakaitos produktai

KN kodas	Aprašymas

20. Kodekso 147 straipsnio 2 dalis

21. 586 straipsnio 2 dalis

22. Papildoma informacija

23.

Data **Parašas** **Antspaudas**

Vardas, pavardė

10 priedas

EUROPOS BENDRIJA

Prašymas išduoti leidimą taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą/muitinės prižiūrimą perdirbimą

Originalas	1. **Pareiškėjas**	Muitinės žymos	
	2. **Muitinės procedūra (-os)**	3. **Prašymo tipas**	4. Papildomieji lapai
	5. **Apskaitos/registrų rūšis ir tvarkymo vieta**		
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a b		

7. **Prekės, kurioms norima įforminti muitinės procedūrą**

KN kodas	Aprašymas	Kiekis	Vertė

8. Kompensaciniai arba perdirbtieji produktai

KN kodas	Aprašymas	Išeigos norma

9. **Planuojamos veiklos aprašymas**	
10. **Ekonominės sąlygos**	
11. **Muitinės įstaiga (-os)**	
a **procedūros pradžios įforminimo**	
b **formalumų užbaigimo**	
c **prižiūrinti įstaiga (-os)**	

12. **Identifikavimas**	13. **Laikas iki formalumų užbaigimo (mėnesiais)**	14. Supaprastintos procedūros a b	15. Perkėlimas
16. Papildoma informacija			

17.

Parašas ……..

Data ……..……..

Vardas, pavardė ……..……..

Pastaba: pildant šį blanką prašome vadovautis atitinkamais paaiškinimais

11 priedas



EUROPOS BENDRIJA

PAVYZDYS

Leidimas taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą/muitinės prižiūrimą perdirbimą

		LT ..... (Leidimo numeris)
Originalas	1. **Leidimo turėtojas**	**Išdavusi įstaiga**
	1a. **Šis sprendimas priimtas patenkinus Jūsų prašymą** **Registracijos Nr.**	
	2. Muitinės procedūra (-os)	3. **Leidimo rūšis** / 4. Papildomieji lapai
	5. **Apskaitos/registrų rūšis ir tvarkymo vieta**	
	6. **Leidimo galiojimo laikas** a ____ b ____	
	7. **Prekės, kurioms gali būti įforminama muitinės procedūra**	
	KN kodas / Aprašymas / Kiekis / Vertė	
	8. Kompensaciniai arba perdirbtieji produktai	
	KN kodas / Aprašymas / Išeigos norma	
	9. **Planuojamos veiklos aprašymas:**	
	10. **Ekonominės sąlygos:**	
	11. **Muitinės įstaiga (-os):**	
	a **procedūros pradžios įforminimo**	
	b **formalumų užbaigimo:**	
	c **prižiūrinti įstaiga (-os):**	
	12. **Identifikavimas** / **13. Laikas iki formalumų užbaigimo (mėnesiais)** / 14. Supaprastintos procedūros (a ____ b ____) / 15. Perkėlimas	
	16. Papildoma informacija/ sąlygos (pvz., saugumo reikalavimai)	
	17. **Data** / **Parašas** / **Antspaudas** **Vardas, pavardė**	

12 priedas

PREKIŲ, KELIANČIŲ DIDESNĘ TEISĖS AKTŲ PAŽEIDIMŲ RIZIKĄ, SĄRAŠAS

Muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 44c priedas

SS kodas	Prekių aprašymas	Minimalus kiekis	Jautrių prekių kodas (1)	Minimalus vienkartinės garantijos dydis
1	2	3	4	5
ex 0102 90	Kiti gyvi naminių galvijų veislių gyvuliai	4 000 kg	1	1 500 EUR/t
0201 10 0201 20 0201 30	Šviežia arba šaldyta jautiena	3 000 kg		2 700 EUR/t 2 900 EUR/t 5 200 EUR/t
0202 10 0202 20 0202 30	Šaldyta jautiena	3 000 kg		2 700 EUR/t 2 900 EUR/t 3 900 EUR/t
0402 10 0402 21 0402 29 0402 91 0402 99	Pienas ir grietinėlė, koncentruoti arba su cukrumi ar kitais saldikliais	2 500 kg		1 600 EUR/t 1 900 EUR/t 2 500 EUR/t 1 400 EUR/t 1 600 EUR/t
0405 10 0405 90	Sviestas ir kiti pieno riebalai arba aliejai	3 000 kg		2 600 EUR/t 2 800 EUR/t
ex 0803 00	Švieži bananai, išskyrus laukinius bananus	8 000 kg	1	800 EUR/t
1701 11 1701 12 1701 91 1701 99	Cukranendrių arba cukrinių runkelių cukrus, chemiškai gryna kietos formos sacharozė	7 000 kg		– – – –
2207 10	Nedenatūruotas etilo alkoholis, kurio alkoholio koncentracija ne mažesnė kaip 80%.	3 hl		2 500 EUR/hl gryno alkoholio
2208 20 2208 30 2208 40 2208 50 2208 60 2208 70 ex 2208 90	Spiritai, likeriai ir kiti spiritiniai gėrimai	5 hl	1	2 500 EUR/hl gryno alkoholio 2 500 EUR/hl gryno alkoholio 2 500 EUR/hl gryno alkoholio 2 500 EUR/hl gryno alkoholio 2 500 EUR/hl gryno alkoholio 2 500 EUR/hl gryno alkoholio 2 500 EUR/hl gryno alkoholio
2402 20	Cigaretės, kurių sudėtyje yra tabako	35 000 vienetų		120 EUR/1 000 vienetų

[1] Jeigu taikomos II dalies, II antraštinės dalies 4 skyriaus 2 skirsnio 7 poskirsnio nuostatos ir SS kodo nepakanka 2 skiltyje išvardytoms prekėms vienareikšmiai identifikuoti, reikia naudoti 4 skiltyje pateiktą jautrių prekių kodą ir 1 skiltyje nurodytą SS kodą.

13 priedas

_____
(pareiškėjo pavadinimas; vardas, pavardė)

_____
(pareiškėjo adresas)

_____ teritorinės muitinės viršininkui

PRAŠYMAS
LEISTI SUNAIKINTI MUITINĖS PRIŽIŪRIMAS PREKES

_____ Nr. _____
(data)

_____
(surašymo vieta)

Prašau leisti sunaikinti šias muitinės prižiūrimas prekes:_____
_____,
(pageidaujamų sunaikinti prekių tikslus pavadinimas ir kiekis)
nes _____.
(sunaikinimo priežastys)

Prekių sudėtyje yra ar naikinimo metu gali atsirasti šių pavojingų medžiagų:
_____
_____,

turinčių tokias (fizines, chemines ar kitas) savybes:_____
_____.

Nurodytąsias prekes numatoma sunaikinti 20___ m._____ _____ d.
(sunaikinimo laikas ar laikotarpis)
_____.
(sunaikinimo būdas ir vieta)
Numatoma, kad nurodytąsias prekes sunaikins:_____
(informacija apie įmonę, kuri, kaip numatoma,
_____
naikins muitinės prižiūrimas prekes)
_____.

Šiuo metu numatomos sunaikinti prekės yra _____.
(prekių buvimo vieta)
Joms buvo įforminti šie dokumentai:_____.
_____.
(dokumentų pavadinimai, įforminimo datos, numeriai)

Numatoma, kad, sunaikinus prekes, liks šios toliau naudoti tinkamos atliekos ir (arba) laužas:
_____ _____ _____,
(pavadinimas) (kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą) (numatomas kiekis)

_____ _____ _____.
(pavadinimas) (kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą) (numatomas kiekis)

Pageidauju, kad naikinant prekes dalyvautų_____
(juridinio asmens pavadinimas,
_____.
adresas, įgalioto atstovo vardas, pavardė, pareigos)

Įsipareigoju pranešti šiems asmenims bei teisės aktų nustatytais atvejais turintiems dalyvauti prekių sunaikinime asmenims prekių naikinimo vietą ir laiką ir nustatytu laiku įforminti privalomus dokumentus bei pateikti šiuos prekių sunaikinimą liudijančius dokumentus:

_____ _____
(dokumentų pavadinimai)

_____.

_____ _____ _____
(pareigos) (parašas) (vardas ir pavardė)

Naikinant prekes dalyvaus_____.
(atstovo pareigos, vardas, pavardė)

PRIDEDAMA:

1. Sutartis su atliekas tvarkančia įmone, _____ lapai.
2. Atliekas tvarkančiai įmonei išduoto taršos integruotos kontrolės ir prevencijos arba gamtos išteklių naudojimo leidimo kopija, _____ lapai.
3. Atliekas tvarkančiai įmonei išduotos pavojingų atliekų tvarkymo licencijos kopija, _____ lapai.
4. _____

_____.
(nurodomi dokumentai, liudijantys, kad prekės buvo sunaikintos dėl nenumatytų aplinkybių)

5. _____.
(kiti dokumentai)

Sprendimas dėl leidimo sunaikinti muitinės prižiūrimas prekes

Prekes sunaikinti leista/neleista (nereikalinga išbraukti)

_____ _____ _____
(teritorinės muitinės pareigūno pareigos) (parašas) (vardas, pavardė)

_____
(data)

Paskirtasis muitinės postas, atsakingas už prekių sunaikinimo muitinės sankcionuoto veiksmo vykdymo priežiūrą ir muitinį įforminimą_____
(muitinės posto pavadinimas, kodas, ir adresas)

_____

Prižiūrintysis muitinės postas, atsakingas už prekių sunaikinimo vykdymo priežiūrą (pildoma, kai skiriasi nuo paskirtojo muitinės posto) _____
(muitinės posto pavadinimas, kodas, adresas, darbo valandos,

_____
fakso nr. arba kitas būdas, kuriuo šiam muitinės postui turi būti pranešta apie tikslų sunaikinimo laiką)

Naikinant prekes privalo/neprivalo (kas nereikalinga, išbraukti) dalyvauti muitinės pareigūnas(-ai).

Pratęsta iki_____.
(data)

_____ _____ _____
(teritorinės muitinės pareigūno pareigos) (parašas) (vardas, pavardė)

_____
(data)

Tikslus prekių sunaikinimo laikas _____.
(data ir tikslus laikas)

_____ _____ _____
(pareigos) (parašas) (vardas, pavardė)

_____
(data)

14 priedas

MUITINĖS PRIŽIŪRIMŲ PREKIŲ SUNAIKINIMO AKTAS

_____ Nr._____
(data)

_____
(surašymo vieta)

Prekės_____,
(tikslus sunaikintų prekių pavadinimas ir kiekis)

kurioms buvo įforminti šie dokumentai:_____
_____,
(dokumentų pavadinimai, įforminimo datos, numeriai)

sunaikintos muitinei prižiūrint_____
_____
(sunaikinimo būdas ir vieta)

20__ m. _____ d.

Sunaikinus prekes, liko šios toliau naudoti tinkamos atliekos ir (arba) laužas:

_____ _____ _____,
(pavadinimas) (kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą) (kiekis)

_____ _____ _____,
(pavadinimas) (kodas pagal Kombinuotąją nomenklatūrą) (kiekis)

Naikinant prekes, dalyvavo:

(teritorinės muitinės pareigūno visas pareigų pavadinimas)	(parašas)	(vardas ir pavardė)
(asmens, kuriam buvo leista sunaikinti prekes, arba jo įgalioto atstovo visas pareigų pavadinimas)	(parašas)	(vardas ir pavardė)
(įmonės, kurioje sunaikintos prekės, įgalioto atstovo visas pareigų pavadinimas)	(parašas)	(vardas ir pavardė)
(valstybės institucijos ar įstaigos įgalioto atstovo, dalyvavusio sunaikinant prekes, visas pareigų pavadinimas)	(parašas)	(vardas ir pavardė)
(kito sunaikinant prekes dalyvavusio asmens įgalioto atstovo visas pareigų pavadinimas)	(parašas)	(vardas ir pavardė)

PRIDEDAMA:

_____
_____
(dokumentai, liudijantys prižiūrimų prekių sunaikinimą)

15 priedas

PREKIŲ APSKAITOS LAPAS Nr.

Muitinės sandėlis……☐☐☐☐☐☐, prekių saugojimo vieta ..... Bendrojo administracinio dokumento, pagal kurį prekės įtrauktos į apskaitą, Nr.…, data……..…, procedūra ☐☐☐☐☐☐☐ arba kito dokumento, pagal kurį prekės įtrauktos į apskaitą, pavadinimas, Nr., data ……Prekių aprašymas: ……..……..…., KN kodas ……..……, mat. vnt. ……..……., kiekis ……..……, papildomas mat. vnt. ……..……., kiekis ……..…….. Prekių eil. Nr. ☐☐. Muitinės sandėlio žyma ……..……., data ……..……..

PREKIŲ IŠDAVIMAS IŠ MUITINĖS SANDĖLIO

Eil. Nr.	Data	Bendrojo administracinio dokumento numeris (kito dokumento kodas ir numeris)	Išduota prekių		Prekių likutis		Įprastinės tvarkymo operacijos, laikinas prekių išgabenimas, pavyzdžių (mėginių) paėmimas, prekių kiekio pasikeitimas, prekių saugojimas bendrai	Muitinės sandėlio žymos
			pagal KN mat. vnt.	pagal papildomą mat. vnt.	pagal KN mat. vnt.	pagal papildomą mat. vnt.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Visos prekės iš muitinės sandėlio išduotos ☐. ..... Įformintas naujas bendrasis administracinis dokumentas ☐.

Išduoto informacinio lapo INF 8 Nr. ……, data……

Data……, muitinės žyma ……..……..……..

muitinės sandėlio žyma

16 priedas

ĮPRASTINIŲ PREKIŲ TVARKYMO OPERACIJŲ, NURODYTŲ BENDRIJOS MUITINĖS KODEKSO ĮGYVENDINIMO NUOSTATŲ 531 IR 809 STRAIPSNIUOSE, SĄRAŠAS

Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų 72 priedas

Jei nenurodyta kitaip, nė viena iš toliau išvardytų tvarkymo operacijų negali pakeisti tvarkomų prekių aštuonženklio kodo pagal Kombinuotąją nomenklatūrą.

Toliau išvardytų įprastinių prekių tvarkymo operacijų atlikti neleidžiama, jeigu jos, muitinės nuomone, gali padidinti apgaulės riziką:

1. vėdinimas, apipurškimas, džiovinimas, dulkių nuvalymas, paprastos valymo operacijos, pakuočių remontas, smulkus remontas, kurio metu pašalinami defektai, padaryti prekių gabenimo ar saugojimo metu, jeigu atliekamos tik paprastos remonto operacijos, prekių transportavimui naudojamų apsauginių apvalkalų uždėjimas ir nuėmimas;
2. prekių pirminės būklės atkūrimas (rekonstrukcija) po gabenimo;
3. prekių inventorizacija, pavyzdžių ėmimas, rūšiavimas, sijojimas, mechaninis filtravimas ir svėrimas;
4. sugadintų ar užterštų sudėtinių dalių pašalinimas;
5. konservavimas pasterizavimo, sterilizavimo, apšvitinimo būdu ar pridedant konservantų;
6. apdorojimas apsaugos nuo parazitų priemonėmis (dezinfekcija);
7. apdorojimas apsaugos nuo rūdijimo (antikorozinėmis) priemonėmis;
8. apdorojimas:
   a. paprasto temperatūros pakėlimo būdu, neatliekant jokio tolesnio apdorojimo ir nevykdant distiliacijos proceso, arba
   b. paprasto temperatūros sumažinimo būdu;
   c. net jei dėl tokio apdorojimo pasikeičia prekių aštuonženklis KN kodas;
9. tekstilės gaminių antielektrostatinis apdorojimas, klosčių išlyginimas ir lyginimas;
10. apdorojimas, kurį sudaro:
    a. vaisių kotelių nuskabymas ir (arba) kauliukų išėmimas, džiovintų vaisių arba daržovių pjaustymas ir smulkinimas, vaisių dehidratacija, arba
    b. vaisių dehidratacija, net jei dėl tokio apdorojimo pasikeičia jų aštuonženklis KN kodas;
11. žaliaminių odų nudruskinimas, valymas ir sudurstymas;
12. prekių sukomplektavimas arba sudėtinių dalių ar reikmenų įdėjimas ar pakeitimas, jei šis įdėjimas ar pakeitimas yra gana riboto pobūdžio arba daromas tam, kad būtų užtikrinta prekių atitiktis techniniams standartams, ir nepakeičia pirminių prekių pobūdžio ar nepagerina jų kokybės, netgi jei dėl to pasikeičia įdėtų ar pakeistų prekių aštuonženklis KN kodas;
13. skysčių praskiedimas ar koncentracijos padidinimas, neatliekant jokio tolesnio apdorojimo ir nevykdant distiliacijos proceso, netgi jei dėl tokio apdorojimo pasikeičia prekių aštuonženklis KN kodas;
14. tos pačios rūšies, bet skirtingos kokybės prekių sumaišymas tarpusavyje, norint gauti nustatytas arba vartotojo pageidaujamas kokybines charakte-

ristikas turinčias prekes, jeigu dėl tokio sumaišymo nepasikeičia prekių pobūdis;

15. prekių dalijimas į dalis arba reikiamo dydžio gabalų išpjovimas, jei atliekamos tik paprastos operacijos;
16. pakavimas, išpakavimas, pakuočių pakeitimas, dekantavimas (nupylimas nuo nuosėdų) ir paprastas sudėjimas į talpyklas, net jei dėl to pasikeičia prekių aštuonženklis KN kodas, ženklų, plombų, etikečių, žymelių su kainomis ar kitų panašių skiriamųjų ženklų uždėjimas, nuėmimas ir pakeitimas;
17. mašinų, aparatų ir transporto priemonių išbandymas, suderinimas, reguliavimas ir parengimas darbui, būtinas visų pirma tam, kad būtų įmanoma patikrinti jų atitikimą techniniams standartams, jei atliekamos tik paprastos operacijos;
18. vamzdžių jungiamųjų detalių (fitingų) uždėjimas, kad prekės būtų parengtos pardavimui tam tikrose rinkose;
19. bet kurios kitos pirmiau nenurodytos įprastinės tvarkymo operacijos, kurių tikslas – pagerinti importuotų prekių išvaizdą ar prekių kokybę arba paruošti jas paskirstymui ar perpardavimui, su sąlyga, kad šios operacijos nepakeičia pirminių prekių rūšies ir nepagerina jų charakteristikų. Jeigu dėl įprastinių tvarkymo operacijų atsiranda išlaidų, apskaičiuojant importo muitus į tokias išlaidas arba prekių vertės padidėjimą neatsižvelgiama, jeigu deklarantas pateikia įtikinamus šių išlaidų įrodymus. Tačiau apskaičiuojant importo muitus atsižvelgiama į operacijoms naudotų ne Bendrijos prekių muitinę vertę, rūšį ir kilmę.

MRU © MRU © MRU

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Asmuo:
- fizinis asmuo;
- juridinis asmuo;
- jeigu galiojančios taisyklės numato tokią galimybę, asmenų bendrija, pripažįstama galinčia atlikti teisinius veiksmus, tačiau neturinti juridinio asmens teisinio statuso.

Bendrijoje įsteigti asmenys:
- kalbant apie fizinį asmenį, bet kuris asmuo, kuris nuolat ten gyvena;
- kalbant apie juridinį asmenį arba asmenų bendriją, bet kuris asmuo, kuris Bendrijoje turi savo registruotą buveinę, centrinę būstinę arba nuolatinį verslo padalinį.

Lietuvos Respublikos muitinė – muitinės įstaigų, atsakingų už muitų teisės aktų įgyvendinimą, visuma.

Muitinės įstaiga – bet kuri įstaiga, kurioje galima atlikti visus arba kai kuriuos muitinės veiklos taisyklėse nustatytus formalumus.

Muitų teritorija – valstybės teritorija, kurią riboja valstybės muitų siena, išskyrus atvejus, kai tos valstybės tarptautinės sutartys numato ką kita.

Lietuvos Respublikos muitų teritorija – Lietuvos Respublikos teritorija, kurią riboja Lietuvos Respublikos valstybės siena.

Muitinis statusas – Bendrijos prekių arba ne Bendrijos prekių statusas.

Bendrijos prekės – tai prekės:
- išgautos arba (ir) pagamintos tik Bendrijos muitų teritorijoje, laikantis Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnyje nustatytų sąlygų, kurių sudėtyje nėra prekių, importuotų iš šalių arba teritorijų, nesančių Bendrijos muitų teritorijos dalimis;
- importuotos iš šalių arba teritorijų, nesančių Bendrijos muitų teritorijos dalimis, ir išleistos į laisvą apyvartą;
- išgautos arba pagamintos Bendrijos muitų teritorijoje tik iš antrojoje įtraukoje nurodytų prekių arba prekių, nurodytų pirmojoje ir antrojoje įtraukose.

Ne Bendrijos prekės – Bendrijos prekių sąvokos apibrėžimo neatitinkančios prekės. Nepažeidžiant Bendrijos muitinės kodekso 163 ir 164 straipsnių, prekės netenka jų turimo Bendrijos prekių statuso, kai jos fiziškai išgabenamos iš Bendrijos muitų teritorijos.

Muitų teisės aktai – Europos Bendrijos muitų teisės aktai bei Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos, už kurių įgyvendinimą atsakinga muitinė, taip pat teisės aktai, kuriuos muitinė leidžia naudodamasi jos veiklą reglamentuojančių teisės aktų jai suteiktais įgaliojimais, ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis muitinės sudaryti susitarimai su kitų valstybių muitinėmis.

Trečiosios šalies teritorija – teritorija, nepriklausanti Bendrijos muitų teritorijai, apibrėžtai Bendrijos muitinės kodekso 3 straipsnyje.

Prekės – daiktai, galintys būti užsienio prekybos objektais, išskyrus žemę ir kitus su žeme susijusius ir pagal jų paskirtį ir prigimtį nekilnojamuosius daiktus, kurių negalima perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties bei iš esmės nesumažinus jų vertės.

Muitinės procedūros vykdytojas – asmuo, kurio vardu buvo pateikta muitinės deklaracija, arba asmuo, kuriam buvo perduotos su muitinės procedūra susijusios pirmiau minėto asmens teisės ir pareigos.

Muitinės deklaracija – nustatytos formos arba nustatytu būdu atliekamas veiksmas, kuriuo asmuo išreiškia pageidavimą, kad prekėms būtų įforminta muitinės procedūra.

Deklarantas – asmuo, pateikiantis muitinės deklaraciją savo vardu, arba asmuo, kurio vardu muitinės deklaracija pateikiama.

Įgaliotasis siuntėjas – asmuo, kuriam suteikta teisė įforminti Bendrijos arba bendrąją tranzito procedūrą nepateikiant prekių ir rašytinės tranzito deklaracijos išvykimo muitinės įstaigai.

Įgaliotasis gavėjas – asmuo, kuriam atsiunčiamos prekės, gabenamos taikant Bendrijos arba bendrąją tranzito procedūrą, gali būti pristatytos tiesiai į jo patalpas arba kitas šio asmens pageidaujamas ir muitinei priimtinas vietas, nepateikiant prekių ir jas lydinčių tranzito dokumentų paskirties muitinės įstaigai.

Įgaliotasis ekonominių operacijų vykdytojas – ekonominių operacijų vykdytojas, Bendrijos muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų nustatyta tvarka įgijęs įgaliotojo ekonominių operacijų vykdytojo statusą ir turintis teisę naudotis muitinės veiklos taisyklėse numatytais muitinės procedūrų supaprastinimais ir (arba) palankesnėmis muitinio tikrinimo, susijusio su saugumu ir sauga, sąlygomis.

Tranzitas – muitinės procedūra, kurią taikant muitinės prižiūrimos prekės gabenamos iš vienos muitinės įstaigos į kitą.

Tranzito procedūros vykdytojas – asmuo, atsakingas muitinei už prekėms taikomos tranzito procedūros reikalavimų įvykdymą.

Transporto priemonė:

- laivas (įskaitant lichterius ir buksyruojamas arba nebuksyruojamas baržas, laivus su vandens sparnais ir oro pagalve), taip pat laivai, sudarantys vieną laivų vilkstinę;
- orlaivis;
- kelių transporto priemonė su priekaba (-omis) ir (arba) puspriekabe (-ėmis) arba be jų;
- geležinkelio vagonas arba vagonų grupė;
- konteineriai, apibrėžti 1972 m. Muitinės konvencijoje dėl konteinerių, pakrauti į vieną iš šiame apibrėžime nurodytų transporto priemonių.

Įvežimo muitinės įstaiga – pagal muitinės veiklos taisykles muitinės nustatyta muitinės įstaiga, į kurią nedelsiant privalo būti pristatytos į Bendrijos muitų teritoriją įvežtos prekės, atliksianti atitinkama rizika pagrįstą tų prekių įvežimo tikrinimą.

Importo muitinės įstaiga – pagal muitinės veiklos taisykles muitinės nustatyta muitinės įstaiga, kurioje turi būti atlikti muitinės formalumai, susiję su muitinės sankcionuotų veiksmų įforminimu į Bendrijos muitų teritoriją įvežamoms prekėms, įskaitant atitinkama rizika pagrįstą tikrinimą.

Eksporto muitinės įstaiga – pagal muitinės veiklos taisykles muitinės nustatyta muitinės įstaiga, kurioje turi būti atlikti formalumai, susiję su muitinės sankcionuotų veiksmų įforminimu iš Bendrijos muitų teritorijos išvežamoms prekėms, įskaitant atitinkama rizika pagrįstą tikrinimą.

Išvežimo muitinės įstaiga – pagal muitinės veiklos taisykles muitinės nustatyta muitinės įstaiga, kuriai prekės privalo būti pateiktos prieš jas išvežant iš Bendrijos muitų teritorijos, atliekanti tų prekių muitinį tikrinimą, susijusį su taikomais išvežimo formalumais ir atitinkama rizika pagrįstą tikrinimą.

Rizika – tikėtinumas, kad gali įvykti įvykis, susijęs su prekių, gabenamų tarp Bendrijos muitų teritorijos ir trečiųjų šalių, įvežimu, išvežimu, tranzitu, perkėlimu ir galutiniu vartojimu bei Bendrijos prekių statuso neturinčių prekių laikymu, kuris:

- trukdo teisingai taikyti Bendrijos arba nacionalines priemones;
- kelia pavojų Bendrijos ir jos valstybių narių finansiniams interesams;
- kelia grėsmę Bendrijos saugumui ir saugai, visuomenės sveikatai, aplinkai arba vartotojams.

Išvykimo muitinės įstaiga – muitinės įstaiga, priėmusi muitinės deklaraciją tranzito procedūrai įforminti.
Paskirties muitinės įstaiga – muitinės įstaiga, kuriai turi būti pateiktos prekės, gabenamos taikant tranzito procedūrą, norint šią procedūrą užbaigti.
Garantijos muitinės įstaiga – muitinės įstaiga, kuriai vadovaujantis Europos Sąjungos valstybės narės muitų teisės aktais turi būti pateikta garantija, taikoma tranzito procedūros vykdytojo įsipareigojimų muitinei įvykdymui užtikrinti.
Garantija – piniginis užstatas arba raštiškas garanto įsipareigojimas atsakyti muitinei už prekėms taikomos muitinės procedūros reikalavimų įvykdymą.
Garantas – asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka prisiėmęs atsakomybę dėl kito asmens prievolės sumokėti skolą muitinei įvykdymo, jeigu šis asmuo skolos muitinei nesumokės arba šią prievolę įvykdys netinkamai.
Centrinė tranzito kontrolės įstaiga – muitinės įstaiga arba muitinės įstaigos padalinys, atliekantis jam pavestas tranzito procedūros kontrolei skirtų tranzito deklaracijų egzempliorių surinkimo iš kitų muitinės įstaigų, rūšiavimo, tvarkymo, išsiuntimo kitoms muitinės įstaigoms bei kitas su tranzito procedūros baigimo kontrole susijusias funkcijas.
Vežėjas – asmuo, gabenantis prekes, arba asmuo, atsakingas už prekes gabenančios transporto priemonės naudojimą.
Perdirbimo operacijos:

- prekių apdorojimas, įskaitant jų surinkimą, montažą arba prideriniмą prie kitų prekių;
- prekių perdirbimas;
- prekių remontas, įskaitant jų atnaujinimą ir taisymą.

Kompensaciniai produktai – visi produktai, gauti atlikus perdirbimo operacijas su laikinai įvežtomis (išvežtomis) perdirbti prekėmis.
Pagrindiniai kompensaciniai produktai – produktai, kurių gamybai leista taikyti laikinojo įvežimo (išvežimo) perdirbti procedūrą.
Šalutiniai kompensaciniai produktai – produktai, gauti gaminant pagrindinius kompensacinius produktus.
Išeiga – kompensacinių produktų, gautų perdirbus tam tikrą kiekį laikinai įvežtų (išvežtų) perdirbti prekių, absoliutus arba santykinis kiekis.
Bendras leidimas – leidimas taikyti ekonominio poveikio turinčią muitinės procedūrą, kurį išduodant dalyvauja kelių Europos Sąjungos valstybių narių muitinės.
Muitai – importo muitai ir (arba) eksporto muitai, apibrėžti Bendrijos muitinės kodekso 4 straipsnyje, t. y.:
Importo muitai:

- muitai ir mokesčiai, kurių poveikis lygiavertis už importuojamas prekes mokamiems muitams;
- žemės ūkio produktų išlyginamieji importo mokesčiai, nustatyti įgyvendinant bendrąją žemės ūkio politiką arba sudarius atitinkamus susitarimus, kurie taikomi tam tikroms prekėms, gaunamoms perdirbant žemės ūkio produktus.

Eksporto muitai:

- muitai ir mokesčiai, kurių poveikis lygiavertis už eksportuojamas prekes mokamiems muitams;
- žemės ūkio produktų išlyginamieji eksporto mokesčiai, nustatyti įgyvendinant bendrąją žemės ūkio politiką arba sudarius atitinkamus susitarimus, kurie taikomi tam tikroms prekėms, gaunamoms perdirbant žemės ūkio produktus.

Muitinės sankcionuoti veiksmai:

- muitinės procedūros įforminimas prekėms;
- prekių įvežimas į laisvąją zoną arba padėjimas į laisvąjį sandėlį;
- prekių reeksportas iš Bendrijos muitų teritorijos;
- prekių sunaikinimas;
- prekių perdavimas valstybės nuosavybėn.

Muitinės procedūra:

- išleidimas į laisvą apyvartą;
- tranzitas;
- muitinis sandėliavimas;
- laikinasis įvežimas perdirbti;
- muitinės prižiūrimas perdirbimas;
- laikinasis įvežimas;
- laikinasis išvežimas perdirbti;
- eksportas.

Bendrijos prekybos politikos priemonės – Bendrijos teisės aktų nustatytos netarifinės priemonės, reglamentuojančios prekių importo ir eksporto tvarką ir sudarančios bendrosios politikos dalį (pavyzdžiui, priežiūros ir apsaugos priemonės, kiekybiniai apribojimai arba ribos ir importo arba eksporto draudimai).

Pakaitos produktai − produktai, turintys tokias pačias kokybines bei techninės charakteristikas ir klasifikuojami taip pat kaip ir laikinai išvežtos perdirbti prekės, su kuriomis atliekamos atitinkamos remonto operacijos.

Standartinis prekių pakeitimas – kompensacinių produktų pakeitimas pakaitos produktais.

Išleidimas į laisvą apyvartą – muitinės procedūra, kurią taikant ne Bendrijos prekės įgyja Bendrijos prekių muitinį statusą ir išleidžiamos į laisvą

apyvartą Bendrijos muitų teritorijoje. Išleidus prekes į laisvą apyvartą, pripažįstama, kad prekėms yra pritaikytos Bendrijos prekybos politikos priemonės, kad jau atlikti jų importui taikomi formalumai ir prekės apmokestintos visais privalomais sumokėti muitais.

Galutinis vartojimas – išleidimo į laisvą apyvartą muitinės procedūra, taikoma prekėms, kurioms pagal Bendrijos muitinės kodekso 21 straipsnį taikomas palankus muitų tarifų režimas, kai numatoma, kad prekėms bus taikoma jų galutinio vartojimo muitinės priežiūra.

Laikinasis įvežimas – ne Bendrijos prekių įvežimas į Bendrijos muitų teritoriją, numatant šias prekes reeksportuoti neperdirbtas ir nepakeistas (išskyrus normalų jų nusidėvėjimą dėl įprastinio naudojimo).

ATA knygelė – tarptautinis tam tikrų prekių (išskyrus transporto priemones) laikinojo įvežimo dokumentas, atstojantis muitinės deklaraciją ir liudijantis, kad su juo gabenamoms prekėms taikoma tarptautinė garantija, jog pažeidus nustatytą laikinojo įvežimo procedūros atlikimo tvarką bus sumokėti už prekes nustatyti importo muitai bei mokesčiai.

Ekvivalentiškos prekės – Bendrijos prekės, kurios naudojamos kompensaciniams produktams gaminti vietoj laikinai įvežtų perdirbti prekių.

Muitinės sandėlis – bet kuri muitinės nustatyta ir prižiūrima vieta, kurioje nustatytomis sąlygomis gali būti laikomos prekės, kurioms įforminta muitinio sandėliavimo procedūra, taip pat prekės, kurioms muitinio sandėliavimo procedūra netaikoma.

Muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimas – muitinės sankcionuotas veiksmas, kuriuo prekės sudeginamos, sudaužomos, supjaustomos, sulaužomos, sumaigomos, sumaišomos, išpilamos arba kitaip padaromos visiškai netinkamos vartoti pagal ankstesnę (buvusią prieš sunaikinimą) paskirtį.

Muitinis tikrinimas – veiksmai, kuriuos atlieka muitinė, siekdama užtikrinti, kad būtų teisingai taikomos muitinės veiklos taisyklės ir kiti teisės aktai, reglamentuojantys prekių, gabenamų tarp Bendrijos muitų teritorijos ir trečiųjų šalių, įvežimo, išvežimo, tranzito, perkėlimo ir galutinio vartojimo tvarką bei Bendrijos prekių statuso neturinčių prekių laikymo tvarką; tokiais veiksmais gali būti laikomas prekių tikrinimas, deklaracijos duomenų tikrinimas, elektroninių arba rašytinių dokumentų egzistavimo ir autentiškumo tikrinimas, įmonių apskaitos registrų ir kitų registrų tikrinimas, transporto priemonių tikrinimas, bagažo ir kitų daiktų, kuriuos gabena arba su savimi nešioja asmenys, tikrinimas, tarnybiniai tyrimai ir kiti panašūs veiksmai.

LITERATŪRA

Teisės norminiai aktai

1. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (*OL 2004 m. specialusis leidimas*, 2 skyrius, 4 tomas, p. 307), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1791/2006 (OL 2006 L 363, p. 1).
2. 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas (*OL 2004 m. specialusis leidimas*, 2 skyrius, 6 tomas, p. 3) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2007 m. vasario 28 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 214/2007 (OL 2007 L 62, p. 6).
3. 1987 m. liepos 23 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2568/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl bendrojo muitų tarifo (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2007 m. rugsėjo 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1214/2007).
4. 2000 m. rugsėjo 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1917/2000, nustatantis tam tikras Tarybos reglamento (EB) Nr. 1172/95 dėl statistinių duomenų apie užsienio prekybą įgyvendinimo nuostatas (su pakeitimais, padarytais 2001 m. rugpjūčio 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1669/2001).
5. 1983 m kovo 28 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 918/83, nustatantis Bendrijos atleidimo nuo muitų sistemą (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2000 m. liepos 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1671/2000).
6. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, ir 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 2454/93, išdėstančio Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas, taikymo Lietuvos Respublikoje taisyklės // Žin., 2004, Nr. 158-5774.

7. Muitinė. Europos Bendrijos teisės aktų rinkinys. Segtuvas, Vilnius, 2004.
8. Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas // Žin., 2004, Nr. 73-2517.
9. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas // Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016.
10. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas // Žin., 1992, Nr. 5-75.
11. Lietuvos Respublikos laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymas // Žin., 1995, Nr. 59-1462.
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 17 d. nutarimas Nr. 1157 „Dėl Laikinojo prekių saugojimo sandėlių (importo ir eksporto terminalų) steigimo ir veiklos taisyklių patvirtinimo“ // Žin., 2002, Nr. 74-3156; 2005, Nr. 67-2410.
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. sausio 22 d. nutarimas Nr. 78 „Dėl Prekių gabenimo, laikymo ir tikrinimo Klaipėdos valstybinio jūrų uosto pasienio kontrolės punktų teritorijoje esančiose muitinės prižiūrimose uosto komplekso zonose taisyklių patvirtinimo“ // Žin., 1999, Nr. 11-266; 2005, Nr. 9-273.
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. birželio 24 d. nutarimas Nr. 748 „Dėl mokesčių mokėjimo muitinėje taisyklių patvirtinimo“ // Žin., 1996, Nr. 61-1448; 2004, Nr. 57-1987.
15. Bendrojo administracinio dokumento pildymo instrukcija // Žin., 2004, Nr. 57-2037.
16. Bendrosios deklaracijos pildymo ir muitinio įforminimo instrukcija // Žin., 2001, Nr. 76-2698.
17. Bendrojo administracinio dokumento muitinio įforminimo instrukcija // Žin., 2004, Nr. 65-2336.
18. M egzemplioriaus pildymo ir muitinio įforminimo instrukcija // Žin., 2004, Nr. 60-2167.
19. Supaprastintų procedūrų taikymo taisyklės // Žin., 2006, Nr. 43-1579.
20. Muitinės tarpininkų registravimo ir veiklos taisyklės // Žin., 2004, Nr. 186-6937.
21. Duomenų taisymo muitinėje įformintuose dokumentuose taisyklės, muitinėje įformintų dokumentų pripažinimo negaliojančiais taisyklės // Žin., 2003, Nr. 90-4094.
22. Informacinio lapo INF2 „Laikinasis išvežimas perdirbti. Gabenimas trikampiu“, naudojimo laikinai išvežant prekes perdirbti, pildymo, muitinio įforminimo ir naudojimo taisyklės // Žin., 2005, Nr. 50-1678.
23. Muitinės prižiūrimų prekių sunaikinimo taisyklės // Žin., 2004, Nr. 186-6951.

24. Leidimų apžiūrėti muitinei pateiktas prekes ir (arba) imti jų pavyzdžius (mėginius) suteikimo taisyklės // Žin., 2004, Nr. 94-3471.
25. Leidimų taikyti galutinį vartojimą išdavimo taisyklės // Žin., 2005, Nr. 107-3953.
26. Leidimų taikyti laikinojo įvežimo procedūrą išdavimo taisyklės // Žin., 2005, Nr. 1-13.
27. ATA knygelės pildymo ir naudojimo instrukcija ir ATA knygelės muitinio įforminimo instrukcija // Žin., 2000, Nr. 42-1217, 2004, Nr. 122-4481.
28. Importuotų ir tiekiamų į kitą Europos Sąjungos valstybę narę prekių neapmokestinimo importo pridėtinės vertės mokesčiu taisyklės // Žin., 2004, Nr. 70-2476; 2005, Nr. 110-4040.
29. Leidimų taikyti laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą išdavimo taisyklės // Žin., 2004, Nr. 70-2478.
30. Leidimų taikyti laikinojo išvežimo perdirbti procedūrą išdavimo taisyklės // Žin., 2004, Nr. 70-2479.
31. Leidimų taikyti muitinės prižiūrimo perdirbimo procedūrą išdavimo taisyklės // Žin., 2004, Nr. 70-2480.
32. Leidimų steigti muitinės sandėlius išdavimo, panaikinimo ir jų galiojimo sustabdymo taisyklės // Žin., 2005, Nr. 24-796.
33. Įgaliotųjų ekonominių operacijų vykdytojų sertifikatų išdavimo, atšaukimo ir įgaliotųjų ekonominių operacijų vykdytojų statuso galiojimo sustabdymo taisyklės // Žin., 2007, Nr. 113-4618.
34. Leidimų steigti laisvuosius sandėlius išdavimo, atšaukimo ir jų galiojimo sustabdymo taisyklės // Žin., 2005, Nr. 5-147.
35. Laikinojo įvežimo konvencija (Stambulo konvencija) // Žin., 1997, Nr. 117-3015.
36. Muitinės konvencija dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis (1975 m. TIR konvencija) // Žin., 2002, Nr. 64-4662.
37. Konvencija dėl prekybos prekėmis formalumų supaprastinimo // OJ., 1987.
38. Konvencija dėl bendrosios tranzito procedūros // OJ., 1987, L226.
39. Muitinės procedūrų supaprastinimo ir suderinimo konvencija (Kioto konvencija), 1973.
40. Tarptautinė Suderintos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos konvencija (priimta 1983 m. birželio 14 d. Briuselyje) // Žin., 2003, Nr. 61-2772.
41. 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 450/2008, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas) // OL 2008 L 145.

42. 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 70/2008/EB dėl nepopierinės muitinės ir verslo aplinkos // OL 2008 L 23.

Specialioji literatūra

1. Branch A. E. Import/export documentation. – Chapman and Hall, 1994.
2. Budreikaitė D., Kolyta S. Europos Sąjungos vidaus rinka. Laisvas prekių judėjimas. – Vilnius, 2003.
3. Buškevičiūtė E. Mokesčių sistema. – Kaunas, 2003.
4. Gurevičienė J. Tarifinis prekių klasifikavimas: žinynas. – Vilnius, 2005.
5. JT/EEK. TIR konvencijos žinynas. – Niujorkas ir Ženeva: Vilinfo, 1995.
6. Radžiukynas J. Prekių importas ir eksportas: muitinės procedūros. – Vilnius, 1998.
7. Vitkus G. Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas. – Vilnius, 2002.
8. Walsh T. The Customs Code of European Union with implementing regulation and annexes. – Butterworths, 1996.
9. New customs transit systems for Europe. European Communities. 2001.
10. Transit manual. TAXUD/801/2004.
11. Tamulevičius J. Muitinės terminų žinynas. – Vilnius, 2004.
12. Muitinės departamentas prie LR finansų ministerijos. Pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistema. – Vilnius, 2005.
13. Lux M. Guide to Community Customs legislation. – Bruxelles: Bruylant, 2002.
14. Povilauskienė D. Teisė ir muitinės veikla. – Vilnius, 2006.

Interneto tinklalapių adresai:

1. www.wcoomd.org – Pasaulio muitinių organizacija
2. www.wto.org – Pasaulio prekybos organizacija
3. www.unece.org – Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija
4. www.europa.eu – Europos Sąjungos duomenų bazės
5. www.cust.lt – Lietuvos muitinė
6. www.lrs.lt – Lietuvos Seimas

Sarapinienė Stanislava, Avižienis Juozas Šarūnas
Sa201 Muitinės procedūros: vadovėlis. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008. – 256 p., iliustr.
Bibliogr.: p. 251–254.
ISBN 978-9955-19-091-2

Vadovėlyje aprašyta viena iš svarbiausių muitų teisės sričių – muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų atlikimo tvarka, pristatyti svarbiausi šios srities dalykus reglamentuojantys Europos Sąjungos ir Lietuvos muitų teisės aktai, paaiškinti teisiniai, ekonominiai ir mokestiniai muitinės procedūrų taikymo ypatumai, pateikta nemažai praktinių pavyzdžių, atskleistos nagrinėjamų muitų teisės aktų sąsajos su Europos Sąjungos vykdoma muitų politika. Vadovėlyje taip pat aptartos muitinės procedūrų tobulinimo, supaprastinimo bei kompiuterizavimo tendencijos ir iniciatyvos.

Plečiantis Lietuvos tarptautinei prekybai didėja specialistų, išmanančių šią muitų teisės sritį, poreikis. Todėl vadovėlis skirtas ne tik tarptautinę ekonomiką, prekybą, muitų teisę ir kitus su šiomis sritimis susijusius dalykus studijuojantiems aukštųjų mokyklų studentams, bet ir teisininkams, muitinės pareigūnams, muitinės tarpininkų atstovams, verslininkams ir kitiems, besidomintiems tarptautiniu verslu ir muitinės veikla.

UDK 339.54(474.5)(075.8)

MRU ©

MRU ©

Stanislava Sarapinienė, Juozas Šarūnas Avižienis
MUITINĖS PROCEDŪROS
Vadovėlis

Redaktorė *Vesta Adomaitienė*
Maketuotoja *Regina Silkovienė*
Viršelio autorė *Stanislava Narkevičiūtė*

SL 585. 2008 09 01. 11,64 leidyb. apsk. l.
Tiražas 500 egz. Užsakymas
Išleido Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Tinklalapis internete www.mruni.eu
Elektroninis paštas leidyba@mruni.eu
Spausdino UAB „Baltijos kopija“, Kareivių g. 13 b, LT-09109 Vilnius
Tinklalapis internete www.kopija.lt
El. paštas info@kopija.lt